

การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์

นายธนสรณ์ เกตุพุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A TRANSMISSION OF MUSIC FOR DEVELOPING QUALITY OF LIFE ACCORDING TO
DOOCHSADEE BANOMYONG'S CONCEPTS

Mr. Tanasun Getput

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Development Education
Department of Educational Policy Management and Leadership

Faculty of Education
Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของ
	ครูดุซมิ์ พนมยงค์
โดย	นายธนสรณ์ เกตุพุด
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร. พรทิพย์ อันทิวโรทัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. พรทิพย์ อันทิวโรทัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. ณัฐวุฒิ บริบูรณ์วิริย์)

ชนสรณ์รค์ เกตุพุดม : การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุชฎี พนมยงค์ (A TRANSMISSION OF MUSIC FOR DEVELOPING QUALITY OF LIFE ACCORDING TO DOOCHSADEE BANOMYONG'S CONCEPTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร. พรทิพย์ อันทิวโรทัย, หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุชฎี พนมยงค์ 2) เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุชฎี พนมยงค์โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและวิดีโอทัศน์ การสังเกตการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 10 คนจำแนกเป็นกลุ่มญาติ 2 คน กลุ่มลูกศิษย์เก่า 4 คน กลุ่มลูกศิษย์ปัจจุบัน 4 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยจำแนกชนิดข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุชฎี พนมยงค์สามารถพัฒนาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตได้ 3 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจคุณภาพชีวิตด้านร่างกายคุณภาพชีวิตด้านสังคม สังคมโดยลักษณะดนตรีที่นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุชฎี พนมยงค์คือ 1) ดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์คุณค่าได้ 2) ดนตรีที่มีคุณธรรม 3) ดนตรีสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ 4) ดนตรีที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ 5) ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา

การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุชฎี พนมยงค์มีทั้งสิ้น 3 รูปแบบ คือ การสอนแบบในระบบ การสอนแบบนอกระบบและการสอนแบบตามอัธยาศัย โดยองค์ประกอบในหลักสูตรที่ทำการศึกษประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและกิจกรรมการเรียน

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็น ลายมือชื่อนิสิต .....

ผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2558

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. พรทิพย์ อันทิวโรทัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์และเป็นครูผู้ชี้แนวทางและจุดประกายความคิดในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร. ณัฐวุฒิ บริบูรณ์วิริย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ครูดุขุฎี พนมยงค์ ผู้เป็นต้นแบบของการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้และ อาจารย์ ดร. วิชวลัมภ์ เหล่าวานิช อาจารย์สาขาดนตรีไทย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ แผนกมัธยมลูกศิษย์คนสนิทของครูดุขุฎี พนมยงค์ที่มีส่วนสำคัญในการให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่มีคุณค่ายิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ นายดนตรี วิชัยสืบ อีกหนึ่งลูกศิษย์คนสำคัญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกช่วยค้นคว้าเอกสารและช่วยเหลือในการชักนำให้รู้จักกับครูดุขุฎี พนมยงค์

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาพัฒนศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และให้คำแนะนำด้วยความรักและเมตตาเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องชาวพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่คำช่วยเหลือ ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยอย่างดีมาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ขอขอบพระคุณโดยเฉพาะเพื่อนร่วมรุ่นคือ นายวังลี เพ็งไซและนายปรเมศวร์ ชรอยนุชที่ช่วยเหลือเรื่องวิทยานิพนธ์การเรียนและการทำกิจกรรมมาโดยตลอด

ขอขอบคุณสำนักกลางนักเรียนคริสเตียนที่ให้อบที่อยู่อาศัยตลอดการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วง ขอขอบขอบคุณอาจารย์ภารดา โรจนสุพจน์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ผู้เริ่มต้นจุดประกายการความคิดการทำวิจัย ขอขอบคุณนางสาวชมาพร พุฒิเกิด พันธุ์และขอบคุณญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยให้กำลังใจอยู่เสมอ

และขอขอบพระคุณคุณพ่อประเสริฐ เกตุพุดมและคุณแม่อัญชลี เกตุพุดมที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูจนทำให้ผู้วิจัยมีความสำเร็จได้จนถึงวันนี้ ถึงแม้คุณแม่จะจากไปแล้วแต่ผู้วิจัยจะขอสานต่อปณิธานการเป็นครูผู้สร้างคนเหมือนดั่งที่คุณพ่อและคุณแม่ได้ทำมาตลอดทั้งชีวิตและขอขอบคุณองค์พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงเสริมกำลังความคิดและสติปัญญาตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	14
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	14
คำถามวิจัย	22
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	22
ขอบเขตการวิจัย.....	22
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	22
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	23
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
ตอนที่ 1 ดนตรี.....	25
1.1 ประวัติดนตรี.....	25
1.2 สารดนตรี.....	26
1.3 ทฤษฎีการสอนดนตรี	30
ตอนที่ 2 การสืบทอดดนตรีในประเทศไทย	42
2.1 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	43
2.2 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	44
2.3 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	48

2.4 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล.....	49
2.5 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	49
ตอนที่ 3 ประวัติและผลงานของครูดุष्ฎิ พนมยงค์โดยสังเขป	54
3.1 ประวัติ.....	54
3.2 ผลงาน	54
ตอนที่ 4 คุณภาพชีวิต.....	60
4.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต.....	61
4.2 องค์ประกอบ	63
4.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	65
ตอนที่ 5 คุณวิทยา.....	70
5.1 ความหมายของคุณวิทยา.....	70
5.2 จริยศาสตร์.....	70
5.3 ความหมายสุนทรียศาสตร์.....	72
5.4 ประเภทของสุนทรียศาสตร์.....	72
5.5 ดนตรีกับสุนทรียศาสตร์.....	74
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	81
ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎิ พนมยงค์.....	81
ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์การสืบทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครู ดุष्ฎิ พนมยงค์.....	84
บทที่ 4 ชีวิตและผลงานครูดุष्ฎิ พนมยงค์ (พ.ศ. 2482-ปัจจุบัน).....	87
4.1 ประวัติส่วนตัวครูดุष्ฎิ พนมยงค์	87
4.2 พี่น้องของครูดุष्ฎิ พนมยงค์.....	90

4.3 ชีวิตในวัยเยาว์ของครูดุษฎี พนมยงค์	91
4.4 ปรีดี พนมยงค์ ต้นแบบของครูดุษฎี พนมยงค์	93
4.5 พุนศุข พนมยงค์ ต้นแบบของครูดุษฎี พนมยงค์	96
4.6 เส้นทางสายดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์	102
4.7 การเรียนในระดับอุดมศึกษา	103
4.8 ครูดุษฎี พนมยงค์กลับเมืองไทยถาวร	104
4.9 สู้งานอันเป็นที่รัก	106
4.10 ผลงานของครูดุษฎี พนมยงค์	107
4.11 การเริ่มก่อตั้งคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู.....	108
4.12 การก้าวสู่ระดับโลกของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู.....	112
4.13 สรุปชีวิตและผลงานของครูดุษฎี พนมยงค์	113
บทที่ 5 คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์.....	114
แนวคิดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	114
5.1 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ	115
5.1.1 ดนตรีช่วยให้จิตใจสงบ.....	119
5.1.2 ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ	120
5.1.3 ดนตรีก่อให้เกิดความสุขในจิตใจ	122
5.1.4 ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่.....	123
5.2 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย	124
5.2.1 ดนตรีสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์.....	128
5.2.2 ดนตรีพัฒนาสมอง	129
5.2.3 ดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย	133
5.3 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม	135

5.3.1	ดนตรีเพื่อสร้างความสามัคคี.....	137
5.3.2	ดนตรีเพื่อสร้างระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง.....	138
5.3.3	ดนตรีช่วยในการปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง.....	139
5.3.4	ดนตรีช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม	140
	ลักษณะดนตรีที่นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์	141
1.	คุณค่าของดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้.....	142
2.	ดนตรีที่มีคุณธรรม.....	142
3.	ดนตรีพัฒนาบุคลิกภาพ.....	144
4.	ดนตรีที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน	144
5.	ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา	147
บทที่ 6	การสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์	149
6.1	แนวคิดและหลักการสอนดนตรี.....	149
6.2	การสืบทอดดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์	151
6.2.1	การสืบทอดดนตรีในระบบของครูดุษฎี พนมยงค์	152
6.2.2	การสืบทอดดนตรีนอกระบบของครูดุษฎี พนมยงค์.....	155
6.2.3	การสืบทอดดนตรีตามอรรถาธิบายของครูดุษฎี พนมยงค์	165
6.3	เทคนิคการสอนดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์.....	171
6.4	แนวทางการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์	185
6.5	คุณลักษณะของครูดุษฎี พนมยงค์.....	198
บทที่ 7	สรุปผลวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	212
7.1	สรุปผลการวิจัย.....	212
7.2	อภิปรายผล	215
7.3	ข้อเสนอแนะ	220

รายการอ้างอิง 221

ภาคผนวก..... 227

ภาคผนวก ก แบบบันทึกการสังเกต 228

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์..... 231

ภาคผนวก ค โครงดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต "ดนตรี ลมหายใจ ชีวิต" 235

ภาคผนวก ง แบบฝึกหัดการสอนดนตรีของครูดุขฎี พนมยงค์ 240

ภาคผนวก จ บทความจากครูดุขฎี พนมยงค์ถึงพูนศุข พนมยงค์ 248

ภาคผนวก ฉ ภาพอดีตเกี่ยวกับครูดุขฎี พนมยงค์ 255

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 264

สารบัญตาราง

ตาราง 1 ความแตกต่างของการขับร้องแบบคลาสสิกและแบบสากล	158
ตาราง 2 กำหนดการกิจกรรมดนตรีบำบัด	239
ตาราง 3 ตารางการทำสมาธิเพื่อฝึกร้องเพลง	241

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	80
ภาพที่ 2 แผนภาพบรรพบุรุษของครูดุขฎี พนมยงค์	88
ภาพที่ 3 แผนภาพญาติพี่น้องของปรีดี พนมยงค์และพูนศุข พนมยงค์	89
ภาพที่ 4 แผนภาพสาแหรกครอบครัวครูดุขฎี พนมยงค์	91
ภาพที่ 5 ปรีดี พนมยงค์ขณะศึกษางานเกษตรที่กวางตุ้ง พ.ศ. 2503.....	92
ภาพที่ 6 ภาพถ่ายรวมบรรพบุรุษครูดุขฎี พนมยงค์	256
ภาพที่ 7 ภาพถ่ายรวมพี่น้องครูดุขฎี พนมยงค์	257
ภาพที่ 8 ปรีดี พนมยงค์พร้อมลูกๆ และภรรยา	258
ภาพที่ 9 นายปรีดี พนมยงค์.....	259
ภาพที่ 10 ครูดุขฎี พนมยงค์ถ่ายรูปลกับนายปรีดี พนมยงค์ ที่บ้านถนนสีลม พ.ศ. 2483.....	259
ภาพที่ 11 พูนศุข พนมยงค์	260
ภาพที่ 12 พูนศุข พนมยงค์ขณะไปศาลอาญา.....	261
ภาพที่ 13 พูนศุข พนมยงค์ต้นแบบของครูดุขฎี พนมยงค์	262
ภาพที่ 14 ครูดุขฎี พนมยงค์ทำการแสดงขับร้องเดี่ยว	262
ภาพที่ 15 ครูดุขฎี พนมยงค์ทำการแสดงเดี่ยวเปียโน	263
ภาพที่ 16 ครูดุขฎี พนมยงค์ทำการแสดงการขับร้องเดี่ยว	263

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชนใดไม่มีดนตรีกาล

ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก

อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ

เขานั้นเหมาะคติกบฏอัปลักษณ์

ฤอุบายเล่ห์ร้ายฉมังนัก

มโนหนักมีดมีวเหมือนราตรี

อีกดวงใจยอมคำสกปรก

ราวรักเช่นกล่าวมานี้

ไม่ควรใครไว้ในโลกนี้

เจ้าจงฟังดนตรีเถิดชื่นใจ

(พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากต้นฉบับของวิลเลียม เช็สเปียร์)

พระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากต้นฉบับของ วิลเลียม เช็สเปียร์ เรื่องเวนิสวานิช (The Merchant of Venice) ดังกล่าวข้างต้น เป็นเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับการฟังดนตรีแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่ควรขาดดนตรี เพราะดนตรีคือเครื่องกล่อมเกลาและประเทืองอารมณ์ให้แก่มนุษย์ หากผู้รับมีสุนทรียะจะทำให้สามารถรับรู้ความหมายและความไพเราะของดนตรีเหล่านั้นได้

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับเรื่องดนตรีและอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อความคิดและจิตใจของมวลมนุษยชาติตลอดจนกระบวนการใช้เสียงดนตรีและบทเพลงในการสร้างสรรค์ความบันเทิงรวมทั้งปลูกฝังแนวความคิดที่ดีงาม เช่น ความรักชาติบ้านเมืองความสามัคคีพร้อมเพรียงให้เกิดขึ้นในสังคมและหมู่คณะพร้อมทั้งทรงตระหนักถึงอิทธิพลของดนตรีในทางลบซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชาติบ้านเมืองได้

พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับดนตรีจึงเป็นเสมือนคติเตือนใจแก่บรรดาเยาวชน นักดนตรี และมวลพลชนิกกรทุกหมู่เหล่าให้มีความเข้าใจลึกซึ้งเรื่องดนตรีและอิทธิพลที่พึงมีต่อสังคม หมู่คณะและประเทศชาตินอกเหนือไปจากความบันเทิงรื่นเริงใจและสาระประโยชน์ที่ได้จากเพลงหรือ ดนตรีโดยทั่วไปสาระสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราชาวาท ประกอบไปด้วย 4 สาระสำคัญ คือ

1. ความสำคัญของศิลปะการดนตรี
2. ดนตรีสร้างความบันเทิงและสร้างสรรค์แนวคิดที่ดีในการดำรงชีวิต
3. ดนตรีมีอิทธิพลทั้งในทางดีและทางเสีย
4. ดนตรีคือชีวิตจิตใจและเพลงเป็นสิ่งที่มิมีชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ดนตรีให้เป็นประโยชน์ทางอ้อมในหลายด้าน อาทิ ทรงใช้ เครื่องดนตรีเป็นสื่อผูกพันสถาบันพระมหากษัตริย์กับนิสิตนักศึกษา โดยเสด็จ ๆ ไปทรงดนตรีร่วมกับ นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ อยู่ยาวนานกว่า 10 ปี

ในคราวเสด็จเยือนต่างประเทศทรงใช้ดนตรีเป็นสื่อกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศกับ นานาประเทศได้อย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น พระปรีชาสามารถด้านดนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2507 สถาบันการดนตรีและศิลปะการแสดงแห่ง กรุงเวียนนา (ปัจจุบันเปลี่ยนฐานะเป็นมหาวิทยาลัยการดนตรีและศิลปะการแสดง) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายประกาศนียบัตรและสมาชิกกิตติมศักดิ์ลำดับที่ 23 แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรม นามารัทธิ “ภูมิพลอดุลยเดช” ปรากฏอยู่บนแผ่นจำหลักหินของสถาบัน ทรงเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่ มีอายุน้อยที่สุด และเป็นชาวเอเชียเพียงผู้เดียวที่ได้รับเกียรติอันสูงสุดนี้ พระอัจฉริยภาพด้านดนตรีใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่ชื่นชมไม่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น นักดนตรีต่างประเทศทั่วโลก ก็ชื่นชม และยอมรับในพระอัจฉริยภาพนี้

นอกจากจะทรงพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงและทรงดนตรีแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเป็น “ครูใหญ่” สอนดนตรีแก่แพทย์ ราชองครักษ์และ ข้าราชการ ผู้ปฏิบัติราชการใกล้ชิดพระยุคลบาทในช่วงที่เสด็จเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ ตลอดจนข้าราชการ บริหารในพระองค์ซึ่งส่วนใหญ่เล่นดนตรีไม่เป็นเลย จนเล่นดนตรีเป็น อ่านโน้ตได้ และสามารถบรรเลง ในโอกาสพิเศษต่างๆ ได้ ต่อมาจึงได้เกิดแตง “วงสหายพัฒนา” โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเป็นหัวหน้าวง

ในด้านดนตรีไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะอนุรักษ์ดนตรีไทยและ นาฏศิลป์ไทยไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป โดยมีพระราชกระแสรับสั่งให้นักดนตรีไทยช่วยกันรักษา ระดับเสียงของดนตรีไทยไว้เพื่อเป็นมาตรฐานของวงดนตรีรุ่นหลัง ได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วน พระองค์ให้กรมศิลปากรจัดพิมพ์หนังสือ “โน้ตเพลงไทย เล่ม 1” เพื่อรวบรวมและรักษาศิลปะทาง

ดนตรีไทยไว้ให้เป็นหลักฐานและมาตรฐานต่อไป และทรงสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัยบันไดเสียงของดนตรีไทย โดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีครอบประธานครูโขนละครและต่อกระบวนรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงในวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ไทยอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมทั้งสองอย่างนั้น ดำเนินมาจนถึงจุดที่ใกล้จะสูญสิ้นแล้ว จึงนับได้ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่อนุรักษ์ศิลปะของไทยเพื่อให้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นสังคีตกวีแห่งราชวงศ์จักรีพระองค์นี้ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” แม้ด้านดนตรีก็ได้เว้น

...การดนตรีเป็นประโยชน์ต่อคนทั่วไปที่ไม่ได้เล่นดนตรี ไม่ได้แต่งเพลง ไม่ได้ร้องเพลง แต่ ก็ฟังเพลง ก็ถึงจิตใจของเขาได้ เท่ากับทำให้จิตใจเขามีความเบิกบานก็ได้ ความเศร้าหมองก็ได้ ความตื่นเต้นก็ได้ ชักจูงต่างๆได้ นี่คือความสำคัญของดนตรีซึ่งเหนือศิลปะอื่น ๆ...

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2524)

พระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตอนนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการดนตรีไม่ได้มีคุณค่าต่อนักดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่มีคุณค่าต่อผู้ฟังด้วย การฟังทำให้ผู้ฟังสามารถปรับเปลี่ยนอารมณ์ของตนเองได้ ดังนั้นดนตรีจึงมีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง ครูดนตรีและนักแสดงวิชาการทางดนตรีศึกษา เพื่อให้ดนตรีที่มีอยู่ในสังคมเป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจของสังคมให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในฐานะผู้ฟัง รู้จักรักษาและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดนตรี ช่วยให้ผู้เรียนในฐานะของผู้แสดงมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาความสามารถของตนต่อไปได้อย่างไม่มีขอบเขต (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2555) เห็นได้ว่า การดนตรีนั้นไม่ได้ให้ประโยชน์แค่เพียงผู้แสดงแต่อย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงครูดนตรี นักวิชาการทางดนตรี ผู้ฟังซึ่งก็คือบุคคลทั่วไปด้วยเช่นกัน

การศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้นสมัยที่ก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2460 แต่ยังไม่มีการเรียนการสอนดนตรีในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีเพียงข้อเสนอในเรื่องเกี่ยวกับดนตรีศึกษาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยพระองค์แรก เมื่อทรงเป็นหนึ่งในคณะกรรมการดำเนินการสภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอแนวคิดต่อคณะกรรมการ ใน พ.ศ. 2459 มีความตอนหนึ่งว่า

...ดนตรี (Music) เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องกลมเกลอจิตใจ
 นิยัสนันดานของมนุษย์ และนิยัสนันดานของชนทุกชาติให้ประจักษ์แก่โลกเช่นเดียวกับ
 ศิลปกรรมประณีต ชนทุกชาติจึงได้บำรุงให้เจริญขึ้นตลอดมา ผู้ที่ประพันธ์ดนตรีดี ๆ มี
 ชื่อเสียงโด่งดังนับถือกันเป็นศาสตร์ทั่วโลก ดนตรีที่ตีแผ่แพร่หลายไปทั่วโลก เป็นสมบัติ
 สากล เป็นเครื่องผูกพันนานาชาติให้ติดต่อเข้าใจและปรองดองกันได้เช่นเดียวกับ
 ศาสนา ดนตรีเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาของชนผู้มีดนตรีดี ประเทศรุ่งเรืองแทบทุก
 ประเทศมีดนตรี สอนดนตรีหลายชั้น เป็นกิจจะลักษณะ ตลอดจนเป็นวิทยาลัยชั้นสูง
 ส่งเสริมดนตรีให้สูง ยิ่งให้มีผู้ประพันธ์ดนตรี (Composer) มากขึ้นทุกที่หาได้หยุดนิ่งไม่

คนไทยเป็นชาติที่มีดนตรีดี แต่หาได้มีการทำนุบำรุงและส่งเสริมเป็นกิจจะลักษณะไม่
 การสอนและแบบฝึกหัดเท่าที่ทำกันอยู่เวลานี้เป็นการทำส่วนตัว ผู้แต่งเพลงเป็นอาชีพ
 นับว่าไม่มีเลย และหวังไม่ได้ขยายดนตรีให้กว้างออกไปอีก แม้การเรียนและการแสดง
 ดนตรีให้กว้างออกไปอีก แม้การเรียนและการแสดงดนตรีของต่างประเทศก็ยังสามารถ
 เป็นกิจจะลักษณะไม่ การสอนดนตรีที่ทำกันเวลานี้เป็นการหัดคนให้ดีด สี ตี เป่าเท่านั้น
 แต่กำเนิดของดนตรีพิจารณาทางวิทยาศาสตร์ทั้งหลักและระเบียบของดนตรี วิธีแต่ง
 เพลงและประกอบเครื่อง ฯลฯ ยังไม่สอนกันเลย โรงเรียนดนตรีมีอยู่หลายชั้น ชั้นต่ำก็
 เป็นโรงเรียนสอนและฝึกหัดดีด สี ตี เป่า สำหรับผู้ที่จะเล่นตามความพอใจของตนเอง
 อีกชั้นหนึ่งเป็นโรงเรียนสอนผู้จะประกอบอาชีพในทางดนตรีหรือผู้ที่อยากเล่นให้ดีกว่า
 คนสามัญ โรงเรียนชั้นสูงนี้สอนเรื่องดนตรีเป็นวิทยาศาสตร์ สอนเป็นวิชาชั้นสูงและ
 กว้างขวางมาก โดยมากโรงเรียนเช่นนี้เป็นวิทยาลัยชั้นสูงประเภทหนึ่ง Academy of
 Music แต่มีรวมการสอนดนตรีชั้นสูงตั้งที่วอชิงตันในมหาวิทยาลัยก็มี

ในประเทศสยามมีการสอนดนตรีเป็นส่วนตัว ยังไม่มีโรงเรียนสอนดนตรีทั้งชั้น
 กลางและชั้นสูง ถ้าจะเริ่มสอนก็น่าจะให้มีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หาผู้ชำนาญการ
 สอนมาจากต่างประเทศให้สอนก็น่าจะให้มีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หา
 ผู้ชำนาญการสอนมาจากต่างประเทศให้สอนตามหลักของเขาซึ่งถี่ถ้วนลึกซึ้ง และใน
 ขณะเดียวกันก็ให้เขาศึกษาดนตรีไทยและเปรียบเทียบเอาเข้าระเบียบของเขา แล้วสอน
 คนไทยอีกที ถ้าทำได้ดังนี้แล้วดนตรีไทยอาจเจริญก้าวหน้าและรุ่งเรืองขึ้นอีก อาจมี
 ผู้ประพันธ์ดนตรีไทยตามหลักของฝรั่งทั้งการเล่นก็คงดีขึ้นอีกมากด้วย ส่วนดนตรีฝรั่ง
 นั้นเมื่อมีการสอนเป็นกิจจะลักษณะดังนี้แล้ว ก็คงจะต้องดีขึ้นเป็นแน่ไม่ต้องสงสัย ถ้า
 ทำได้ดังนี้แล้วเชื่อว่าคนไทยจะรู้จักดนตรีของนานาชาติดีขึ้น และทำดนตรีของตนให้ขึ้น
 ตามหลักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ดนตรีไทยก็จะได้แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นการเชิดชูเกียรติ
 คุณของชนชาติไทย...

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527)

การดนตรีนับว่าเป็นสาระสำคัญที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เห็นความสำคัญมาตั้งแต่ก็เริ่มต้นก่อตั้งและยังคงมีการต่อยอดมาจนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 -2559 ซึ่งเป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 , 10 , 11 ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่มีความคิดเรื่องพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรมที่เด่นชัดมากขึ้น โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี นับได้ว่าเป็นรากฐานในการพัฒนาการดนตรีในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฉบับนี้ก็เป็นไปตามนโยบายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และรักษาและพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 มีเจตนารมณ์เพื่อพัฒนาชีวิตให้เป็น

...มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน...

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 10, 11 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 เห็นได้ว่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือการเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตที่ดีด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งองค์ประกอบของมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหากดนตรีสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ดนตรีจะสามารถพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้เช่นกัน

ช่วงเวลาปัจจุบันนี้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนดนตรีมากขึ้น เช่น วิทยาลัยดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งก็ได้เปิดหลักสูตรปริญญาตรีปริญญาโทและปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้เปิดหลักสูตรดนตรีเพิ่มขึ้นทั้งในระดับปริญญาตรีและโท (ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2555) เช่น วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต การดนตรีในปัจจุบันนับเป็นเรื่องที่รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญ และนับเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจแพร่หลายในสังคมไทย

...ในขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังมุ่งสู่ความเป็นเสาหลักของแผ่นดินอยู่นี้ ศิลปะและดนตรีคือความจำเป็นอย่างยิ่งอันเปรียบได้ตั้งโขนนาการอันทรงคุณค่ามหาศาลที่จะ

คอยหล่อเลี้ยงรักษาประชาคมให้แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันและมีความสร้างสรรค์ให้ดำรง
หน้าที่ตน...

(ภิรมย์ กมลรัตนกุล อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักบริหารงานศิลปวัฒนธรรม,
2555)

ดนตรีนับว่าเป็นศาสตร์ที่มีคุณค่ามากมายเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า นอกจากนั้น
สุกรี เจริญสุข (2532) ยังได้เสนอแนวคิดใหม่ที่ว่าสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีไม่ได้เป็นแค่เพียงเรื่องสนุกๆ
เล่นๆ เต็มกินรำกินเหมือนอย่างกับความคิดเก่าของคนไทย แต่ดนตรีเป็นวิชาที่สามารถสร้างคนให้เป็น
คนดีได้ “ดนตรีพัฒนาคุณภาพคนและคนพัฒนาคุณภาพชาติ”

ดนตรีคือภาษาสากลของมนุษยชาติ เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้
ประณีต งดงาม ไพเราะ เมื่อฟังดนตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ

ดุซนญี่ พนมยงค์ (2554) กล่าวถึงดนตรีไว้ว่า

ดนตรี คือ กระแสเสียงที่สร้างสรรค์สรรพสิ่งต่างๆ ให้สวยงาม โนม่น้าวจิตใจมนุษย์ที่แข็ง
กระด้างให้อ่อนโยนลง ให้ละมุนละไมขึ้น เป็นการเสริมสุขภาพจิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น

ดนตรี สามารถสื่อสารอารมณ์ต่างๆ แห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะป็นอารมณ์ แห่งความรัก
ความอาลัยอาวรณ์ ความสุข ความโศกเศร้า

ดนตรี มีบทบาทที่แน่นอนและสำคัญในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับเสื้อผ้าและอาหาร

ดนตรี คืออาหารทางใจเช่นเดียวกับอาหารกาย ไม้มีความล้ำสมัย ทราบใดที่มนุษย์ยังต้องกิน
อาหารอยู่เรื่อยๆ และรู้สึกเอร็ดอร่อยกับอาหารรสชาติต่างๆ

ดนตรี สามารถพาสัญชาตญาณใฝ่ดีของมนุษย์ ให้คิดและทำในสิ่งที่ดีงาม

ดนตรี คือส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ ทราบใดที่ในโลกนี้ยังมีเสียงดนตรี มนุษย์ยัง
รู้จักร้องเพลง แม้ว่าสภาพสังคมในปัจจุบันจะเสื่อมโทรมลง เสียงดนตรีก็ยังคงช่วยบรรเทาความพิการ
ของสังคมลงได้บ้าง แต่ถ้าหากเมื่อใดในโลกนี้ไม่มีเสียงดนตรี ไม่มีใครร้องเพลงแล้ว เมื่อนั้นแหละ
ถึงแม้จะไม่เกิดสงครามทำลายโลก แต่เปรียบเสมือนโลกเรานี้ได้แตกสลายไปแล้วโดยสิ้นเชิง

สาระของดนตรีถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การดนตรีก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคม อย่างไรก็ตาม
คุณประโยชน์ของดนตรีขึ้นอยู่กับตัวของผู้ที่ถ่ายทอดออกมาซึ่งก็คือนักดนตรี ดังที่ Herbie
Handcock กล่าวไว้ว่า (วีระ สมบูรณ์, 2550)

...ถ้าผมเพียงแต่ฝึกซ้อมเล่นเครื่องดนตรีของผมให้คล่องแคล่วจนชำนาญอย่างหาที่ติไม่ได้
ผมก็เป็นได้แค่ช่าง สิ่งที่ผมทำก็เป็นแค่ความชำนาญแบบช่าง จะเรียกว่าดนตรีไม่ได้
ดนตรีที่แท้จริงต้องมาจากชีวิตผม และชีวิตของผมไม่ได้เป็นเพียงนักดนตรี ผมยังเป็นสามี

ผมยังเป็นพ่อของลูก ผมยังเป็นเพื่อนของคนรอบข้าง ผมยังเป็นพลเมือง ทั้งหมดก็คือ ส่วนประกอบของความเป็นมนุษย์ของผม และคุณภาพของดนตรีของผมจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่าผมเป็นมนุษย์อย่างไร...

ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับที่พระยาอนุমানราชธนท่านเคยได้กล่าวไว้ว่า

...เสียงดนตรีที่เพราะ

ไม่ใช่อยู่ที่โน้ตบนกระดาษ

ไม่ใช่อยู่ที่เครื่องดนตรี

ไม่ใช่อยู่ที่นิ้วคนเล่น

แต่อยู่ที่หัวใจของคนเล่นและคนฟัง

ต่างรู้สึกซาบซึ้งด้วยกัน...

ดนตรีที่เพราะย่อมเกิดขึ้นจากหัวใจของผู้แต่งและผู้เล่นรวมถึงผู้ฟัง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นและรับรู้ร่วมกัน จะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดความรู้สึกของแต่ละบุคคล

การเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน คุณภาพชีวิตถือเป็นสิ่งที่ถือเป็นองค์ประกอบของความสำเร็จในหลากหลายด้าน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้ตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วย ครูดุष्ฎิ พนมยงค์เป็นที่อุทิศชีวิตเพื่อการดนตรีในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมายาวนาน ดังที่ประเวศ วะสีกล่าวไว้ว่า (ดุष्ฎิ พนมยงค์, 2554)

...คุณดุष्ฎิมีการเกิดที่ดี คือเกิดมาเป็นลูกสาวของท่านรัฐบุรุษอาวุโส อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ และท่านผู้หญิงพูนศุข บิดามารดาของเธอเป็นผู้มีธรรมอันงามหรือกัลยาณธรรมในเบื้องต้น ในท่ามกลางและในที่สุด คุณดุष्ฎิจึงมีทุนที่ดีเป็นการเริ่มต้น แต่เนื่องจากบิดาเป็นนักการเมือง ซึ่งแม้เป็นสามัญชนที่ขึ้นสู่ความสูงสุดทางการเมืองที่เป็นถึงนักปฏิวัติ เป็นรัฐมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐบุรุษอาวุโส ชีวิตก็เหมือนต้องลมสลาตันและคลื่นสึนามิที่โหมกระหน่ำทำให้ลำบากตรากตรำ ต้องอพยพหลบภัยพลัดพรากจากกัน และพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน ชีวิตของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ผ่านมาหายนภัยในชีวิตมาถึงเพียงนี้ได้ ต้องมีความแข็งแกร่งทนทานเป็นพิเศษ ความอดทนได้กลับมาทำให้ความยากลำบากอย่างสุดแสนกลายเป็นเครื่องหล่อหลอมชีวิตให้งดงาม ในโอวาทปาฏิโมกข์วรรคแรก ความว่า

ชั้นดี ประมง ตโป ตีติกขา

ชั้นดี เป็นตบะอย่างยิ่ง

จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีว่าในชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์ เติบโตขึ้นท่ามกลาง อารมณ์ความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับบิดาของท่านคือนายปรีดี พนมยงค์แต่มารดาของท่านคือพูนศุข พนมยงค์และลูกๆ กลับมีชีวิตที่งดงาม มีความพอดี มีความอ่อนโยน มีความเมตตา กรุณาแก่คนทั้งหลาย เป็นตัวอย่างที่มีชีวิตให้มหาชนเห็นว่า อหิงสธรรมในภาคปฏิบัติเป็นอย่างไร ท่ามกลางวิหิงสาพยาบาลอาชญาตมาตร้ายอันก่อให้เกิดความวิบัติ พหุชนควรเรียนรู้หิงสธรรมในชีวิตจริงๆ ของครอบครัวพนมยงค์

...คุณดุษฎีมีสุนทรียธรรมในหัวใจ

เธอใช้ดนตรีเป็นเครื่องเยียวยาหัวใจของเพื่อนมนุษย์ มีความเมตตากรุณาต่อ เด็กๆ เยาวชน และคนทั่วไป มีความอ่อนโยน มีความพอดี ไม่มีร่องรอยของ วิหิงสาใดๆ เป็นที่รักของคนทั้งหลาย

หวังว่าคนที่รักคุณดุษฎีและท่านปรีดี พนมยงค์จะมีดวงตาเห็นธรรม ธรรมที่เลขาธิการปฏิวัติออกไป ธรรมนั้นคืออหิงสธรรมที่ครอบครัวปรีดี-พูนศุข แสดงให้เห็น เป็นพนมยงค์ธรรมในท่ามกลางโลกที่เต็มไปด้วยวิหิงสาพยาบาล...

(ประเวศ วะสีอ้างถึงในดุษฎี พนมยงค์, 2554)

ครูดุษฎี พนมยงค์ เรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ จากนั้นไปศึกษาต่อยังกรุงปักกิ่งจนจบการศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกขับร้อง วิชาโทเปียโน ณ สถาบันดนตรีกลาง กรุงปักกิ่ง Beijing Central Conservatory of Music พ.ศ. 2508 ต่อมาได้มา เรียนเพิ่มเติมที่ราชวิทยาลัยดนตรีกรุงลอนดอน Royal College Of Music, London พ.ศ. 2517 ครูดุษฎี พนมยงค์ เป็นผู้รังสรรค์หลักสูตร “ลมหายใจ ดนตรี ชีวิต” อันเป็นดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นวิทยากรในโครงการดังกล่าวให้แก่ภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศไทยจำนวนมากกว่า 14,000 คน ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ปัจจุบันจากประสบการณ์การทำงานของครูดุษฎี พนมยงค์แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้บริบทที่ต่างกัน แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์และความสามารถของครูดุษฎี พนมยงค์ในการใช้หลักสูตร “ลมหายใจ....ดนตรี....ชีวิต” ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่มนุษย์

ในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศผลพิจารณารายชื่อผู้สมัครที่ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2557 จำนวน 12 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาขา ซึ่งทางครุฑุชฎี พนมยงค์ได้รับการพิจารณาเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรี) ดังนั้นจึงหมายความว่า ครุฑุชฎี พนมยงค์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดนตรีชั้นสูงมีการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีเลิศจนเป็นที่ยอมรับในวงกว้างและมีผลงานเป็นประโยชน์ต่อสังคม

การวิจัยเรื่อง “การสืบทอดการดนตรี เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดครุฑุชฎี พนมยงค์” จะส่งผลให้เกิดข้อมูลเพื่อช่วยให้การสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อดนตรีเริ่มมีคุณค่าเป็นที่ประจักษ์มากยิ่งขึ้นจะทำให้วงการดนตรีร็อกงอย ส่งผลให้การดนตรีเป็นที่แพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศสืบไป

คำถามวิจัย

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์ เป็นอย่างไร
2. การสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์
2. เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์

ขอบเขตการวิจัย

1. วิเคราะห์คุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอันประกอบไปด้วยคุณค่า 3 ด้านคือคุณค่าทางจิตใจ คุณค่าทางร่างกาย และคุณค่าทางสังคม
2. ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครุฑุชฎี พนมยงค์ จำนวน 5 กลุ่ม ทายาทพนมยงค์ กลุ่มลูกศิษย์ในสถาบันศึกษา กลุ่มลูกศิษย์นอกสถาบันการศึกษา กลุ่มประชาชนทั่วไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครุฑุชฎี พนมยงค์ คือ เป็นนักดนตรีแนวคลาสสิกเป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกการเรียนการสอนวิชาขับร้องคลาสสิกในประเทศไทยมีผลงานผลิตครู อาจารย์ และนักร้องคลาสสิกที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษวิชาสังคีตนิยมคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นอกจากนี้ยังได้ก่อตั้งและเป็นผู้อำนวยการคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูและยังเป็นวิทยากร

บรรยายในหัวข้อการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ภาครัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอและได้รับการแต่งตั้งเป็นศิลปินแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2557

คุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่ดีงามและสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขมีองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการสืบทอดการดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์อันเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีในประเทศไทย

2. ได้แนวทางในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ เหมาะที่สถาบันการศึกษาดนตรีหรือหน่วยงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตจะนำไปใช้ เช่น กรมผู้สูงอายุ สวณโมกข์โรงพยาบาล ศูนย์ราชการต่างๆ

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจะนำเสนอเนื้อหาเป็น 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ดนตรี

- 1.1 ประวัติดนตรี
- 1.2 สาระของดนตรี
- 1.3 ทฤษฎีการสอนดนตรี
- 1.4 ดนตรีบำบัด

ตอนที่ 2 การสืบทอดดนตรีในประเทศไทย

- 2.1 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 2.2 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 2.3 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 2.4 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
- 2.5 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ตอนที่ 3 ประวัติและผลงานของครุฑุชฎี พนมยงค์โดยสังเขป

- 3.1 ประวัติ
- 3.2 ผลงาน

ตอนที่ 4 คุณภาพชีวิต

- 4.1 ความหมาย
- 4.2 องค์ประกอบ
- 4.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตอนที่ 5 คุณวิทยา

- 5.1 จริยศาสตร์
- 5.2 ความหมายของสุนทรียศาสตร์

5.3 ประเภทของสุนทรียศาสตร์

5.4 สุนทรียศาสตร์กับดนตรี

ตอนที่ 1 ดนตรี

1.1 ประวัติดนตรี

การสืบสาวเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของดนตรีตั้งแต่สมัยโบราณมา นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้ได้เรื่องราว สมัยของการรู้จักใช้อักษรหรือสัญลักษณ์อื่นๆ ปรากฏและเริ่มนิยมใช้กันในสมัยเริ่มต้นของยุค middle age คือระหว่างศตวรรษที่ 5-6 และการบันทึกมีเพียงเครื่องหมายแสดงเพียงระดับของเสียงและจังหวะ (pitch and time) ดนตรีเกิดขึ้นมาในโลกพร้อมกับมนุษย์เรานั้นเอง ในยุคแรกๆ มนุษย์อาศัยอยู่ในป่าดง ในถ้ำ ในโพรงไม้ แต่รู้จักการร้องรำทำเพลงตามธรรมชาติ เช่น รู้จักปรบมือ เคาะหิน เคาะไม้ เป่าปาก เป่าเขา และเปล่งเสียงร้องตามเรื่อง การร้องรำทำเพลงเพื่ออ้อนวอนพระเจ้าให้ช่วยตนพ้นภัย บันดาลความสุขความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ ให้แก่ตน หรือเป็นการบูชาแสดงความขอบคุณพระเจ้าที่บันดาลให้ตนมีความสุขความสบาย (ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์, 2533)

ดนตรีได้เกิดขึ้นตั้งแต่ยุคแรกและผ่านหลายยุคหลายสมัย ดนตรีได้วิวัฒนาการไปตามความเจริญและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เครื่องดนตรีที่เคยใช้ในสมัยเริ่มแรกมีการวิวัฒนาการมาเป็นขั้นๆ กลายเป็นเครื่องดนตรีที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ เพลงที่ร้องเพื่ออ้อนวอนพระเจ้ากลายมาเป็นเพลงสวดทางศาสนาและเพลงร้องโดยทั่วไป

ในระยะแรก ดนตรีมีเพียงเสียงเดี่ยวและแนวเดี่ยวเท่านั้น เรียกว่า melody ไม่มีการประสานเสียง จนถึงศตวรรษที่ 12 มนุษย์เราเริ่มรู้จักการใช้เสียงต่างๆ มาประสานกันอย่างง่ายๆ เกิดเป็นดนตรีหลายเสียงขึ้นมา

ดนตรี นับว่าเป็นศาสตร์การแสดงชนิดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์การสืบทอดมายาวนานตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการทางดนตรีได้ทำการแบ่งยุคของดนตรีดังนี้

ยุคต่างๆ ของดนตรีนักวิชาการทางดนตรีจำแนกดนตรีออกเป็นยุคต่างๆ ดังนี้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

- สมัยกรีก (Ancient Greek music)
- สมัยโรมัน (Roman)
- สมัยกลาง (The middle ages)
- สมัยรีเนซองส์ (The Renaissance)
- สมัยบาโรก (The Baroque)
- สมัยคลาสสิก (The classical Period)
- สมัยโรแมนติก (The romantic period)
- สมัยอิมเพรสชันนิสติก (The Impressionistic)

สมัยศตวรรษที่ 20 และปัจจุบัน (The Twentieth century)

Polyphonic Period (ค.ศ. 1200-1650)

ยุคนี้เป็นยุคแรก วิวัฒนาการมาเรื่อยๆ จนมีแบบฉบับและหลักวิชาการดนตรีขึ้น วงดนตรีอาชีพตามโบสถ์ ตามบ้านเจ้านายหรือขุนนาง และเริ่มมีโรงเรียนสอนดนตรี

Baroque Period (ค.ศ. 1650-1750)

ยุคนี้วิชาดนตรีได้เป็นปึกแผ่น มีแบบแผนการเจริญด้านนาฏดุริยางค์ มีมากขึ้น มีโรงเรียนสอนเกี่ยวกับอูปรากร (โอเปร่า) เกิดขึ้น มีนักดนตรีเอกของโลก 2 ท่านคือ J.S. Bach และ G.H. Handen

Classical Period (ค.ศ. 1750-1820)

ยุคนี้เป็นยุคที่ดนตรีเริ่มเข้าสู่ยุคใหม่ มีความรุ่งเรืองมากขึ้น มีนักดนตรีเอก 3 ท่านคือ Haydn Gluck และMozart

Romantic Period (ค.ศ. 1820-1900)

ยุคนี้มีการใช้เสียงดนตรีที่เน้นถึงอารมณ์อย่างเด่นชัดเป็นยุคที่ดนตรีเจริญถึงขีดสุด เรียกว่ายุคทองของดนตรี นักดนตรีเช่น Beethoven และคนอื่นอีกมากมาย

Modern Period (ค.ศ. 1900-ปัจจุบัน)

เป็นยุคที่ดนตรีเปลี่ยนแปลงไปมาก ดนตรีประเภทแจ๊ส (Jazz) กลับมามีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน

ดนตรีในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้เกิดการความแตกต่างกันของดนตรีแต่ละสมัย ดังนั้นจึงเกิดการเรียนรู้ในวิชาสาขาดนตรีเกิดขึ้นซึ่งในการเรียนรู้เหล่านั้น ผู้ศึกษาจะต้องเรียนรู้สาระของดนตรี

1.2 สาระดนตรี

สาระดนตรีควรประกอบไปด้วยดนตรีไทยและดนตรี การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ยึดหลักสาระดนตรีและสุนทรียศาสตร์ เป็นสาระขั้นพื้นฐาน การเรียนการสอนดนตรีจึงควรยึดหลัก เทคนิค การสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ การจัดกิจกรรมโดยทักษะดนตรีเป็นแกน และการเลือกสรรวรรณคดีที่มีคุณค่า โดยการกำหนดกรอบเช่นนี้ ทำให้หลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

การพัฒนาหลักสูตรดนตรีมีข้อที่ควรคำนึงหลายประการเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีสาระครบถ้วน และเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่สมบูรณ์แบบต่อไปต่อไปนี้คือหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึง

1. ดนตรีเพื่อดนตรี การพัฒนาหลักสูตรต้องให้มั่นใจว่า สาระที่บรรจุในหลักสูตรเป็นสาระสำคัญเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดนตรีอย่างแท้จริง มิใช่เป็นสาระที่เรียนรู้เพื่อประโยชน์หรือวัตถุประสงค์เคลือบแฝงอื่น ๆ ที่มีใช่นดนตรีอย่างแท้จริง ได้แก่ การเรียนรู้ดนตรีเพื่อความรู้ความเข้าใจในสาระดนตรี คือ เนื้อหาและทักษะดนตรีเป็นพื้นฐานสำคัญ

2. ดนตรีเพื่อความซาบซึ้ง สาระหลักสูตรควรมุ่งไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความซาบซึ้งในดนตรีซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเรียนดนตรีสำหรับผู้เรียนทั่วไป หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การกำหนดจุดประสงค์ ควรให้ครอบคลุมถึงสาระดนตรี และให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละวัย โดยเน้นถึงการเรียนรู้สาระดนตรีอย่างแท้จริงและการเรียนรู้เพื่อความซาบซึ้งในดนตรีเป็นหลักสำคัญ จุดประสงค์ในการเรียนดนตรีนอกจากนี้ เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดได้ แต่ต้องเน้นจุดประสงค์ข้างต้นเป็นอันดับแรก

4. การกำหนดเนื้อหา ต้องกำหนดให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นเนื้อหาที่มีความสมดุล ความครอบคลุม ความถูกต้อง ความต่อเนื่องตามสาระของดนตรีอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรเป็นเนื้อหาที่ตรงตามหลักการเรียนรู้ทางดนตรีที่สำคัญยิ่ง คือ หลักการเรียนรู้ดนตรีของเสียงก่อนสัญลักษณ์ และควรเป็นเนื้อหาที่มีคุณค่าและน่าสนใจ โดยเป็นเนื้อหาที่เป็นสากล รวมไปถึงเนื้อหาที่สำคัญ สมควรเรียนรู้ในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อขยายโลกทัศน์ของผู้เรียนอย่างแท้จริงในสภาพโลกาภิวัตน์

5. การกำหนดกิจกรรม ต้องให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระดนตรีได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

6. การกำหนดการประเมินผล ควรให้ครอบคลุมจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นการประเมินผลดนตรีในทุกด้าน ได้แก่ความรู้ ทักษะ และเจตคติ

การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นตามกรอบที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะทำให้หลักสูตรดนตรีที่จัดทำขึ้นเป็นหลักสูตรที่ถูกต้องตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนดนตรีอย่างแท้จริง ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องแสวงหารายละเอียดในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้แตกฉานเพื่อการจัดทำหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์แบบ มีความถูกต้องครบถ้วนและเหมาะสมกับผู้เรียน

การพัฒนาหลักสูตรดนตรีสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรเป็นกระบวนการทางวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม ได้แก่ การแต่งตั้งกรรมการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้สอนดนตรีในสถานศึกษา ผู้รู้ในท้องถิ่น และที่สำคัญคือ นักวิชาการทางดนตรีที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรีและการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการชุดนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนครบถ้วน คือ การหาข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องดนตรีทั้งระดับสากลและท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งกระบวนการนี้จะไปโดยต่อเนื่องตลอดเวลา กรรมการชุดนี้จึงควรเป็นกรรมการที่สามารถสละ

เวลาให้กับวิชาการอย่างแท้จริง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้มีโอกาสได้เรียนรู้หลักสูตรดนตรีที่มีคุณค่าทันสมัยอยู่เสมอ หลักสูตรที่พัฒนาสำเร็จควรมีรูปแบบในท่วงทำนองเดียวกับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีการกำหนดมาตรฐาน และมีองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยควรมีการพัฒนาคู่มือหลักสูตรและแผนการสอนด้วย

ดนตรีในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้เกิดการความแตกต่างกันของดนตรีแต่ละสมัย ดังนั้นจึงเกิดการเรียนรู้ในวิชาสาขาดนตรีเกิดขึ้นซึ่งในการเรียนรู้เหล่านั้น ผู้ศึกษาควรเรียนรู้สาระของดนตรี สาระของดนตรีประกอบด้วย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545)

1. องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปพรรณ สีสัน ลักษณะของเสียง และรูปแบบ
2. วรรณคดีดนตรี ได้แก่ ประวัติ ดนตรีและบทเพลง
3. ทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่านและการสร้างสรรค์

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเนื้อหา สาระของดนตรีท่านอยู่เช่น อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2552) กล่าวว่า เนื้อหาดนตรี ประกอบด้วย

- องค์ประกอบดนตรี คือ เสียงประสาน ฉันทลักษณ์อารมณ์ของเพลงและรูปแบบของเพลงจังหวะทำนองเพลง

- ทักษะดนตรี ได้แก่ การฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และเครื่องประกอบจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง การสร้างสรรค์ ทางดนตรี และการอ่านโน้ต

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2541) กล่าวว่า เนื้อหาดนตรีประกอบด้วย

- องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะทำนองเสียงประสานอารมณ์เพลง รูปแบบและคุณลักษณะของเสียง

- วรรณคดี ดนตรี ได้แก่ ประวัติ ดนตรี และบทเพลง

- ทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่านและการสร้างสรรค์

วิญญู ทรัพย์ะประภา (2543) กล่าวว่า เนื้อหาดนตรีในหลักสูตรควรประกอบด้วย

เนื้อหาด้านความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ โครงสร้างของดนตรี เนื้อหาด้านทักษะดนตรี และเนื้อหาด้านเจตคติได้ แก่วรรณคดี ดนตรี ประกอบด้วย ความเป็นมาของดนตรี ประวัติ เครื่องดนตรี ประวัติ นักดนตรี และคีตกวี เพลงประเภทต่างๆ คุณค่าของดนตรีในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาแนวคิดหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับสาระดนตรี ชี้ให้เห็นว่าในการเรียนรู้ดนตรี ผู้เรียนควรมีโอกาสเรียนรู้ส่วนประกอบต่างๆ ของสาระดนตรีทั้งหมด จึงจะกล่าวได้ว่า ผู้เรียนมีการ

เรียนรู้ดนตรีเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามองค์ความรู้ดนตรีมีมากมายมหาศาลเนื่องจากการพัฒนาสร้างสรรค์ของนักวิชาการทางดนตรีมาเป็นเวลานาน

การเขียนหลักสูตรเพื่อกำหนดกรอบสาระดนตรีให้ผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นหรือระดับการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนรอบคอบเพื่อให้สาระดนตรีที่ได้รับการกำหนดขึ้นมา มีความครอบคลุมเหมาะสมทั้งทางวิชาการและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนสภาพสังคม รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าของวิชาการดนตรีเองและวิชาการด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นบริบทที่สำคัญทั้งสิ้น ต่อไปเป็นการนำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาระดนตรี โดยเน้นแนวคิดทฤษฎีและหลักการ (ณรุทธ์ สุทจจิตรต์, 2554) เป็นหลักในการนำเสนอสรุปได้ดังนี้

1 เนื้อหาดนตรี

เนื้อหาดนตรินั้นจัดเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาดนตรีเนื้อหาดนตรี

ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ส่วนคือองค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี

1.1 องค์ประกอบดนตรี (music element) ประกอบด้วย

1.1.1 จังหวะ องค์ประกอบดนตรี พื้นฐานที่เป็นเรื่องของเวลาซึ่งทำให้เกิดจังหวะต่าง ๆ เช่น จังหวะตบ อัตราจังหวะรูปแบบจังหวะ ความเร็วจังหวะและลักษณะจังหวะอื่น ๆ

1.1.2 ทำนอง องค์ประกอบดนตรี พื้นฐานที่เป็นเรื่องของระดับเสียงและความยาว จังหวะทำให้เกิดการจัดเรียงของเสียงตามแนวนอน เกิดเป็นรูปแบบในลักษณะต่างๆ ทั้งยาวและสั้น เช่น โหม่ทีฟหรือประโยค

1.1.3 เสียงประสาน องค์ประกอบดนตรีพื้นฐานที่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ของเสียงความสัมพันธ์ของระดับเสียงตามแนวตั้ง คือ คอร์ดเกิดการจัดเรียงเป็นลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับทำนอง ถูกต้องตามไวยากรณ์มาเล่นประสานพร้อมกันได้เป็นอย่างดี เป็นหัวใจของดนตรี ในระบบอังกูญแจเสียง (ณัชชา โสคติยานุรักษ์, 2546)

1.1.4 รูปพรรณ องค์ประกอบพื้นฐานที่เป็นเรื่องของผลรวมของทำนองและเสียงประสานหรือความสัมพันธ์ของเสียงตามแนวตั้งและแนวนอนเกิดเป็นรูปพรรณอีกลักษณะหนึ่งของรูปพรรณคือเนื้อเสียงเป็นความหนาบางของผลรวมของเสียงซึ่งเกี่ยวข้องกับเสียงประสานมากกว่าทำนองและระบบเสียง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเสียงประสานมากกว่าทำนองและระบบเสียงซึ่งเกี่ยวข้องกับเสียงประสานและทำนองทำให้เกิดความรู้สึกรักของศิย์

1.1.5 สีสันทัน องค์ประกอบดนตรี พื้นฐานที่เป็นเรื่องของคุณลักษณะของแหล่งกำเนิดเสียงที่ต่างกัน ทำให้เกิดคุณภาพเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไป ได้แก่ เสียงมนุษย์ และเสียงของเครื่องดนตรี นักการดนตรีศึกษาบางท่านใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ คุณลักษณะของเสียง (ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์, 2541)

1.1.6 ลักษณะของเสียง องค์ประกอบดนตรีพื้นฐานที่เป็นเรื่องของคุณลักษณะของเสียงที่มนุษย์หรือเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อถ่ายทอดความดังของเสียงและความรู้สึกในการสื่ออารมณ์หรือการแสดงออก นักดนตรีศึกษาบางท่านใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้แก่การแสดงอารมณ์ของเพลง (วิญญู ทรัพย์ยะประภา, 2543) และการถ่ายทอดความรู้สึกระดับความดัง-เบาของเสียง (dynamics) เป็นต้น

1.1.7 รูปแบบ องค์ประกอบดนตรีพื้นฐาน โครงสร้างของรูปแบบทำให้เกิดเป็นลักษณะของรูปแบบต่าง ๆ เช่น รูปแบบโบนารี รูปแบบเทอร์นารีรูปแบบรอนโดเป็นต้นนักดนตรีศึกษาบางท่านใช้ คำว่า ฉันทลักษณ์ของเพลง (วิญญู ทรัพย์ยะประภา, 2543)

การเรียนรู้สาระทางดนตรีที่ดี ผู้สอนควรจะรู้ทฤษฎีการสอนที่พึงปฏิบัติและสืบทอดกันมาแต่ช้านาน เป็นมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของการสอนดนตรีทั่วโลก

1.3 ทฤษฎีการสอนดนตรี

วงการศึกษาดนตรี มีทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีที่นิยมและมีการนำไปใช้กัน อย่างแพร่หลายอยู่ 5 ทฤษฎีดังนี้ การสอนดนตรีของดาลโครซ (Dalcroze Approach) และการสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff Schwerk) การสอนดนตรีของซูซูกิ (Suzuki Method) การสอนดนตรีของโคดาย (Kodaly Approach)ซึ่งทฤษฎีการสอนเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักดนตรีแทบทุกคนมีโอกาสได้พบเจอ เรียนรู้ เพราะทฤษฎีการสอนเหล่านี้ถือเป็นรากฐานของการสอนดนตรีมาเป็นเวลายาวนานทุกยุค ทุกสมัย ดังในการศึกษาค้นคว้างานดนตรีต่างๆ การเรียนรู้ทฤษฎีการสอนนับว่าเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและมีประโยชน์ในการเป็นใช้พัฒนาและต่อยอดงานวิจัย

1. การสอนดนตรีของดาลโครซ (Dalcroze Approach) เอมีล ชาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze , 1865 – 1950) ผู้ประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ หลักการสอนดนตรีดาลโครซคือใช้ใช้ดนตรีเพื่อตอบสนองให้เกิดความเคลื่อนไหว เรียกว่า “ยูริธึมมิก” (eurhythmics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งใจฟังเสียงอย่างมีสมาธิและตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่าย ๆ ในเรื่อง จังหวะ ระดับเสียง ความดังเบา ความยาวสั้น นอกจากนั้นดาลโครซยังใช้หลักการสอนโซลเฟจ (solfege) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่าง ๆ บนบรรทัดห้าเส้นรวมถึงกิจกรรมด้นสด (improvisation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีในทันทีทันใดโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก วิธีสอนตามแนวทางของดาลโครซนี้ได้ชี้เด่นชัดว่ามีการให้ความสำคัญของการฝึกโสตประสาททางด้านต่าง ๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่างของเสียง โดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิก การสอนโซลเฟจ และการด้นสดเป็นสื่อและมีลำดับขั้นตอนจากง่ายมาหายากตามพัฒนาการ

ของเด็ก แนวคิดเรื่องการสอนของดัลโครซมักถูกนำไปใช้ในการงานดนตรีบำบัด เพราะดัลโครซเชื่อว่าดนตรีนั้นสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในทุกๆ ด้าน

2. การสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff Schwerk) คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1895 - 1982) นักประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวเยอรมัน ผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีผ่านสื่อการสอนที่เป็นเครื่องดนตรีขนาดเล็ก (Orff) แต่หลักการสำคัญไม่ได้อยู่ที่การที่เด็กเล่นเครื่อง Orff เป็นเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ออร์ฟมีความเชื่อว่าดนตรีเบื้องต้นสำหรับเด็กนั้นควรเป็นดนตรีที่สามารถแสดงออกได้โดยง่าย การสอนของเขา รวมเอา ดนตรี การเคลื่อนไหว และการพูดเข้าด้วยกัน ในการปฏิบัติเขาได้เน้นเรื่องจังหวะในการฝึกเบื้องต้น และกิจกรรมสร้างสรรค์อิสระโดยเป็นการร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเล่นเครื่องดนตรีขนาดเล็กที่มีระดับเสียงต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จังหวะ ระดับเสียง การอ่านโน้ต การประสานเสียง รูปแบบบทเพลง สีสัมผัส ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ดนตรีไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นการฝึกสอดประสานทางดนตรีด้านต่าง ๆ ด้วยการฟัง การร้องและการบรรเลงเครื่องดนตรีโดยตรง

การสอนของออร์ฟมักจะเน้นกับเด็ก สอนให้เด็กเรียนรู้จังหวะและสร้างให้ได้รู้จักดนตรีมาก การปฏิบัติเครื่องดนตรี

3. การสอนดนตรีของซูซูกิ (Suzuki Method) ชินอิชิ ซูซูกิ (Shinichi Suzuki, 1898 – 1998) นักการศึกษาและครูไวโอลินชาวญี่ปุ่น ซูซูกิค้นพบเกี่ยวกับการเรียนภาษาแม่ของเด็กทั่วโลกโดยนำการศึกษานั้นมาพัฒนาให้เข้ากับการเรียนดนตรี ซูซูกิสังเกตว่าเด็กสามารถพูดภาษาของตนเองได้ก่อนที่จะเรียนการอ่านและการเขียน ความสามารถเหล่านี้เกิดเพราะการฟังและการเลียนแบบนั่นเอง ดังนั้นการฟังดนตรีต้นฉบับ การเลียนแบบครูและการทำซ้ำบ่อย ๆ เด็กย่อมสามารถให้บรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างดี ซูซูกิได้คัดเลือกบทเพลงในระดับต่าง ๆ ตามความยากง่าย ในวิธีการเรียนของซูซูกิ เด็กเรียนรู้สาระดนตรีต่าง ๆ และการปฏิบัติดนตรีมากกว่าเทคนิคต่าง ๆ การคัดเลือกบทเพลงในแบบฝึกหัดของซูซูกิได้นำเสนออย่างเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการพัฒนา ต้องปฏิบัติด้วยความสม่ำเสมอ มาตรฐานของบทเพลงฝึกมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนดนตรีขั้นสูงขึ้นไป แม้ซูซูกิจะไม่ได้เน้นการฝึกสอดประสานในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับวิธีของโคดาย ออร์ฟและดัลโครซ แต่เมื่อพิจารณาถึงวิธีการของเขาแล้วจะพบว่ามีการเน้นขั้นตอนของการฟังเป็นพื้นฐานแรก จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติเครื่องดนตรี ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกสอดประสานและนำมาปฏิบัติบนเครื่องดนตรีโดยตรงและสามารถประเมินผลได้จากการเล่นเครื่องดนตรีนั่นเอง แนวคิดการสอนของซูซูกิจะเน้นการรับฟังหรือการใช้สอดประสานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

4. การสอนดนตรีของโคดาย (Kodaly Approach) โชลทาน โคดาย (Zoltán Kodály, ค.ศ. 1882-1967) เป็นผู้วางรากฐานทางดนตรีศึกษาไว้อย่างยิ่งเรื่องหลักการสอนของโคดายซึ่งเป็นที่รู้จักและใช้กันทั่วโลก เนื่องจากเป็นหลักการสอนดนตรีที่พัฒนาขึ้นบนรากฐานของการ

กลั่นกรองเป็นอย่างดี จากแนวคิดของโคดาเยที่พยายามวิเคราะห์เรื่องการเรียนรู้ดนตรีของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากประสบการณ์ตรงของโคดาเยที่เห็นว่า เด็กยังกรีกกลุ่มหนึ่งที่โคดาเยสัมผัส ร้องเพลงไม่ไพเราะ บางคนร้องเพลงเพี้ยน โคดาเยจึงเริ่มคิดถึงสาเหตุและหาแนวทางในการพัฒนาการร้องเพลงของเด็กเหล่านี้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของหลักการโคดาเย ดังนั้นหลักการของโคดาเยจึงเน้นการร้องเพลงเป็นสำคัญ (Kodály, 1964) จากจุดเริ่มต้นนี้เอง ทำให้โคดาเยเริ่มคิดวิธีการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางดนตรีของเด็ก โดยใช้การร้องเป็นกิจกรรมสำคัญในเบื้องต้น ด้วยความตั้งใจและได้รับการสนับสนุนจากผู้ร่วมงาน ลูกศิษย์ ทำให้โคดาเยพัฒนาหลักการสอนดนตรีขึ้นโดยมีรายละเอียดอย่างมาก ซึ่งเน้นการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาดนตรีจากง่ายไปยาก โดยใช้บริบททางสังคมดนตรีในขณะนั้นเป็นพื้นฐาน ทำให้โคดาเยเน้นการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมสำคัญในการเรียนรู้ดนตรีในเบื้องต้น ด้วยรายละเอียดที่โคดาเยพัฒนาขึ้น ทำให้เกิดความซับซ้อนในเชิงหลักการและวิธีการสอน จึงเป็นประเด็นสำคัญยิ่งในการวิเคราะห์สาระดนตรีและบริบทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ศึกษาหลักการสอนของโคดาเยเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และได้แนวทางในการสอนดนตรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างไร้ขีดจำกัด และที่สำคัญคือหลักการสอนของโคดาเยเป็นการแสดงถึงวิธีการสอนที่เป็นเหตุเป็นผล

สาระสำคัญของหลักการสอนของโคดาเย

หลักการสอนของโคดาเยมีสาระสำคัญดังนี้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537)

1. ผู้สอนตามแนวทางของโคดาเย ผู้สอนหรือครูในระบบการสอนของโคดาเยการเรียนรู้เรื่องราวของโคดาเยให้ครบทุกแง่มุม โดยให้ความสำคัญอย่างละเอียดรอบคอบทบทวนให้เกิดความเข้าใจอย่างถึงแก่น ต้องตระหนักให้มากก่อนนำหลักการ วิธีการ หรือสิ่งต่างๆ มาใช้หรือประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจได้ว่า การสอนในครั้งนั้นๆ เป็นการสอนตามหลักการของโคดาเยที่แท้จริง สาระต่างๆ ที่ควรศึกษา ได้แก่

1.1 ชีวิตประวัติของโคดาเย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ให้เห็นกระบวนการคิดในช่วงอายุของโคดาเย เห็นพัฒนาการทางความคิดในเรื่องดนตรีศึกษา ซึ่งทำให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในวิถีคิดของโคดาเย และนำแนวคิดเหล่านี้ประทับไว้ในความคิดของตนเองเมื่อใช้วิธีการสอนของโคดาเย ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเช่นนี้ เมื่อเกิดปัญหาทางวิชาการในการใช้หรือประยุกต์ใช้หลักการของโคดาเย ผู้เขียนมีความเชื่อว่า ผู้สอนผู้นั้นสามารถคิดหรือปฏิบัติการสอนได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามหลักการของโคดาเย ชีวิตประวัติของโคดาเยพบได้จากหนังสือและเว็บไซต์

1.2 หลักการของโคดาเย สาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ ตลอดจนสื่อการสอนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของโคดาเยในการสอนดนตรี โดยผู้สอนควรศึกษาจากวรรณคดีของโคดาเยโดยตรง หรือวรรณคดีของฮังการีที่อยู่ในยุคที่โคดาเยมีชีวิตอยู่ในช่วง 2 ทศวรรษต่อมาหลังจากโคดาเยเสียชีวิต ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า การศึกษาวรรณคดีเหล่านี้เป็นสาระที่โคดาเยคิดและประสงค์อย่าง

แท้จริง วรรณคดีของโคดาयीมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีการเขียนโดยผู้เขียนหลายประเทศทั่วโลกซึ่งวรรณคดีเหล่านี้นำเสนอโคดาयीในเชิงประยุกต์โดยผสมผสานหลักการของโคดาयीที่แท้จริงให้เข้ากับบริบทของสังคมของผู้เขียน ดังนั้น ถ้าผู้สอนที่ศึกษาวรรณคดีเหล่านี้อาจจะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในหลักการที่แท้จริงของโคดาयी จึงเป็นการดีกว่าที่ผู้สอนศึกษาวรรณคดีที่นำเสนอเรื่องของหลักการของโคดาयीที่แท้จริง เพื่อความเข้าใจที่ถ่องแท้ไม่คลาดเคลื่อน ก่อนนำหลักการของโคดาयीเป็นไปอย่างมีความหมาย เป็นเหตุเป็นผลตามหลักการและเหตุผลของโคดาयीอย่างแท้จริง วรรณคดีที่โคดาयीเขียนและกล่าวไว้ในปาฐกถาตามสถานที่ต่างๆ มีเป็นจำนวนมาก สามารถศึกษาได้อย่างกว้างไกล เนื่องจากมีการรวบรวมไว้เป็นหนังสือหรือคำนำจากหนังสือที่โคดาयीประพันธ์ไว้ ซึ่งมีการแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ ด้วยหนังสือเล่มหนึ่งที่นำเสนอหลักการสอนของโคดาयीไว้อย่างครบถ้วน คือ หนังสือชื่อ Kodály's Principles in Practice: An Approach to Music Education through the Kodály Method เขียนโดย Professor Erzsébet Szönyi ใน ค.ศ. 1973 ซึ่งผู้เขียนได้ลิขสิทธิ์การแปลจาก Professor Erzsébet Szönyi และสำนักพิมพ์ Corvina Kiado ในชื่อหนังสือคือ หลักการของโคดาयीสู่การปฏิบัติ : วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคดาयी จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 แบบฝึกหัดของโคดาयी เนื่องจากโคดาयीเน้นวิธีการสอนที่เป็นขั้นตอนอย่างมากดังนั้นโคดาयीจึงประพันธ์แบบฝึกหัดไว้เป็นจำนวนมาก โดยมีหลักการสำคัญคือ มีการเรียงลำดับความยากง่ายและประสงค์ให้ใช้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้น การเลือกใช้แบบฝึกหัดเหล่านี้ควรคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ให้รอบคอบในเรื่องของระบบการเรียนการสอนดนตรีและบริบททางสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้สาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การใช้แบบฝึกหัดของโคดาयीนั้น แม้จะมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่โดยหลักการของโคดาयीแล้ว โคดาयीกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การเรียนการสอนดนตรีที่ดีนั้น ควรเริ่มต้นการดนตรีที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆเป็นหลัก จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการใช้แบบฝึกหัดในการเรียนดนตรีเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และโคดาयीเป็นผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้อย่างเด่นชัด โคดาयीจึงได้สร้างแบบฝึกหัดเหล่านี้เพื่อใช้ในสังคมนั้นๆ โดยหลักการสำคัญในการสร้างแบบฝึกหัดเหล่านี้คือ การใช้เพลงพื้นบ้านฮังการี และเพลงพื้นบ้านในภูมิภาคแถบพื้นที่ของยุโรปตะวันออก บริเวณที่ตั้งของประเทศฮังการีซึ่งเป็นไปตามหลักการที่โคดาयीกล่าวไว้ว่า ภาษาแม่ทางดนตรีคือดนตรีพื้นบ้าน ดังนั้นผู้สอนจึงควรหรือสามารถสร้างแบบฝึกหัดของตนเองให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงดนตรีพื้นบ้านของประเทศตนเองเป็นหลัก หรืออาจจะวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวิสัยทัศน์ในอนาคตของดนตรีให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกหัด

นอกจากนี้โคดาयीยังสร้างแบบฝึกหัดที่แสดงถึงองค์ประกอบอันงดงามของดนตรีโดยเน้นการขับร้องประสานเสียง ตามแนวคิดที่ว่า การขับร้องประสานเสียงทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบ

ต่างๆของดนตรีได้กว้างไกล เนื่องจากเสียงประสานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของดนตรีตะวันตก จึงควรเริ่มการสอนการขับร้องประสานเสียงสำหรับเด็กตั้งแต่อายุน้อย

แนวทางการใช้แบบฝึกหัดที่โคดาเยประพันธ์ขึ้น หรือการสร้างแบบฝึกหัดขึ้นเองของผู้สอนมีหลักการที่สำคัญบางประการที่ผู้เขียนขอแนะนำ คือ การใช้แบบฝึกหัดของโคดาเยเป็นสิ่งที่ดีเนื่องจากแบบฝึกหัดเหล่านี้ได้รับการประพันธ์ขึ้นอย่างตั้งใจและมีแนวความคิดในการประพันธ์อย่างเด่นชัด ที่สำคัญคือ ผู้ประพันธ์คือโคดาเยเองซึ่งเป็นผู้แนะนำหลักการ จึงทำให้แน่ใจได้ว่าแบบฝึกหัดเหล่านี้มีคุณค่า ในการใช้เพื่อให้ผู้เรียนขับร้องและเรียนรู้องค์ประกอบต่างๆทางดนตรีที่มีอยู่ในแต่ละแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่ผู้สอนสามารถตั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีได้ แต่ถ้าผู้สอนคำนึงถึงหลักการที่โคดาเยกล่าวว่า แบบฝึกหัดหรือบทเพลงต่างๆ ที่ผู้เรียนใช้ขับร้องควรเริ่มต้นที่เพลงพื้นบ้านของตนเอง การใช้แบบฝึกหัดของโคดาเยอาจจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ข้อนี้ที่ผู้สอนจึงควรสร้างแบบฝึกหัดการขับร้องขึ้นเองโดยให้เป็นไปตามลักษณะของดนตรีพื้นบ้านในสังคมของตน อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้สอนวิเคราะห์และสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านของตนเองมีลักษณะคล้ายคลึงกับดนตรีฮังการี การใช้แบบฝึกหัดของโคดาเยย่อมเป็นการดียิ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้สอนควรคิดใคร่ครวญให้ถี่และตั้งวัตถุประสงค์การสอนและการใช้แบบฝึกหัดให้ชัดเจนเพื่อนำเสนอดนตรีให้กับผู้เรียนได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามแนวคิดของโคดาเยมากที่สุด

1.4 การขับร้อง เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า หลักการของโคดาเยเน้นการใช้เครื่องมือที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด คือการขับร้อง (Kodály, 1974) ซึ่งหลักการนี้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของโคดาเยที่พบเจอกับเด็กฮังการีกลุ่มหนึ่งที่ขับร้องเพลงไม่ถูกต้อง เพี้ยนไม่ไพเราะ โคดาเยจึงคิดแก้ปัญหาเหล่านี้ขึ้น จึงเกิดหลักการของโคดาเย แนวคิดการเน้นการขับร้องในการเรียนรู้ดนตรีจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แนวคิดเรื่องการขับร้องนี้มีความลึกซึ้งยิ่ง ถ้าผู้สอนเข้าใจในความเป็นมาอย่างครบถ้วน ย่อมช่วยให้การสอนดนตรีของผู้สอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพยิ่ง ในการสอนการขับร้องตามแนวคิดของโคดาเยนั้น สิ่งสำคัญยิ่งคือ การขับร้องที่ถูกต้องและไพเราะ (Kodály, 1974) ซึ่งความถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเน้นคู่กับความไพเราะเสมอตั้งแต่ผู้เรียนเริ่มขับร้องในระดับการศึกษาปฐมวัย คำพูดที่สำคัญและควรพูดเสมอสำหรับผู้สอนตามหลักการของโคดาเย สำหรับการสอนดนตรีในระดับการศึกษาปฐมวัย คือนักเรียนขับร้องเพลงให้ถูกต้องและไพเราะ หรือนักเรียนขับร้องเพลงนี้อีกทีให้ไพเราะ หรือนักเรียนขับร้องเพลงอีกทีให้ไพเราะเหมือนครู ซึ่งคำพูดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า โคดาเยเน้นเรื่องการขับร้องที่มีคุณภาพคือความไพเราะ มิใช่เน้นเพียงการขับร้องที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว ผู้สอนในระบบโคดาเยที่แท้จริงมักจะเน้นเรื่องความไพเราะเสมอโดยพยายามให้ผู้เรียนเรียนรู้ว่า การขับร้องที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในตัวผู้เรียน จึงมิได้เน้นอีกต่อไป แต่สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นและเน้นเสมอคือความไพเราะ แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนขับร้องเพลงไม่ถูกต้องผู้สอนจำเป็นต้องกลับมาเน้นอีกที จึงเป็นได้ว่าระบบการสอนแบบโคดาเยเน้นความไพเราะของการขับร้องอย่างยิ่ง สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือคุณลักษณะ

ของผู้สอนในระบบโคตตาย ต่อไปนี้เป็นสาระสำคัญของคุณลักษณะของผู้สอนในระบบการสอนแบบโคตตาย

1. ขับร้องเพลงได้ไพเราะ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของผู้สอนในระบบการสอนแบบโคตตายที่สามารถขับร้องเพลงได้ไพเราะ ซึ่งความสามารถในเรื่องนี้เป็นทักษะทางดนตรีที่เรียนรู้ได้ซึ่งการขับร้องเพลงได้ไพเราะนี้เกิดขึ้นได้ดี รวดเร็ว เมื่อผู้นั้นมีโอกาสเรียนรู้เรื่องการขับร้องมาตั้งแต่เด็ก แต่การขับร้องเพลงได้ไพเราะสามารถเรียนรู้ได้เช่นกัน สำหรับผู้เริ่มเรียนรู้ขณะมีอายุมากขึ้น แต่จะมีความยากลำบากมากกว่าการเรียนรู้และฝึกทักษะการขับร้องมาตั้งแต่เด็ก ความหมายของการขับร้องได้ไพเราะมีความหมายกว้างไกล ผู้สอนในระบบการสอนแบบโคตตายจึงควรศึกษาทำความเข้าใจและฝึกฝนการขับร้องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเรื่องนี้สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนเด็กระดับการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากผู้สอนไม่มีโอกาสในการอธิบายเรื่องเทคนิคการขับร้องให้ไพเราะ เพราะเกิดความสามารถของเด็กในวัยนี้จะรับรู้หรือเข้าใจ แต่เด็กในวัยนี้สามารถเลียนแบบการขับร้องของผู้สอนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นถ้าผู้สอนกล่าวว่า นักเรียนขับร้องเพลงนี้ก็ทำให้ไพเราะเหมือนครูได้ไหม แสดงได้ว่าผู้สอนต้องขับร้องได้ไพเราะ โดยทั่วไปเมื่อเด็กฟังแล้วสามารถจะขับร้องบทเพลงนั้นได้ไพเราะอย่างรวดเร็วด้วยการเรียนไม่มากนัก และเมื่อเด็กเหล่านี้เรียนรู้ดนตรีไปสัก 1-2 ปี เด็กเหล่านี้สามารถเรียนรู้ เข้าใจและขับร้องเพลงได้ไพเราะเนื่องจากผู้สอนเป็นตัวแทนของการขับร้องที่ดี

2. การฟังการขับร้องของผู้เรียน เป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนในระบบการสอนแบบโคตตายจำเป็นต้องฟังการขับร้องผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเรียน และประเมินผลถึงคุณภาพของการขับร้องในเรื่องความไพเราะตลอดเวลา เมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนไม่สามารถขับร้องเพลงได้ไพเราะแม้จะขับร้องได้ถูกต้อง ผู้สอนจำเป็นต้องบอกผู้เรียนและเน้นให้ขับร้องให้ไพเราะทันทีทุกครั้ง ไม่ควรละเลยแม้แต่ครั้งเดียว การที่ผู้สอนจะฟังการขับร้องของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนในขณะที่ผู้เรียนขับร้อง จึงมีแนวปฏิบัติหลายประการที่ผู้เขียนขอเสนอ ดังนี้

1. ผู้สอนไม่ขับร้องร่วมกับผู้เรียน เป็นการดีกว่าที่หลังจากผู้สอนขับร้องเพลงเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนฟังแล้ว เมื่อบอกให้ผู้เรียนขับร้องให้ไพเราะ ผู้สอนควรหยุดร้องเพลงและใช้หูของตนฟังเสียงขับร้องของผู้เรียนอย่างตั้งใจเพื่อประเมินผลการขับร้องในทุกครั้ง ถ้าผู้เรียนขับร้องได้ไพเราะ ผู้สอนควรชมและกล่าวเสมอว่า ให้จดจำการร้องเช่นนี้ไว้ ต่อไปเวลาขับร้องพอใช้ขับร้องให้ไพเราะได้ เช่นนี้ ถ้าผู้เรียนขับร้องไม่ไพเราะ ควรเน้นให้ผู้เรียนขับร้องให้ไพเราะโดยผู้สอนควรขับร้องให้ฟังอีกครั้งหนึ่ง และให้ผู้เรียนขับร้องหลังจากฟังการขับร้องของผู้สอน

2. ผู้สอนควบคุมจังหวะและความไพเราะด้วยการอำนวยเพลง เป็นลักษณะสำคัญของผู้สอนในระบบการสอนแบบโคตตายที่ใช้การอำนวยเพลงในการควบคุมจังหวะและความไพเราะของการขับร้อง ด้วยการอำนวยเพลง ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะได้ยินเสียงการขับร้องอย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีเสียงใดๆ มารบกวน การขับร้องโดยที่ผู้สอนหรือผู้เรียนจะได้ยินเสียงการขับร้องอย่างชัดเจน

เนื่องจากไม่มีเสียงใดๆมารบกวน การขับร้องโดยที่ผู้สอนหรือผู้เรียนตบมือเพื่อรักษาจังหวะไปในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง เนื่องจากเสียงตบมือทำให้การฟังเสียงขับร้องไม่ชัดเจนทำให้การประเมินผลการขับร้องมีความยากลำบากมากขึ้น และการตบมืออาจจะทำให้การขับร้องลดคุณภาพลง เนื่องจากผู้ขับร้องต้องมีความสามารถในการตบมือเพิ่มขึ้น ที่สำคัญยิ่งคือการอำนวยเพลงมิได้เป็นการควบคุมจังหวะเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการควบคุมเรื่องความไพเราะได้ด้วย ผู้สอนในระบบการสอนแบบโคดายจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการอำนวยเพลง ผลสำคัญที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งในการอำนวยเพลง คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องการอำนวยเพลงซึ่งเมื่อผู้เรียนเหล่านี้เติบโตต่อไปเมื่อเรียนวิชาดนตรีย่อมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการอำนวยเพลง ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรง

3. ผู้สอนควรบรรเลงดนตรีประกอบการขับร้องในเวลาที่เหมาะสม ในระบบการสอนแบบโคดาย การขับร้อง หมายถึง การขับร้องโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ (Kodály, 1974) เนื่องจากโคดายมีความเชื่อว่า การขับร้องที่ไพเราะ เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้โดยการขับร้องโดยไม่มีดนตรีหรือสื่อใดๆมาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการขับร้องของตนเอง ดังนั้น ในการสอนดนตรีตามระบบการสอนแบบโคดาย การขับร้องเพลงแต่ละเพลง โดยเฉพาะการเรียนรู้บทเพลงใหม่ทุกเพลงควรเป็นการสอนบทเพลงนั้นโดยการขับร้องของผู้สอน โดยไม่มีการบรรเลงดนตรีใดๆ ประกอบ เมื่อผู้เรียนสามารถของร้องเพลงได้ไพเราะแล้ว ในบางครั้งผู้สอนอาจจะบรรเลงดนตรีประกอบการขับร้องได้ถ้าบทเพลงนั้นมีดนตรีบรรเลงประกอบ หรือแม้จะเป็นบทเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบแต่เดิมมา ผู้สอนสามารถบรรเลงดนตรีประกอบได้เช่นกัน เพื่อสร้างบรรยากาศในการขับร้อง หรือเพื่อการเตรียมตัวแสดงบทเพลงนั้นๆ ซึ่งผู้สอนตั้งใจให้เป็นการขับร้องประกอบดนตรีอย่างไรก็ตาม ถ้าวิเคราะห์บทเพลงที่โคดายประพันธ์ไว้ส่วนใหญ่สำหรับเด็กเพื่อการเรียนรู้ดนตรีแม้จะเป็นบทเพลงระดับยากสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โคดายประพันธ์บทเพลงเหล่านี้ในลักษณะของการประสานเสียงล้วน ไม่มีดนตรีประกอบ ที่เรียกว่า A Cappella

4. ไม่แนะนำการใช้เปียโนประกอบการสอนการขับร้อง โคดายมีความเชื่อว่า เปียโนหรือคีย์บอร์ดเป็นเครื่องดนตรีที่มีระบบเสียงแบบคงที่ (Well-tempered) ซึ่งแตกต่างจากเสียงของมนุษย์ที่สามารถปรุงแต่งให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างหลากหลาย เสียงร้องของมนุษย์ที่ใช้ในการขับร้องจึงสามารถเล่นลีลาได้อย่างมาก สิ่งนี้เองทำให้การขับร้องประกอบเปียโนมิได้อยู่บนหลักการเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับร้องประสานเสียงประกอบเปียโน โคดายมีความเชื่อว่าถ้าไม่จำเป็นไม่ควรนำเสนอบทเพลงในลักษณะนี้ เป็นการดีกว่าที่จะขับร้องเพลงประสานเสียงโดยไม่มีดนตรีประกอบหรือควรใช้วงออร์เคสตราบรรเลงประกอบการขับร้องประสานเสียง ในการฝึกซ้อมวงขับร้องประสานเสียงตามรูปแบบการสอนแบบโคดาย จึงไม่ใช่เปียโนให้เสียงและไล่เสียงร่วมกับเสียงร้อง ผู้ฝึกซ้อมวงประสานเสียงเป็นผู้ให้เสียง และนักร้องประสานเสียงไล่เสียงตามแบบฝึกหัดต่างๆ ด้วยตนเองโดย

ตลอด สำหรับระดับเสียงที่ใช้ในการขับร้องแบบฝึกหัดนั้น ผู้ฝึกซ้อมสามารถกำหนดระดับเสียงได้จาก สัมเสียงเท่านั้น

2. ผู้เรียน ในระบบการสอนแบบโคตาย ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ผู้สอนควร เรียนรู้ลักษณะของผู้เรียนให้ถ่องแท้ และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน สำหรับบทบาทของผู้เรียนในระบบโคตายควรเป็นผู้ที่เตรียมพร้อมเสมอ ได้แก่ การศึกษาทักษะดนตรี ที่ตนได้เรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่อง ศึกษาสิ่งต่างๆ ที่ผู้สอนแนะนำ สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้เป็นผู้ ที่มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ทักษะการขับร้อง วัตถุประสงค์และตอบสนองเรื่องเสียงดนตรี มีสไตล์ประสาทิ รักในการเรียนรู้ดนตรี

3. สาร/เนื้อหา ในเรื่องสารหรือเนื้อหานั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือการจัดสาระดนตรีให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ให้ครบถ้วนตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 พื้นฐานดนตรีศึกษาด้านดนตรี โดยในเรื่องทักษะดนตรี การร้องเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนตามระบบโคตาย นอกจากนี้แล้วการสร้างสรรคนับเป็นสิ่งที่ สำคัญยิ่งเนื่องจากโคตายเน้นการเรียน โดยให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์จากเสียงที่ได้ยิน และเปิด โอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้องค์ประกอบดนตรีเป็นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย สำหรับ ทักษะอื่นๆ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามที่ผู้สอนเห็นสมควร ในเรื่องของเนื้อหาดนตรีเป็นเรื่องที่ผู้เรียน ควรมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยมีการจัดเนื้อหาให้เป็นระบบทั้งในด้านของโครงสร้างทาง ดนตรี และการเรียนรู้ของผู้เรียนในเชิงจิตวิทยาการเรียนรู้ ในเรื่ององค์ประกอบดนตรีซึ่งเป็นเรื่อง ลึกซึ้งมาก จำเป็นต้องมีการจัดระบบของเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องโดยตลอด ในการนำเสนอ องค์ประกอบดนตรีแต่ละองค์ประกอบ และการนำองค์ประกอบมารวมกันเป็นดนตรี ในเรื่องวรรณคดี ดนตรี การจัดเนื้อหาเรื่องประวัติดนตรี ควรเริ่มต้นที่ประวัติเพลงพื้นบ้านเพื่อให้เป็นไปตามการขับร้อง เพลงพื้นบ้าน สาระของประวัติดนตรีเริ่มขยายตามบทเพลงที่นำมาใช้ในการขับร้องเพลงที่นำมาใช้ใน การขับร้องหรือเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ ประวัติดนตรีทั่วโลกและประวัติดนตรีตะวันตกควรจัดเรียงให้ ต่อเนื่องกับบทเรียน สำหรับเรื่องบทเพลงเป็นความสำคัญในการจัดเนื้อหาให้ครบถ้วน โดยเริ่มต้น ที่ดนตรีพื้นบ้านของสังคมนั้นๆ และเพลงประจำชาติ รวมทั้งดนตรีทั่วโลกและดนตรีตะวันตกหรือ ดนตรีคลาสสิกซึ่งโคตายกล่าวว่าเป็นดนตรีที่มีคุณค่า นอกจากนี้วรรณคดีของโคตายเป็นสาระสำคัญที่ ควรจัดไว้ให้ครบถ้วน ทั้งแบบฝึกหัด บทเพลงขับร้องลักษณะต่างๆและบทเพลงสำหรับการแสดง คอนเสิร์ต นอกจากนี้ควรศึกษาบทเพลงของบาร์ตอกซึ่งเป็นผู้ประพันธ์เพลงชาวฮังการี และเป็นผู้ร่วม ศึกษาเพลงพื้นบ้านกับโคตาย ผลงานของบาร์ตอกน่าสนใจเช่นกันไม่ว่าจะเป็นบทเพลงขับร้อง บท เพลงสำหรับเปียโนและบทเพลงแสดงคอนเสิร์ต

4. การสอน เมื่อก้าวถึงการสอนย่อมหมายถึงวิธีการสอน เทคนิคการสอน กลวิธีการสอน หรือรูปแบบการสอน ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันบ้างตาม ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ในที่นี้ ผู้เขียนมิได้เน้นในเรื่องความหมายของคำศัพท์ดังกล่าว แต่เน้น

ในเรื่องของแนวคิดกว้างๆ การสอน จึงหมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการถ่ายทอดความรู้หรือทักษะดนตรี ซึ่งตามหลักการสอนของโคคายนั้นมีหลายสิ่งที่น่าสนใจคือ

4.1 การสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ เมื่อกล่าวถึงเสียง แนวคิดเบื้องต้นที่สำคัญยิ่งคือระดับเสียง (Pitch) และความยาวของเสียง (Duration) ซึ่งระดับเสียงจะกลายมาเป็นทำนอง (Melody) และความยาวของเสียงจะกลายมาเป็นจังหวะ (Rhythm) การสอนดนตรีจึงควรเน้นแนวคิด 2 เรื่องนี้ ก่อน จากนั้นจึงเริ่มนำเสนอสาระดนตรีอื่นๆ จนครบถ้วน ในการเรียนการสอนดนตรี โคคายเน้นการขับร้องเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่ในระยะแรกของการเรียนดนตรี โดยในระดับการศึกษาปฐมวัย (Kodály, 1974) การขับร้องสามารถใช้การเคลื่อนไหวประกอบได้ การเล่นเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ ซึ่งทำให้การเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างสนุกสนาน นอกเหนือไปจากการได้เรียนรู้สาระดนตรีอย่างเข้มข้นตามวัยของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้เติบโตขึ้น การสอนดนตรีเริ่มเน้นการขับร้องมากขึ้น กิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือเล่นเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ มีน้อยลงเป็นลำดับซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเรียนรู้และมีประสบการณ์จากการฟังเสียงและการขับร้องมาโดยตลอด โดยมีได้เน้นเรื่องของสัญลักษณ์ดนตรีในช่วงแรกของการเรียนดนตรี เมื่อผู้เรียนเริ่มมีเสียงอยู่ในตัวมากขึ้น การสอนจึงเริ่มผ่านไปสู่การเปลี่ยนเสียงที่ได้ยินได้ฟังหรือได้ขับร้องเป็นสัญลักษณ์ในลักษณะของสัญลักษณ์ภาพและภาษาดนตรีในที่สุด ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ตรงกับการเรียนรู้การทำความเข้าใจในเรื่องสัญลักษณ์ที่นักจิตวิทยาผู้หนึ่งกล่าวไว้ คือ บรูเนอร์ (Bruner, 1966) ที่น่าสนใจและควรวิเคราะห์ให้เด่นชัด คือ การรับรู้เรื่องเสียงและการเรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์นั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน แต่ก่อนที่การเรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์จะเริ่มขึ้นนั้น ผู้เรียนมีโอกาสได้รับรู้เรื่องเสียงเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงเวลาในการเรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์ ผู้สอนสามารถนำเสนอสัญลักษณ์ที่เป็นไปตามลำดับการรับรู้เรื่องเสียงมาก่อน หรือมิได้เป็นไปตามลำดับการรับรู้เรื่องเสียงได้ เนื่องจากผู้เรียนมีเสียงต่างๆ อยู่ในตัวมากแล้ว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุดคือความยากง่ายของเสียงดนตรีเหล่านี้ โคคายเน้นการจัดลำดับสาระดนตรีที่จะนำเสนอแก่ผู้เรียนอย่างมาก เนื่องจากมีความเชื่อว่า ถ้าผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยเน้นความยากง่ายเป็นสาระสำคัญ ย่อมทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้อย่างเข้าใจ เข้าถึงและมีความรู้สึกไม่ยากเกิดความสามารถของตนในการรับรู้

ในเรื่องของเสียงที่เป็นเรื่องของจังหวะ การจัดลำดับการรับรู้จากง่ายไปยากไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากความซับซ้อนของจังหวะมีน้อยกว่าเรื่องของทำนอง การรับรู้เรื่องเสียงของจังหวะควรเริ่มจากจังหวะที่ไม่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจังหวะตบ อัตราจังหวะ หรือรูปแบบจังหวะ เช่น จังหวะตบเริ่มด้วยการเรียนรู้จากการฟัง และการเคลื่อนไหวลักษณะต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดความคงที่ ในเรื่องอัตราจังหวะ ที่ง่ายที่สุดควรเป็นอัตราจังหวะ 2/4 รูปแบบจังหวะที่อยู่ในระดับง่ายสามารถสอนในระยะเริ่มต้นได้ เช่น ทา ทา ทีที ทา, ทา หยุด ทา หยุด หรือ ทา ทา ทา หยุด ในขั้นตอนเรื่องการเรียนรู้เรื่องเสียง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการออกเสียงให้กับจังหวะต่างๆ เพื่อการสื่อสารระหว่าง

ผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากในช่วงเวลานี้ ผู้เรียนยังมิได้เรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์เมื่อผู้เรียนฟังและปฏิบัติ ลักษณะจังหวะเหล่านี้ได้แล้ว การเรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์เหล่านี้จึงเริ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้มีการกล่าวถึงในวรรณคดีโคตยาอย่างเด่นชัด (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537)

4.2 การสอนสาระดนตรีจากบทเพลง ในระบบการสอนแบบโคตยา การเริ่มต้นเรียนเรื่อง สาระดนตรีควรเริ่มต้นจากการขับร้องหรือการฟังบทเพลง ทำความเข้าใจกับการขับร้องหรือการฟัง บทเพลง ทำความเข้าใจกับการขับร้องหรือการฟัง วิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีที่เป็นลักษณะเด่นใน บทเพลง เพื่อสรุปให้เห็นถึงองค์ประกอบดนตรีและนำไปเชื่อมโยงกับองค์ประกอบดนตรีอื่นๆ เป็น ลำดับไปทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจโดยการเรียนรู้แบบอุปนัย (Induction) ซึ่งทำให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่จำเป็นต้องคิดวิเคราะห์หาเหตุผลหรือข้อสรุปเสมอ ด้วยการเรียนรู้ในระบบนี้ ทำให้เกิดการ สรุปจากองค์ประกอบในแต่ละบทเพลงที่เรียนรู้เป็นหลักการและทฤษฎีดนตรีในที่สุด ทำให้ผู้เรียน สามารถจดจำหลักการและทฤษฎีดนตรีได้โดยไม่ต้องท่องจำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เสียงก่อน สัญลักษณ์นั่นเอง บทเพลงจึงเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในการสอนดนตรีในระบบการสอนแบบโคตยา การ สอนเนื้อหาใดๆทางดนตรี ควรมีการเลือกสรรบทเพลงที่คุณลักษณะสำคัญเด่นชัด และให้ผู้เรียนสรุป ลักษณะเหล่านี้จากบทเพลง

4.3 การสอนโดยเน้นการสร้างสรรคดนตรี เป็นความสำคัญในการสอนดนตรีแบบโคตยาที่ เริ่มจากการขับร้อง สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบดนตรีที่ปรากฏในบทเพลงเป็นหลักการและใช้ หลักการนั้นในการสร้างสรรค์ทางดนตรีในการสอนแบบโคตยาเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษา เช่น การสร้างสรรค์โดยการตบมือเป็นรูปแบบจังหวะง่ายๆ การขับร้องเป็นทำนองสั้นๆ โต้ตอบกับผู้สอน หรือกับผู้เรียนด้วยกัน (Szönyi, 1973) ในเวลาต่อมาเมื่อผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น การ สร้างสรรค์ทางดนตรีมีความลึกซึ้งขึ้นเช่น ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ ดนตรีโดยการประพันธ์เพลงในรูปแบบเทรนารี โดยใช้บันไดเสียงเอฟเมเจอร์และมีการเปลี่ยนบันได เสียงในท่อนกลางเป็นบันไดเสียงซีเมเจอร์

นักดนตรีไม่ว่าอดีตหรือปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศล้วนแล้วแต่เคยผ่าน บทเรียนดนตรีและการสอนดนตรีที่เป็นมาตรฐานเหล่านี้

1.4 ดนตรีบำบัด

ดนตรีบำบัดถือว่าเป็นศาสตร์ที่มีผู้ให้ความหมายมาช้านาน ต่างที่ต่างสังคมต่างวัฒนธรรมก็ให้ นิยามแตกต่างกันไป ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ยังไม่มีนิยามสำหรับคำว่า “ดนตรีบำบัด” ที่เป็นสากลและ ได้รับการยอมรับสอดคล้องกันทั่วโลก สันนิษฐานว่า เนื่องด้วยศาสตร์แห่งดนตรีเป็นความรู้คู่กับมนุษย์ ทุกเผ่าพันธุ์และการที่สังคมใดจะใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดนั้นย่อมมีเหตุผลและวิวัฒนาการในการใช้เป็น ของตนเองมาแต่เดิมดังนั้น ดนตรีบำบัดจึงนับว่าได้รับการนิยามที่หลากหลาย(บุษกร บิณฑสันต์, 2556)

ดนตรีบำบัด ตามคำจำกัดความที่นิยามโดยสมาคมดนตรีบำบัดแห่งอเมริกา (american music therapy association-AMTA) หมายถึง การใช้ดนตรีในการช่วยรักษาตามลักษณะอาการของผู้ป่วยโดยนักดนตรีบำบัดมืออาชีพ

นิยามดนตรีบำบัดโดย AMTA คือ “อาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับสุขภาพโดยนำเอาดนตรีมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย อารมณ์การรับรู้ และความต้องการของสังคมของคนทุกวัย นักดนตรีบำบัดจะใช้ทั้งดนตรีและการร้องช่วยบำบัดแม้ผู้ที่ไม่เป็นดนตรีมาก่อน และหลังที่ได้ประเมินถึงความสนใจและความต้องการของผู้เข้ารับการบำบัดแล้วนักดนตรีบำบัดก็จะให้การรักษาพร้อมๆ ไปด้วยกับทีมงานที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ได้ผลอย่างดีและต่อเนื่อง”

ดนตรีบำบัด ในความหมายที่สมาคมวิชาชีพดนตรีบำบัด (Association of professional music therapists-APMT) ในสหราชอาณาจักรนิยามไว้ดังนี้

“รูปแบบหนึ่งของการรักษาที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ที่กระหว่างผู้ให้และผู้รับการบำบัด เพื่อช่วยให้อาการของผู้เข้ารับการบำบัดดีขึ้นโดยใช้ดนตรีอย่างสร้างสรรค์ในสถานที่ซึ่งกำหนดไว้ นักดนตรีบำบัดจะใช้ประสบการณ์ทางดนตรีและกิจกรรมเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการบำบัดซึ่งจะถูกกำหนดโดยอาการของผู้ป่วย”

ดนตรีบำบัด ตามนิยามของสมาคมดนตรีบำบัดประเทศแคนาดา(Canadian association for music therapy-CAMT)

“การใช้ดนตรีและองค์ประกอบของดนตรีโดยนักดนตรีบำบัด เป็นแขนงวิชาที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะบุคคลของนักบำบัด เพื่อการรักษา ช่วยฟื้นฟูและพัฒนาผู้ที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ การรับรู้ สังคม ความรู้สึก รวมทั้งทางร่างกายและจิตใจ”

ดนตรีบำบัดหมายถึงการใช้ดนตรีและองค์ประกอบของดนตรีในการช่วยฟื้นฟู รักษา และเสริมสร้างสุขภาพในด้านสมอง ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจของมนุษย์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีบำบัด ผู้ที่ทำการบำบัดจะนำองค์ประกอบต่างๆ ของดนตรีมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพจำเป็นต้องใช้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง อาจจะเป็นการบำบัดแบบตัวต่อตัวหรือแบบทีมซึ่งประกอบไปด้วยนักดนตรีบำบัด แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ในการรักษา

ดนตรีบำบัด คือ การใช้ดนตรีและกระบวนการทางดนตรีเพื่อช่วยรักษา ฟื้นฟูและพัฒนาด้านอารมณ์ ร่างกายและจิตใจเพื่อให้มีสภาพที่ดีขึ้น ดนตรีที่นำมาใช้ในการบำบัดต้องได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญในการรักษา โดยผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ประเภทนี้คือ นักดนตรีบำบัด แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ผู้รับผิดชอบกรณีศึกษาและญาติของผู้เข้ารับการบำบัด ดนตรีจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ที่กระหว่างผู้บำบัดกับผู้เข้ารับการบำบัด โดยใช้กิจกรรมที่ได้รับการออกแบบเป็นอย่างดี ให้เหมาะกับผู้เข้ารับการบำบัด เช่น การร้องเพลง การบรรเลงหรือการฟัง

ดนตรี แต่ถึงอย่างไรการบริหารจัดการวิธีการใช้ดนตรีเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง เพราะการจะเลือกใช้ดนตรีหรือกิจกรรมใดก็ตาม นักดนตรีบำบัดที่อาการของโรคและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบำบัด

องค์ประกอบของดนตรีบำบัด

เสียงสูงต่ำถูกสร้างขึ้นโดยจินตนาการของมนุษย์ อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เราเห็นภาพของจินตนาการและการตอบสนองความต้องการของมนุษย์คือ ดนตรี ซึ่งดนตรีของมนุษย์ต่างเผ่าพันธุ์ย่อมมีความแตกต่างกันไปเพราะปัจจัยในจินตนาการ เช่น ภูมิอากาศ สภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมของวัฒนธรรม อันได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่มีความแตกต่างกัน จะมากขึ้นอยู่กับเขตภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่

องค์ประกอบของดนตรีมีส่วนสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ทำนอง และจังหวะ

1. ทำนอง คือ กลุ่มเสียงที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของดนตรี และเป็นสิ่งที่ทำให้ดนตรีเกิดความสมบูรณ์ มีส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

ระดับเสียง (Pitch) คือ ความถี่ของรอบในการสั่นสะเทือนของวัตถุนั้น เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดเสียงสูงหรือเสียงต่ำ มนุษย์มีการรับรู้ถึงเสียงสูงต่ำของเสียงซึ่งสามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกได้ค่อนข้างตรง เช่น เสียงต่ำจะให้อารมณ์ที่ขุ่นมัว เป็นต้น

ธรรมชาติของเสียง (Tone color) คือลักษณะเฉพาะของเสียงที่เกิดขึ้นจากการสั่นสะเทือนโดยวัตถุที่ต่างกัน เช่น การตี การสี การตี การเป่า หรือการเขย่า จะทำให้วัตถุสั่นสะเทือนแต่ความหนาแน่นของมวลสารของวัตถุต่างชนิดกันทำให้เสียงที่เกิดขึ้นนั้นแตกต่างกัน มนุษย์สามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของการฟังเสียงเหล่านี้ได้ เช่น เสียงไวโอลินทำให้เกิดความรู้สึกรื่นรมณ์ เสียงฆ้องจะทำให้รู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

ความเข้มของเสียง (Tone intensity) คือ ความหนัก-เบาของเสียง ความเข้มของเสียงนี้มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกได้ เช่น เสียงเบาทำให้รู้สึกอ่อนหวาน หรือเสียงดังให้ความรู้สึกก้าวร้าวได้

ทั้งระดับเสียง ธรรมชาติเสียง และความเข้มของเสียง เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอารมณ์ที่เกิดขึ้นที่เกิดจากการรับรู้ในรสของดนตรีให้แก่ท่วงทำนองเพลง ผู้ฟังจะสามารถรับรู้และแปลความหมายของทำนองเพลงได้โดยใช้จินตนาการที่มีต่อพฤติกรรมตามประสบการณ์ของตัวเอง ทั้งนี้บทเพลงจะมีความไพเราะต้องขึ้นอยู่กับ ความกลมกลืนของเสียงหรือการประสานเสียงของท่วงทำนองที่ไม่ขัดหู หมายถึงเสียงที่มีความไพเราะเหมาะแก่การฟัง

2. จังหวะ คือ ความสั้นยาวของเสียงที่ทำให้เกิดท่วงทำนองที่สะท้อนความรู้สึกหลากหลาย จังหวะอาจหมายถึงจังหวะของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เช่น กลอง หรือเครื่องเคาะต่างๆ การรับรู้ด้านจังหวะนั้นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

จังหวะที่ปกติสม่ำเสมอ ให้อารมณ์เรียบง่ายสบาย ตรงข้ามกับจังหวะที่ไม่สม่ำเสมอ ให้
อารมณ์ที่อึดอัด สะดุด

จังหวะหนัก ให้อารมณ์หนักแน่น มั่นคง สง่างาม ตรงข้ามกับจังหวะเบาที่ให้ความรู้สึก
อ่อนไหว โอนอ่อน ไม่มั่นคง

จังหวะยาว ให้ความรู้สึกที่เนิ่นช้า ตรงข้ามกับจังหวะสั้น ให้ความรู้สึกที่รวดเร็ว สดใส

แท้จริงแล้ว จังหวะเกิดขึ้นโดยจินตนาการที่ลอกเลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์เช่นเดียวกับ
องค์ประกอบของท่วงทำนอง เช่น จังหวะช้ามักจะทำให้เกิดอารมณ์โศกเศร้า เป็นทุกข์ ซึ่งถือเป็นการ
เลียนแบบพฤติกรรมของผู้ที่รู้สึกโศกเศร้าที่ไม่มีแรงและกำลังใจที่จะทำอะไร ในส่วนของจังหวะที่มี
ความเร็ว กระชับ ก็เลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความเบิกบาน ทำอะไรด้วยความกระฉับกระเฉง
เนื่องด้วยดนตรีถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ ดังนั้น ผู้ที่นำเอาศาสตร์ดนตรีมาใช้เพื่อการบำบัด ย่อมต้องเป็น
ผู้ที่มีความเข้าใจถึงองค์ประกอบของดนตรีที่กล่าวมาแล้วอย่างดี เพื่อที่จะสามารถสร้างสรรค์งานด้าน
ดนตรีบำบัดให้เกิดการตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการบำบัดได้

การจัดแต่งองค์ประกอบของดนตรีที่นำมาใช้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของดนตรีกับความพึง
พอใจและอาการของผู้ป่วยเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้ในการบำบัดตามหลักการแพทย์นั้นจำเป็นต้องมี
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะศาสตร์ทางการแพทย์เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการทำงาน อีกทั้งผู้
นักดนตรีบำบัดต้องได้รับการอบรมวิชาชีพนักดนตรีบำบัดเพื่อให้กิจกรรมดนตรีบำบัดเกิดผลได้อย่างดี
และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตอนที่ 2 การสืบทอดดนตรีในประเทศไทย

การสืบทอดดนตรีในประเทศไทย

การศึกษาดนตรีในประเทศไทยมีบันทึกไว้นานมานานมากนักและไม่ได้มีการจัดการอย่างเป็น
ระบบ แต่เท่าที่ทราบกันคือการศึกษาดนตรีในประเทศไทยเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงสมัยสุโขทัยและกรุงศรี
อยุธยา หรือแม้แต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น หลังจากนั้นการศึกษาดนตรีในประเทศไทยเริ่มมี
ความชัดเจนมากขึ้น เริ่มมีการจัดระบบการเรียนการสอนในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เป็นต้นมา “ดนตรีศึกษาของไทยเริ่มต้นโดยการสร้างสรรค์ สังคมวัฒนธรรมไทยมาก่อน จนเมื่อ
วัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้ามาด้วยผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ดนตรีศึกษาใน
ประเทศไทยจึงเป็นเรื่องราวของดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกจนถึงปัจจุบัน” (ณรุทธ์ สุทธจิตต์,
2555)

สำหรับดนตรีศึกษาในประเทศไทยในช่วงเริ่มต้นนั้นมีแต่การเรียนดนตรีที่เป็นของชาติไทยแต่
เพียงอย่างเดียว อาจจะมีดนตรีในแถบถิ่นแหลมทองและเอเชีย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยได้มีการถ่ายทอด
วัฒนธรรมดนตรีเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในสมัยกรุงสุโขทัยและสมัยต่อมา ระบบการศึกษาด้านดนตรีแยก

เป็น 2 ลักษณะอย่างเห็นได้ชัด (กรรณิการ์ สัจกุล, 2532) ประกอบด้วย ระบบราชสำนักและระบบประชาชน ในราชสำนักหรือวัง

การศึกษาอย่างมีระบบมักจะเริ่มต้นในราชสำนักหรือในวัง การศึกษาดนตรีก็เช่นกันเพราะในราชสำนักจะมีการประกอบพระราชพิธีต่างๆ ที่จะต้องใช้ดนตรีในการบรรเลงเพื่อเพิ่มความงดงามให้แก่พระราชพิธีเหล่านั้น จึงเกิดการถ่ายทอดสืบต่อและคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อความประณีตงดงามสำหรับประกอบพระราชพิธีต่างๆ ที่เน้นความหรูหราความยิ่งใหญ่

ในขณะที่ระบบประชาชนมีการศึกษาดนตรีที่บ้าน ในอดีตการจะเรียนดนตรีของประชาชนคนธรรมดาจำเป็นจะต้องขออนุญาตเป็นศิษย์โดยพักอาศัยและช่วยเหลือครูบาอาจารย์ที่บ้าน หลังจากนั้นครูดนตรีจึงจะถ่ายทอดวิชาการที่ตนมีความชำนาญให้ไปเรื่อยๆ ตนสอนจนผู้เรียนหรือครูผู้สอนขอเลิกไป

และอีกหนึ่งสถานที่ที่สำคัญในการสอนดนตรีคือที่ วัด ซึ่งในอดีต “วัด” นับว่าเป็นศูนย์กลางของดนตรีเช่นกัน เพราะที่วัดจะเป็นที่รวมตัวของนักดนตรีเพื่อแสดงดนตรีในงานเทศกาลดนตรีตามประเพณีต่างๆ ซึ่งมีทั้งประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรงนอกจากนั้นแล้วในงานบุญงานบวชต่างๆ ยังมีการการออกร้านรื่นเริงของประชาชน

ในเวลาต่อมาเมื่อประเทศไทยได้ทำกติกาดัดต่อการค้ากับประเทศแถบตะวันตกมากขึ้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมย่อมเกิดขึ้นด้วย ดนตรีตะวันตกเริ่มเป็นที่รู้จักของคนไทย ในประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งเป็นยุคเฟื่องฟู มีการติดต่อค้าขาย การแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมอันย่อมเกิดขึ้นจนเป็นเรื่องปกติธรรมดาพูดหรือพ่อค้าชาวฝรั่งเศสในสมัยนั้นได้นำดนตรีตะวันตกเข้ามาในประเทศไทยด้วย แต่อย่างไรก็ตามดนตรีศึกษาในสมัยนั้นยังคงมุ่งเน้นแต่ดนตรีประจำชาติ

2.1 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) ดนตรีไทยยังคงมีการศึกษาเล่าเรียนและเป็นดนตรีในพระราชพิธีต่างๆ ตามขนบประเพณีไทยและมีการพัฒนาไปมากกว่ารัชกาลที่ 4 โดยในขณะนั้นได้มีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์ได้ทรงจัดวงดนตรีแบบใหม่ขึ้น คือ ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ เพื่อประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ของเจ้าพระยาเทเวศร์วิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลาน กุญชร) ซึ่งในช่วงรัชกาลที่ 5 ดนตรีตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จประพาสประเทศรัสเซียและแถบยุโรป ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกมากขึ้น การจัดวงดนตรีสำหรับทหารเพื่อการเดินแถวแบบฝรั่งมีเป็นเรื่องราว เรียกว่า วงโยธวาทิตเกิดขึ้นในปลายรัชสมัยนี้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

เนื่องจากในอดีตการถวายเกียรติยศแด่พระมหากษัตริย์ในโอกาสต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อทรงติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้นตามธรรมเนียมของชาวตะวันตก จึงเป็นครั้งแรกที่เกิดแถวงทหารของกองทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ในราว พ.ศ. 2420 โดยมีพระเจ้านั่งยาเธอพระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช เป็นผู้บังคับการพระองค์แรก มีครูสอนแตรฝรั่ง 2 คนแรก คือ นายเวสเตอร์เฟล ชาวเยอรมัน และนายเฮวูดเซน ชาวฮอลันดา ซึ่งในช่วงนี้มีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเพื่อเป็นพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์ตามธรรมเนียมตะวันตก ซึ่งในปี พ.ศ. 2421 มีครูแตรฝรั่งชาวไทยคนแรกเกิดขึ้นคือ ม.ร.ว. ชิต เสนียวงศ์ ณ ออยุธยา ต่อมาเป็นพันตรี พระยาวาทีตบรเทศ รัชมหาราชการในตำแหน่งผู้บังคับกองแถวงทหารมหาดเล็กและเป็นหัวหน้าวง

หลังจากนั้นเริ่มมีครูฝรั่งท่านอื่นๆ เข้ามาสอนที่ประเทศไทย โดยสอนเครื่องดนตรีสากลอื่นๆ เช่น เปียโน ไวโอลิน จึงมีการจัดวงเครื่องสายไทยผสมไวโอลินเป็นครั้งแรก นับว่าเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรีระหว่างไทยและดนตรีตะวันตกเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นเรื่องของการศึกษาทางดนตรีที่แสดงให้เห็นว่าเริ่มพัฒนาเป็นระบบมากขึ้น เพราะหากการศึกษาดนตรียังคงไร้ทิศทางไม่เป็นระบบ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจนถึงขั้นการผสมผสานดนตรีต่างวัฒนธรรมย่อมดำเนินไปไม่ได้

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้เกิดขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 5 คือเริ่มมีการสอนโน้ตดนตรีสากลและวิชาการประสานเสียงสำหรับดนตรีตะวันตกในกองทัพเรือ โดยผู้ที่ริเริ่มคือ จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงศึกษาเรื่องการประสานเสียงมาก่อนและมีความชำนาญ จึงได้ทรงเรียบเรียงบทเพลงไทยให้วงโยธวาทิตบรรเลงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงสารถี เพลงพญาโศก เพลงแสนเสนาะ และอีกมากมายทั้งนี้ท่านยังได้ทรงพระนิพนธ์เพลงไว้ด้วย เช่น วอลตซ์เมขลา มาร์ชบริพัตรวอลตซ์ประชุมพล ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้ทรงสอนคนไทยให้แต่งเพลงสากล รู้จักเรียบเรียงเสียงประสาน การดนตรีสากลเจริญขึ้นมากในยุคนี้ เป็นที่ชื่นชมของแขกชาวต่างประเทศว่า แถวของกองทัพเรือมีฝีมือเทียบเท่าชาวตะวันตก (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555 อ้างถึงใน ภัทรวีร์ เทียนชัยอนันต์, 2551)

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการศึกษาดนตรีตะวันตกมากขึ้นในยุคนี้ แต่สุดท้ายจะเป็นเรื่องของการลงทุนตั้งวงโยธวาทิต และมีผู้รู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีตะวันตกไม่มากนักในยุคสมัยนี้เรื่องราวของดนตรีตะวันตกยังถูกจำกัดอยู่เฉพาะในวงการทหาร และผู้สนใจที่เกี่ยวข้องกับวงการทหารเท่านั้น ประชาชนทั่วไปไม่มีโอกาสได้ศึกษาอย่างทั่วถึง มีเพียงดนตรีไทยเท่านั้นที่ประชาชนทั่วไปสามารถเรียนรู้ได้ เพราะเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ในสังคมทั่วไปมาโดยตลอดทั้งในวังและบ้าน

2.2 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453-2463) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีโอกาสได้เล่าเรียน ณ ประเทศอังกฤษ ซึ่งในขณะนั้นประเทศอังกฤษมีความเจริญรุ่งเรืองมากทั้งเรื่องของ

การเมืองการปกครองและวัฒนธรรม ดังนั้นพระองค์จึงซึมซับวัฒนธรรมของดนตรีตะวันตกมาก ประกอบกับช่วงเวลานั้นดนตรีตะวันตกกำลังเจริญเติบโตที่ภาคพื้นทวีปยุโรปเป็นอย่างมาก แต่ถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวท่านยังคงโปรดปรานในดนตรีไทยและดนตรีไทยยังเป็นสิ่งที่ท่านให้ความสำคัญและได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

โดยในสมัยนี้มีการแยกการศึกษาดนตรีเป็น 2 สายอย่างชัดเจน คือ ดนตรีไทยและดนตรีสากล (ในขณะนั้นนิยมเรียกว่า **ดนตรีฝรั่ง**) มีการจัดตั้งกรมมหรสพขึ้นเพื่อรับผิดชอบการแสดงและการดนตรีโดยแยกหน่วยงานเป็นหลายหน่วย คือ กรมบัญชาการ กรมโขนหลวง กรมพิณพาทย์ กองเครื่องสายฝรั่งและกรมช่างมหาดเล็ก ซึ่งมีหน้าที่ในการสร้างและซ่อมศิลปวัตถุทั้งหมด เครื่องเป่าพาทย์ ประดับมุกและประดับงาตลอดลายวิจิตรมีอักษรพระปรมาภิไธย ม.ว. 2 วง โปรดเกล้าฯ ให้สร้างในรัชสมัยนี้ อันเป็นสิ่งล้ำค่ายิ่งในปัจจุบันของแผ่นดินไทย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

วงออร์เคสตรา (orchestra) ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยนี้โดยอยู่ใต้สังกัดกรมมหรสพ ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า วงเครื่องสายฝรั่งหลวง โดยมีครูอัลเบอโรโต มาซารี ชาวอิตาลีเป็นผู้อำนวยการวงคนแรก หลังจากก่อตั้งวงออร์เคสตราขึ้นจึงทำให้คนไทยสามารถบรรเลงเพลงทั้งประเภทคลาสสิกและไลต์คลาสสิกได้ มีการจัดการแสดงโอเปร่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่โรงละครสวนมิสกวันใน พ.ศ. 2463 ซึ่งปัจจุบันโรงละครแห่งนี้ได้ปิดให้บริการแล้ว

ด้วยเหตุที่พระองค์สนพระราชหฤทัยในศิลปะการละครและดนตรีเป็นอย่างยิ่งและด้วยแนวคิดประชาธิปไตยที่เริ่มเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนพรานหลวงขึ้น โดยรับประชาชนทั่วไปที่ต้องการเรียนดนตรีและเข้ามาปฏิบัติราชการในราชสำนักมีโอกาสเข้ามาศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้ การเรียนในโรงเรียนพรานหลวงนี้มีหน้าที่สอนหนังสือครึ่งวันและอีกครึ่งวันผู้เรียนจะไปศึกษาดนตรีที่กรมมหรสพตามความสนใจ

...ประเทศทั้งหลายย่อมเจริญด้วยการศึกษา ประเทศใดปราศจากการศึกษา ประเทศนั้นย่อมเป็นป่าเถื่อน ประเทศต่างๆ ต้องมีศิลปะวิทยาการต่างๆ กัน เราต้องช่วยกันทำนุบำรุงให้ดีขึ้น ให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่ควรจะได้ เราต้องก้าวไปข้างหน้าเสมอ ยิ่งก้าวไกลได้เพียงใดก็ยิ่งดี เราต้องไม่ถอยหลังเป็นอันขาด แม้จะหยุดอยู่กับที่ก็ได้ เพราะการหยุดคือการถอยหลัง เขาไกลเราออกไปทุกที นั่นเอง ก็เท่ากับถอยหลังไม่ใช่หรือ...

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาของเยาวชนเป็นอย่างมากเห็นได้จากการศึกษาในขณะนั้นที่กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สาเหตุคือมีเสนาบดีกระทรวง

ธรรมการคือ เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีที่รู้พระประสงค์ตั้งแต่ทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ พระองค์ท่านต้องการให้นักเรียนไทยตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญนอกจากความรู้วิชาการ ซึ่งสิ่งนั้นคือ “จรรยา มารยาท” โดยมีการอบรมควบคู่ไปกับเนื้อหาวิชาการอื่นๆ มีการตั้งโรงเรียนวชิราวุธซึ่งเปลี่ยนมาจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง โดยให้โรงเรียนแห่งนี้เป็นตัวอย่งว่าต้องการให้การศึกษาศึกษาของชาติ เป็นไปในลักษณะใด

การดนตรีศึกษาและการแสดงนั้นส่วนใหญ่ผู้ร่วมเล่นร่วมแสดงจะมาจากโรงเรียนวชิราวุธและโรงเรียนพรานหลวง อาจารย์มนตรี ตราโมท (พ.ศ. 2443-2538) สำเร็จการศึกษาของผู้เรียนที่โรงเรียนพรานหลวงสาขาดนตรีไทย และได้รับการพิจารณายกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย ในปี พ.ศ. 2528 (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531) ด้านดนตรีฝรั่ง มีพระเจนดุริยางค์ (พ.ศ. 2426-2511) ซึ่งเป็นผู้เขียนตำราทฤษฎีโน้ตสากล สอนลูกศิษย์เป็นจำนวนมากและเป็นผู้พัฒนาดนตรีสากลมาตลอดทั้งชีวิต ท่านมีส่วนในการดำเนินการ วงซิมโฟนีอออร์เคสตราต่อจนถึงรัชกาลที่ 7

การศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้นสมัยที่ก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2460 แต่ยังไม่มีการเรียนการสอนดนตรีในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีเพียงข้อเสนอในเรื่องเกี่ยวกับดนตรีศึกษาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยพระองค์แรก เมื่อทรงเป็นหนึ่งในคณะกรรมการดำเนินการสภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เสนอแนวคิดต่อคณะกรรมการ ใน พ.ศ. 2459 มีความตอนหนึ่งว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

...ดนตรี (Music) เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจนิสัยสันดานของมนุษย์ และนิสัยสันดานของชนทุกชาติให้ประจักษ์แก่โลก เช่นเดียวกับศิลปกรรมประณีต ชนทุกชาติจึงได้บำรุงให้เจริญขึ้นตลอดมา ผู้ที่ประพันธ์ดนตรีดีก็มีชื่อเสียงโด่งดังนับถือกันเป็นศาสตร์ทั่วโลก ดนตรีที่ดีแท้แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นสมบัติสากล เป็นเครื่องผูกพันนานาชาติให้ติดต่อเข้าใจและปรองดองกันได้เช่นเดียวกับศาสนา ดนตรีเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาของชนผู้มีดนตรีดี ประเทศรุ่งเรืองแทบทุกประเทศมีดนตรี สอนดนตรีหลายชั้น เป็นกิจจะลักษณะตลอดจนเป็นวิทยาลัยชั้นสูง ส่งเสริมดนตรีให้สูง ยิ่งให้มีผู้ประพันธ์ดนตรี (Composer) มากขึ้นทุกที่หาได้หยุดนิ่งไม่

คนไทยเป็นชาติที่มีดนตรีดี แต่หาได้มีการทำนุบำรุงและส่งเสริมเป็นกิจจะลักษณะไม่ การสอนและแบบฝึกหัดเท่าที่ทำกันอยู่เวลานี้เป็นการทำส่วนตัว ผู้แต่งเพลงเป็นอาชีพนับว่าไม่มีเลย และวังไม่ได้ขยายดนตรีให้กว้างออกไปอีก แม้การ

เรียนและการแสดงดนตรีให้กว้างออกไปอีก แม้การเรียนและการแสดงดนตรีของต่างประเทศก็ยังสามารถทำเป็นกิจลักษณะไม่ การสอนดนตรีที่ทำกันเวลานี้เป็นการหัดคนให้ดีด สี ตี เป่าเท่านั้น แต่กำเนิดของดนตรีพิจารณาทางวิทยาศาสตร์ทั้งหลักและระเบียบของดนตรี วิธีแต่งเพลงและประกอบเครื่อง ฯลฯ ยังไม่สอนกันเลย โรงเรียนดนตรีมีอยู่หลายชั้น ชั้นต่ำก็เป็นโรงเรียนสอนและฝึกหัดดีด สี ตี เป่า สำหรับผู้ที่จะเล่นตามความพอใจของตนเอง อีกชั้นหนึ่งเป็นโรงเรียนสอนผู้จะประกอบอาชีพในทางดนตรีหรือผู้ที่อยากเล่นให้ดีกว่าคนสามัญ โรงเรียนชั้นสูงนี้สอนเรื่องดนตรีเป็นวิทยาศาสตร์ สอนเป็นวิชาชั้นสูงและกว้างขวางมาก โดยมากโรงเรียนเช่นนี้เป็นวิทยาลัยชั้นสูงประเภทหนึ่ง Academy of Music แต่มีรวมการสอนดนตรีชั้นสูงดังที่ว่ามีไว้ในมหาวิทยาลัยก็มี

ในประเทศไทยมีการสอนดนตรีเป็นส่วนตัว ยังไม่มีโรงเรียนสอนดนตรีทั้งชั้นกลางและชั้นสูง ถ้าจะเริ่มสอนก็น่าจะให้มีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หาผู้อำนวยการสอนมาจากต่างประเทศให้สอนก็น่าจะให้มีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หาผู้อำนวยการสอนมาจากต่างประเทศให้สอนตามหลักของเขาซึ่งถนัดถื่นลึกซึ้ง และในขณะที่เดียวกันก็ให้เขาศึกษาดนตรีไทยและเปรียบเทียบเอาเข้าระเบียบของเขา แล้วสอนคนไทยอีกที ถ้าทำได้ดังนี้แล้วดนตรีไทยอาจเจริญก้าวหน้าและรุ่งเรืองขึ้นอีก อาจมีผู้ประพันธ์ดนตรีไทยตามหลักของฝรั่งทั้งการเล่นก็คงดีขึ้นอีกมากด้วย ส่วนดนตรีฝรั่งนั้นเมื่อมีการสอนเป็นกิจจะลักษณะดังนี้แล้ว ก็คงจะต้องดีขึ้นเป็นแน่ไม่ต้องสงสัย ถ้าทำได้ดังนี้แล้วเชื่อว่าคนไทยจะรู้จักดนตรีของนานาชาติดีขึ้น และทำดนตรีของตนให้ขึ้นตามหลักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ดนตรีไทยก็จะได้แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นการเชิดชูเกียรติคุณของชนชาติไทย...

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527)

ข้อความดังนี้ถูกกล่าวขึ้นโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร เห็นได้ว่าท่านทรงเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเด่นชัดและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดนตรีศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งในด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของดนตรีชาติพันธุ์ ซึ่งนับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในเรื่องวิธีการศึกษาดนตรีไทย เพราะการศึกษาดนตรีชาติพันธุ์จะทำให้ดนตรีไทยสามารถเป็นที่เข้าใจและยอมรับของนานาชาติประเทศ กล่าวคือ ดนตรีชาติพันธุ์เป็นการศึกษาข้อมูลทางด้านดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตกหรือดนตรียุโรปที่เป็นแบบแผน โดยจะมุ่งศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี และบริบทของดนตรี ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นในการศึกษา อาทิเช่น รากฐานการก่อเกิดดนตรี การพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงทางดนตรี สัญลักษณ์และ

ลักษณะดนตรี เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับดนตรีโดยรอบ (บริบท) บทบาทของหน้าที่ของดนตรีต่อสังคม โครงสร้างของดนตรี วิธีการดำรงอยู่ของดนตรี และดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเต้นรำ รวมถึงศิลปะดนตรีประจำท้องถิ่นหรือดนตรีพื้นเมือง (Folk Song) ของตะวันตกด้วย แต่ถึงอย่างไรแนวพระราชดำริดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดการเรียนการสอนดนตรีในสมัยก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่อย่างใด

เป็นที่ยอมรับว่าดนตรีศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 6 มีรูปแบบขึ้นเป็นอย่างมาก หลังจากมีการก่อตั้งโรงเรียนขึ้น ทำให้มีการจัดหลักสูตรและการสอนอย่างเป็นระบบ ประชาชนทั่วไปเริ่มมีโอกาสได้เล่าเรียนดนตรีมากกว่ายุคก่อนๆ ที่ผ่านมา รูปแบบการศึกษาแบบบ้าน วัดและวัง เริ่มถูกเปลี่ยนไป การศึกษาในสถาบันการศึกษามากขึ้น

2.3 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468-2478) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านทรงมีความสนใจในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก เครื่องดนตรีที่ทรงโปรดคือซอ พระองค์ท่านทรงจัดตั้งวงดนตรีหลวงขึ้นและได้ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงไว้หลายบท เช่น ราตรีประดับดาว คลื่นกระทบฝั่ง เขมรล่อองค์ และอีกหลายเพลง จึงเป็นเหตุให้ดนตรีศึกษาได้พัฒนาต่อมาเป็นระบบมากขึ้น ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้นในปี พ.ศ. 2477 โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการสอนดนตรีไทย และดนตรีฝรั่ง ซึ่งมีระบบคล้ายกับการนำกรรมพรหมที่มีหน้าที่สอนดนตรีส่วนหนึ่งมารวมกับโรงเรียนพรานหลวงที่ศึกษาสายสามัญ กลายเป็นโรงเรียนที่มีการสอนเป็นหน่วยเดียว ไม่แยกเป็น 2 ฝ่าย หลังจากนั้นโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์แห่งนี้พัฒนาเรื่อยมา มีการใช้ศิลปะแขนงต่างๆ มาสอน หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศิลปากร (พ.ศ. 2478) โรงเรียนสังคีตศิลป์ (พ.ศ. 2484) โรงเรียนนาฏศิลป์ (พ.ศ. 2488) หลังจากนั้นกลายเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ในปี พ.ศ. 2515 โดนการเปลี่ยนชื่อของสถาบันการศึกษาเหล่านี้เพื่อความเหมาะสมกับการสอนวิชาแขนงนั้นๆ

ก่อนการเปลี่ยนการปกครอง การแสดงละครเวทีเป็นที่นิยมมากในหมู่คนไทยสมัยนั้น เริ่มมีการแต่งเพลงไทยสากลกันอย่างแพร่หลายตามแบบที่จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงเคยทำมาก่อนขึ้นเป็นคนแรก คือ นายจวงจันทร์ จันทรคณา ใช้นามปากกาว่า พรานบุรุษและที่สำคัญคือในยุคนี้เริ่มมีการทำภาพยนตร์ขึ้นด้วย ซึ่งมีการแต่งเพลงประกอบภาพยนตร์ด้วยเพลงไทยสากลเริ่มเฟื่องฟูมากขึ้นในช่วงยุคสมัยนี้

เห็นได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นต้นมา ดนตรีศึกษามีการจัดเป็นระบบเพื่อคนไทย คือ ทุกคนมีสิทธิสามารถเข้าศึกษาได้ เป็นระบบโรงเรียนที่รัฐจัดให้ ทำให้ดนตรีศึกษาระบบราชสำนักและระบบประชาชนหลอมรวมเข้าหากัน ทั้งนี้ด้วยระบบแนวความคิดแบบประชาธิปไตยที่เริ่มมีมาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ดังกล่าวดนตรีมีหลายรูปแบบทั้งดนตรีไทย ดนตรีคลาสสิกและดนตรีไทยสากลรูปแบบต่างๆ

2.4 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ในสมัยรัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2478-2493) พระองค์ทรงครั้งราชย์ด้วยระยะเวลาเพียงสั้นๆ แต่มีเรื่องน่ากล่าวคือ ในช่วงที่ท่านครองราชย์ตรงกับช่วงที่ของนายกรัฐมนตรีนายจอมพล แปลก พิบูลสงคราม มีนโยบายในการทำให้ชาติไทยเป็นชาติที่ทันสมัยทัดเทียมกับชาติตะวันตก จอมพลแปลก พิบูลสงครามสนับสนุนให้คนไทยปฏิบัติตนตามแบบอย่างวัฒนธรรมตะวันตกและห้ามไม่ให้คนไทยปฏิบัติตนตามแบบอย่างของวัฒนธรรมไทยหลายอย่างด้วยกัน การขับร้องและบรรเลงดนตรีไทยกลับกลายเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างหนึ่งด้วย ดังนั้นคนไทยจึงต้องหันมาขับร้องและบรรเลงเพลงสากลแทน ยุคนี้จึงเป็นช่วงที่ทำให้ศิลปินดนตรีไทยเกิดช่วงเวลาที่ยากลำบากใจไปเป็นจำนวนมาก ศิลปินไทยหลายท่านเกิดความท้อใจเนื่องจากถูกสั่งให้หยุดเล่นดนตรีไทย ทั้งที่ตัวเองใช้เวลาตลอดทั้งชีวิตศึกษาเล่าเรียนดนตรีไทยมา หลายคนต้องขายเครื่องดนตรีไปเหมือนกับของที่ไร้คุณค่าเพื่อหาเงินมาประทังชีวิต ช่วงนี้จึงถือว่าเป็นยุคมืดของวงการดนตรีไทย เวลาที่เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นคือช่วงระหว่าง พ.ศ. 2482-2484 มีเพลงแสนคำนึงเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2483 ประพันธ์โดยหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง, พ.ศ. 2424-2497) นับว่าบุคคลท่านนี้คือนักดนตรีไทยผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุค และเป็นจุดเริ่มต้นของดนตรีไทยสากลที่เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2480 มีนักแต่งเพลงและวงดนตรีไทยสากลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากขึ้น วงหนึ่งที่มีชื่อเสียงและเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันคือวงดนตรีสุนทราภรณ์ โดย ครูเอื้อ สุนทรสนาน ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีของกรมโฆษณาการหรือกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน ดังนั้นเห็นได้ว่าดนตรีในสมัยนี้รัฐบาลเริ่มเข้ามาจัดการและดำเนินงาน เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ดนตรีสากลจึงเป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ดนตรีไทยมีคนนิยมน้อยลงเนื่องจากเหตุการณ์ห้ามไม่ให้คนไทยปฏิบัติตนตามแบบอย่างของวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนดนตรีเริ่มมีระบบมากยิ่งขึ้น มีดนตรีคลาสสิกและดนตรีสากลที่เรียกว่าเพลงลูกกรุง ซึ่งหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนมีทั้งหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน

2.5 การสืบทอดดนตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ในสมัยรัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2493-ปัจจุบัน) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันผู้ซึ่งทรงครองราชย์เป็นระยะเวลายาวนานกว่าพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตทุกพระองค์ ในสมัยนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นอันมาก ตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกทางด้านการเมืองการปกครองและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีตลอดในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา สิ่งที่เห็นได้ชัดคือพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน พระองค์และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดการดนตรี และทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดา คือ สมเด็จพระเจ้าบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้า

ฟ้าจุฬารณวัลย์ลักษณ์ อัครกุมารีที่ทรงโปรดการดนตรีเช่นเดียวกันนอกจากนี้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ทรงโปรดการดนตรีเป็นอย่างมากและที่สำคัญคือท่านทรงสนับสนุนกิจการดนตรีตลอดมา มีการให้ทุนบุคคลที่มีความสามารถทางด้านดนตรี โดยเด่นให้ได้ไปเรียนยังต่างประเทศ เป็นเหตุประการสำคัญที่ทำให้ดนตรีศึกษามีการพัฒนาไปมาก

อีกทั้งสาเหตุอีกหนึ่งประการสำคัญคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเพลงประเภทแจ๊สเป็นอย่างมากท่านมีงานพระราชนิพนธ์บทเพลงไว้รวม 47 เพลงและได้ทรงก่อตั้งวงดนตรี อ.ส. วันศุกร์ (โรงเรียนจิตรลดา, 2539) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลที่สนใจได้มีโอกาสฟังเพลง และที่สำคัญอีกประการคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงเป็นครูดนตรีให้แก่พระราชโอรสและพระราชธิดาพร้อมทั้งข้าราชการบริพารเป็นเวลานาน (ทรงสอนวิชาเครื่องเป่า) นอกจากนี้ท่านยังสนับสนุนการดนตรีมาโดยตลอด ทำให้ดนตรีเป็นที่แพร่หลายและมีการพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระราชหฤทัยในการดนตรีมาครั้นตั้งแต่วัยเยาว์วัย ท่านทรงมีความสามารถทางด้านเปียโน ด้วยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระราชหฤทัยในการดนตรีทั้ง 2 พระองค์ จึงทรงสนับสนุนให้ทั้งพระราชโอรสและพระราชธิดาได้ทรงเรียนดนตรีมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ทุกพระองค์

ในด้านของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารสามารถทรงดนตรีได้หลายชิ้น และทรงสนพระราชหฤทัยในด้านดนตรีตะวันตกและดนตรีไทย โดยทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ของวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (Bangkok Symphony Orchestra) และทรงสนับสนุนการดนตรีไทยอย่างสม่ำเสมอเป็นส่วนพระองค์มาโดยตลอด

สำหรับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงสนพระราชหฤทัยในดนตรีไทยและดนตรีสากลมาแต่ทรงพระเยาว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีไทยที่ท่านทรงโปรดปรานเป็นอย่างมาก พระองค์ท่านสามารถทรงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชิ้นเนื่องจากทรงศึกษาอย่างจริงจังมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งท่านยังทรงสนับสนุนดนตรีไทยในทุกรูปแบบ เพื่อให้ดนตรีซึ่งเคยชบเซาไปในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองได้กลับมาเป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่เด็กและเยาวชนไทยอีกครั้ง โดยทรงสนับสนุนดนตรีไทยศึกษาให้ก้าวหน้าพัฒนาไปโดยตลอด ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในหลายที่ทั่วประเทศอย่างจริงจัง ถือว่าเป็นการวางรากฐานดนตรีไทยศึกษาอย่างเป็นระบบและกว้างขวางอย่างชัดเจน

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวัลย์ลักษณ์ อัครราชกุมารีทรงสนพระทัยการดนตรีแต่ทรงพระเยาว์เช่นเดียวกัน พระองค์ท่านสามารถทรงเปียโนได้อย่างดี นอกจากนี้ยังสนพระทัยในดนตรีต่างชาติและสามารถทรงได้เช่นเดียวกัน

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์สนพระทัยในเรื่องดนตรีตะวันตกเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ท่านทรงเดินทางไปทอดพระเนตรการแสดงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์อยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงทรงรับวงซิมโฟนีแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ในพระอุปถัมภ์ เห็นได้ว่าในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นช่วงที่การดนตรีในประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากทั้งดนตรีสากลที่มีการถ่ายทอดกันอย่างรวดเร็วและดนตรีไทยถูกถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง การดนตรีถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการศึกษาดนตรีมีความเป็นระบบ มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปฐมวัยศึกษาเป็นต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีสาระดนตรีไทยและดนตรีสากลควบคู่มาโดยตลอด ในสังคมทั่วไปมีการแสดงดนตรีหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้สนใจ ทำให้ดนตรีเป็นเรื่องที่ทุกคนมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้นกว่าสมัยก่อน

ปัจจุบันดนตรีศึกษาของประเทศไทยมีระบบมากขึ้นอย่างชัดเจน โดยในส่วนของภาครัฐ ได้มีการจัดทำหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2517) มีการบรรจุวิชาขับร้องและดนตรีไว้เป็นวิชาบังคับ อยู่ในหมวดศิลปศึกษา ต่อมา มีการปรับปรุงหลักสูตรให้วิชาขับร้องและดนตรีกลายเป็นวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับ คือวิชาศิลปะกับชีวิต เป็นวิชาที่บูรณาการระหว่างวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์และในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดนตรีถูกบรรจุเป็นวิชาเลือกเสรี ซึ่งในแต่ละครั้งที่มีการปรับปรุงหลักสูตร ในส่วนของดนตรีมีการพัฒนาให้ลึกซึ้งและเป็นแบบแผนตามหลักสากลมากขึ้นมาโดยตลอด ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ซึ่งหลักสูตรเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา มีการบรรจุดนตรีไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 12 ปี ในกลุ่มวิชาศิลปะ สำหรับในระดับปฐมวัยศึกษา มีการสอดแทรกดนตรี

ล่าสุดกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปรับปรุงมาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาที่น่าสนใจและได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับตลอด 20 ปีที่ผ่านมาได้แก่ วงโยธวาทิต สังเกตได้จากโรงเรียนมัธยมหลายแห่งได้มีการจัดตั้งวงโยธวาทิตขึ้น มีการสอนเป็นพิเศษอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประกวดแข่งขันในระดับนานาชาติ เป็นเหตุให้นักเรียนสนใจดนตรีและเริ่มเรียนดนตรีอย่างจริงจังได้ ส่งผลทำให้มาตรฐานของการเล่นดนตรีประเภทเครื่องเป่าและเครื่องประกอบจังหวะดีขึ้นมาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนในลักษณะของการหวังผลเพื่อชนะเลิศในการแข่งขัน ทำให้การเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนขาดสาระสำคัญในบางด้านคือ ความรู้เข้าใจเรื่องทฤษฎีดนตรีและประวัติดนตรี ตลอดจนความรู้ในวงกว้างซึ่งเป็นสาระสำคัญในการเรียนรู้ทางดนตรี

ทางด้านของดนตรีไทย ปัจจุบันโรงเรียนให้ความสนใจพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมดนตรีเป็นเรื่องเป็นราว สามารถออกแสดงในงานต่างๆ ได้ และมีการแข่งขันเพื่อแสดงฝีมือมาโดยตลอด ทำให้ดนตรีไทยมีพัฒนาการเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

บ้านดนตรีเป็นสถาบันดนตรีที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด แม้ว่าปัจจุบันจะเหลือจำนวนไม่มากและความสำคัญลดน้อยลงเนื่องจากการพัฒนาของระบบโรงเรียน แต่บ้านดนตรีที่มรดกสืบทอดการเรียนการสอนยังคงเป็นแหล่งเรียนดนตรีไทย เช่น บ้านดุริยประณีต บ้านโตสง่า ฯลฯ สำหรับวังนั้นถูกลดความสำคัญลงไปอย่างมาก ปัจจุบันมีเพียงวังคลองเตยหรือตำหนักปลายเนินที่ยังคงสืบทอดการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2548)

การดนตรีศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้มีการเริ่มเปิดสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 โดยทางคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มจัดการเรียนการสอนเป็นครั้งแรกซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นวิชาโท ต่อมาได้เริ่มจัดการเรียนการสอนดนตรีให้เป็นวิชาเอกในปี พ.ศ. 2515 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (พ.ศ. 2467-2543) เป็นผู้บุกเบิกหลังจากได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาทางดนตรี ณ ประเทศอังกฤษและกลับมาปฏิบัติราชการ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500

มีการเริ่มต้นจัดแสดงคอนเสิร์ตเพื่อการศึกษาให้แก่นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปให้ได้มีโอกาสในการชมการแสดงดนตรีคลาสสิกและดนตรีไทยประกอบการเรียนวิชาสังคีตนิยม เพื่อพัฒนาผู้ที่มีดนตรีการให้ก่อตัวขึ้นในสังคมอย่างจริงจัง ในช่วงนี้ได้มีการนำการสอบวัดมาตรฐานทางดนตรีทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติของ Trinity College of Music, London มาดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2505 เป็นต้นมาด้วยเหตุนี้จึงทำให้เยาวชนไทยร่วมหันมาสนใจที่จะศึกษาดนตรีสากลมากขึ้น จึงถือว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เป็นบิดาแห่งการศึกษาของไทย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2548)

ในช่วงนี้ได้มีการศึกษาดนตรีเผยแพร่ไปยังส่วนภูมิภาค วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ พัฒนามาจากแผนกดนตรีคริสตจักรวิทยาลัยพระคริสตธรรมในระยะแรก มีฐานะเป็น สาขาวิชา สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ นับเป็น 1 ใน 8 สาขาวิชาแรกที่เปิดดำเนินการพร้อมกับการก่อตั้งวิทยาลัยพายัพ เมื่อปี พ.ศ. 2517 โดยมีอาจารย์แคโรลีน คิงสฮิลล์ เป็นหัวหน้าสาขาวิชาดุริยศิลป์คนแรก การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ทางวิชาการดนตรีสากลแบบรอบด้าน เพื่อให้สามารถทำงานด้านดนตรีได้อย่างหลากหลายถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกที่เปิดการเรียนการสอนด้านดนตรีในระดับปริญญาตรี ซึ่งปัจจุบันเราได้ปรับปรุงและขยายหลักสูตรในระดับปริญญาโท หลังจากนั้นมหาวิทยาลัยจึงอนุมัติให้ภาควิชาดุริยศิลป์ยกฐานะเป็นวิทยาลัยดุริยศิลป์เพื่อความคล่องตัวในการทำงานและรองรับนักศึกษาที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อด้านดนตรีหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงจาก

ภาควิชาดุริยศิลป์ เป็นวิทยาลัยดุริยศิลป์ ทางมหาวิทยาลัยสามารถรองรับจำนวนนักศึกษา ห้องเรียน และจำนวนอุปกรณ์เครื่องดนตรีต่างๆ ให้มีคุณภาพและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

วิทยาลัยดุริยศิลป์ได้ปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่มีความต้องการผู้เชี่ยวชาญดนตรีเฉพาะทางมากขึ้น โดยแบ่งกลุ่มวิชาออกเป็น 6 แขนงวิชา คือ ดนตรีศึกษา ดนตรีเชิงพาณิชย์ การประพันธ์เพลง ดนตรีแจ๊ส ดนตรีศาสนา และการแสดงดนตรี การจัดกลุ่มแขนงวิชาทำให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนในกลุ่มแขนงวิชาที่นักศึกษาสนใจเป็นพิเศษ ตามความถนัดของแต่ละคน สามารถพัฒนาทักษะให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้

ขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดการเรียนการสอนดนตรีขึ้น พร้อมกันนั้นในปี พ.ศ. 2532 จึงได้จัดตั้งวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์ขึ้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527) เพื่อให้บัณฑิตผู้เรียนดนตรีได้มีโอกาสแสดงศักยภาพทางด้านดนตรีต่อสังคม และเป็นการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบริการประชาชน มีการแสดงปีละ 2 ครั้งสำหรับประชาชน โดยไม่เสียค่าเข้าชม ซึ่งวันที่จัดแสดงคือวันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบัน

หลังจากนั้นในประเทศไทยดนตรีศึกษาเริ่มเปิดสอนตามมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ เช่น วิทยาลัยดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งก็ได้เปิดหลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้เปิดหลักสูตรดนตรีเพิ่มขึ้นทั้งในระดับปริญญาตรีและโท เช่น วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต การดนตรีในปัจจุบันนับเป็นเรื่องที่รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญ และนับเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจแพร่หลายในสังคมไทย

อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญของดนตรีศึกษาในประเทศไทยคือ โรงเรียนภาคเอกชนที่มีมากขึ้น โดยในสมัยเริ่มต้นมีโรงเรียนสยามกลการซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการสอนดนตรีของต่างประเทศ อีกทั้งยังมีโรงเรียนดนตรีที่ใช้หลักสูตรของต่างประเทศอีกมากมาย นอกจากนั้นแล้วโรงเรียนดนตรีที่ดำเนินการโดยคนไทยมีจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่มีการเรียนการสอนดนตรีสากล ส่วนดนตรีไทยไม่มีมากนัก แต่จากการที่โรงเรียนดนตรีของภาคเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนดนตรีได้ตามความต้องการ ซึ่งถือเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับวงการดนตรีในประเทศไทย นอกจากนี้แล้วยังมีโรงเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ ซึ่งพัฒนามาจากบ้านดนตรีหรือครูดนตรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ้านดนตรี โดยเคยเป็นลูกศิษย์ของบ้านดนตรีมาก่อน ต่อมามีการตั้งโรงเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะขึ้น ทำให้ผู้เรียนดนตรีไทยสามารถเรียนดนตรีไทยได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นเห็นได้ว่าดนตรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมาทำให้ดนตรีศึกษามีระบบระเบียบ มีการเริ่มจัดการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษาเป็นต้นมาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีสาระดนตรีไทยและดนตรีสากลควบคู่มา

โดยตลอด ในสังคมทั่วไปมีการแสดงดนตรีหลายรูปแบบเพื่อสนองความต้องการของบุคคลผู้สนใจ ทำให้ดนตรีเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้นเรื่อยๆ

ตอนที่ 3 ประวัติและผลงานของครูดุซงกี พนมยงค์โดยสังเขป

3.1 ประวัติ

ครูดุซงกี บุญทัศนกุล (นามสกุลเดิม “พนมยงค์”) เกิดวันเสาร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2482 สถานที่เกิด “บ้านพูนสุข” ถนนสีลม อำเภอบางรัก (ในขณะนั้น) กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรคนที่ห้าในจำนวนหกคนของรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี และท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์

ครูดุซงกี บุญทัศนกุล เรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ จากนั้นไปศึกษาต่อยังกรุงปักกิ่งจนจบการศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกขับร้อง วิชาโทเปียโน ณ สถาบันดนตรีกลาง กรุงปักกิ่ง Beijing Central Conservatory of Music (พ.ศ. 2508) ต่อมาได้มาเรียนเพิ่มเติมที่ราชวิทยาลัยดนตรีกรุงลอนดอน Royal College Of Music, London (พ.ศ. 2517)

จุดเริ่มต้นของการเป็นครูดนตรีเกิดขึ้นหลังจากที่ครูดุซงกี กลับมาเริ่มต้นชีวิตที่ประเทศไทย โดยเริ่มต้นสอนวิชาขับร้องคลาสสิกในประเทศไทย โดยเริ่มต้นสอนเป็นการส่วนตัวหลังจากกลับมาจากต่างประเทศในปี พ.ศ. 2518 ต่อมาก็เริ่มเข้าไปสอนในมหาวิทยาลัย

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2527)

ภาควิชาศิลปะนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2550)

คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2543-พ.ศ. 2546)

คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (พ.ศ. 2542-พ.ศ. 2552)

ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษวิชาสังคีตนิยม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ในฐานะนักแสดงขับร้องอาจารย์ดุซงกี บุญทัศนกุลมีผลงานการแสดงเดี่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลากว่า 40 ปี

3.2 ผลงาน

ผลงานในประเทศ

1. แสดงนำ ในอุปรากรเรื่อง Hansel and Gretel จัดโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (พ.ศ. 2527)

2. ขับร้องเดี่ยวต่อหน้าพระที่นั่งฯร่วมวงดุริยางค์ทหารเรือ กาชาดคอนเสิร์ต ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2540)

3. นักร้องเดี่ยวในการแสดงรอบปฐมทัศน์ World Premiere “ปรีดีคีตานุสรณ์” ประพันธ์โดย คีตกวีสมเถา สุจริตกุล ในรอบปฐมทัศน์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2544)

4. แสดงในบทเอก (เทพเจ้าสุทเวชะ) ในมหาอุปรากร “มัทนา” ประพันธ์โดยสมเถา สุจริตกุล ในรอบปฐมทัศน์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย(พ.ศ. 2544)

5. แสดงในอุปรากร “แม่นาก” ประพันธ์โดย สมเถา สุจริตกุล ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2546)

6. แสดงขับร้องเดี่ยว ในงาน October Zone จัดโดย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2550)

การแสดงในต่างประเทศ

1. นักร้องนำในคณะนักร้องประสานเสียงสามชาติ (ลาว เขมร เวียดนาม)ในงานมหกรรมดนตรี กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (พ.ศ. 2514)

2. แสดงขับร้อง “ปรีดีคีตานุสรณ์” ประพันธ์โดย คีตกวีสมเถา สุจริตกุล ร่วมกับวงดุริยางค์และคณะนักร้องประสานเสียงแห่งชาติเวียดนาม ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (พ.ศ. 2545)

3. แสดงขับร้องเดี่ยวงาน Jazz Concert เฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์สิริราชสมบัติครบ 60 ปี จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงออสโล ณ โรงอุปรากร กรงออสโล ประเทศนอร์เวย์ (พ.ศ. 2549)

4. แสดงขับร้องเดี่ยว “สัมผัสรัก...จากไทยสู่เวียดนาม” ร่วมกับคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู ณ โรงละครโอเปร่า กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ในฐานะวิทยากรโครงการดนตรีพัฒนาคคุณภาพชีวิต

ครูดุซงกี พนมยงค์ เป็นผู้ริเริ่มสรรค์หลักสูตร “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” ดนตรีพัฒนาคคุณภาพชีวิต และเป็นวิทยากรในโครงการดังกล่าว ให้กับภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศไทยจำนวนกว่า 14,000 คน ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ดังนี้

สถาบันการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กรมวิชาการ
 มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย อยุธยา สระบุรี เชียงใหม่
 สถาบันราชภัฏ 5 จังหวัดภาคใต้
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข
 สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์
 Singing Contest Camp โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
 สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช
 โรงพยาบาลรามาธิบดี
 โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
 โรงพยาบาลเลิดสิน
 โรงพยาบาลตำรวจ
 โรงพยาบาลสงฆ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา
 โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ
 โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 โรงพยาบาล-บางกอกเนอร์สซิ่งโฮม

หน่วยงานของรัฐ

กรมสุขภาพจิตและอนามัยโลก(UNESCO)
 บ้านปรานีศาลคดีเด็กและเยาวชน
 สถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
 กรมสรรพากร
 กรมศุลกากร
 กรมสรรพสามิต
 กระทรวงพาณิชย์

สถาบันประชาสัมพันธ์
 กรมประชาสัมพันธ์
 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
 กรมชลประทาน
 ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 8 (นครสวรรค์)
 คณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 สำนักงานคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติ
 ธนาคารแห่งประเทศไทย
 โรงงานยาสูบ
 ธนาคารแห่งประเทศไทย
 โรงงานยาสูบ
 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 สถานสงเคราะห์คนชราบางแค
 ค่ายดนตรีเยาวชนประชาธิปไตย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 อบรม 4 ภาค 8 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก ลำพูน ขอนแก่น ชัยภูมิ อุบลราชธานี สงขลา สุราษฎร์ธานี
 กรุงเทพมหานคร
 คณะนักร้องเอเชียนเกมส์ 1998
 สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย
 สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
 บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน)
 สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
 (สำนักงาน ก.พ.)

หน่วยงานเอกชน

สถาบันปรดี พนมยงค์
 มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
 มูลนิธิคุ้มครองเด็ก
 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
 มูลนิธิเด็ก โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก
 ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ธนาคารแสดงดนตรีชาเตอร์
 บริษัทน้ำมันบางจาก
 บมจ. ยูไนเต็ด คอมมูนิเคชั่น (UCOM)
 บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย
 สโมสรสุขภาพจิต
 เสถียรธรรมสถาน
 เสมสิกขาลัย
 รายการ “สุขสันต์วันเสาร์”
 โรงแรมตะวันนารามาดา
 บริษัท ฮิตาชิคอนซูเมอร์
 เงินทุนหลักทรัพย์ซิทก้า
 ค่ายปารีชาติ Miford
 ค่าย Green Wavd
 Yoga camp
 ศรีปทุมลงสเตยร์รีสอร์ทและศูนย์กีฬาเพื่อสุขภาพ
 บริษัทสยามกลการจำกัด
 สถาบันดนตรี KPN
 แพชั่นไอส์แลนด์
 R.S.Star camp
 มูลนิธิช่วยคนตาบอด
 สถาบันอาศรมศิลป์

ในฐานะกรรมการตัดสินประกวดร้องเพลง

ภายในประเทศ

1. สยามกลการ
2. นิสสันออร์ด
3. เคพีเอ็นออร์ด
4. แพชั่นไอส์แลนด์ออร์ด
5. การประกวดขับร้อง 5 ภูมิภาค ของกรมประชาสัมพันธ์

กรรมการในต่างประเทศ

1. กรรมการตัดสินการประกวดขับร้องชิงชนะเลิศเอเชีย Asia Music Festival 2000 และ 2001 ณ นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. กรรมการตัดสินมหกรรมขับร้องประสานเสียงนานาชาติ China International Chorus Festival 2002 ณ กรุงเป่ย์จิง สาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2543-2544

3. กรรมการตัดสินการประกวดนักร้องหน้าใหม่ชิงชนะเลิศเอเชีย Asia New Singer Comption 2004 ณ นคร เซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2547

4. กรรมการตัดสินการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศ Pan AsiaMusic Festival 2010 กรุงเป่ย์จิง พ.ศ. 2553

ในฐานะนักวิชาการดนตรี

ผลงานทางวิชาการ

1. อนุกรรมการแปลหนังสือดนตรีกรรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2526-2531)

2. อนุกรรมการพัฒนาความสามารถพิเศษด้านดนตรี เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2539

3. ประพันธ์หนังสือสอนขับร้องเพลง “सानฝันด้วยเสียงเพลง-มาฝึกกร้องเพลงกันเถอะ” สำนักพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2537 สำนักพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2539 สำนักพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2541สำนักพิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2547

4. ประพันธ์หนังสือ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” สำนักบ้านเพลง พ.ศ. 2540

ในฐานะนักประพันธ์

1. หนังสือสารคดีท่องเที่ยว “ร้อยลายมังกร” แพรวสำนักพิมพ์ (พ.ศ. 2536)

2. หนังสือ “เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ” สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2541)

3. หนังสือ “ห้องแดนศิลปะไปกับดุซงกีพนมยงค์” สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2544)

4. หนังสือ “เก็บดอกไม้รายทาง” สำนักพิมพ์มติชน (พ.ศ. 2549)

5. คอลัมน์ “ขอบฟ้ากว้าง โดย ดุซงกี พนมยงค์” มติชนสุดสัปดาห์ (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน)

6. หนังสือ “เพลงชาติ” รู้จักเรื่องราวเพลงชาติต่างๆกันเถิด สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2552)

7. หนังสือ “ก้าวเท้า...ตามฝัน” สำนักพิมพ์สุภาพใจ

ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสอบภาคความเหมาะสมกับตำแหน่ง สำหรับการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักการทูตปฏิบัติราชการประจำปี 2552 กระทรวงการต่างประเทศ

ผลงานเกียรติยศ

1. ศิษย์เก่าดีเด่นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ (พ.ศ. 2540)

2. รางวัล Bangkok Opera's Silver Rose Award 2007
  3. Lifetime Achievement for contribution to opera in Thailand(พ.ศ. 2550)
  4. รับการตีพิมพ์ประวัติว่าเป็นหนึ่งใน “Divas of Asia”ในนิตยสาร Lifestyle Asia ซึ่งตีพิมพ์จำหน่ายในประเทศย่านเอเชีย บรูไน ฮองกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน และไทย (พ.ศ. 2532)
  5. รับการยกย่องเป็น “Who sang the briches role of the god Sudeva with profound musicianship”จากหนังสือ Opera Now ตีพิมพ์ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2544)
  6. รางวัล Trinity Awards 2009 for Excellence in music Teaching (Voice)by the trinity Guildhal under the patronage of HEH The DUKE of Kent (พ.ศ. 2552)
  7. รางวัลเหรียญทองแดงและรางวัลขับร้องเพลงบังคับ(เพลงจีน)ยอดเยี่ยม ในงานขับร้องประสานเสียงนานาชาติ 2002 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน (พ.ศ. 2545)
  8. รางวัลเหรียญเงินงานมหกรรมการประกวด Choir Olympic 2004 ณ เมืองเบรเมน สหพันธรัฐเยอรมัน(พ.ศ. 2547)
  9. รางวัลเหรียญทองแดงจากมหกรรมการประกวด World Choir Games 2006 ณ เมือง Xiamen สาธารณรัฐประชาชนจีน (พ.ศ. 2549)
  10. รางวัลเหรียญเงินสองประเภท จากกรมการประกวด World Choir Games 2008 ณ เมืองกราช สาธารณรัฐออสเตรเลีย (พ.ศ. 2551)
- นอกจากนี้ยังนำร้องประสานเสียงสวนพลูของครุฑุชฎี พนมยงค์ยังได้เป็นตัวแทนจากประเทศไทย ไปเปิดแสดงในงานมหกรรมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมนานาชาติ “The Third International Festival of Diversity 17-27 May 2010” ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสการยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส (พ.ศ. 2553)

จากประวัติและผลงานของครุฑุชฎี พนมยงค์ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการสืบทอดการดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่สังคม

ตอนที่ 4 คุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต หรือ ย่อในภาษาอังกฤษว่า QOL/คิวโอแอล โดยทั่วไป หมายถึง ภาวะความเป็นอยู่ที่ดี (well being) ทั้งของตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจและของสังคม ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึง ความปลอดภัย สิทธิ และเสรีภาพ

4.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ (2540) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตหมายถึงชีวิตที่ไม่เป็นภาระก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่ดีที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความคิดและความสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและค่านิยมของสังคม กับสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาที่ซับซ้อนรวมทั้งสามารถดำเนินวิธีการที่ชอบธรรม เพื่อจะได้มาซึ่งสิ่งที่ตนประสงค์ ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

นิศาตร์ณ์ ศิลปเดช (2540) ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตที่บุคคลเกิดความสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ อย่างพอเพียงและเหมาะสม สำหรับด้านความสุขทางกายที่ก่อให้เกิดความพอใจ

ผาสุก มุทเมธา (2540) อธิบายว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพการดำรงชีวิต ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ อยู่ในกรอบและระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมที่ดั่งตามมาตรฐานที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ยุพา อุดมศักดิ์ (2540) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตหมายถึงคุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงที่ไม่เกณฑ์ตายตัวกล่าวคือ แต่ละคนหรือแต่ละประเทศ อาจกำหนดมาตรฐานต่างกันไป ตามความต้องการและเกณฑ์ในด้านคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและสถานการณ์

ภัทรธิรา ผลงาม (2542) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง ชีวิตที่มีความแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีความสุขสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้

คำตัน บุญมณี (2545) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่าคุณภาพชีวิต หมายถึงการบุคคลมีสุขภาพกาย และจิตที่ดี อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ โดยความต้องการทางร่างกายได้แก่การมีอาหารบริโภคในจำนวนที่เพียงพอทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ มีที่อยู่อาศัยที่คงทนแข็งแรงถูกสุขลักษณะ มีเครื่องนุ่งห่มตลอดปี(โดยเฉพาะฤดูกาล) มีการศึกษา สำหรับด้านจิตใจได้แก่ การมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้พอเพียง มีบริการด้านสาธารณสุขบริโภค มีโอกาสสร้างสรรค์ พัฒนาตนเอง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการคมนาคมที่สะดวก มีอิสระ (ในกรอบของกฎหมายและเป็นธรรม) มีนันทนาการและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

สวัสดี้ ภูทอง (2546) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่าคุณภาพชีวิต หมายถึงสภาวะของการมีระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง โดยสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ในการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม ร่างกายและจิตใจ

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) ให้ความหมาย คุณภาพชีวิต หมายถึงชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำรงชีวิตที่ชอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและค่านิยมสังคม ตลอดจนแสวงหา สิ่งที่ดีตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ คุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ประการคือ

1. ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐานฯ
2. ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครบถ้วนและสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต
3. ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

Compbell (1976) ได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตเป็นมิติที่มีหลายรูปแบบโดยเน้นที่ความสุขและความพึงพอใจในชีวิต แต่ละคนเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องการให้เป็นหรือที่คาดหวัง ผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจความสุขหรือไม่มีความสุข ซึ่งเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคล

Liu (1975) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นชื่อใหม่ของความคิดเดิม (Old Notion) ซึ่งถ้าเรียกเป็นชื่อทางด้านจิตวิสัย (Subjective) ก็จะใช้คำว่า อยู่ดี กินดีมีความสุข (Well-Being) คือการอยู่ดีของและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่วไปส่วนในด้านบุคคลคุณภาพชีวิตจะแสดงออกในรูปของความต้องการ (Wants) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะทำให้บุคคลนั้นมีความสุขหรือพอใจ

Wallace (1974) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายที่ให้ความพึงพอใจ (Satisfaction) แก่บุคคลทั้งทางด้านร่างกาย (Physical) และจิตใจ (Psychological) ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (1978) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ (มีความสุข ความพอใจ) ต่อองค์ประกอบต่างๆของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล” โดยสรุปจากการให้ความหมายและทัศนะต่อคำว่า “คุณภาพชีวิต” ของนักวิชาการแต่ละสาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรนั้นส่วนใหญ่จะใช้แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแบบผสมผสานกันจึงไม่สามารถยึดถือแนวความคิดมิติหนึ่งมิติใดได้โดยเด็ดขาด ทั้งนี้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการศึกษากับประชากรกลุ่มใดในด้านใดเป็นหลัก

Zhan (1992) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่าเป็นระดับที่ชีวิตของคนๆหนึ่ง เกิดความพึงพอใจแนวคิดที่เป็นแบบหลายมิติ และสัมพันธ์กับบริบท เพราะประสบการณ์ของมนุษย์นั้นมีการพลวัตและซับซ้อน ดังนั้นมุมมองของหลายๆหนึ่ง รวมทั้งสถานการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

UNESCO (1993) ได้นิยามคำว่าคุณภาพชีวิตว่าหมายถึงระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมและระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์

WHO (1994) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็นมโนทัศน์หลายมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล

โดยสรุป คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้ตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วย

4.2 องค์ประกอบ

องค์ประกอบของชีวิตมนุษย์เรานั้น ตามทฤษฎีของนักจิตวิทยาได้แบ่งคุณภาพชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านกาย ได้แก่ โครงสร้างทางร่างกาย และ สุขภาพร่างกาย รวมถึงด้านบุคลิกภาพด้วย
2. ด้านจิต ได้แก่ สภาพจิตใจและสุขภาพจิตรวมถึงด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วย
3. ด้านสังคม ได้แก่ สถานะทางสังคม ยศ ตำแหน่ง เกียรติยศชื่อเสียง การยอมรับนับถือ รวมถึงการมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย
4. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจการเงินและรายได้ที่มั่นคงเป็นต้น

สอดคล้องกับสุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล (2543) ที่ได้สรุปคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) คือการรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตนเอง การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึง

ความสามารถในการทำงานการรับรู้ว่าคุณไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกันหรือการรักษาทางการแพทย์ อื่นๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือการรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่นการรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากองค์ประกอบของชีวิตเหล่านี้ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะกฎของธรรมชาติ คือมีการเกิด มีแก่มีเจ็บ และมีการตายจากไป จึงทำให้มนุษย์เกิดความต้องการด้านต่าง ๆ ที่จะเป็แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อมุ่งความสำเร็จให้แก่ตนเองสืบต่อไป

คุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สิ่งที่เป็นระดับพื้นฐาน ส่วนแรกคือส่วนที่ทำให้มีชีวิตอยู่ประกอบเสรีภาพทางกฎหมายหรือประเพณีทางสังคมที่ตัวเองเป็นสมาชิก ส่วนที่สองคือสิ่งที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตเป็นส่วนที่เพิ่มเติมในสภาพที่พออยู่ได้ให้กลายเป็นเป็นอยู่เช่นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอำนวยความสะดวกต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิต เช่นการมีสภาพแวดล้อมที่ไม่มีมลภาวะ สงบ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเองและอยู่ใกล้ชิดต่อธรรมชาติมากที่สุด คุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคล ได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต การมีความสามารถในการตัดสินใจ การมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม และมีความพยายามอดทนอดทอน คุณสมบัติที่

ส่งเสริมให้อยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข ได้แก่ การมีความมั่งคั่งน้อย ไมโลภ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การมีระเบียบวินัย และการมีจริยธรรมอื่นๆที่สังคมยอมรับ

4.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็นทำเป็นพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สรรค์สร้างสังคมที่สงบสุข มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรอบรู้ มีความสามารถที่เป็นสากล ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย นอกจากนี้ยังได้มีนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิต ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำรงชีวิตที่ชอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและค่านิยมสังคม ตลอดจนแสวงหา สิ่งที่ดีตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ คุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ประการ คือ

1.ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐานฯ

2.ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยชีวิต

3.ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543)

ยูเนสโก (UNESCO) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า เป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างมีความสุข พึงพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดของบุคคล เพราะฉะนั้นคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543: 1-3) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และคุณค่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคมและบุคคล มนุษย์สามารถกำหนดการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ และเพื่อการทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ แต่ละบุคคลและแต่ละครอบครัวจึงมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษา การรู้จักบริหารจัดการตนเอง การมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น การมีแนวคิดและเจตคติที่ดี การมีหน้าที่การงาน มีรายได้มั่นคง มีคุณธรรมและศีลธรรม ฯลฯ หากทุกคนในสังคมสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ก็เท่ากับว่า สามารถช่วยยกระดับทั้งของตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม พัฒนาไปสู่สังคมในอุดมคติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไป เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาครอบครัว ฯลฯ ดังนั้นในปัจจุบันประเทศต่างๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของ

ประชาชนให้สูงขึ้น จนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ เพื่อช่วยให้ประชากรในสังคมทุกคนมีความสุขสมบูรณ์

ในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพสังคมกำลังประสบวิกฤตการณ์ในทุกด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ จะสามารถแก้วิกฤตการณ์ต่างๆ ให้หมดไปหรือบรรเทาเบาบางทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากรได้ การศึกษาจะช่วยทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีตลอดจนการสร้างให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน ชีวิตที่มีคุณภาพ คือสภาพการดำรงชีวิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ อยู่ในกรอบและระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมที่ดีงาม ตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ในสังคมทั่วไป พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

นวัตกรรมในการส่งเสริมครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบและยุทธศาสตร์สำหรับการส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างเหมาะสมกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคปฏิรูประบอบราชการและปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดคุณภาพ มีประสิทธิภาพด้วยวิธีการที่สะดวก ประหยัด คณะผู้วิจัยตระหนักว่า หากนำนโยบาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต มาปรับใช้ในการสร้างนวัตกรรม ในรูปแบบของ สื่อหลัก เน้นที่ การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เน้นการสร้างโดยการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารที่จะเป็นผู้ใช้สื่อหลัก เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารโดยตรง หากครูหรือผู้บริหารนำสื่อหลักเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เชื่อว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น และยังส่งผลต่อการลดต้นทุนของงานพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิพลอีกทางหนึ่งและได้ให้ความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน หมายถึง

1. ด้านความเก่ง
2. ด้านความแข็งแรง
3. ด้านความดี
4. ด้านรายได้
5. ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย
6. ด้านการมีขนบธรรมเนียมประเพณี
7. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
8. ด้านมีความสุข

คุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญในแง่ความผาสุกของมนุษย์ซึ่งคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการมนุษย์และความสุข (Oliver et al, 1996)

พัฒนาการทางด้านแนวคิดและความหมายของคุณภาพชีวิตมีความเป็นมาอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2493-2502 (ทศวรรษ 1950) ได้พัฒนา ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่นักการจัดการให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นการศึกษาความต้องการของพนักงานโดยนำมาเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานมีความตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การและส่วนหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของพนักงานเช่นกัน เนื่องจากมนุษย์ย่อมมีความต้องการและเมื่อความต้องการยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความเครียด นำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดแรงขับเคลื่อน เพื่อหาวิธีการหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่สิ่งที่ตนเองต้องการ เพื่อลดความตึงเครียดนั้น

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตาม ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological needs) เช่นความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ที่พักอาศัย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เช่นความต้องการความมั่นคง ความต้องการความคุ้มครองจากอันตรายทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น
3. ความต้องการทางสังคม (social needs) เช่น ความต้องการความรัก ความใส่ใจ ความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับ เป็นต้น
4. ความต้องการเกียรติยศ (esteem needs) เช่น ชื่อเสียง เกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจ การยกย่องสรรเสริญ เป็นต้น
5. ความต้องการให้ความฝันของตนเป็นจริง (self-actualization needs) เช่น ความเจริญรุ่งเรืองในลาภยศสรรเสริญ เป็นต้น

ผู้บริหารองค์กรที่จะใช้ทฤษฎีของมาสโลว์ในการจูงใจพนักงานควรทราบความต้องการของพนักงานว่ามีความต้องการอยู่ในลำดับขั้นใดแล้วจึงจูงใจให้พนักงานได้รับการตอบสนองเพื่อให้ได้ความต้องการในลำดับที่ต่ำกว่าหรือลำดับที่สูงกว่า เพื่อตอบสนองความต้องการโดยความต้องการทั้ง 5 ระดับ/ขั้น ของมาสโลว์ จะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ **ความต้องการลำดับต้น (lower-order needs)** เป็นความต้องการตอบสนองภายนอก ประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัย เช่น การจัดสถานที่ทำงาน ชั่วโมงการทำงานอย่างเหมาะสม การจ่ายค่าจ้าง สวัสดิการ ความมั่นคง ความปลอดภัยในการทำงาน

ความต้องการในลำดับที่สูงกว่า (higher-order needs) เป็นความต้องการตอบสนองภายใน

ในหรือจิตใจ ประกอบด้วย ความต้องการทางสังคม ความต้องการเกียรติยศ และความต้องการให้ความคิดความฝันของตนเป็นจริง เช่น หัวหน้าให้ความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกน้อง การจัดกิจกรรมสันทนาการให้กับพนักงาน การยกย่องพนักงาน การเลื่อนตำแหน่ง การให้อิสระในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการทำงาน การให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปิดโอกาสให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เป็นต้น

การวิจัยทางด้านคุณภาพชีวิตมีความกว้างขวางมาก ในช่วงแรกนักวิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นพื้นฐานในการวิจัย สังเกตได้จากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2513-2522 เช่นงานวิจัยของลู่ (Liu, 1976) ในปี พ.ศ. 2517 ที่แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็นในด้านกายภาพและในด้านจิตใจ ลู่อธิบายว่าปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านกายภาพ ได้แก่อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การบริการที่ดี สิ่งของเครื่องใช้ที่มีคุณภาพ และความร่ำรวย ส่วนปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านจิตใจที่วัดไม่ได้จะเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับความรัก ความนับถือ และความเป็นตัวตน

นอกใจนี้แมคคอล (McCall, 1975) กล่าวถึงประเด็นลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ออกไปในเรื่องของประสบการณ์ชีวิต แมคคอลเสนอเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตเป็นมิติต่างๆ ตามประสบการณ์ชีวิตของคนในแง่ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ รวมถึงความชอบและความเจ็บปวด ความสุขและความทุกข์ นอกจากนี้ตัลเคย์และรูได้ให้นิยามอื่นๆ อีกในเรื่องของความผาสุก ความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจในชีวิต หรือความสุขและความทุกข์ แมคคอลยังได้ชี้ให้เห็นว่า รากฐานของคุณภาพชีวิตคือ ความผาสุกที่เกี่ยวกับสุขภาพและความสุข

ทฤษฎีคุณภาพชีวิตที่พัฒนาต่อจากมาสโลว์ โดยให้ความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมและชี้ให้เห็นว่าลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์นั้นได้ให้จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

ในแง่สุขภาพจิตนั้นมีความชัดเจนในการทำวิจัยอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสุขส่วนบุคคล กูรินและคณะ ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในแง่สุขภาพจิตและความบกพร่องทางจิตขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 ผลการศึกษาออกมาในแง่ของที่มาของความสุขและความทุกข์ รวมถึงสิ่งที่ส่งผลต่อความกังวลและการประเมินความสุขในอนาคตงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาในเชิงวิทยาการระบาดสุขภาพจิต

แคมป์เบลและคณะ (Campbell, 1981) ได้กล่าวว่านอกจากความสุขและสุขภาพแล้ว ก็ยังมีมิติอื่นๆอีก ชีวิตที่ดีสามารถวัดได้จากสิ่งของอุปโภคบริโภค และสันนิษฐานว่าเป้าหมายระดับชาติได้เพิ่มความสนใจไปที่คุณภาพชีวิตมากกว่าการมีทรัพย์สินสมบัติมากมาย แม้ว่าคุณภาพชีวิตมักจะวัดจากสิ่งของอุปโภคบริโภค แต่ในระดับชาติ ต้องมีการเปลี่ยนมุมมองจากในแง่เศรษฐศาสตร์ ไปเป็นมุมมองในแง่จิตวิทยาที่เน้นในด้านความผาสุกเป็นสำคัญ แคมป์เบลและคณะยังได้วิเคราะห์และ

ทดลองว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานคืออาหารเพียงพอ การมีที่อยู่อาศัย มีสิ่งของจำเป็นอื่นๆ และสิ่งที่เป็นนามธรรมต่างๆนอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ยังได้รวมถึงความพึงพอใจในความงามของธรรมชาติและศิลปะด้วย

แคมป์เบลและคณะได้ศึกษาถึงคำว่า “สวัสดิการ” โดยได้ให้ความหมายที่ว่าความสามารถที่บุคคลมีอำนาจเหนือทรัพยากร และการที่รัฐบาลได้จัดตั้งโครงการต่างๆขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในช่วงระยะเวลาแรก การศึกษาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจและสวัสดิการเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ (Campbell et al., 1976)

จากแนวความคิดและนิยามดังกล่าว คุณภาพชีวิตได้รับการพิจารณาในแง่ของแนวคิดที่มีหลากหลาย ซึ่งมักจะมีแนวคิดของการได้รับบริการ สวัสดิการ ความพึงพอใจ เศรษฐกิจ ค่านิยม และประสบการณ์ชีวิตของบุคคล งานวิจัยในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในแง่ของความผาสุกของมนุษย์นั้นเป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ขณะที่คุณภาพชีวิตในแง่ของทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือวัดการพัฒนา

ในการศึกษาของคัมมินส์ (Cummins, 1998) ได้พยายามที่จะเสนอนิยามล่าสุดของคำว่า คุณภาพชีวิต โดยอธิบายคุณภาพชีวิตจากสิ่งหลากหลายที่แยกกันอยู่มาเป็นมิติในเชิงภาวะวิสัย เช่น ความร่ำรวย ทรัพย์สินเงินทอง การมีสุขภาพดี ความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นต้น และมีมิติในเชิงอัตวิสัย เช่น ความรู้สึก ความพึงพอใจหรือความสุข เป็นต้น นอกจากนี้ยังอธิบายว่า บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมมีผลต่อความผาสุกและบุคคลต่างๆ ย่อมประเมินชีวิตของตนเองแตกต่างกันออกไป

ด้วยเหตุที่คุณภาพชีวิตเป็นประเด็นที่แพร่หลายที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของรัฐบาลและผู้วางนโยบาย แต่นิยามของคุณภาพชีวิตยังไม่ชัดเจนและยากที่จะให้คำจำกัดความ งานวิจัยหลายชิ้นพยายามที่จะพิสูจน์แต่ไม่มีนิยามมาตรฐาน ที่ได้รับการยอมรับกันในวงกว้าง ทั้งยังไม่มีความร่วมมือกันระหว่างงานวิจัยในปัจจุบันในการให้นิยามและแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Cummins, 1988) อย่างไรก็ตาม การตั้งคำถามว่า “อะไรคือนิยามของคุณภาพชีวิต” ไม่สำคัญเท่ากับคำถามที่ว่า “อะไรคือเงื่อนไขหรือเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพชีวิต”

กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์จากงานวิจัยหลายๆชิ้นพบว่านิยามของคุณภาพชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของแต่ละบุคคลแต่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ความจำเป็น ความต้องการ และความปรารถนาของคนในแต่ละท้องถิ่นและสังคม (Cummins, 1998) งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาไปถึงเวลา สถานที่ ค่านิยม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้วิจัยจึงต้องระบุให้เจาะจงและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา สิ่งที่ต้องการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงสมมติฐานของความ ต้องการส่วนบุคคลไปจนถึงสังคม

ตอนที่ 5 คุณวิทยา

5.1 ความหมายของคุณวิทยา

คุณวิทยาหมายถึง ทฤษฎีที่ว่าด้วยคุณค่าและการตัดสินคุณค่าว่าอะไรเหมาะสมดีงามและสังคมยอมรับทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประพฤติ การปฏิบัติตนและค่านิยม ทฤษฎีค่านิยมจะเป็นความพยายามตอบคำถามและความหมายของค่านิยมว่าอย่างไรสมควรเป็นมาตรฐานการตัดสินคุณค่าจะศึกษาด้านจริยศาสตร์ซึ่งเน้นศีลธรรม คุณงามความดี ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ข้อปฏิบัติระหว่างกันความถูกต้อง ความดีความชั่ว ด้านสุนทรียศาสตร์เน้นความงามที่แท้จริงคืออะไรศึกษาเรื่องของความสวยงามสรุปว่าจะประพฤติอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับความเป็นจริง

ปรัชญาประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ ความจริง ความรู้ คุณค่า ซึ่งเมื่อจำแนกองค์ประกอบของคุณค่าเราจะได้ ตรรกวิทยา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ศาสตร์ทั้งสามที่กล่าวมานี้ มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อเป็นหลักเพื่อตีความ ประเมินค่าและแสดงความหมาย กล่าวคือ การศึกษาคุณวิทยาเป็นการค้นหาคุณค่าโดยอาศัยเครื่องมือคือ ตรรกวิทยา ที่ว่าด้วยเหตุผลให้รู้ความจริง ความถูกต้องตามครรลองเพราะเชื่อว่าความจริงเป็นสิ่งที่ดีและนำมาซึ่งความสุขอย่างเหมาะสม ส่วนจริยศาสตร์เป็นเรื่องราวของการแสดงออกทางการประพฤติของตน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสวยงามให้เป็นเรื่องบังตาใจให้สรรค์สร้างจริยธรรมอันดีอย่างมีเหตุผลให้เข้ากับอารมณ์ ความรู้สึกและความหมายของชีวิตได้แก่ แนวทางทางสุนทรียศาสตร์

5.2 จริยศาสตร์

จริยศาสตร์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ซึ่งมุ่งศึกษาในเรื่องของดีความงามหรือความเป็นจริยะซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องนามธรรมมากกว่ารูปธรรมคำว่า ethics มาจากคำว่า ethos ในภาษา กรีกซึ่งหมายถึงความถึงปรัชญาศีลธรรม (moral philosophy) เป็นเรื่องการศึกษาหรือระเบียบแบบแผนซึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับความถูกต้องหรือความผิด ความดีหรือความเลวคุณงามความดีหรือความชั่วความปรารถนาหรือความฉลาดในการปฏิบัติความปรารถนาหรือความดีหรือความฉลาดในเรื่องผลขั้นสุดท้ายจุดมุ่งหมายต่างและกิจการต่าง ๆ ซึ่งจริยศาสตร์จะเกี่ยวข้องด้วยมีลักษณะเป็น 2 แบบด้วยกันคือแบบหนึ่งคือจริยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางจิตวิทยาและทางสังคมอีกแบบหนึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่ให้การอธิบายการตัดสินต่าง ๆ ทางจริยธรรมเพื่อแสดงถึงการยอมรับและการไม่ยอมรับในสิ่งที่มีอยู่และทำไมเราจึงยอมรับและปฏิเสธในสิ่งที่เราทำอยู่ (ศรีณย์ วงศ์คำจันทร์, ม.ป.ป)

จริยศาสตร์มุ่งเพื่อค้นหาหรือเพื่อกำหนดแนวคิดหรือมาตรฐานของคุณลักษณะของการมีชีวิตที่ดีซึ่งต้องอาศัยเกณฑ์มาตรฐานทางจริยศาสตร์นี้เป็นหลักในการดำรงชีวิต Runes(ม.ป.ป)ได้จัดแบ่งแบบของการชี้หรือตัดสินทางจริยศาสตร์ไว้ 2 แบบด้วยกันเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าอะไรหรืออย่างไรจึงถือว่าเป็นจริยะได้ดังนี้

1. การตัดสินค่านิยม (judgment of value) การตัดสินใจในแง่ของความดีหรือความเลวความปรารถนาหรือความไม่พึงปรารถนาความต้องการของบุคคลต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ เช่น การตัดสินคุณค่าของความรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดี (knowledge is good) เป็นต้น

2. การตัดสินข้อผูกมัด (judgment of obligation) เป็นการตัดสินใจ ในแง่ของข้อผูกมัดต่างๆ ในเรื่องถูกหรือผิด ฉลาดหรือโง่ ในการกระทำต่างๆ และความประพฤติต่างๆ การตัดสินใจเรื่องของการบังคับและการรับรอง Kneller ได้แบ่งทฤษฎีทางจริยศาสตร์ออกเป็น 2 แบบคือแบบสำนึกได้เอง (intuitions) แบบธรรมชาตินิยม (naturalism)

1. จริยศาสตร์แบบสำนึกได้เอง (intuitions) คือนิยมต่าง ๆ ทางศีลธรรมที่ปัจเจกบุคคลเข้าใจได้โดยตรงโดยมนุษย์มีความรู้สึกทางศีลธรรมตั้งแต่กำเนิดว่าอะไรถูกอะไรผิดค่านิยมทางศีลธรรมตามแนวนี้จะมีความถูกต้องในตัวของมันเองซึ่งความถูกต้องไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยหลักการของเหตุผลหรือโดยการเห็นประจักษ์แต่รู้ได้ด้วยการสำนึกได้เอง

2. จริยศาสตร์แบบธรรมชาตินิยม (naturalism) จริยศาสตร์แบบนี้ถือว่าค่านิยมทางศีลธรรมควรจะได้วินิจฉัยและศึกษาอย่างระมัดระวังในผลที่จะตามมาตัวอย่างเช่นสำหรับผู้ที่เชื่อว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการแต่งงานเป็นเรื่องของความไม่ถูกต้องคนที่ยึดถือความคิดเช่นนี้ไม่ใช่เพราะการ

สำหรับความหมายของจริยศาสตร์ตามนัยของการศึกษานั้น Good ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยศาสตร์เป็นหลักและมาตรฐานของความประพฤติที่พึงประสงค์ให้มีขึ้น ซึ่งเป็นที่คาดหวังของมวลสมาชิกที่มีอาชีพเกี่ยวข้องในเรื่องของการศึกษาต่อ บุคคลอื่น ๆ ในทุก ๆ สถานการณ์ ที่มีผลมาจากการศึกษา การศึกษามีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องศีลธรรมอย่างกว้างขวาง ครูจะต้องให้ความสนใจในเรื่องที่นักเรียนของตนพึงจะต้องประพฤติอะไร และประพฤติอย่างไร โดยครูจะต้องเกี่ยวข้องในการช่วยให้ปัจเจกบุคคลเกิดค่านิยมต่าง ๆ ทางศีลธรรม และพฤติกรรมทางสังคมเป็นส่วนรวมด้วย ปัญหา มีอยู่ว่า พฤติกรรมทางศีลธรรมอะไรบ้างที่ครูจะต้องสนับสนุน หรือทำให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนในชั้นเรียนของตนครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางศีลธรรมตามค่านิยมที่ชุมชนของตนต้องการหรือไม่ ครูควรส่งเสริมลักษณะนิสัยเฉพาะที่ครูปรารถนาให้มีเท่านั้นหรือไม่ หรือครูควรปล่อยให้ลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นไปเองหรือมีขึ้นเองโดย อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (peer group) คำตอบที่จะตอบคำถามเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับเจตคติที่มีต่อจริยธรรมของแต่ละ บุคคล ครูคนใดที่เอาจริงเอาจังกับอาชีพของตนต้องแสวงหาคำตอบต่อคำถามดังกล่าว และตัดสินเจตคติของตนที่มีต่อจริยธรรม การที่จะช่วยให้ครูปฏิบัติเช่นนี้ได้ดีนั้น ครูจะต้องศึกษาเกี่ยวกับ จริยศาสตร์นั่นเอง จริยศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องค่านิยมในขอบเขตของความประพฤติของ มนุษย์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับปัญหาว่า “ชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์คืออะไร เราควรประพฤติอย่างไร” ซึ่งจริยศาสตร์จะเป็นแนวชี้ได้ว่าค่านิยมที่ถูกต้องคืออะไร ที่จะเป็พื้นฐานของการปฏิบัติต่างๆ ได้ ในอดีตจริยศาสตร์เคยเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา จริย

ศาสตร์ของโลกตะวันตกเคยมีที่มาจากศาสนาและการสอนศาสนา แต่ในปัจจุบัน จริยศาสตร์ได้แยกออกจากศาสนา ดังตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แยกเรื่องของศาสนาออกจากรัฐ มีการห้ามสอนศาสนาในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนที่ดำเนินการโดยศาสนาโดยตรงจะไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐแต่อย่างใด ผลจากการนี้ ได้กระตุ้นให้มีความต้องการสิ่งชดเชยในด้านการสอนศีลธรรม และนี่เองที่ทำให้ จริยศาสตร์มีความสำคัญขึ้น ซึ่งจะเป็นการสอนแบบเดินสายกลางไม่โอนเอียงไปตามความเชื่อของศาสนา แต่จริยศาสตร์จะมุ่งในเรื่องค่านิยมทางศีลธรรม

5.3 ความหมายสุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์ Aesthetics พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายโดยย่อคือ “สุนทร” เป็นคำนาม หมายถึงปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความงามทั้งในธรรมชาติและงานศิลปะ และให้ความหมายอีกนัยของคำว่า “สุนทร” คือ ความงาม ดี ไพเราะ เช่น “สุนทรพจน์” คือคำพูดจากบุคคลที่มีความสำคัญ “สุนทรี” คือผู้หญิงที่มีความงาม เมื่อพิจารณาคำว่า “สุนทรียะ” เป็นคำวิเศษณ์ จะเกี่ยวข้องกับความงาม และสุนทรียภาพคือความงามในธรรมชาติหรือศิลปะ ที่มนุษย์สามารถรับรู้และเข้าถึงได้

สุนทรียะเกิดขึ้นมากกว่า 2500 ปี ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ จนถึงยุคของเพลโต สังเกตได้จากงานฝีมือเลียนแบบ (Imitation) เกิดจากพลังของพรสวรรค์ของศิลปินที่สามารถเลียนแบบผลงานของผู้อื่นได้อย่างไม่มีข้อผิดพลาด สุนทรียศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่ศิลปินแสดงออกมาพร้อมกับผลงานศิลปะ สามารถสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทางกายและด้วยความรู้สึกของจิตใจ อันก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สุขสบายใจแก่ผู้ที่ได้สัมผัสผลงานนั้น ในอดีตนั้นความงามเกิดจากการเลียนแบบมากกว่าการสร้างสรรค์จากความคิดและจินตนาการของตนเอง เพลโตเชื่อว่าศิลปินจะแสดงออกถึงความงามได้จากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสถึงธรรมชาติอันสวยงาม ความสมบูรณ์ได้สัดส่วนของงานศิลปะเป็นความงามในอุดมคติที่สังคมต้องการ ความงามสามารถถ่ายทอดออกมาทางวัตถุด้วยความเคารพศรัทธาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นงานศิลปะมีไว้เพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้า เป็นโอกาสที่ศิลปินได้พัฒนาฝีมือมากขึ้นเรื่อยๆ ในการทำให้งานศิลปะตอบสนองความต้องการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ฉะนั้นความงามจึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับจิตใจการสื่อความหมายของจิตที่แท้จริง ความงามในผลงานต่างๆเกิดขึ้นและคงอยู่ในของมันเอง ในบางครั้งความดีกับความงามอาจจะไม่ปรากฏขึ้นพร้อมกันในงานศิลปะหนึ่งๆ ผู้ชมจำต้องรับรู้ความงามด้วยปัญญาญาณ (Intuition) ของตนเอง โดยสร้างจินตนาการอิสระเพื่อรับรู้และสัมผัสความงามเหล่านั้นที่แต่ละคนจะแตกต่างกัน

5.4 ประเภทของสุนทรียศาสตร์

ดนตรีเป็นเรื่องของความงามทางโสตศิลป์ที่มนุษย์บรรจงสร้างสรรค์ขึ้นให้มนุษย์ด้วยกันเองได้ชื่นชมและซาบซึ้งในความงามหรือความสุนทรี สุนทรียศาสตร์จึงเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนการสอนดนตรี

สุนทรียศาสตร์ (aesthetics) เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความงาม แบ่งแยกได้เป็นสองสาขา คือ ในด้านวิทยาศาสตร์ มุ่งศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องของความงาม ส่วนในด้านปรัชญา มุ่งศึกษาธรรมชาติของความงาม กระบวนการที่นำไปสู่ซาบซึ้งในความงาม องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สุนทรียวัตถุ สุนทรียประสบการณ์ และสุนทรียซาบซึ้ง

สุนทรียวัตถุ (aesthetic object) คือ ความงาม หรือคุณลักษณะของศิลปวัตถุซึ่งสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ในทางดนตรี ได้แก่ ทางโสตประสาทคือการรับรู้โสตศิลป์ สุนทรียวัตถุ ได้แก่ ศิลปวัตถุอันทรงคุณค่า โดยได้รับการเลือกสรรและยกย่องให้เป็นผลงานอมตะจากนักสุนทรียศาสตร์ หรือผู้ทรงความรู้ในแต่ละสาขาวิชาทางศิลปะ ในทางดนตรี ได้แก่บทเพลงอมตะอันทรงคุณค่าทั้งหลาย ที่ได้รับการยกย่องจากนักดนตรี และผู้ฟังทั่วไป

สุนทรียประสบการณ์ (aesthetic experience) คือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการรับรู้คุณลักษณะของสุนทรียวัตถุ ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาเชิงคุณภาพ ในทางดนตรีโดยทั่วไป ได้แก่ การฟังเพลงที่ทรงคุณค่า โดยผู้ฟังต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องดนตรีเป็นอย่างดีถึงระดับหนึ่ง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีจึงต้องกระทำควบคู่กันไปด้วย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการทางปัญญาเชิงปริมาณ

สุนทรียซาบซึ้ง (aesthetic appreciation) คือ ประสบการณ์ที่เกิดจากกระบวนการทางปัญญาเชิงคุณภาพและการประเมินคุณค่า (valuing) เป็นผลทำให้ผู้รับรู้เกิดความซาบซึ้งในสุนทรียหรือความงาม ในทางดนตรี ได้แก่ความซาบซึ้งในบทเพลงที่ทรงคุณค่า

ต่อไปนี้เป็นแผนภูมิแสดงกระบวนการและองค์ประกอบสำคัญของการเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี

วิสัยและอติวิสัย โดยวัตถุวิสัย คือสุนทรียะที่มุ่งพิจารณาวัตถุเช่นภาพพิมพ์ งานดนตรี เพื่อค้นหาคุณลักษณะทั่วไปสิ่งนั้นและความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่สวยงามกับปัจจัยแวดล้อมอื่น ในขณะที่สุนทรียศาสตร์ที่เป็นอติวิสัยเป็นการค้นหาประสบการณ์สุนทรียะและประสบการณ์ที่มีแต่เดิม(อำนาจ เย็นสบาย, 2520) ได้กล่าวเพิ่มเติมสิ่งที่มีอยู่จริงมีด้วยกัน 2 ประเภทคือ

1. ประเภทอัตนัยนิยม (Subjectivism) หรืออติวิสัยความงาม เห็นว่าสุนทรียภาพธาตุไม่ได้เกิดขึ้นเอง มนุษย์เป็นผู้ที่กำหนดขึ้นด้วยความพึงพอใจของแต่ละบุคคล สุนทรียภาพจึงไม่มีรูปแบบตายตัว ดังหลักการของพวกโสฟิสต์ในสมัยกรีกโบราณที่ว่า “Man is the measure of all things” คนคือมาตรวัดทุกสิ่ง

2. ปรนัยนิยม (Objectivism)หรือภาววิสัยของความงาม เห็นว่าสุนทรียธาตุเป็นสิ่งที่ตายตัวแน่นอน ไม่ได้ขึ้นกับความคิดเห็นของมนุษย์ ที่มนุษย์แต่ละคนมีความเห็นต่อศิลปะที่แตกต่าง ก็เพราะว่ายังตัดสินได้เกิดการผิดพลาด มาตรของความงามที่แท้จริงมีเพียงหนึ่งเดียว การตัดสินที่ไม่เหมือนกันของคนทั่วไป อาจจะไม่มีการตัดสินที่ถูกต้อง ทุกสิ่งล้วนสามารถผิดพลาดได้ทั้งสิ้น เพลโตเห็นว่าศิลปิน

จะมีความเข้าใจมาตรฐานของความงามได้อย่างดี หากแต่การแสดงผลงานอาจจะไม่สามารถสื่อสิ่งที่ต้องการออกมาได้ทั้งหมดแต่ก็จะใกล้เคียงจากความงามที่เป็นมาตรฐานอยู่มาก ส่วนอริสโตเติลเห็นว่า ความงามคือความกลมกลืนกันของสิ่งต่างๆเมื่อมีความสมดุลและถูกถ่ายทอดออกมาทำให้ผู้ชมเกิดความผ่อนคลายและมีความสุข ในขณะที่เฮเกิลให้ความสำคัญกับจิตตสัมพันธว่า หากผู้ใดได้รับการฝึกจิตแล้วย่อมสามารถเข้าถึงความงามของสิ่งต่างๆได้อย่างดี

5.5 ดนตรีกับสุนทรียศาสตร์

ดนตรีเป็นสุนทรียะหรือที่เรียกกันว่า ความงาม ความไพเราะ เป็นเรื่องของนามธรรมยากที่จะอธิบายให้เข้าใจว่าด้วยภาษาเพราะแต่ละคนจะมีรสนิยมในเรื่องของความงามที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับจะมีอิทธิพลต่อความชอบ ความรัก ความไพเราะ ความงาม ที่เกิดขึ้นในแต่ละคน ถึงแม้ว่าสุนทรียะทางดนตรีเป็นเรื่องนามธรรมเกิดขึ้นจำเพาะตัวบุคคลแต่เราสามารถสร้างประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ได้ (สุกรี เจริญสุข, 2532)

ขั้นตอนในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางสุนทรียะที่ควรคำนึงถึง คือ

1. ความตั้งใจจดจ่อ ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องผนวกความตั้งใจจดจ่อต่อศิลปะ หรืออาจจะพูดอีกแง่หนึ่งว่าต้องมีความศรัทธาต่องานศิลปะ ความตั้งใจจดจ่อหรือความศรัทธามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเข้าถึงงานศิลปะ และในทำนองเดียวกันความไม่ตั้งใจไร้ศรัทธาเป็นการปิดกั้นสุนทรียะของศิลปะตั้งแต่แรกเริ่ม การฟังดนตรีด้วยความตั้งใจจดจ่อฟังด้วยความศรัทธา โอกาสที่จะตอบสนองต่อเสียงดนตรีที่ได้ยินมีสูงทั้งทางร่างกายและทางความรู้สึก การที่ได้ยินเสียงดนตรีตามภัตตาคารต่าง ๆ ในระหว่างการรับประทานอาหารหรือเสียงดนตรีในงานเทศกาลต่างๆ เสียงดนตรีเหล่านั้นได้ยินผ่านๆ หูเราไปโดยมิได้ตั้งใจฟัง ซึ่งไม่สามารถสร้างความงามทางสุนทรียะให้เกิดขึ้นได้ สุนทรียะทางศิลปะเน้นความรู้สึกทางจิตมากกว่าความรู้สึกทางกาย

ตัวอย่างการไปชมภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับความกลัว เช่น “หนังผี” เรารู้ว่าเป็นหนังผีเกี่ยวข้องกับความกลัว แต่เราก็อยากดูและได้เตรียมตัวกลัวจากบ้านไปดูหนังผี คือมีความศรัทธาในความกลัวผีก่อนที่จะดูหนัง ในขณะที่เราดูหนังเราก็จินตนาการว่าต้องมีผีอยู่ทุกขณะจิต ความเจ็บ ความวังเวง ความมืด เสียงระฆังจากโบสถ์ หรือเสียงต่างๆ ของเสียงดนตรี ช่วยสร้างบรรยากาศของความกลัวมากยิ่งขึ้น ทั้งๆที่มีผู้ชมเต็มโรงหนัง เราก็มีความรู้สึกที่เราอยู่โดดเดี่ยวเผชิญกับผี แม้กระทั่งเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างๆสะกิดให้ตื่นจากภวังค์ เราก็เข้าใจเอาว่าผีสะกิดด้วยซ้ำไป ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะเราได้รับสร้างความตั้งใจกลัว ศรัทธาในความกลัวไว้ก่อนแล้ว

2. การรับรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยการรับรู้ การรับรู้ เป็นความรู้ที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นๆคืออะไร คุณภาพดีไหม และมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร เป็นเรื่องของความรู้ไม่ใช่เรื่องของความจำหรือการจินตนาการ การรับรู้เป็นการรวบรวมความรู้สึกทั้งภายนอกและภายในต่อสิ่งเร้า แล้ว

เอามาสร้างเป็นความคิดรวบยอดต่องานศิลปะนั้นๆ ซึ่งสามารถแยกออกเป็นขั้นตอนได้ว่าเป็นความรู้สึก การรับรู้ และการหยั่งรู้หรือการสร้างมโนภาพ

การรับรู้ทางดนตรีนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเพราะการรับรู้ทางดนตรีไม่สามารถอ่านได้จากภาษาเหมือนวรรณคดี หรือสามารถดูได้ด้วยตาแบบภาพวาด แต่การรับรู้ทางดนตรีต้องอาศัยจากการฟังเสียงเพียงอย่างเดียว จะฟังดนตรีให้รู้เรื่องไม่ได้ เพราะดนตรีไม่เป็นเรื่อง การรับรู้ทางดนตรี จึงต้องฟังว่าอะไรเกิดขึ้นในเพลงจะอาศัยให้ใครบอกไม่ได้ต้องรับรู้ด้วยตนเอง

3. ความประทับใจ ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความกินใจหรือประทับใจในการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะนั้นอารมณ์ที่กระทบต่องานศิลปะสามารถแยกออกเป็นสองขั้นตอนด้วยกันคือ สภาพของจิตที่เปลี่ยนไปกับความรู้สึกที่สนองต่อจิต ซึ่งเกิดขึ้นตามในลำดับต่อมา เช่น ความดันของเลือดในร่างกายเปลี่ยนแปลงให้หน้าแดง หน้าซีด การหายใจถี่แรง หรือการถอนหายใจ ความรู้สึกโล่งอกหรืออัดแน่น รู้สึกง่วงนอนหรือกระปรี้กระเปร่า สิ่งเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่มีผลมาจากแรงกระทบทางอารมณ์ทั้งสิ้น

ความกินใจต่อเหตุการณ์และเสียงที่ได้ยิน ทั้งเหตุการณ์และเสียงที่กินใจจะจารึกจดจำไว้ในสมอง ถ้าโอกาสหวนกลับมาอีก ความกินใจที่เคยจดจำไว้ก็จะปรากฏขึ้นในความรู้สึกอีก การที่เราเคยได้ยินเสียงดนตรีในงานศพของคนที่เราเคารพรักและห่วงหา หรือในขณะที่เราอยู่ในอารมณ์เศร้า เรามักจะจดจำเหตุการณ์วันนั้นและเสียงเพลงที่ได้ยินอย่างแม่นยำ

4. ความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความรู้ การเรียนรู้ของคน อาศัยประสบการณ์ สุนทรียะเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจเป็นประสบการณ์ที่สามารถแยกแยะหรือวิเคราะห์การนำมาปะติดปะต่อหรือการสังเคราะห์การสรุปรวบยอด การจัดหมวดหมู่ หรือแม้การประเมินผล สิ่งเหล่านี้อาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ เป็นตัวสำคัญ

ตัวอย่าง เช่น การไปเดินที่ศูนย์การค้าได้มีโอกาสเห็นเสื้อหลายๆตัวหลายๆครั้ง เป็นประสบการณ์ที่จะเลือกเฟ้นเสื้อตัวที่สวยงามที่สุด จากเสื้อที่เราเลือกแล้วซึ่งเป็นเสื้อที่สวยงามและพอใจจนซื้อมาใช้ เสื้อหลายๆตัวเหล่านั้นก็ยังมีเสื้อที่เราชอบที่สุดอีกเพียงไม่กี่ตัว โดยมีข้อมูลอื่นๆมาพิจารณา เช่นเหมาะสมกับโอกาสที่จะใส่ วัยของผู้ใช้ เป็นต้น

ในแง่สุนทรียะของดนตรีนั้น การฟังมากๆ เป็นประสบการณ์ที่สำคัญในการที่ยกระดับสุนทรียะของแต่ละคน เพราะสุนทรียะเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่จะต้องสร้างด้วยตนเอง การไม่มีประสบการณ์ในการฟังดนตรีเปรียบเสมือนผู้ที่เดินทางไม่รู้ว่าจะไปทิศทางใด การแก้ปัญหาคือเลือกสักหนึ่งทางแล้วเดินไป อาศัยเวลา ประสบการณ์ระหว่างทางเป็นองค์ประกอบบอกให้เราทราบว่าหลงทางหรือถูกทาง ในทำนองเดียวกันการฟังดนตรีทุกชนิดจะเป็นตัวบอกให้เราทราบว่าดนตรีชนิดใดที่เราชอบและจากดนตรีที่เราชอบเหล่านั้นจะเป็นเหล่านั้นจะเป็นสะพานเชื่อมไปสู่สุนทรียะในที่สุด

5. ความเข้าใจวัฒนธรรม ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบของศิลปะนั้นๆ เพราะศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การที่เราเข้าใจวัฒนธรรมเป็นผลให้เราเข้าใจศิลปะอีกโสดหนึ่งด้วยเพราะ “ศิลปะของชนกลุ่มใดย่อมเหมาะกับชนกลุ่มนั้น”

อย่างวัฒนธรรมในการกิน เราอาจจะสงสัยว่าฝรั่งกินแฮมเบอร์เกอร์ ขนมปังทาเนย จะอยู่ท้องได้อย่างไร ในทำนองเดียวกันกับฝรั่งก็สงสัยเราว่ามีน้ำพริกอยู่ถ้วยหนึ่ง ผักอยู่จานหนึ่งแล้วมีคนนั่งล้อมรอบๆ 4-5 คน ข้าวคนละจานกินอะไรกัน จะมีอาหารพอกินหรือ คำถามทำนองนี้เกิดขึ้นอยู่เสมอ กับคนต่างถิ่นแต่ผู้กินเองมีความอโรยกับอาหารของตัวเองแต่ในทางตรงข้าม การไปกินอาหารต่างวัฒนธรรมกลับทำให้รู้ว่ากินไม่อิ่ม กินไม่ถูกปาก ฯลฯ การกินเป็นวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยประสบการณ์สั่งสมประสบการณ์และนิสัยของการกินเป็นเวลานาน จนเกิดความเคยชินและติดเป็นนิสัย จุดความ “อโรย” ของแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความเคยชินและประสบการณ์

การฟังดนตรีให้เกิดความงามทางสุนทรียะ ต้องอาศัยความเคยชิน ประเพณีนิยม วัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้น ดนตรีในหัวใจของแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน คนสิบสามล้ออาจจะมีเสียงเฟื่องล้อกระทบกับโช้สายพานเป็นซิมโฟนีของเขา คนอยู่ริมทะเลจะมีเสียงลมเสียงคลื่นขับกล่อมหรือคนที่มีบ้านใกล้ทางรถไฟไม่ได้ยินเสียงรถไฟแล้วนอนไม่หลับ เสียงเหล่านี้เกิดขึ้นจากความเคยชินจนกลายเป็นซิมโฟนีในหัวใจของแต่ละคน การที่เราได้ยินได้ฟังลาวดวงเดือนทั้งทางตรง ทางอ้อม ฉับย่อย ชยาย ดัดแปลง ทุกวันจนเกิดความเคยชิน ย่อมเข้าใจลาวดวงเดือนมากกว่าคอนแชร์โตของโมสาร์ท เบโธเฟน ซึ่งได้ฟังเป็นครั้งแรก ผลก็คือความซาบซึ้งทางสุนทรียะย่อมแตกต่างกัน

การสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วทั้ง 5 ประการ ศิลปะทุกแขนงที่สร้างขึ้นโดยศิลปิน ศิลปินเองก็ต้องอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วเช่นกัน ในการสร้างงานศิลปินเปรียบเสมือนเครื่องส่งวิทยุ ผู้ฟังผู้ชมเป็นเครื่องรับวิทยุ อย่างไรก็ตามทั้งศิลปินและผู้ฟังผู้ชมต้องมีความถี่ตรงกันจึงจะรับได้ ถึงแม้ว่าจะมีเครื่องส่งและเครื่องรับ แต่ถ้าความถี่คลื่นไม่ตรงก็ไม่สามารถที่จะรับได้

ดนตรีเป็นศิลปะที่มีความงาม ความละเอียดอ่อน ที่จะต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ที่จะเข้าถึง ได้รับสุนทรียรส ทุกๆ คนมีโอกาสมีสิทธิที่จะเข้าถึงความงามอันนั้น เพราะความงามมีอยู่แล้วในตัวแต่ละคนเพียงแต่ความงามอันนั้นจะถูกขัดเกลานำมาใช้มาน้อยเพียงใดเท่านั้น

อันชนใดไม่มีดนตรีกาล
ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก
อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ
เขานั้นเหมาะคึดกบฏอัปลักษณ์
ฤอุบายเล่าห้ร้ายขม้งนัก

มโนทัศน์มืดมัวเหมือนราตรี
 อีกดวงใจย่อมดำสกปรก
 ราวนรกเช่นกล่าวมานี้
 ไม่ควรใครไวใจในโลกนี้
 เจ้าจงฟังดนตรีเถิดชื่นใจ

พระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ 6 (จากต้นฉบับของวิลเลียม เช็กสเปียร์)

บทพระราชนิพนธ์แปลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเสียงเพลงหรือดนตรีมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะดนตรีเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ การรับรู้ความหมายและความไพเราะของดนตรีได้นั้น ผู้รับควรมีสุนทรียะ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งของดนตรีและศิลปะแขนงต่างๆ เหมือนดั่งที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติปี พ.ศ. 2537 (อ้างถึงในสุรพล สุรธนะ, 2551) กล่าวถึงความสำคัญของดนตรี ในแง่ที่เป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ว่า เมื่อมนุษย์เริ่มมีงานศิลปะ มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปะจึงพัฒนาควบคู่มากับมนุษย์ ดนตรีก็ย่อมควบคู่มากับมนุษย์เช่นกัน ศิลปะการบรรเลงดนตรีจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะอันละเอียด สลับซับซ้อน และวิจิตรงดงาม จึงทำให้ผู้ที่ได้รับฟังได้รับความสุขจากการฟังจนไม่สามารถบรรยายเป็นถ้อยคำในภาพพจน์ให้กับผู้ที่ไม่ได้รับความสุขเข้าได้ ดนตรีที่ “ดี” ในแต่ละสังคมนั้นมีความแตกต่างกัน มีการแตกสาขาออกไปหลากหลายดนตรีจึงกลายเป็นศาสตร์หรือวิชาที่มีความสำคัญและมีคุณค่าในตัวเอง (ศิลป์ สกฤตสิงห์, 2506)

ความซาบซึ้งในดนตรี เกิดขึ้นได้ย่อมเกี่ยวข้องกับผู้ฟังดนตรีหรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ฟังกับดนตรีที่ฟัง องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในเรื่องของความซาบซึ้งดนตรี ต่อไปนี้จะกล่าวถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้เป็นลำดับไปคือ ดนตรี ผู้ฟัง และการฟัง ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ฟังกับดนตรีที่ฟัง (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2536) แต่ถึงกระนั้น ดนตรีก็มีหลากหลายประเภทและหลากหลายบทเพลงซึ่งความหลากหลายนี้ก็ไม่สามารถนำไปสู่ความซาบซึ้งได้ไม่เท่ากัน กล่าวคือดนตรีอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน และมีอารมณ์ตาม แต่ความรู้หรืออารมณ์เหล่านี้ อาจจะไม่ซาบซึ้งก็ได้ เพราะว่า ความซาบซึ้งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในลักษณะของความเอิบอímในใจ เป็นความลึกซึ้งในความรู้สึกที่ไม่สามารถจะใช้คำใดๆ มาอธิบายได้อย่างชัดเจน เพราะความรู้สึกเหล่านี้เป็นเรื่องของจิตใจที่แต่ละคนรู้สึกได้ด้วยตนเองเท่านั้น ดังนั้น ดนตรีที่สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งใจได้นั้นย่อมต้องเป็นดนตรีที่มีโครงสร้างของรูปแบบและเนื้อหาที่ลึกซึ้งละเอียดอ่อน มีลักษณะของความเป็นหนึ่ง เต็มไปด้วยการสร้างสรรค์ทางสไตล์ศิลป์ที่สมบูรณ์แบบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ดนตรีที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งย่อมจัดเป็นชั้นซาบซึ้งก็ได้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะ

โครงสร้างของดนตรีขาดรายละเอียดความลึกซึ้ง แต่มีลักษณะเพียงพอที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกชอบได้ ดนตรีในลักษณะนี้จัดเป็นตัวอย่างของศิลปวัตถุ แต่ไม่ใช่สุนทรียวัตถุ

สุนทรียวัตถุต้องมีโครงสร้างทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่ลึกซึ้ง ในทางดนตรี สุนทรียวัตถุ ได้แก่บทเพลงหรือดนตรีที่ผู้ประพันธ์เพลงแต่งขึ้นและผู้แสดงนำมาบรรเลงหรือขับร้อง ซึ่งประกอบไปด้วยโครงสร้างของรูปแบบและเนื้อหาที่ลึกซึ้งตามหลักของโสตศิลป์ ได้แก่ ทำนอง จังหวะ รูปพรรณ เสียงประสาน สีสัมผัส รูปแบบ ลักษณะของเสียง รูปแบบ เหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางผู้แสดงออกเป็นเสียงดนตรีที่เต็มไปด้วยความรู้สึกที่มีทั้งเนื้อหาสาระที่ลึกซึ้ง ดนตรีในลักษณะนี้จึงเป็นสุนทรียวัตถุ ตัวอย่างของดนตรีในรูปแบบนี้คือ ดนตรีตะวันตก ดนตรีไทย ดนตรีเหล่านี้เป็นดนตรีที่มีโครงสร้างของรูปแบบและเนื้อหาที่สลับซับซ้อนลึกซึ้ง กล่าวคือ มีทฤษฎี ประวัติความเป็นมายาวนาน ซึ่งผู้ที่สร้างสรรค์ดนตรีได้นั้นต้องใช้เวลาศึกษา ฝึกฝนเป็นเวลายาวนาน จึงผลงานเหล่านั้นจึงมีคุณค่า เป็นสุนทรียวัตถุ หรือเป็นบทเพลงที่เด่นดังเป็นที่นิยมของผู้ฟังและผู้ศึกษาดนตรีทั่วไปนับเป็นเวลาร้อยๆ ปี และโดยที่บทเพลงเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน ในบางครั้งผู้ฟังอาจจะไม่เข้าใจเมื่อฟังบทเพลงเหล่านี้ จึงไม่เกิดความซาบซึ้ง ทั้งๆที่บทเพลงเหล่านี้เป็นสุนทรียวัตถุที่สูงค่า ดังนั้น ความซาบซึ้งจึงเกี่ยวข้องกับตัวผู้ฟังด้วยนอกเหนือไปจากบทเพลงหรือดนตรี หากผู้ฟังซึ่งเป็นผู้ที่จะเกิดความซาบซึ้งในดนตรีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทเพลงหรือดนตรีพอที่จะเกิดความซาบซึ้งได้ การศึกษาดนตรีจึงมีความจำเป็นด้วยเหตุผลนี้ ผู้ฟังอาจจะรู้สึกชอบและดื่มด่ำในรสของดนตรีได้แม้ไม่ได้ศึกษาโครงสร้างของดนตรี แต่ความรู้สึกชอบและดื่มด่ำในรสชาติของดนตรีที่ผู้ฟังได้รับนี้มีระดับต่อยกว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ฟังได้ศึกษาโครงสร้างของดนตรีนั่นดีพอ ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าความซาบซึ้งมีระดับ ถ้าผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจและมีการตอบสนองต่อดนตรีอย่างลึกซึ้ง ผู้ฟังย่อมจะเกิดความซาบซึ้งได้อย่างแท้จริง ส่วนผู้ที่ฟังที่มีความรู้ความเข้าใจพอสมควรและมีการตอบสนองต่อดนตรีไม่ลึกซึ้งมากนัก ผู้ฟังย่อมจะเกิดความซาบซึ้งในดนตรีได้ในระดับไม่ลึกซึ้งถึงแก่นอย่างแท้จริง ดังนั้น ความซาบซึ้งจึงเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ โดยที่เมื่อผู้ฟังมีโอกาสได้ศึกษาทำความเข้าใจกับโครงสร้างของดนตรีและมีโอกาสได้ฟังหรือมีประสบการณ์ทางดนตรีเพื่อให้เกิดการสนองตอบทางความรู้สึกซึ่งยังมีโอกาสสัมผัสกับดนตรีในลักษณะนี้มากเท่าไร ความซาบซึ้งในดนตรีย่อมมีความลึกซึ้งขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นลำดับไป (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

สรุปได้ว่าดนตรี ผู้ฟังควรที่จะมีคุณสมบัติพอเพียงที่จะซาบซึ้งในดนตรี และดนตรีที่ผู้ฟังจะฟังให้เกิดความซาบซึ้งก็ควรจะเป็นดนตรีที่มีลักษณะของสุนทรียวัตถุทางโสตศิลป์ด้วย จึงจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งได้ และประสบการณ์การฟังก็ยังเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งในกระบวนการนี้ ซึ่งประสบการณ์ดนตรียังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กระบวนการ คือ กระบวนการเชิงปริมาณและกระบวนการเชิงคุณภาพ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

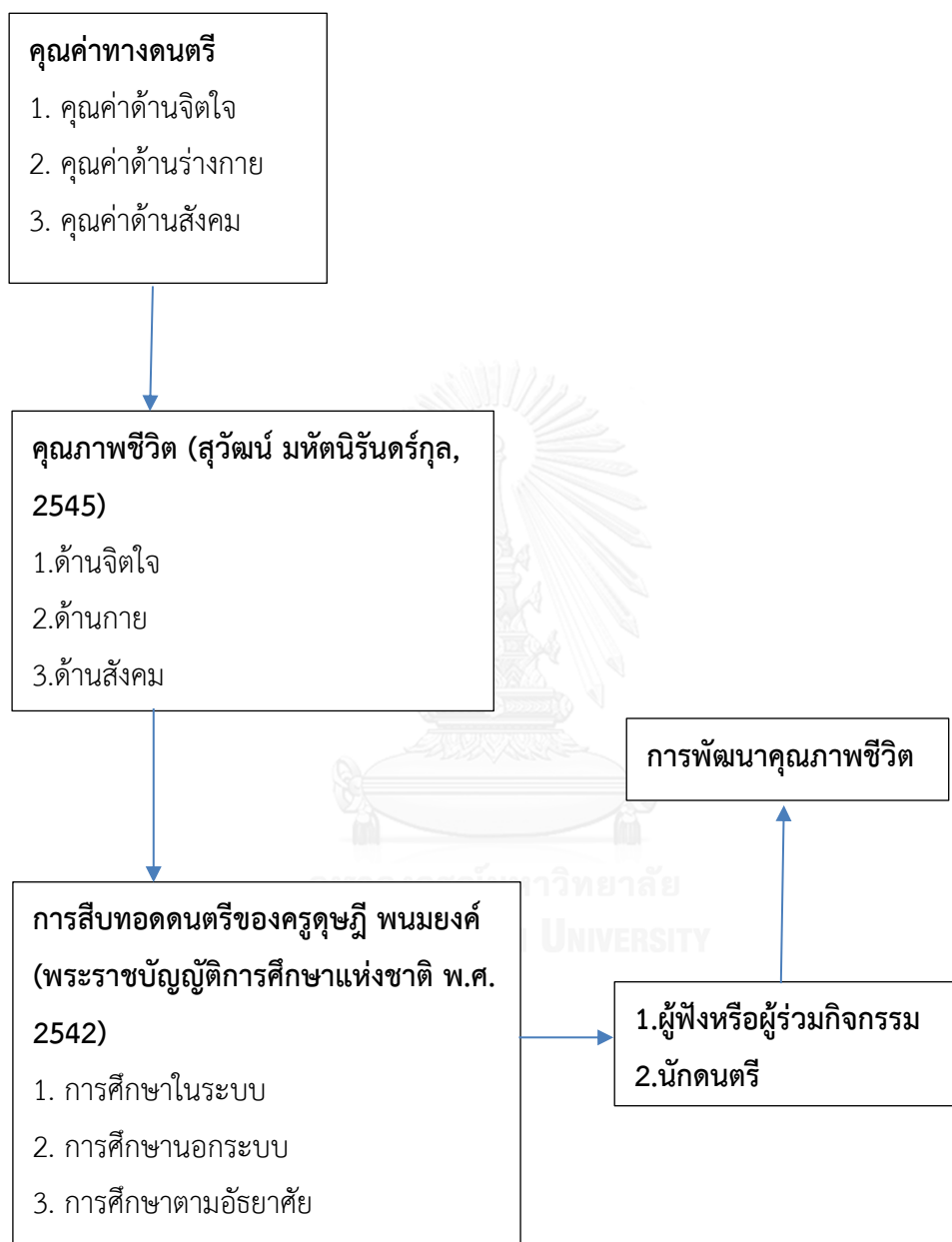
1. ประสบการณ์ที่ได้จากการรู้เชิงปริมาณที่ได้จากการฟัง คือ การที่ผู้ฟังเพลงเพื่อต้องการค้นหาหรือเรียนรู้รูปแบบของบทเพลง (Piece) การประสานเสียง (Harmony) การใช้ความดังค่อยในบทเพลง (Dynamic) ฯลฯ ซึ่งการฟังในลักษณะนี้เป็นการฟังที่ต้องการรู้ถึงลักษณะของบทเพลงนั้นว่าเป็นอย่างไร ตรงตามแบบแผนหรือมีอะไรนอกเหนือจากแบบแผนที่ได้ศึกษาหรือไม่ มีลักษณะอะไรที่เด่นของเพลงที่น่าศึกษาต่อไป เพื่อที่ผู้ศึกษาจะสามารถเปรียบเทียบและประเมินค่าว่าบทเพลงเหล่านั้น มีความเด่นดีน่าสนใจอย่างไร ตรงไหนบ้าง หรือหากจะต้องหัดฟังเพื่อให้สามารถร้องเพลงนั้นได้ การฟังลักษณะนี้ไม่ได้ใช้ความรู้สึกเป็นพื้นฐาน แต่พยายามจะเก็บข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับบทเพลงนั้น เช่น ทำนอง เนื้อร้อง ลีลาการร้อง ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นรายละเอียดเชิงปริมาณทั้งสิ้น

2. ประสบการณ์ที่ได้จากการรู้เชิงคุณภาพที่ได้จากการฟัง คือ การที่ผู้ฟังให้ความสนใจและตั้งใจฟังเพลงนั้นด้วยความรู้สึกละดับสูงและตอบสนองต่อบทเพลง ต่อเสียงเพลงที่ได้ยินเท่านั้นไม่ได้มีจุดมุ่งหมายจะฟังเพื่อเรียนรู้เรื่องรูปแบบหรือเปรียบเทียบกับเพลงใด การฟังในลักษณะนี้เป็นการฟังที่ผู้ฟังรับและสัมผัสดนตรีเข้าไปในความรู้สึกของตนแล้วตอบสนองตามเสียงดนตรีที่ได้ยินในขณะนั้น ซึ่งผู้ฟังนั้นย่อมสัมผัสความงดงามลึกซึ้งของดนตรีและเกิดความรู้สึกถึงสุนทรียรสของดนตรีในจิตใจของตนเองซึ่งประสบการณ์รู้เช่นนี้เรียกว่าเป็นสุนทรียประสบการณ์ เพราะเป็นผลจากดนตรีที่เป็นสุนทรียวัตถุเมื่อผู้ฟังสามารถรับรู้ดนตรีในระดับสุนทรียภาพ และมีความรู้สึกคุณค่าในสุนทรียรสของดนตรีได้อย่างลึกซึ้งเช่นนี้ ความซาบซึ้งอย่างแท้จริงจึงเกิดขึ้นในความรู้สึกและจิตใจของผู้อื่นมารู้ได้เพียงผู้เดียว ไม่สามารถใช้ประสบการณ์ของผู้อื่นมารู้ได้ โดยพื้นฐานทางการรับฟังที่เข้าถึงดนตรีได้อย่างมีหลักการมีความรู้ กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางปัญญา ดังนั้นผู้ที่รับฟังดนตรีโดยใช้การรับฟังเชิงคุณภาพ ผู้นั้นจะเกิดความซาบซึ้งในดนตรีได้ สรุปคือการฟังเชิงคุณภาพจึงเป็นการฟังที่ผู้ฟังต้องมีปัญญา มีสมาธิครบถ้วน และพร้อมที่จะใช้ความรู้สึกของตนตอบสนองต่อดนตรีเพื่อให้เห็นความเป็นหนึ่งความคุณค่าของบทเพลงนั้น ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ้งในบทเพลงนั้นได้ในที่สุด

สรุปได้ว่า ความซาบซึ้งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในความรู้สึกของผู้ฟังที่รู้ตัวหรือมีปัญหา มีสติ ความซาบซึ้งไม่เกิดขึ้นถ้าผู้ฟังใช้อารมณ์รับฟังดนตรี เพราะอารมณ์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสติ ปัญญา หรือความรู้สึกตัวเสมอไป การฟังแบบมีอารมณ์ไปตามบทเพลงนั้น อาจจะมีการรู้และความเข้าใจที่ยังไม่ถึงสุนทรียรสของดนตรีก็ได้ เห็นได้ว่าสุนทรียภาพมีส่วนสำคัญและเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี บทเพลงที่นำไปสู่ความซาบซึ้งต้องเป็นบทเพลงที่เป็นสุนทรียวัตถุ

ความซาบซึ้งในดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษย์ขาดได้ แต่หากผู้ใดได้รู้จักและสัมผัสสุนทรียประสบการณ์ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีแล้ว ย่อมจะทำให้ผู้นั้นได้รู้จักและสัมผัสอีกส่วนหนึ่งของความรู้สึกตนเอง ซึ่งเป็นสัมผัสที่ทำให้เกิดความเต็มเปี่ยมและความเอิบอิ่มของความรู้สึกในใจ สิ่งเหล่านี้เองช่วยให้นั้นคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสืบทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์ 2) เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้หลากหลายวิธี ดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสารและสารสนเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลอัตชีวประวัติ แนวคิดและผลงานของครูดุष्ฎี พนมยงค์

แหล่งข้อมูล ได้แก่

บ้านครูดุष्ฎี พนมยงค์

สำนักวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุด TK park

1.1.2 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร (พรทิพย์ อันทิวโรทัย, 2545)

1.1.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารภายนอก

1.1.2.1.1 แหล่งที่มาของเอกสาร เป็นแหล่งปฐมภูมิและเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่

1.1.2.1.2 ความน่าเชื่อถือของผู้เขียนเอกสาร

1.1.2.1.3 ความน่าเชื่อถือของเอกสาร เป็นเอกสารต้นฉบับ ฉบับคัดลอก หรือเป็นฉบับปรับปรุง ถ้าเป็นเอกสารคัดลอกหรือฉบับแก้ไข ได้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นหรือไม่ และสามารถสืบค้นหาแหล่งอ้างอิงหรือไม่

1.1.2.1.4 ช่วงเวลาที่เอกสารได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

1.1.2.1.5 วัตถุประสงค์ในการเผยแพร่เอกสาร

1.1.2.2 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารภายใน

1.1.2.2.1 ผู้เขียนเอกสารมีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการเขียนเอกสารหรือไม่

1.1.2.2.2 ผู้เขียนกล่าวถึงสิ่งอ้างอิงได้น่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น เขียนจากจดบันทึกหรือเขียนจากความทรงจำ

1.1.2.2.3 ในเอกสารนั้น มีความตั้งใจที่จะบิดเบือนความจริงหรือมีความคิดส่วนตัวของผู้เขียนหรือไม่

1.1.2.2.4 เอกสารฉบับนั้นสื่อความชัดเจนหรือไม่และข้อความในเอกสารนั้นมีความหมายอย่างไร

นอกจากศึกษาเอกสารแล้ว ยังศึกษาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของครูดุษฎี พนมยงค์ ในรูปแบบของซีดีเพลง วีดิทัศน์ รวมทั้งข้อมูลภาพและเสียงออนไลน์

1.2 การสังเกต (observation) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลงานด้านการสอนและการแสดง รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์ เช่น ความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ บรรยากาศของการสอนและการแสดงต่างๆ

1.2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยสังเกตการเป็นวิทยากร การฝึกซ้อมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูการดำเนินกิจกรรมของโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต “ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต” ตลอดจนเข้าชมการแสดงของวงสวนพลูในวาระต่างๆ

1.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนเปียโนเด็กพิการ การฝึกซ้อมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู กิจกรรมของโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต อันได้แก่ การออกกำลังกายโดยใช้บทเพลงประกอบ การนั่งสมาธิโดยใช้บทเพลงสมาธิ (meditation song) เป็นต้น

1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะความเป็นครูของครูดุษฎี พนมยงค์ ได้แก่ รูปแบบการสอน ความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ บรรยากาศการสอน สภาพแวดล้อมของการสอน แรงบันดาลใจ แนวคิด เทคนิคการถ่ายทอด

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ครูดุษฎีและญาติ

1.1 ครูดุษฎี พนมยงค์

1.2 ครูสุดา พนมยงค์ ที่ปรึกษาวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู(พี่สาวครูดุษฎี พนมยงค์)

1.3 พลสิทธิ์ โสภณสิริ หลานชายอาจารย์ดุษฎี พนมยงค์

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ประวัติส่วนตัว การอบรมเลี้ยงดู และการสืบทอดการดนตรีของทั้งครูดุซงกี พนมยงค์ และครูสุดา พนมยงค์รวมถึงการดูแลวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู
2. ข้อมูลชีวิต ประวัติส่วนตัว การอบรมเลี้ยงดู และการสืบทอดการดนตรีสากล แนวทางใช้ดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดตั้งโครงการ “ลมหายใจ ดนตรี ชีวิต” การก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูของครูดุซงกี พนมยงค์
3. คุณค่าของดนตรีทางด้านจิตใจ ทางด้านสังคม ทางด้านร่างกาย

1.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์ ได้แก่ คุณค่าของดนตรีทางด้านจิตใจ ทางด้านร่างกาย และทางด้านสังคม

ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศิษย์เก่า จำนวน 5 คน

2. กลุ่มศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 5 คน

ประเด็นสัมภาษณ์กลุ่มศิษย์เก่าและกลุ่มศิษย์ปัจจุบัน

1. คุณค่าของดนตรีทางด้านจิตใจ
2. คุณค่าของดนตรีทางด้านร่างกาย
3. คุณค่าของดนตรีทางด้านสังคม

3. กลุ่มผู้ชม/ผู้ติดตามผลงาน จำนวน 10 คน

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชม/ผู้ติดตามผลงาน

1. คุณค่าที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ความรู้สึกพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรม

1.2 การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูลและด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. **ด้านข้อมูล (data triangulation)** โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งเวลา สถานที่ และบุคคล
2. **ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation)** โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสารสนเทศ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม นำมาวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive analysis) การจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (constant comparison) จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนาความและมีตารางประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์การสืบทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์

ดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้หลากหลายวิธี ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและสารสนเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับและถ่ายทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎี พนมยงค์

แหล่งข้อมูล ได้แก่

- 2.1.1.1 บ้านครูดุष्ฎี พนมยงค์
- 2.1.1.2 สำนักวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.1.1.3 ห้องสมุดดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2.1.1.4 ห้องสมุด TK park
- 2.1.1.5 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.1.1.6 ห้องสมุดดนตรี ท่าवासกรี
- 2.1.1.7 สวนโมกข์ กรุงเทพมหานคร

นอกจากศึกษาเอกสารแล้ว ยังศึกษาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดการดนตรีสากลของครูดุष्ฎี พนมยงค์ ในรูปแบบของซีดีเพลง วิดีทัศน์ รวมทั้งข้อมูลภาพและเสียงออนไลน์

2.1.2 การสังเกต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการสืบทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของครูดุष्ฎี พนมยงค์

1. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) สังเกตการดำเนินงานของโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูดุष्ฎี พนมยงค์ ที่สวนโมกข์ กรุงเทพฯ การฝึกซ้อมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เป็นต้น

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยเข้าร่วมกิจกรรมการสอนเปียโนเด็กพิการ การดูแลและควบคุมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู กิจกรรมของโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต อันได้แก่ การออกกำลังกายโดยใช้บทเพลงประกอบ การนั่งสมาธิโดยใช้บทเพลงสมาธิ (meditation song) เป็นต้น

2.1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตชีวประวัติและผลงาน เน้นการรับและการถ่ายทอดการดนตรีสากลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุซงกี พนมยงค์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 คน ได้แก่

1. ผู้สืบทอดการดนตรีสากล อดีต ปัจจุบันและอนาคต

อ.อายุ นามเทพ อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ
ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

1. การรับและถ่ายทอดการดนตรีสากลในประเทศไทย อดีต ปัจจุบันและอนาคต
2. การรับและถ่ายทอดการดนตรีสากลของครูดุซงกี พนมยงค์

2. ผู้ร่วมงานในการสืบทอดเพลงไทยเดิม

อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ พลั้ว เหล่าวานิชครูสอนดนตรีไทยโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์

และนักร้องประสานเสียงวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

1. การรับและถ่ายทอดการดนตรีไทย อดีต ปัจจุบันและอนาคต
2. การประยุกต์ใช้ดนตรีไทยเข้ากับดนตรีสากลของครูดุซงกี พนมยงค์

3. ผู้จัดการวงนักร้องประสานเสียง

3.1 อาจารย์อริชัย ตระกูลเดช ผู้อำนวยการวงนักร้องประสานเสียงจุฬารัตน์

3.2 อาจารย์อายุ นามเทพ ผู้อำนวยการวงนักร้องประสานเสียงมหาวิทยาลัยพายัพ

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

1. คุณค่าของวงนักร้องประสานเสียง
2. คุณค่าของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

2.1.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์ ได้แก่ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ บรรยากาศการเรียน สภาพแวดล้อมของการสอน เทคนิคการถ่ายทอด

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศิษย์เก่า จำนวน 5 คน

2. กลุ่มศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 5 คน

ประเด็นสัมภาษณ์กลุ่มศิษย์เก่าและกลุ่มศิษย์ปัจจุบัน

1. การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์
2. การสืบทอดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของครูดุซงกี

พนมยงค์

3. บรรยายภาคการสอน เทคนิคการสอน ความผูกพันระหว่างศิษย์กับ

ครูคุณชฎี พนมมรงค์

2.2 การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูลและด้านวิธี
รวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. **ด้านข้อมูล** (data triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งเวลา สถานที่ และบุคคล
2. **ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล** (methodological triangulation) โดยใช้ในการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสารสนเทศ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม นำมาวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive analysis) การจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (constant comparison) จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนาความและมีตารางประกอบ

บทที่ 4

ชีวิตและผลงานครุฑุชฎี พนมยงค์ (พ.ศ. 2482-ปัจจุบัน)

4.1 ประวัติส่วนตัวครุฑุชฎี พนมยงค์

ครุฑุชฎี พนมยงค์เกิดวันเสาร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2482 ณ บ้านพูนสุข - ป้อมเพชร นิคม ถนนสีลม

ชื่อครุฑุชฎีมีที่มาจากในขณะที่ปรีดี พนมยงค์ทำงานที่กระทรวงต่างประเทศ ในต้นปี พ.ศ. 2482

หลังจาก 7 วันที่พูนสุข พนมยงค์ให้กำเนิดบุตรคนที่ 5 ปรีดี พนมยงค์ได้รับพระชาทาน เหรียญดุษฎีมาลา ซึ่งเป็นราชการแผ่นดินจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 จึงเป็นที่มาของชื่อของลูกสาวคนที่ 5 คือครุฑุชฎี พนมยงค์และในเดือนเมษายนปีเดียวกัน คุณแม่พูนสุข พนมยงค์ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ จึงใช้คำนำหน้าว่า “ท่านผู้หญิง” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

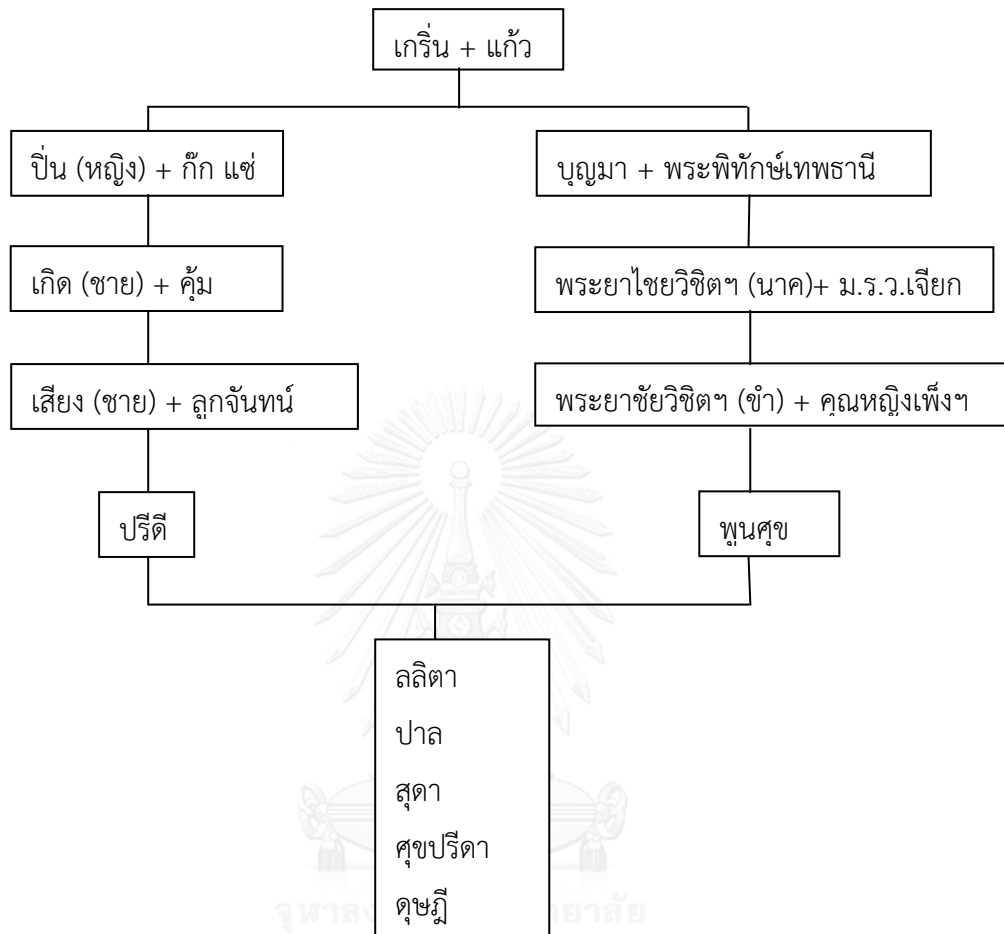
ครุฑุชฎี พนมยงค์เป็นลูกคนที่ห้าของคุณพ่อปรีดีและคุณแม่พูนสุขมีพี่น้องร่วมสายเลือดทั้งหมด 5 คน พี่ของครุฑุชฎีประกอบไปด้วยคุณลลิตา คุณपाल คุณสุตา คุณศุขปริดาและน้องสาวคนสุดท้องของครอบครัวพนมยงค์คือ คุณวาณี

บรรพบุรุษของครุฑุชฎี พนมยงค์มีความเกี่ยวดองกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ปีน ซึ่ง เป็นบรรพบุรุษของสกุลพนมยงค์ เป็นพี่น้องร่วมอุทรกับ บุญมา บรรพบุรุษสกุล ณ ป้อมเพชร

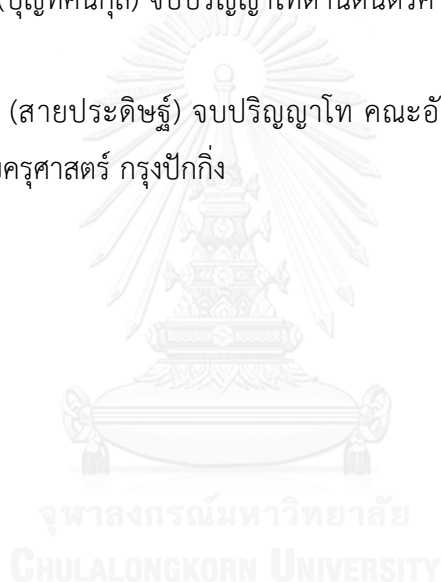
ภาพที่ 2 สาแหรกบรรพบุรุษของครูดุษฎี พนมยงค์

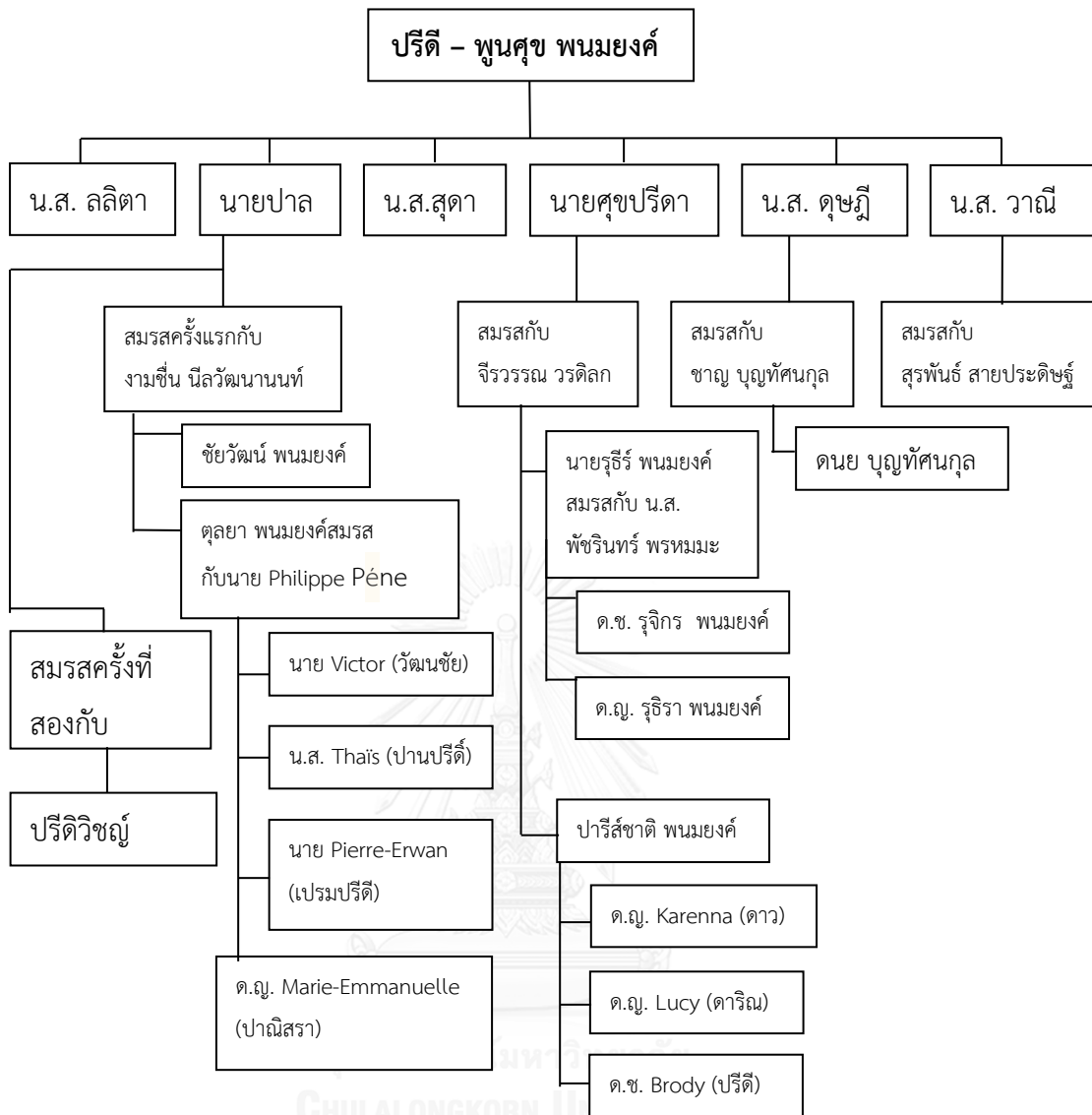

ภาพที่ 3 ญาติพี่น้องของปรีดี พนมยงค์และพูนสุข พนมยงค์

4.2 พี่น้องของครุฑุณี พนมยงค์

1. ลลิตา พนมยงค์ พิการทางสมองมาตั้งแต่เล็ก เสียชีวิตเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 (อายุ 85 ปี)
2. ปาล พนมยงค์ จบจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสียชีวิตเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2524 (อายุ 49 ปี)
3. สุธา พนมยงค์ จบปริญญาโท คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส จากมหาวิทยาลัยปารีส ซอร์บอนน์
4. ศุขปริดา พนมยงค์ จบปริญญาตรีด้านภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัยซุนยัตเซ็น นครกวางโจว
5. ดุษฎี พนมยงค์ (บุญทศนกุล) จบปริญญาโทด้านดนตรีศาสตร์ (ขับร้องและเปียโน) สถาบันดนตรีกลาง กรุงปักกิ่ง
6. วาณี พนมยงค์ (สายประดิษฐ์) จบปริญญาโท คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีจีน มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ กรุงปักกิ่ง

ภาพที่ 4 สาแหรกครอบครัวครูดุษฎี พนมยงค์

4.3 ชีวิตในวัยเยาว์ของครูดุษฎี พนมยงค์

เมื่ออายุย่างเข้า 15 ปีของครูดุษฎี พนมยงค์นับเป็นช่วงเวลาที่พักพิงของชีวิต เพราะครูดุษฎี พนมยงค์ต้องอพยพโยกย้ายตามนายปรีดี พนมยงค์และนางพูนสุข พนมยงค์รวมถึงพี่น้องไปยังประเทศจีน (นายปรีดี พนมยงค์อพยพไปก่อน 5 ปี)

...การอาศัยอยู่ที่ประเทศจีน ต้องใช้คำว่า “สบายกาย แต่ไม่สบายใจ” เนื่องจากประเทศจีนตอนนั้นเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว เขาเห็นว่านายปรีดีเป็นนักต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม เพราะฉะนั้นเขาจึงถือว่านายปรีดีเป็นมิตรที่ดีเป็นเพื่อนที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน

เขาจึงดูแลอย่างดี มีบ้านพักอย่างดี มีรถยนต์ให้ใช้ทั้งที่สมัยนั้นคนทั่วไปใช้จักรยาน
รถยนต์ที่ได้ใช้ก็เป็นระดับตำแหน่งของรัฐมนตรี มีคนสวน มีพ่อครัวมาทำให้อาหารให้...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

ถึงแม้จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี แต่ถึงอย่างไรการที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนมาไกลก็ไม่ได้ทำ
ให้นายปรีดี พนมยงค์และครอบครัวมีความสุขที่แท้จริงแน่นอนเพราะท่านยังคงมีความเป็นห่วง
ประเทศไทยอยากใช้วิชาความรู้ที่ร่ำเรียน นำกลับมาพัฒนาประเทศไทยให้เจริญทัดเทียมกับนานาชาติ

...คุณพ่อจากบ้านเมืองมานาน ท่านมีความคิดที่อย่างช่วยเหลือบ้านเมือง ดังนั้นนาย
ปรีดีจึงไม่สบายใจ...

ภาพที่ 5 ปรีดี พนมยงค์ขณะศึกษางานเกษตรที่กวางตุ้ง พ.ศ. 2503

ขณะลี้ภัยอยู่ในเมืองจีน ท่านปรีดีก็ไม่เคยว่างเว้นจากการศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆเพื่อหวังว่า
จะนำมาสร้างประโยชน์ให้กับประเทศบ้านเกิด ในภาพนายปรีดีกับเครื่องเกี่ยวข้าว ขณะไปดูงาน
เกษตรที่กวางตุ้ง พ.ศ. 2503 เป็นภาพที่ครูดุซงกี พนมยงค์รู้สึกภูมิใจในตัวของบิดาของท่านเป็นอย่างมาก
เพราะภาพนี้นับเป็นแบบอย่างของผู้ที่อุทิศทั้งชีวิตในการรับใช้ประเทศชาติ

4.4 ปรีดี พนมยงค์ ต้นแบบของครูดุซงกี พนมยงค์

แม้ว่าครูดุซงกี พนมยงค์จะมีช่วงเวลาที่ได้อยู่กับนายปรีดี พนมยงค์ไม่นาน แต่ครูดุซงกี พนมยงค์ยังคงสามารถเห็นถึงความขยันหมั่นเพียรรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ได้รับ ถึงแม้ว่านายปรีดี พนมยงค์จะเป็นลูกชาวไร่ชาวนา แต่การที่นายปรีดี พนมยงค์ได้ร่ำเรียนในระดับสูงย่อมทำให้เห็นถึงความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นมานะจนสามารถประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาและหน้าที่การงาน นายปรีดี พนมยงค์นับว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากในสังคมไทยไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบัน

...นายปรีดี พนมยงค์มีความเป็นครูอย่างยิ่ง ครอบครัวยุเหมือนโรงเรียนใหญ่ คุณพ่อเป็นครูใหญ่ คุณแม่เป็นครูผู้ช่วย ลูกๆ เป็นนักเรียน จนเป็นอย่างทุกวันนี้เพราะว่าได้ครูใหญ่กับครูผู้ช่วยที่ดี...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

นายปรีดี พนมยงค์ครูผู้ที่มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของครูดุซงกี พนมยงค์ ท่านเป็นตัวอย่างของครูใหญ่ผู้อุทิศชีวิตเป็นดั่งบทเรียนที่คอยสอนให้เหล่าลูกๆ ได้เรียนรู้

...อีกอันหนึ่งคือชื่อเสียงสุจริต คือไม่ต้องพูดทำออกมาด้วยการกระทำ คุณพ่อเนี่ยแต่ก่อนรับราชการก็มีเงินเดือน แต่ไม่เคยแตะต้อง เงินเดือนเหล่านี้บางทีก็ทิ้งไว้ที่โต๊ะทำงานลูกน้องเก่าเค้าเล่า คือเป็นคนที่ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนเลยสักนิดเดียว...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKOR (ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

การใช้ชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของนายปรีดี พนมยงค์คือสิ่งที่ขัดเกลาจิตใจของครูดุซงกี พนมยงค์ให้เติบโตเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อนหน้าที่การงาน ครอบครัวยุและต่อสังคม

...เป็นผู้ที่มีวินัย เคารพ และปฏิบัติตามข้อบังคับสังคมเป็นผู้ธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสกว่าให้ความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์และส่วนตนช่วยเหลือสังคม...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

จากข้อความข้างต้นเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาที่นายปรีดี พนมยงค์ต้องการผู้ที่เป็นลูกศิษย์ของปรีดี พนมยงค์จะต้องเป็นผู้มีวินัย เคารพและสามารถปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคมได้ อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่ต้องรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

นอกจากนั้นแล้วการรู้จักซึ่งบุญคุณของบิดา มารดาหรือผู้มีพระคุณย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถประสบแต่ความสำเร็จและที่สำคัญประการสุดท้ายของการเป็นลูกศิษย์ของปรีดี พนมยงค์คือจะต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ให้ความสำคัญกับสังคมมากกว่าตนเอง รู้จักอุทิศชีวิตเพื่อรับใช้สังคมอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ

อย่างเช่นในช่วงชีวิตหนึ่งที่ครูดุษฎี พนมยงค์ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศจีน ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงวัยรุ่น เป็นวัยแห่งการเรียนรู้และสนุกสนาน แต่ปรีดี พนมยงค์ก็สั่งสอนครูดุษฎี พนมยงค์ได้เป็นอย่างดี

...ชีวิตในตอนนั้นสนุกสนานตามประสาวัยรุ่น แต่ก็ได้เรียนรู้อะไรหลายๆ อย่าง เช่นการใช้แรงงาน โชคดีของเราที่คุณพ่อเลี้ยงเห็นว่า ลูกๆ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ชีวิตติดดิน ก็เลยให้เราสองคน(ครูดุษฎีและอาจารย์วาณี)ไปใช้แรงงาน งานที่ทำมีหลายประเภท เช่น ไปขนถ่านหินลงจากรถไฟ กลับมาบ้านหน้าดำ ตัวดำเลย งานที่หนักที่สุด คือ ทำคันดินสำหรับปูทางรถไฟ ซึ่งต้องไปนอนค้างคืนที่ศาลเจ้าพร้อมนักเรียนจีน คันหนึ่งตกตึกเนี่ย น้องวาณี (ตอนนั้นอายุประมาณ 15-16) ร้องไห้ลั่นเลย ช่วยกันเอาไฟฉายส่องดูปรากฏว่า เธอโดนตะขาบตัวเบ้อเริ่มกัด ขาบวม ต้องเอายาหม่องทาบรรเทาปวด จนรุ่งเช้าจึงได้ไปหาหมอ ส่วนการไปทำนา ไปหลายฤดูกาล ตั้งแต่ใส่ปุ๋ยเกลี่ยดิน ดำนา จนถึงการเก็บเกี่ยว ถึงเหนื่อยก็สนุกดี มีประสบการณ์หนึ่งก็คือ ถึงตอนใส่ปุ๋ยธรรมชาติ หรืออุจจาระ ปัสสาวะคนที่ต้องตักมาเกลี่ยใส่ท้องนา แล้วเอาเท้าเหยียบให้มิดเพื่อคลุกเคล้าให้เข้ากับดิน กลางคืนกลับมาถึงที่พัก อาบน้ำล้างเท้าถูสบู่แล้วเล็บยังเหลืองอ๋อยอยู่เลย

คำโบราณเปรียบเปรยคนที่ฟุ้งเฟ้อ สรรวยาว่าเหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ ไข่ใหม่คะ แต่นี่เราสองคนพี่น้องเหยียบขี้คนจนฝ่อเลยหละ...

(ดุษฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

ปรีดี พนมยงค์ผู้เป็นบิดาของครูดุษฎี พนมยงค์คอยย้ำเตือนสติลูกๆ อยู่เสมอว่า เราไม่ได้มีชีวิตที่อยู่เหนือใคร ถึงแม้ตำแหน่งหน้าที่การงานหรือยศถาบรรดาศักดิ์จะยิ่งใหญ่แค่ไหน แต่ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ครูดุษฎี พนมยงค์ถูกสอนให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างลำบากเพื่อที่จะได้เติบโตเป็นคนที่ยิ่งแกร่งและที่สำคัญที่สุดคือจะต้องเป็นคนที่สามารถรับใช้สังคมได้

...ดิฉันผ่านชีวิตมาหลายรูปแบบ คิดอยู่แต่ว่าคนเราเลือกที่เกิดไม่ได้ แต่เลือกทางเดินชีวิตของตัวเองได้ ดิฉันโชคดีที่เกิดมาเป็นลูกนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นคนที่ซื่อสัตย์ มีอิสระชาติ รัชชูปถัมภ์และราษฎรไทยมาจนชั่วชีวิตส่วนทางเดินชีวิตนั้น ดิฉันพอใจที่จะเดินอยู่บนเส้นทางที่ทำให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ต่อไป...

(ดุซนฎี พนมยงค์ อ้างถึงใน ปริณญญา ช้างเสวก, 2541)

...ดิฉันเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปกราบเคารพศพคุณพ่อที่ปารีสในวันรุ่งขึ้น ตอนนั้นเสียใจมาก คิดอยู่แต่เพียงว่า เออ..พ่อเรานะเคยรับรัชชูปถัมภ์มาต่างๆ นานา แต่สุดท้ายก็ต้องมาตายแบบนี้ ผลตอบแทนมันเป็นแบบนี้เอง แต่พอมานึกถึงคำพูดของคุณพ่อที่พูดอยู่เสมอว่า ไม่ว่าจะทำอะไรต้องไม่หวังการตอบแทน ความเสียใจนั้นก็บรรเทาลงไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม มันก็ยังคงมีอยู่ตามประสาปุถุชน คนเราถึงที่สุดก็ตายทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจนเพียงไรก็ต้องตายและกลับไปสู่ดินเหมือนกัน...

(ดุซนฎี พนมยงค์ อ้างถึงใน ปริณญญา ช้างเสวก, 2541)

การสอนของปรีดี พนมยงค์ย่อมมีการส่งผ่านมาถึงลูกสาวของท่านคือครูดุซนฎี พนมยงค์และนอกจากนั้นแล้ว พูนสุข พนมยงค์ผู้เป็นมารดาของครูดุซนฎี พนมยงค์ยังเป็นผู้ที่เป็นต้นแบบชีวิตของครูดุซนฎี พนมยงค์อีกท่านหนึ่งด้วย

...คุณพ่อสะอาดทั้งกาย สะอาดทั้งวาจาและสะอาดทั้งใจ ดิฉันภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อ...

(ดุซนฎี พนมยงค์ อ้างถึงใน ปริณญญา ช้างเสวก, 2541)

การใช้ชีวิตของปรีดี พนมยงค์นับว่าเป็นตัวอย่างที่ทำให้ครูดุซนฎี พนมยงค์สามารถเติบโตขึ้นมาเป็นประชาชนที่ดีของประเทศไทย เป็นคนที่สามารถรับใช้สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานการเป็นผู้นำประเทศของปรีดี พนมยงค์นั้นเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาวไทยและชาวโลก แต่ขณะเดียวกันในมุมของการเป็นผู้นำครอบครัว ปรีดี พนมยงค์สามารถสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพได้เช่นเดียวกัน การสอนด้วยคำพูดและการดำเนินชีวิตของปรีดี พนมยงค์สามารถทำให้ครูดุซนฎี พนมยงค์ได้กลายมาเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานอันเป็นประจักษ์ในสังคมมากมาย

ขณะเดียวกันยังมีอีกผู้หนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตของครูดุซนฎี พนมยงค์เป็นอย่างมากนั้น นั่นก็คือพูนสุข พนมยงค์ผู้เป็นมารดาของครูดุซนฎี พนมยงค์

4.5 พูนสุข พนมยงค์ ต้นแบบของครูดุขฎี พนมยงค์

...คุณแม่เป็นคนที่มีดนตรีในหัวใจซึ่งคงได้มาจากคุณตาคุณยายที่ให้ลูกทุกคนได้เรียนดนตรี คุณลุงคนโต (ขาว) เล่นไวโอลินได้ไพเราะมาก คุณลุงคนที่ 2 (เข้ม) เป่าคลาริเน็ต คุณป้าสารี (เล็ก) เล่นเปียโนเพลงไทยได้อย่างคล่องแคล่ว คุณแม่ เรียนเปียโนและซอด้วง คุณน้าอัมพาและคุณน้าเพียงแก็ก็เรียนเปียโนตั้งแต่เล็ก ส่วนคุณน้า นวลจันทร์ คุณน้าอุษา ก็เรียนเครื่องดนตรีไทยประเภทซออู้ ซอด้วง

นอกจากนั้นคุณแม่สอนให้ลูกเล่นดนตรี ลูกสาวคนโต ลลิตาไม่ค่อยสบาย ไม่ได้เรียนดนตรี แต่ชอบฟังเพลงสุนทราภรณ์มากๆ ลูกชายคือ ปาลกับสุขปริดา เล่นไวโอลิน ลูกสาว 3 คน คือ สุตา ดุขฎี วาณี เรียนเปียโน โดยเฉพาะสุตา อายุสี่ห้าขวบ นั่งบนเก้าอี้ไต่ยังไม่ถึงพื้น ก็สามารถแสดงเปียโนให้คนอื่นฟังได้ สิ่งที่คุณแม่ทำเป็นประจำทุกคืน คือ สอนให้ลูกสุตาเล่นเปียโนสี่มือ (Duet) กับคุณแม่ โดยคุณแม่ยอมเล่นเป็น secondo (ทำนองรอง) เพลงที่เล่นก็จะเป็นเพลงคลาสสิกง่ายๆ ส่วนเพลงร้องคุณแม่จะขอร้องเพลง Home Sweet home ให้ลูกๆ ฟัง จนมีส่วนปลูกฝังให้ลูกสองคนได้ศึกษาและประกอบอาชีพด้านดนตรีมาจวบจนปัจจุบัน...

(ดุขฎี พนมยงค์ อ้างถึงใน วาณี สายประดิษฐ์, 2555)

ครูดุขฎี พนมยงค์ยังคงรำลึกถึงสิ่งที่พูนสุข พนมยงค์ได้สั่งสอนและเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ ท่านกล่าวว่า “พูนสุข พนมยงค์คือแบบอย่างของ ความจริง ความดีและความงาม”

ตลอดการดำเนินชีวิตของครูดุขฎี พนมยงค์ท่านได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากบุคคลหลายท่าน แต่บุคคลที่มีบทบาทในการเป็นเข็มทิศชี้นำชีวิตของครูดุขฎี พนมยงค์มากที่สุดคนหนึ่ง คือพูนสุข พนมยงค์ผู้เป็นมารดาของครูดุขฎี พนมยงค์ เรื่องราวในชีวิตของพูนสุข พนมยงค์เป็นบทเรียนให้แก่ครูดุขฎี พนมยงค์ในการดำเนินชีวิตตามครรลองของพูนสุข พนมยงค์ บทบาทของสตรีผู้ซึ่งเคยเป็นถึงภรรยาของนายปรีดี พนมยงค์ อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย สามารถส่งผลให้แก่ครูดุขฎี พนมยงค์มากมายหลายด้านดังต่อไปนี้ (ดุขฎี พนมยงค์, 2554)

1. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้กำเนิดที่ประเสริฐ

ครูดุขฎี พนมยงค์ได้รับการถ่ายทอดมาจากคุณแม่ของท่านคือการเป็นตัวอย่างของความเป็นแม่ ครูดุขฎี พนมยงค์ย้ำเสมอถึงว่านายปรีดี พนมยงค์และพูนสุข พนมยงค์เป็นผู้เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ท่านทั้งสองเป็นต้นแบบให้กับครูดุขฎี พนมยงค์ในการดำเนินชีวิตอยู่บนโลกให้สว่างและมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ครูดุษฎี พนมยงค์เป็นผู้มีความสำนึกในบุญคุณของมารดาของท่าน ท่านเข้าใจในความลำบากของผู้เป็นแม่ในการให้กำเนิดในการเลี้ยงดูทะนุถนอมสั่งสอนลูกทุกๆ คนให้สามารถเติบโตและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้

อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ครูดุษฎี พนมยงค์ได้รับมาจากคุณแม่ของท่านมากอย่างเต็มล้นคือความเป็นครู ครูดุษฎี พนมยงค์กล่าวว่าคุณแม่ของท่านเป็นผู้ที่ฝึกสอนและแนะนำการดำเนินชีวิตเป็นต้นแบบให้กับลูกทุกๆ คน ความดีงามพื้นฐานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและเป็นพระคุณอันใหญ่หลวงที่ลูกทั้ง 6 คนได้รับจากพูนศุข พนมยงค์

2. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้ตลอดกาล

พูนศุข พนมยงค์เป็นแม่ผู้ที่สามารถมอบความอบอุ่นให้แก่ลูกของท่านได้ทุก ๆ คน ถึงแม้ในขณะนั้นท่านจะต้องประสบพบเจอกับปัญหาต่างๆ ที่เข้ามารุมเร้าชีวิตของท่านมากมาย แต่พูนศุข พนมยงค์ยังสามารถเลี้ยงดูลูกของท่านทุกคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในสังคมได้ การให้ของพูนศุข พนมยงค์มิได้มีแก่ลูกของตนเองเท่านั้น แต่ท่านยังคงมอบให้แก่สังคม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสต่างๆ อีกด้วย แต่สิ่งที่ประทับใจที่สุดคือการให้แต่ละครั้งของพูนศุข พนมยงค์คือการให้ที่ไม่ได้ต้องการโอ้อวดหรือความสรรเสริญเยินยอ แต่ท่านให้ด้วยใจยินดีทั้งสิ้น

“คุณแม่เป็นผู้ที่ปิดทองใต้ฐานพระ ที่ยิ่งกว่าปิดทองหลังพระ” คำนี้เป็นคำกล่าวของครูดุษฎี พนมยงค์ที่มีต่อมารดาของท่าน ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น จึงเป็นที่มาของสังคมแห่งความโอ้อวด ยิ่งการอวดอ้างสรรพคุณความดีของตนนั้นยิ่งเห็นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะยุคสมัยปัจจุบันที่ข่าวสารถูกส่งต่อไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สังคมแห่งนี้เต็มไปด้วยบุคคลที่ต้องการการสรรเสริญเยินยอจากผู้อื่น ซึ่งพูนศุข พนมยงค์เป็นตัวอย่างของการทำดี โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ

3. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ทุกคนที่ควรจะมีต่อบุพการี พูนศุข พนมยงค์เป็นผู้ที่ไม่เคยลืมบุญคุณของใคร ท่านให้ความสำคัญกับผู้มีพระคุณต่อท่านทุกคน ตั้งแต่ครูสมัยประถมจนกระทั่งนายกรัฐมนตรี พูนศุข พนมยงค์แสดงความกตัญญูต่อบุคคลเหล่านี้ทุกคน ซึ่งความกตัญญูของพูนศุข พนมยงค์ถูกส่งทอดมาให้แก่ครูดุษฎี พนมยงค์

ในชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์จะต้องเดินทางไปยังที่ต่างๆ มากมาย ทั้งการเดินทางไปพำนักอาศัยหรือไปทำงาน ซึ่งในการเดินทางเหล่านี้มักทำให้ครูดุษฎี พนมยงค์มีอันต้องห่างไกลจากบิดามารดา แต่ระยะของการเดินทางก็ไม่สามารถทำให้ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของบุพการีได้เลย

4. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความอดทน

ครูดุษฎี พนมยงค์ย้ายอยู่เสมอถึงสิ่งที่ท่านได้รับจากนายปรีดี พนมยงค์คือความอดทน และนอกจากนายปรีดี พนมยงค์และพูนศุข พนมยงค์ก็ถือเป็นแบบอย่างที่ดีแบบบูรณแบบในด้านของผู้มีความอดทนเช่นกัน เพราะครั้งในตอนที่นายปรีดีต้องลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ พูนศุข พนมยงค์ต้องรับ

หน้าที่ดูแลบุตรทั้ง 6 คนด้วยตัวคนเดียว ถึงแม้ว่าในขณะนั้นท่านจะถูกกดดันจากหลายๆ ฝ่าย การใส่ร้ายป้ายสีกล่าวหาเท็จและการคุกคามทางการเมืองนานัปการแต่พูนศุข พนมยงค์ยังคงยืนหยัดต่อสู้กับผู้ครองอำนาจในยุคนั้นอย่างไม่ท้อถอย พูนศุข พนมยงค์สามารถดูแลบุตรทั้ง 6 คนได้เป็นอย่างดี

แม้กระทั่งช่วงวาระสุดท้ายของพูนศุข พนมยงค์ ในขณะที่ท่านต้องประสบกับปัญหาสุขภาพ ท่านเกิดอาการเจ็บปวดอย่างรุนแรงเป็นเวลาหลายวัน แต่ท่านยังคงสามารถอดทนและไม่แสดงออกถึงความเจ็บปวดใดๆ จึงเป็นเหตุให้ครุฑุชฎี พนมยงค์ได้เห็นถึงความอดทนของพูนศุข พนมยงค์ต้นแบบของความอดทนอย่างแท้จริง

5. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเข้มแข็ง

ในช่วงเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ลี้ภัยไปต่างประเทศ พูนศุข พนมยงค์เคยถูกคุมขังอยู่ถึง 84 วัน นับเป็นช่วงเวลาที่ลำบากมากของครอบครัวพนมยงค์ ทั้งนายปรีดี พนมยงค์ที่ต้องเดินทางไกลเพื่อไปหาที่ลี้ภัย แต่ที่เห็นว่าจะลำบากมากเหมือนกันคือพูนศุข พนมยงค์ที่ต้องอยู่ที่ประเทศไทยและถูกจับเข้าไปคุมขังเพราะท่านจะต้องเลี้ยงดูบุตร 6 คนและการที่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากพวกเจ้าหน้าที่ ดังนั้นนับว่าพูนศุข พนมยงค์ถือเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งมากเพราะไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะต้องคอยแบกภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรและยิ่งไปกว่านั้นคือการต้องคอยแก้ปัญหาต่างๆ ที่หนักหนาสาหัส

ครุฑุชฎี พนมยงค์ได้เห็นถึงความเข้มแข็งของพูนศุข พนมยงค์ที่สามารถยืนหยัดท่ามกลางความโหดร้ายต่างๆ ตัวอย่างนี้สามารถขัดเกลาชีวิตของครุฑุชฎี พนมยงค์ให้มีความเข้มแข็งได้เป็นอย่างดี

6. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้เสียสละ

ตัวอย่างความเสียสละจากพูนศุข พนมยงค์คือตัวอย่างที่สมบูรณ์แบบ ช่วงชีวิตที่พูนศุข พนมยงค์ได้ประสบพบเจอช่วงเป็นช่วงชีวิตที่ลำบากแสนเข็ญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งที่นายปรีดี พนมยงค์ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องลี้ภัยไปต่างประเทศเป็นเหตุให้พูนศุข พนมยงค์ต้องเลี้ยงดูบุตรทั้ง 6 ตามลำพัง ดังนั้นท่านต้องเสียสละความสุขสบายส่วนตัวเพื่อทำให้บุตรทั้ง 6 ได้อยู่ดีกินดีและไม่ว่าพูนศุข พนมยงค์จะมีอาการเจ็บปวดแต่ท่านยังคงดูแลเอาใจใส่บุตรให้อยู่สุขสบายได้

7. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้กล้าหาญ

พูนศุข พนมยงค์เป็นผู้หญิงที่เปี่ยมไปด้วยความกล้าหาญ ท่านเป็นผู้ที่กล้าเผชิญหน้ากับอธรรม ท่านสอนบุตรทุกคนว่า “หากเราไม่ได้ทำผิดเราก็ไม่จำเป็นต้องกลัว” คำสอนของพูนศุข พนมยงค์ถูกส่งต่อมายังครุฑุชฎี พนมยงค์ให้ยืนหยัดในความถูกต้องและอีกหนึ่งสิ่งที่เป็นตัวอย่างให้แก่ครุฑุชฎี พนมยงค์คือคำสอนที่ว่า “ห้ามยอมแพ้ต่อความอธรรมโดยเด็ดขาด”

8. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีคุณธรรม

พูนศุข พนมยงค์เป็นผู้ที่มีจิตใจใฝ่ในทางธรรมท่านเป็นคนที่รักษาศีลห้าอย่างเคร่งครัด และที่สำคัญที่สุดท่านเป็นผู้ที่มีจิตใจดี ไม่คิดร้ายต่อใครแม้กระทั่งผู้ที่มากระทำต่อพูนศุข พนมยงค์ไม่ดี ท่านสามารถปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ได้ทั้งกาย วาจา และใจ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าถือว่าเป็นสิ่งที่ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับท่านอยู่เสมอ พูนศุข พนมยงค์กล่าวอยู่เสมอว่า การทำความดี ก็คือดี อย่างไม่โกรธแค้นเคืองผู้อื่น ใครที่ทำดีกับเราต้องจดจำและต้องพยายามตอบแทนพระคุณให้ได้

ครูดุษฎี พนมยงค์เป็นสายเลือดของพูนศุข พนมยงค์โดยตรงดังนั้นเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับครอบครัวพนมยงค์หลายๆ ครั้งครูดุษฎี พนมยงค์ย่อมรับรู้และเกิดความรู้สึกเฉกเช่นเดียวกับผู้เป็นแม่ของท่าน ตัวอย่างการกระทำและคำสอนของพูนศุข พนมยงค์ถูกถ่ายทอดมายังครูดุษฎี พนมยงค์

งานของครูดุษฎี พนมยงค์มีการสอดแทรกคำสอนของพุทธศาสนาหลายๆ ครั้งตัวอย่างเช่น บทเพลง มองแต่ส่วนดี ที่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูนำคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุมาทำเป็น เพลงสำหรับนักร้องประสานเสียง

9. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเมตตา

พูนศุข พนมยงค์เป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความเมตตาต่อสรรพสิ่งอย่างแท้จริง ช่วงชีวิตของท่านเปี่ยมไปด้วยกุศลท่านมีโอกาสช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลายครั้ง ทั้งการให้กำลังใจและการให้กำลังใจ ทรัพย์ ครูดุษฎี พนมยงค์มองเห็นตัวอย่างจากผู้เป็นแม่ของท่านอย่างชัดเจน ปัจจุบันงานของครูดุษฎี พนมยงค์หลายๆ งาน เป็นงานที่ทำเพื่อการกุศลและด้วยใจเมตตาทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดภัยพิบัติครั้งใหญ่ที่ประเทศเนปาล เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2558 ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศเนปาลเป็นอย่างมาก น้ำใจจากทั่วโลกต่างหลั่งไหลเข้าไปช่วยเหลือชาวเนปาล

ในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ครูดุษฎี พนมยงค์จัดคอนเสิร์ตการกุศล “Never Alone” เพื่อหารายได้ นำไปมอบให้แก่ชาวเนปาลเพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูประเทศ ซึ่งในคอนเสิร์ต “Never Alone” ครั้งนี้สามารถรวบรวมจำนวนเงินได้ถึง 393,030 บาท (สามแสนเก้าหมื่นสามพันสามสิบบาท)

นอกจากนี้บรรดาเหล่าสมาชิกวงประสานเสียงสวนพลูยังรวมกลุ่มกันไปร้องเพลงที่สถานีรถไฟฟ้าพญาไททางเชื่อมต่อแอร์พอร์ตลิงค์ เพื่อหารายได้เป็นไปบริจาคแก่ชาวเนปาลเช่นกันซึ่งในงานนี้สมาชิกวงประสานเสียงสวนพลูสามารถหารายได้ได้ถึง 16,520 บาท (หนึ่งหมื่นหกพันห้าร้อยยี่สิบบาท)

ตัวอย่างความเมตตาของพูนศุข พนมยงค์ถูกถ่ายทอดมายังครูดุษฎี พนมยงค์และปัจจุบันยังถูกถ่ายทอดต่อไปยังเหล่าบรรดาลูกศิษย์ครูดุษฎี พนมยงค์แล้วเช่นกัน

10. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม

พูนศุข พนมยงค์เป็นผู้ทำบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมมาอย่างยาวนาน ตลอดทั้งชีวิตของท่านเต็มไปด้วยผลงานที่ท่านทำเพื่อสังคมส่วนรวม ตัวอย่างเช่นการก่อตั้งอาคารสถาบันปรีดี พนมยงค์ โดยอาคารแห่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและราษฎรไทยตามที่ท่าน ปรีดี พนมยงค์ได้หวังไว้

ตัวอย่างการเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมของพูนศุข พนมยงค์ถูกส่งต่อมายังครูดุขฎิ พนมยงค์ ท่านได้ใช้ความสามารถเพื่อก่อประโยชน์ต่อสังคมมาอย่างยาวนานเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การใช้สถาบัน ปรีดี พนมยงค์จัดโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต “ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต” ครูดุขฎิ พนมยงค์ใช้ดนตรีที่มีคุณภาพตามแนวคิดของท่านมาใช้เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เกิดความสุขทั้งกายและใจ

11. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้

สื่อต่างๆ ในยุคสมัยของพูนศุข พนมยงค์ไม่ได้มีมากเหมือนในยุคปัจจุบัน การเข้าถึงข่าวสารในยุคนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก แต่พูนศุข พนมยงค์ยังคงมีความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ใส่ตน ไม่ว่าจะเป็นการฟังวิทยุ ดูข่าวสารทางโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับ ตลอดชีวิตของท่านนับว่าเป็นตัวอย่างของผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ได้อย่างดี

ครูดุขฎิ พนมยงค์เห็นตัวอย่างจากพูนศุข พนมยงค์ในด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ถึงแม้ว่าครูดุขฎิ พนมยงค์จะจบการศึกษาด้านดนตรีและทำงานเกี่ยวกับดนตรีเป็นหลัก แต่ท่านไม่เคยที่จะลืมนที่จะเรียนรู้ศาสตร์ในด้านอื่นๆ ตัวอย่างเช่น นอกจากครูดุขฎิ พนมยงค์จะเป็นครูสอนดนตรีแล้ว ท่านยังเป็นครูสอนภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศสอีกด้วย

12. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีจิตใจประชาธิปไตย

เป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลายว่านายปรีดี พนมยงค์คือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการเมืองมาตลอด ท่านคือบุคคลผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งท่านยังเคยเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 7 ของประเทศไทย ดังนั้นพูนศุข พนมยงค์ผู้เป็นภรรยาของนายปรีดี พนมยงค์จึงมีความผูกพันกับการเมืองเป็นอย่างมาก

พูนศุข พนมยงค์ถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจประชาธิปไตยท่านปลูกฝังให้ลูกๆ ทุกคนในครอบครัวเรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยมีการเสนอความคิดเห็นที่สร้างสรรค์กันในครอบครัว ครูดุขฎิ พนมยงค์กล่าวว่า

...ในครอบครัวเราจะไม่ค่อยเรื่องเรื่อยเปื่อย ไร้สาระ เราจะไม่นินทราผู้อื่นแต่ก็ไม่ได้ เครียด คุณพ่อชอบฟังเพลงและชอบทำอาหาร ตอนอยู่ที่เมืองไทยก่อนรัฐประหารก็ชอบทำอาหารไทย ตอนอยู่เมืองจีนก็ปลูกผักทำอาหารเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาหารไทย... (ดุขฎิ พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

จากคำพูดดังกล่าวเห็นได้ว่าครอบครัวของครูดุษฎี พนมยงค์มีสภาพของปัญญาชน มีการดำเนินชีวิตเป็นนักวิชาการ ถึงกระนั้นเองครอบครัวของครูดุษฎี พนมยงค์ยังคงเป็นครอบครัวที่มีความสุข ใช้ชีวิตเรียบง่ายและที่สำคัญคือการไม่ล้มวัฒนธรรมการกินของไทย

ปัจจุบันครูดุษฎี พนมยงค์ปฏิเสธที่จะเล่นการเมืองโดยเด็ดขาด แต่ถึงอย่างไรท่านยังคงรู้จักหน้าที่ของพลเมืองภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

13. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีชีวิตสมถะ

ถึงแม้ว่าพูนศุข พนมยงค์จะเคยเป็นถึงภรรยาของนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย แต่ท่านก็ไม่เคยที่จะใช้ชีวิตอย่างหรูหรา พูนศุข พนมยงค์เขียนสิ่งเล็กๆ ให้ใช้จ่ายเงินทองอย่างประหยัด และชีวิตของท่านยังเป็นตัวอย่างของผู้ที่ใช้เงินไม่สุรุ่ยสุร่าย ท่านไม่เคยหมดเงินไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็น

ครูดุษฎี พนมยงค์กล่าวว่าเงินที่ครอบครัวพนมยงค์หามาได้นั้นล้วนแต่เป็นเงินที่ได้มาจากการทำงานที่สุจริต นายปรีดี พนมยงค์ไม่เคยโก่งบ้านกินเมืองคำสอนของนายปรีดี พนมยงค์และพูนศุข พนมยงค์คือให้เดินทางสายกลาง โดยถ้อยคดี “ถ้าไม่จนอยู่อย่างจน จะไม่จน ถ้าไม่รวยอยู่อย่างรวย จะไม่รวย” พูนศุข พนมยงค์เป็นแบบอย่างของความพอดี ถึงจะมีมากแต่ก็ควรใช้เท่าที่จำเป็น

14. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ครองชีวิตเรียบง่าย

ในสมัยที่นายปรีดี พนมยงค์เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย พูนศุข พนมยงค์จึงเป็นสตรีผู้ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง แต่ท่านไม่เคยที่จะอวดอ้างตัวเองหรือใช้อำนาจของนายปรีดี พนมยงค์ไปในทางที่ไม่ควร และเมื่อพูนศุข พนมยงค์ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มีคำนำหน้าว่า **ท่านผู้หญิง** แต่นามบัตรที่ท่านพิมพ์ไว้ใช้สอย คือ **พูนศุข พนมยงค์** ไม่มีการอวดอ้างตัวเองเพื่อให้ดูดีเลย ท่านยังใช้ชีวิตเรียบง่ายสมัญชนคนธรรมดาทั่วไป

15. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีอารมณ์สุนทรีย์

พูนศุข พนมยงค์คือผู้ที่เป็นอย่างทางด้านสุนทรีย์ให้แก่ครูดุษฎี พนมยงค์อย่างแท้จริง ท่านสนับสนุนให้ลูกทุกคนเรียนดนตรี เพราะเชื่อว่า “**สิ่งเหล่านี้สามารถพัฒนาสติปัญญาแฝงในตัวลูกๆ ได้**” ครูดุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่ได้รับความสุนทรีย์จากพูนศุข พนมยงค์มามาก คุณดุษฎี พนมยงค์เป็นลูกคนเดียวที่ตัดสินใจเรียนดนตรีอย่างจริงจังและทำงานดนตรีอย่างแท้จริง คุณดุษฎี พนมยงค์คือผู้ที่มีสุนทรีย์อย่างยิ่ง ท่านมีความเชื่อเดียวกับพูนศุข พนมยงค์

16. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความรักชาติ

การรักชาติเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถพูดได้ แต่พูนศุข พนมยงค์ไม่ได้พูดอย่างเดียว เพราะท่านใช้การกระทำของท่านเป็นสิ่งที่บอกให้แก่ลูกหลานและคนทั่วไปได้เห็นถึงความรักชาติของท่าน ท่านพร้อมที่จะเสียสละผู้ประโยชน์ของตนเพื่อประโยชน์ของประเทศโดยไม่อวดอ้างอะไรทั้งสิ้น ท่านย้ำให้แก่ลูกๆ อยู่เสมอว่าท่านภูมิใจที่ได้รับใช้ชาติผ่านขบวนการเสรีไทย ซึ่งจริงๆ แล้วงานในขบวนการ

เสรีไทยอาจจะไม่เหมาะสำหรับคนที่เป็นผู้หญิงเท่าไรนัก แต่พูนศุข พนมยงค์ยังเต็มใจที่จะทำงานเหล่านี้ด้วย “ความรักชาติ” ที่มีอยู่เต็มล้น

...กว่า 90 ปีของชีวิตฉันที่ผ่านมาเหตุการณ์มากมายหลายอย่างได้เข้ามาสู่ชีวิตของฉัน ล้วนสอนให้ฉันเข้าใจใน “สัจจะ” ของโลกอย่างแจ่มชัด แม้ในอดีตจะมีความแปรผันที่ทำให้ชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปและต้องผจญกับความไม่เป็นธรรมทั้งหลายที่โหมเข้ามา หากฉันตั้งอยู่ในเจตนารมณ์ที่บริสุทธิ์ ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต โอลิสิกรรมกับทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ถือโกรธเคืองแค้นใดๆ อีกตลอดเวลา ฉันไม่เคยลืมตัวหรือรู้สึกว่าต้องสวมหัวโขน จึงไม่เคยคิดว่าชีวิตได้มีความเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด...

(พูนศุข พนมยงค์ อ้างถึงใน วาณี สายประดิษฐ์, 2555)

ถึงแม้ว่าครุฑุชฎี พนมยงค์จะไม่ได้มีบทบาทให้การเมือง แต่ครุฑุชฎี พนมยงค์ก็ถือว่าเป็นผู้ใช้บทเพลงเป็นสื่อในการสร้างความรักชาติให้กับผู้อื่น ตัวอย่างเช่น ครุฑุชฎี พนมยงค์ก็ใช้การแสดงของวงประสานเสียงสวนพลูในการถ่ายทอดเรื่องราวความรักชาติ มีบทเพลงหลายเพลงที่มีเนื้อในเชิงของการสำนึกในบุญของชาติ เช่น เพลงคนดีมีค่า เพลงแผ่นดินของเรา เป็นต้น

4.6 เส้นทางสายดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์

ครุฑุชฎี พนมยงค์มีความผูกพันกับดนตรีมาตั้งแต่ในสมัยวัยเยาว์ เพลงแรกที่ท่านจำได้คือ เพลง home sweet home เพราะเพลงนี้เป็นเพลงที่คุณแม่พูนศุข พนมยงค์เป็นผู้เล่นเปียโนพลากร้องเนื้อไปด้วย เนื้อหาหลักที่ท่านชอบคือ “home sweet home, there’s no place like home”

ท่านกล่าวว่า เนื้อหาของเพลงในตอนนี้อยู่เหมือนกับครอบครัวของท่าน เพราะครอบครัวพนมยงค์คือครอบครัวที่อบอุ่น พี่น้องรักใคร่กลมเกลียว เดินสายกลาง และมีความสุขตามอัตภาพ เพราะว่าจะไม่ได้อยู่ที่บ้านสาทร บ้านสีลม ทำเนียบท่าช้าง (ตอนที่ท่านปรีดี พนมยงค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์) บ้านพูนศุข-ป้อมเพชรนิคม บ้านพักหลายๆ แห่งที่เมืองจีน หรือแม้กระทั่งบ้านหลังเล็กๆ ชานกรุงปารีส ทุกๆ ที่ครอบครัวพนมยงค์ก็ยังรักกันและสิ่งที่ยังขาดไม่ได้อีกอย่างหนึ่งก็คือเปียโน

“ที่ใดมีดนตรี ที่นั่นมีความเจริญ”

ครุฑุชฎี พนมยงค์เห็นว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้ ดนตรีบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของสังคมแต่ละท้องถิ่น เพราะฉะนั้นในทุกๆ สถานที่ที่ครุฑุชฎี พนมยงค์ต้องเดินทางไปพำนักอาศัยจะต้องมีเปียโนอยู่ด้วย หนึ่งคือเพื่อแสดงถึงความเจริญของสังคมที่อยู่

อาศัย และนอกจากนั้นคือเพื่อจรรโลงใจของครอบครัวพนมยงค์ให้เกิดจิตใจที่ชื่นบานดังนั้นเมื่อครูดุขฎี พนมยงค์ถึงเวลาเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษาท่านจึงตัดสินใจเข้าเรียนในสาขาดนตรี

4.7 การเรียนในระดับอุดมศึกษา

ครั้งหนึ่งเมื่อครูดุขฎี พนมยงค์มีโอกาสได้ตามครูสุดา พนมยงค์ไปเป็นล่ามที่ Peking Central Conservatory of Music ครูดุขฎีก็มีโอกาสได้เข้าไปนั่งเรียนนั่งฟังในวิชาเรียนต่างๆ ในสถาบันดนตรีแห่งนี้ จนเกิดความชอบและสนใจ ในที่สุดท่านก็ตัดสินใจที่จะเรียนดนตรีอย่างจริงจังที่ Peking Central Conservatory of Music ในระดับอุดมศึกษา

ในสมัยนั้น Peking Central Conservatory of Music แบ่งออกเป็น 7 คณะ คือ คณะประพันธ์เพลง คณะอำนวยเพลง คณะเปียโน คณะดุริยางค์ คณะขับร้องคลาสสิกและอุปรากร คณะดนตรีพื้นเมืองรวมทั้งภาควิชาสร้างและซ่อมเครื่องสาย มีนักศึกษาประมาณ 300 คนและมีอาจารย์ประมาณ 50 คน ข้อมูลในสมัยนั้น

ครูดุขฎี พนมยงค์สอบผ่านได้อันดับที่ 17 จากการรับนักศึกษาทั้งสิ้น 18 คน ในสาขาขับร้อง แต่ความตั้งใจของครูดุขฎีในตอนแรกคือการเข้าเรียนในสาขาผู้อำนวยเพลง แต่เนื่องจากสาขานี้ผู้เข้าเรียนจะต้องมีความพร้อมในด้านดนตรีเป็นอย่างมาก ทำให้ครูดุขฎี พนมยงค์เลือกที่จะเรียนวิชาขับร้องแทนซึ่งเป็นสาขาที่ครูดุขฎี พนมยงค์มีความชื่นชอบเหมือนกัน

Peking Central Conservatory of Music มีวิชาเรียนที่หลากหลาย เช่น ทฤษฎีดนตรี (music theory) โสตศึกษา (ear training) ประพันธ์เพลง (music composition) ประวัติดนตรีตะวันตก (music history) ซึ่งวิชาเหล่านี้ไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับครูดุขฎี พนมยงค์เนื่องจากท่านมีพื้นฐานดนตรีที่ดีมาตั้งแต่วัยเด็กแล้ว แต่วิชาที่สร้างปัญหาให้กับครูดุขฎี พนมยงค์มากที่สุดคือวิชาเอกหรือวิชาขับร้อง เพราะเพื่อนร่วมรุ่นต่างมีคมพร้อม(ตั้งเกิด)ในเรื่องของเสียงที่มีความไพเราะทั้งหมด

...ในขณะนั้น แม่เป็นคนเฉื่อยและ ชี้เกียจมาก ทำงานไม่ค่อยได้เรื่องได้ราว อยู่อย่างเรื่อยเปื่อยไปวันๆ จนลุงดา (ศุขปริดา พนมยงค์) ตั้งฉายาให้แม่ว่า **ลมพัดชายเขา** ดังนั้น การเรียนวิชาดนตรีจำเป็นต้องอดทนฝึกซ้อม ทำให้แม่เปลี่ยนเป็นคนที่ยขยันขึ้น

...

(ดุขฎี พนมยงค์, 2554)

จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงนิสัยของครูดุขฎี พนมยงค์ คือช่วงตอนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากการแข่งขันในชั้นเรียนในสมัยนั้นค่อนข้างสูง และยังเรียนที่ต่างประเทศยิ่งทำให้ครูดุขฎี พนมยงค์ต้องพัฒนาตัวเองให้มากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้มีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับเพื่อนร่วมชั้น

ครูดุซงกีมีครูวิชาเอก 3 คน คนแรกสอน baritone คนที่สองสอน soprano และคนที่สาม เป็นที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศในขณะนั้น ครูคนนี้ได้รับรางวัลใหญ่ๆ จากการแข่งขันขับร้องระดับนานาชาติมาแล้วมากมาย ท่านทั้งสามเป็นคนพัฒนาครูดุซงกีให้มีความสามารถจนจนถึงปัจจุบัน

แต่ถึงแม้จะเรียนหนักมาก แต่ชีวิตในช่วงการเป็นนักศึกษาของครูดุซงกี พนมยงค์นั้นว่าเป็นช่วงเวลาที่มีความสุข สนุกสนาน แม้ว่าช่วงเวลานั้นประเทศจีนกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ประชากรจีนกำลังอดอยาก อาหารการกินทุกชนิดต้องมีการแบ่งปันปันส่วน แต่ครูดุซงกี พนมยงค์และครอบครัวไม่เดือดร้อนเหมือนคนทั่วไป เนื่องจากครอบครัวของท่านได้รับอภิสิทธิ์เหนือคนอื่นโดยทั่วไป ครูดุซงกี พนมยงค์จบการศึกษาระดับปริญญาโทจาก Peking Central Conservatory of Music มีการแสดงคอนเสิร์ตต่อหน้าสาธารณชน ด้วยบทเพลงทั้งหมด 10 บท โดยได้ผลคะแนนในระดับปานกลาง แต่นั่นคือผมสำเร็จทางการศึกษาที่ครูดุซงกี พนมยงค์ภาคภูมิใจ

...ฉันไม่นิยมสำนวนหรูๆ ที่พรสวรรค์ หรือ พรแสวง เพราะเห็นว่า หากมีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ บวกกับความขยันหมั่นเพียร สิ่งเหล่านี้จะทำให้เราประสบความสำเร็จในการศึกษา...

(ดุซงกี พนมยงค์, 2554)

ครูดุซงกี พนมยงค์ เป็นตัวอย่างของนักศึกษาที่มีความขยันหมั่นเพียร ต่อสู้เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ ท่านสอนว่าเราไม่จำเป็นจะต้องมีพรสวรรค์ แต่หากเรามีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสิ่งสำคัญคือความขยันหมั่นเพียร สิ่งเหล่านี้คือองค์ประกอบสำคัญของการประสบความสำเร็จด้านการศึกษาในความคิดของครูดุซงกี พนมยงค์

4.8 ครูดุซงกี พนมยงค์กลับเมืองไทยถาวร

...จากประเทศจีน ย้อนกลับไปประเทศฝรั่งเศสอีกหนหนึ่ง เธอได้งานเป็นครูสอนเปียโน ที่สถาบันดนตรีแห่งเมืองก็อง (Caen) คุณพ่อคุณแม่ของเราสอนเสมอว่าควรบากบั่นสู้ชีวิต ไม่ควรงอมืองอเท้า ครอบครัวเราต้องหาเลี้ยงชีพ และเธอก็ทำสำเร็จ จนได้กลับมาเมืองไทยเป็นการถาวร...

(วาณี พนมยงค์ อ้างถึงในดุซงกี พนมยงค์, 2554)

หลังจากครูดุซงกี พนมยงค์ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศเป็นเวลาหลายปี ในที่สุดท่านก็กลับมาประเทศไทยอีกครั้ง ครูดุซงกี พนมยงค์กลับมาสมรสกับนายชาญ บุญทัศนกุล จดทะเบียนสมรสวันที่

19 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ที่เขตบางรัก ครูดุุษฎี พนมยงค์จึงมีนามสกุลเพิ่มเป็นดุุษฎี พนมยงค์ บุญทัต
นกุล

นายชาญ บุญทัตสกุลผ่อนบ้านหลังเล็กๆ ในหมู่บ้านแถบชานเมืองและผ่อนรถมือสองอีกคัน ทั้ง
สองใช้ชีวิตอย่างประหยัด พอมีกินมีใช้ ไม่ขัดสน

...ครอบครัวคุณตาปรีดี พนมยงค์ ไม่ใช่คนร่ำรวย คุณตาบริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์
สุจริตยิ่ง ไม่เคยโกงกิน ไม่รับเงินบนโต๊ะใต้โต๊ะใดๆ สมบัติที่มีอยู่บ้างเป็นของคุณยาย
พูนศุขทั้งนั้น ลูกทุกคนจึงรับแต่มรดกทางความคิด ไม่ใช่มรดกทรัพย์สินเงินทอง...

(ดุุษฎี พนมยงค์, 2554)

ถึงแม้ครูดุุษฎี พนมยงค์จะกลับมายังประเทศไทย แต่ต้นแบบการดำเนินชีวิตของท่านยังคงเป็น
นายปรีดี พนมยงค์ทั้งที่ในขณะนั้นคุณพ่อของครูดุุษฎี พนมยงค์จะยังใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส
มรดกชิ้นเอกที่ลูกทุกคนได้รับคือ “ความคิด” ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง ดังนั้นเมื่อครูดุุษฎี พนมยงค์
กลับมาที่ประเทศไทยท่านต้องทำงานหาเงินเลี้ยงชีพตามปกติ

ครูดุุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความสามารถหลากหลายทั้งในด้านการสอนดนตรี ทั้งในด้านภาษา
ดังนั้นครูดุุษฎี พนมยงค์จึงมีงานให้ทำมากมาย งานแรกที่ครูดุุษฎี พนมยงค์ทำคือการสอนเปียโนที่
บ้าน เปียโนหลังนี้สามีมของครูดุุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ตั้งใจซื้อมารอต้อนรับครูดุุษฎี พนมยงค์เมื่อครั้งต้อง
กลับมาอยู่ในประเทศไทย

แต่งานการสอนเปียโนนั้นเป็นงานที่ยังไม่มีความมั่นคง ครูดุุษฎี พนมยงค์จึงจำเป็นต้องหางาน
ประจำเพื่อความมั่นคงในชีวิต ดังนั้นจึงท่านจึงเป็นขอคำปรึกษา นายปวย อึ้งภากรณ์ จึงเป็นเหตุให้ครู
ดุุษฎี พนมยงค์ได้ทำงานที่แผนกวัฒนธรรม สถานทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย ซึ่งตำแหน่งงานที่ครู
ดุุษฎี พนมยงค์ได้รับมอบหมายในขณะนั้นคือเลขานุการของผู้แทนถาวรฝรั่งเศส ประจำองค์กร
SEAMEO (The Southeast Asian Ministers of Education Organization)

ตลอดเวลาที่ครูดุุษฎี พนมยงค์ทำงานที่สถานทูตฝรั่งเศส ท่านต้องพบเจอกับงานที่หนักมาก
งานพิมพ์จดหมาย งานติดต่อระหว่างสององค์กร ฯลฯ จึงเป็นเหตุให้ครูดุุษฎี พนมยงค์รู้สึกเครียดกับ
งานจนบางครั้งถึงขนาดปวดศีรษะ เพราะงานเหล่านี้เป็นงานที่ครูดุุษฎี พนมยงค์ไม่มีความเชี่ยวชาญ
มากเท่าไรนัก ในที่สุดท่านจึงย้ายตำแหน่งงานจากเลขานุการของผู้แทนถาวรประจำองค์กร SEAMEO
(The Southeast Asian Ministers of Education Organization) มาเป็นประจำอยู่แผนกต้อนรับมี
หน้าที่รับโทรศัพท์และรับรองแขกผู้มาเยือน ซึ่งในตำแหน่งนี้ครูดุุษฎี พนมยงค์กล่าวว่า งานสบาย
กว่าเดิมและนอกจากนั้นยังได้พบกับผู้คนมากหน้าหลายตา ทำให้ได้มิตรสหายเพิ่มขึ้นมากมาย

หลังจากนั้นครูดุขฎิ พนมยงค์ถูกรับการทาบทามให้เข้าไปเป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาภาษาจีน ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอนอยู่ 3 ปี จึงเข้าไปสอนต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อสอนได้อยู่สักพักทางคณะอักษรศาสตร์แจ้งให้ครูดุขฎิ พนมยงค์ทราบว่ามิตำแหน่งอาจารย์ประจำว่างอยู่ 1 ตำแหน่ง และมีความประสงค์ให้ครูดุขฎิ พนมยงค์รับตำแหน่งนี้ ซึ่งครูดุขฎิ พนมยงค์นำเรื่องนี้ไปพิจารณากับสามีของท่าน เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วพบว่าหากทำงานเป็นอาจารย์ประจำที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะทำให้ครูดุขฎิ พนมยงค์ต้องเข้างานตั้งแต่ 8 โมงเช้าและเลิกงาน 5 โมงเย็น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูดุขฎิ พนมยงค์ตอบปฏิเสธงานนี้ไป เนื่องจากกลัวว่าจะไม่สามารถทำงานที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ เพราะท่านอยากทำงานอิสระ งานอันเป็นที่รักคือการ “สอนดนตรี”

4.9 สู้งานอันเป็นที่รัก

ครูดุขฎิ พนมยงค์เคยเข้าร่วมร้องเพลงในรายการโทรทัศน์ “บุหลันลอยฟ้า” ทางช่อง 5 ซึ่งในตอนนั้นครูดุขฎิ พนมยงค์ได้ร้องเพลง Serenade ของ Franz Schubert การได้แสดงการขับร้องเพลงออกโทรทัศน์เป็นเหมือนใบเบิกทางที่ทำให้ผู้คนรู้จักครูดุขฎิ พนมยงค์มากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้เริ่มมีผู้สนใจที่อยากจะเรียนขับร้องดนตรีแบบตะวันตกมากขึ้น ซึ่งลูกศิษย์ในการขับร้องดนตรีตะวันตกคนแรกของครูดุขฎิ พนมยงค์คือ อาจารย์สุวรรณี เจริญธนะยนต์ ผู้ซึ่งทำให้ครูดุขฎิ พนมยงค์เข้าสู่วงการดนตรีอย่างเต็มตัว

จุดเริ่มต้นคือในตอนนั้น สยช. (สำนักงานคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติ) ได้จัดตั้งคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทยโดยให้อาจารย์มาลัยวัลย์ บุณยะรัตเวช (ปัจจุบันเป็นคุณหญิงและศิลปินแห่งชาติ) เป็นประธานที่ในจัดตั้งคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย โดยมีการเปิดรับสมัครเยาวชนทั่วประเทศและอาจารย์สุวรรณี เจริญธนะยนต์เป็นคนหนึ่งที่ได้ไปสมัครคัดเลือก

เป็นที่น่าแปลกใจสำหรับคณะกรรมการผู้ทำการคัดเลือกคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย เพราะหลังจากอาจารย์สุวรรณี เจริญธนะยนต์และลูกศิษย์ของครูดุขฎิ พนมยงค์คนอื่นๆ มีระดับผลคะแนนสอบอยู่ในระดับต้นๆ จนคณะกรรมการต้องถามด้วยความแปลกใจว่า “เป็นลูกศิษย์ของใคร” อาจารย์สุวรรณี เจริญธนะยนต์และลูกศิษย์คนอื่นๆ จึงบอกชื่อของครูผู้ทำการฝึกฝนวิชาขับร้องให้คือครูดุขฎิ พนมยงค์ ซึ่งในขณะนั้นครูดุขฎิ พนมยงค์ยังไม่มีชื่อเสียงในการสอนขับร้องใดๆ เลย จึงเป็นเหตุทำให้กรรมการทุกคนแปลกใจมาก จนในที่สุดครูดุขฎิ พนมยงค์ได้รับการติดต่อและเชิญเป็นครูผู้ช่วยสอนของอาจารย์มาลัยวัลย์ บุณยะรัตเวช เมื่อจบงานอาจารย์มาลัยวัลย์ บุณยะรัตเวชได้เขียนข้อความลงในรูปถ่ายของคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทยและมอบให้แก่ครูดุขฎิ พนมยงค์ โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

“สำหรับอาจารย์ดุซุฎิ ที่ได้ช่วยให้ให้นักร้องทีมชาติประสบความสำเร็จอย่างน่าภาคภูมิใจ อาจารย์ได้เสียสละเวลามาช่วยซ้อมให้โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย นักร้องทีมชาติได้รับความรู้ และ vocal techniques ใหม่ ๆ จากอาจารย์มากมาย ดิฉันโชคดีที่ได้ teamwork ที่มีความสามารถ และมีอุดมการณ์อันสูงส่ง ขอให้อาจารย์ช่วยทีมนักร้องของเรา ให้พัฒนาความสามารถยิ่งขึ้นไป เพื่อจะได้ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศสืบไป ขอขอบคุณอย่างที่สุด”

(มาลัยวัลย์ บุญะรัตเวช อ้างถึงใน ดุซุฎิ พนมยงค์, 2554)

ข้อความที่อาจารย์มาลัยวัลย์ บุญะรัตเวชได้กล่าวในข้างต้นเป็นข้อยืนยันให้แก่ครูดุซุฎิ พนมยงค์ได้เป็นอย่างดีถึงความสามารถและการเสียสละตนในการสอนการขับร้องให้กับลูกศิษย์ของครูดุซุฎิ พนมยงค์ ท่านนำความรู้และเทคนิคการขับร้องใหม่เข้ามาสอนและพัฒนาลูกศิษย์ นอกจากนั้นยังเห็นได้ว่า และสิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่อาจารย์มาลัยวัลย์ บุญะรัตเวชกล่าวถึงครูดุซุฎิ พนมยงค์ คือ “อุดมการณ์” ครูดุซุฎิ พนมยงค์เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางด้านดนตรีสูงส่ง ท่านมีอยากเห็นประเทศไทยเป็นประเทศที่มีนักดนตรีที่มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ

“ตราบใดที่โลกนี้ยังมีเสียงเพลง ยังมีคนร้องเพลง แม้สังคมจะเสื่อมทรามลงเพียงใด โลกนี้ก็ยังไม่อยู่ แต่ถ้าตราบใดที่โลกนี้ไม่มีเสียงเพลง ไม่มีใครร้องเพลงอีกแล้ว แม้โลกนี้จะยังคงอยู่ แต่ก็เปรียบเสมือนทุกสิ่งทุกอย่างได้สูญสลายลงแล้วอย่างสิ้นเชิง”

(ดุซุฎิ พนมยงค์, 2554)

ข้อความดังกล่าวเป็นข้อยืนยันถึงอุดมการณ์ทางด้านดนตรีของครูดุซุฎิ พนมยงค์ได้เป็นอย่างดี ท่านศรัทธามิในเสียงดนตรีอย่างเต็มล้น ครูดุซุฎิ พนมยงค์เชื่อว่าถึงแม้ว่าสังคมจะเสื่อมทราม เต็มไปด้วยปัญหา แต่หากว่ายังมีเสียงเพลงไม่ว่าสังคมจะเสื่อมทรามเพียงใด โลกนี้ก็ยังเป็นโลกที่น่าอยู่อย่างแน่นอน แต่หากโลกนี้ปราศจากซึ่งเสียงเพลง ไม่ว่าโลกนี้จะงดงามเพียงใดก็คงเปรียบเหมือนทุกสิ่งสิ่งอย่างได้สูญสลาย โลกนี้ก็คงไม่น่าอยู่ดังเดิม

4.10 ผลงานของครูดุซุฎิ พนมยงค์

การแสดงในประเทศ

1. แสดงนำ ในอุปรากรเรื่อง Hansel and Gretel จัดโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (พ.ศ. 2527)

2. ขับร้องเดี่ยวต่อหน้าพระที่นั่งฯร่วมวงดุริยางค์ทหารเรือ กาชาดคอนเสิร์ต ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2540)

3. นักร้องเดี่ยวในการแสดงรอบปฐมทัศน์ World Premiere “ปรีดีคิตานุสรณ์” ประพันธ์โดย คีตกวีสมเถา สุจริตกุล ในรอบปฐมทัศน์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2544)

4. แสดงในบทเอก (เทพเจ้าสุเทวะ) ในมหาอุปรากร “มัทนา” ประพันธ์โดยสมเถา สุจริตกุล ในรอบปฐมทัศน์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2544)

5. แสดงในอุปรากร “แม่นาก” ประพันธ์โดย สมเถา สุจริตกุล ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2546)

6.แสดงขับร้องเดี่ยว ในงาน October Zone จัดโดย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2550)

การแสดงในต่างประเทศ

1. นักร้องนำในคณะนักร้องประสานเสียงสามชาติ (ลาว เขมร เวียดนาม) ในงานมหกรรมดนตรี กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (พ.ศ. 2514)

2. แสดงขับร้อง “ปรีดีคิตานุสรณ์” ประพันธ์โดย คีตกวีสมเถา สุจริตกุล ร่วมกับวงดุริยางค์และคณะนักร้องประสานเสียงแห่งชาติเวียดนาม ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (พ.ศ. 2545)

3. แสดงขับร้องเดี่ยวงาน Jazz Concert เฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์สิริราชสมบัติครบ 60 ปี จัดโดยสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงออสโล ณ โรงอุปรากร กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ (พ.ศ. 2549)

4. แสดงขับร้องเดี่ยว “สัมผัสรัก...จากไทยสู่เวียดนาม” ร่วมกับคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู ณ โรงละครโอเปร่า กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

นอกจากนี้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูของครุฑุณี พนมยงค์ยังได้เป็นตัวแทนจากประเทศไทย ไปเปิดแสดงในงานมหกรรมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมนานาชาติ “The Third International Festival of Diversity 17-27 May 2010” ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส (พ.ศ. 2553) ซึ่งจากการแสดงนักร้องประสานเสียงครั้งนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูซึ่งมีผลงานที่โดดเด่นมาจวบจนถึงปัจจุบัน

4.11 การเริ่มก่อตั้งคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู

วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศยกย่อง ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก และในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ยังเป็นวันครบรอบ 100 ปีชาติกาลของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์อีกด้วย ครุฑุณี พนมยงค์ บุตรสาวคนที่ 5

ของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์และท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ได้รวบรวมกลุ่มลูกศิษย์การขับร้องคลาสสิกจัดตั้งเป็นกลุ่มนักร้องประสานเสียงโดยในขณะนั้นใช้ชื่อว่า “คณะนักร้องประสานเสียง 11 พฤษภาคม” โดยได้ร้องเพลงประสานเสียงบทเพลงที่ชื่อว่า “คนดีมีค่า” ประพันธ์โดยอาจารย์ไกรวัล กุลวัฒโนทัย โดยบทเพลงนี้ใช้รูปแบบการร้องแบบ A Cappella (การร้องประสานเสียงโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ)

โดยหลังจากเสร็จงานครบรอบ 100 ปีชาติกาล ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ กลุ่มลูกศิษย์ของครูดุขฎี พนมยงค์ได้รวบตัวกันอีกครั้งเพื่อร้องเพลงในงานวันเกิดครบรอบ 60 ปีของครูดุขฎี พนมยงค์ โดยในครั้งนี้ถือว่าเป็นการเปลี่ยนมาใช้ชื่อ “คณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูหรือสวนพลูคอรัส” เป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการและมีผู้อำนวยการคณะนักร้องประสานเสียงคือ ครูดุขฎี พนมยงค์

วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูในระยะแรกมีผู้มาทดสอบเพื่อเข้าเป็นสมาชิก (audition) ส่วนใหญ่จะเป็นลูกศิษย์เอกวิชาขับร้องของครูดุขฎี พนมยงค์หรือลูกศิษย์ของท่านที่แนะนำต่อมา อีกทั้งยังมีนิสิตนักศึกษาวิชาดนตรีสากลในมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆ โดยในตอนเริ่มต้นนั้นวงนักร้องประสานเสียงต้องการคนที่สามารถร้องเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีงบประมาณเป็นตัวแปรทำให้ต้องจำกัดจำนวนสมาชิก สำหรับการคัดเลือกนักร้องประสานเสียงสวนพลูในตอนนั้นจำกัดสมาชิกไว้เพียง 25 คน โดยการมีสมาชิกล้นนอกจากจะใช้งบประมาณไม่สูงมากแล้ว ยังง่ายต่อการดูแลของผู้คุมวงและนอกจากนั้นจำนวน 25 คนถือว่าเป็นจำนวนที่เพียงพอต่อการจัดทำคณะนักร้องประสานเสียง 4 แนวเสียง ประกอบไปด้วย แนวเสียงโซปราโน คือ ผู้หญิงเสียงสูง แนวเสียงอัลโต คือ ผู้หญิงเสียงต่ำ แนวเสียงเทเนอร์ คือ ผู้ชายเสียงสูง แนวเสียงเบส คือ ผู้ชายเสียงต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

...ในช่วงแรกๆ ที่ก่อตั้งคณะนักร้อง การรับงานเพื่อหารายได้เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากสังคมไทยและคนไทย ยังไม่คุ้นเคยกับการแสดงการขับร้องประสานเสียง อีกทั้งในการรับงานแต่ละงานต้องไปกันครบวง ค่าใช้จ่ายย่อมสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร้อง A Cappella เป็นการใช้ความสามารถของมนุษย์ในอีกมิติหนึ่งคือผู้ร้อง และผู้ฟังจะได้เห็นถึงคุณค่าของเสียงร้องมนุษย์ที่เป็นได้มากกว่าการร้องเพลงเดี่ยวทุกๆ ไป ไม่ใช่เพียงร้องเพื่อแสดงให้ทราบว่าเสียงที่เป่าออกมาคือทำนอง คำร้องเท่านั้น แต่ยังเป็นการใช้ศักยภาพทั้งหมดของเสียงทดแทนการใช้เครื่องดนตรีอื่นๆ เช่น เครื่องประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีที่ทำทำนองเพลง จนสามารถทำให้เพลงและดนตรีสมบูรณ์แบบได้ โดยไม่ต้องใช้เครื่องดนตรีอะไรเลยนอกจากเสียงมนุษย์เท่านั้น...

(दनย बुणुत्तसुकुल अांगुतुतुन दवुवर वुतुतुवसुकु, 2552)

จากคำกล่าวของดนัย บุญทัศนกุลลูกชายของครูดุซงญอ พนมยงค์ผู้เป็นสมาชิกวงนักร้องประสานเสียงรุ่นแรกๆ ทำให้ทราบว่าในยุคแรกๆ ของการเริ่มก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบาก เพราะการแสดงการขับร้องประสานเสียงนับว่าเป็นการแสดงดนตรีแนวใหม่ที่หาผู้ทำได้ยากในสมัยนั้น เป็นเรื่องน่าแปลกเพราะแทนที่จะมีคนให้ความสนใจ แต่กลับกลายเป็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะหางานแสดงให้แก่วงนักร้องประสานเสียงและการที่จะไปแสดงโชว์ยังที่สถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดตัววงนักร้องประสานเสียงสวนพลูต้องใช้งบประมาณในการจัดการสูง ดังนั้นวงสวนพลูต้องพยายามหาทางเพื่อประชาสัมพันธ์วงให้มีชื่อเสียงจนเป็นที่มาของการเดินทางไปแข่งขันต่างประเทศเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

คณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูเริ่มเข้าร่วมการแข่งขันนักร้องประสานเสียงในระดับนานาชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพสมาชิกภายในวงและเพื่อเป็นการเรียนรู้ถึงความสามารถในการร้องเพลงประสานเสียงในระดับนานาชาติและสุดท้ายเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ต่อคนไทยและนานาชาติให้ทราบถึงวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

กรกฎาคม พ.ศ. 2545 วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูเข้าร่วมแข่งขันงานมหกรรมขับร้องประสานเสียงนานาชาติ Peace and friendship the 6th China International Chorus Festival ที่กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยในการแข่งขันครั้งนี้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้รับรางวัลเหรียญทองแดงและรางวัลดีเด่นในการขับร้องเพลงบังคับจากการแข่งขัน การแข่งขันครั้งนี้ทำให้สมาชิกภายในวงได้รับรู้และตระหนักถึงความสามารถในระดับสากลที่ยังสูงกว่าระดับของวงประสานเสียงจากประเทศไทยมาก เพราะเมื่ออยู่ในประเทศไทยวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูอาจจะเป็นวงที่ทำได้ดีมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับทีมที่ได้อันดับ 1 จากประเทศโรมาเนีย ทำให้ทราบว่าเสียงที่กลมกลืนเป็นอย่างไร การถ่ายทอดความรู้สึกผ่านทางเสียงนั้นจะต้องมีผู้ร้องที่เข้าถึงความรู้สึกในเพลง และที่สำคัญคือการได้ทราบถึงเทคนิคการร้องคลาสสิกในประเทศไทยว่ามีข้อจำกัดอย่างไรและต้องใช้ระยะเวลาแก้ไขพอสมควร (ดวงพร พงศ์พาสุก, 2552)

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีโอกาสได้เข้าร่วมการแสดงคอนเสิร์ต “สัมผัสรัก...สองฝั่งโขง” ที่นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การเดินทางไปประเทศลาวครั้งนี้เป็นการเดินทางเพื่อไปแสดงวัฒนธรรมไทย ไม่ใช่การแข่งขันแต่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูยังคงแสดงอย่างเต็มที่เพื่อแสดงความสวยงามของวัฒนธรรมไทย

มกราคม พ.ศ. 2545 การแสดงคอนเสิร์ต “สัมผัสรัก...จากไทยสู่เวียดนาม” ที่กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

หลังจากนั้น 2 ปีวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้เตรียมครั้งใหญ่อีกครั้งเพื่อเข้าร่วมการแข่งขัน 3th choir Olympic ที่เมืองเบอร์เมนประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ซึ่งในการแข่งขันในครั้งนี้นักร้องประสานเสียงมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งด้วยการฝึกฝนเป็นอย่างดีจนไปถึงการ

ฝึกสอนจากทั้งครูดุซงกี พนมยงค์และอาจารย์ไกววัล กุลวัฒน์โนทัยทำให้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีพัฒนาการเพิ่มมากยิ่งขึ้นจากการแข่งขันครั้งก่อน ซึ่งในการแข่งขันครั้งนี้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้รับรางวัลเหรียญเงินในประเภทเพลงพื้นเมืองโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ ซึ่งในจากผลการแข่งขันในครั้งนั้นนับว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการอีกครั้ง

...การเดินทางไปแสดงและแข่งขันในต่างประเทศ เป็นสิ่งที่มีค่าต่อการพัฒนาของคณะนักร้องประสานเสียงของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูที่เปรียบเหมือนกบในกะลา แม้ว่าจะพยายามทำให้ดีมากเพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้ได้ตามมาตรฐานสากลได้ เป็นแค่ของลอกเลียนแบบชั้นดีเท่านั้น ขณะเดียวกัน การจะดึงโลกภายนอกเข้ามาสู่โลกความเป็นไทยมีความลำบาก ด้วยความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้รู้ว่าโลกนี้ยังกว้างใหญ่ไพศาล และยังมีสิ่งต่างๆ รอให้พวกเราออกไปเรียนรู้อยู่เสมอ...

(ดวงพร พงศ์ผาสุก, 2552)

การขับร้องประสานเสียงเป็นวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกและถือเป็นศาสตร์ที่คนไทยเพิ่งรับเข้ามาใหม่ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่คนไทยยังไม่มีทักษะความสามารถที่จะสู้กับชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกได้ แต่การออกไปแสดงหรือแข่งขันยังต่างประเทศนับว่าเป็นโอกาสที่ทำให้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้เห็น ได้สัมผัสถึงความว่า “ระดับโลก” โอกาสเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก เพราะนอกจากการจัดการแข่งขันจะไม่ได้มีขึ้นเป็นประจำทุกปีแล้ว การเดินทางไปแข่งขันยังใช้งบประมาณในการจัดการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเห็นได้ชัดว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลต่อการพัฒนาของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู แต่ไม่ว่าจะมีปัญหามากขนาดนี้ ครูดุซงกี พนมยงค์ไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านี้ ท่านยังคงมุ่งมั่นและพัฒนางานดนตรีไทยให้ก้าวไกลไปในระดับโลก

และอีกหนึ่งสิ่งที่ครูดุซงกี พนมยงค์ได้ทำเพื่อนักร้องประสานเสียงสวนพลูคือการเชิญนักดนตรีระดับโลกเข้ามาในประเทศไทยเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้แก่นักดนตรีชาวไทยและโดยเฉพาะนักร้องประสานเสียงสวนพลู ซึ่งบุคคลผู้นั้นคือ Ramon Lijauco JR. หรือ BOJO

Ramon Lijauco jr. หรือ Bojo เป็นผู้อำนวยการเพลง นักประพันธ์เพลง นักเรียบเรียงเสียงประสาน ครูสอนร้องเพลง ครูสอนทฤษฎีดนตรี ครูสอนเปียโน ชาวฟิลิปปินส์ที่มีผลงานโดดเด่นในเวทีประสานเสียงระดับโลก โดย Bojo นำวงประสานเสียง AUP Ambassadors (ปัจจุบันมีชื่อว่า Philippine Meistersingers) ได้รางวัล Champion of the World Choir Games ในสาขา Gospel & Spiritual จากงาน World Choir Games ครั้งที่ 4 เมื่อปี 2006 ได้รับรางวัลชนะเลิศใน

สาขา Chamber Choirs และ Mixed Choirs อีกทั้งได้รับรางวัล Pavarotti Trophy และได้รับการขนานนามให้เป็น Choir of the World จากงาน Llangollen International Musical Eisteddfod เมื่อปี 2011 โดยสร้างสถิติใหม่ให้กับงานแข่งขันนี้คือใช้เพลงที่ยากที่สุด และได้คะแนนมากที่สุด นับตั้งแต่มีการแข่งขันรายการนี้

นอกจากเป็นผู้อำนวยเพลงของคณะ Philippine Meistersingers แล้ว Bojo ตอรับเป็นผู้ อำนวยเพลงประจำคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู (พฤษภาคม 2013) คณะนักร้องประสานเสียง ชั้นแนวหน้าของไทยที่ Bojo เคยช่วยสอน ช่วยปรับวงมาตั้งแต่ปี 2004 และพาคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้รับรางวัล 2 เหรียญทองในสาขา Mixed Chamber Choirs และ Folklore จากงาน World Choir Games ครั้งที่ 8 ที่ผ่านมา

การที่ได้ Bojo เข้ามาเป็นวิทยากรฝึกสอนวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูนั้น ทำให้วงประสานเสียงสวนพลูมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสามารถของ Bojo นับว่าเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเมื่อวิทยากรท่านนี้ได้มีโอกาสเข้ามาฝึกสอนวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูท่านนำประสบการณ์และความรู้ความสามารถมาถ่ายทอดให้แก่เหล่าของบรรดาลูกศิษย์อย่างเต็มที่ จนในที่สุดวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูสามารถประสบความสำเร็จในระดับสูงสุดตามที่คาดหวังไว้คือรางวัลเหรียญทองการแข่งขัน World choir game Riga 2014 แต่ก่อนที่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูจะก้าวมาได้ในระดับนี้ ครูดุซฎีกี พนมยงค์ใช้เวลาฝ่าฟันอุปสรรคมากมายรวมถึงการแข่งขันในระดับโลกอีกหลายครั้ง

4.12 การก้าวสู่ระดับโลกของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

การส่งวงนักร้องประสานเสียงเข้าร่วมประกวดในระดับสากลถือเป็นโอกาสที่ดี ที่คนไทยจะได้มีโอกาสได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์จากการจากการแข่งขันเหล่านี้ และนอกจากนั้นวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูยังมีโอกาสได้เผยแพร่วัฒนธรรมไทยอันดีงามให้ก้าวสู่สายตาของชาวโลกได้อีกด้วย

World Choir Game หรือ การแข่งขันขับร้องประสานเสียงโลก เป็นการแข่งขันร้องประสานเสียงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกรายการหนึ่ง จัดขึ้นโดย Interkultur Foundation เป็นองค์กรที่เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการงานมหกรรมและงานแข่งขันทางด้านการขับร้องประสานเสียง โดยเริ่มต้นจัดงานดังกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 ภายใต้ชื่องานว่า “Choir Olympics” หรือ งานแข่งขันโอลิมปิกขับร้องประสานเสียง ณ เมือง Linz สาธารณรัฐออสเตรีย เพื่อให้กระตุ้นให้เกิดพัฒนาการใหม่ๆในวงการขับร้องประสานเสียงของโลก เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในศิลปะแขนงนี้ และใช้บทเพลงประสานเสียงที่รังสรรค์จากตัวมนุษย์เราแต่ละคน เป็นตัวกลางเพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี มิตรภาพและสันติภาพให้กับคนทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศของตนเองในด้านวัฒนธรรมและดนตรีในเวทีโลกอีกด้วยโดยงานแข่งขัน Choir Olympics ได้จัดขึ้นต่อเนื่องมาหลัง

จากนั้นอีกทุกๆสองปี และได้เปลี่ยนชื่องานมาเป็น “World Choir Games” ในการแข่งขันครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2549 ในการแข่งขันที่ประเทศจีนและใช้ชื่อ World Choir Games มานับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

4.13 สรุปชีวิตและผลงานของครูดุษฎี พนมยงค์

ครูดุษฎี พนมยงค์เติบโตขึ้นมาบนรากฐานของครอบครัวที่ดี มีนายปรีดี พนมยงค์ อดีต นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยคนที่ 7 ของประเทศไทยเป็นบิดาและพูนศุข พนมยงค์เป็นมารดา ทั้งสองต่างเป็นตัวอย่างของความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้นำและการไม่ย่อท้อปัญหาและอุปสรรคในชีวิต อีกทั้งยังเป็นผู้ปลูกฝังวิชาความรู้ทางด้านดนตรีให้แก่ครูดุษฎี พนมยงค์มาตั้งแต่ครั้งเยาว์วัย เห็นได้จากโอกาสที่ครูดุษฎี พนมยงค์ได้เรียนดนตรีตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็กและยังได้เรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อประกอบเป็นอาชีพอันนำไปสู่การพัฒนาเพื่อใช้ดนตรีต่อยอดในการเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย

หลังจากครูดุษฎี พนมยงค์ได้กลับมาใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างถาวรท่านได้เริ่มสอนวิชาขับร้องคลาสสิกให้กับบุคคลที่สนใจ หลังจากนั้นเมื่อมีลูกศิษย์เพิ่มมากขึ้นจึงสามารถจัดตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูขึ้น จนเมื่อความรู้เริ่มถูกบ่มเพาะเป็นเวลานานท่านจึงได้เขียนบทเรียนในรูปแบบหนังสือ บทความเกี่ยวกับดนตรีและจัดตั้งโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

บทที่ 5

คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎุณี พนมยงค์

แนวคิดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

การเรียนดนตรีไม่ว่าจะในระดับไหน ถ้าผู้สอนควรมีหลักการหรือเทคนิคที่ดีและถูกต้อง ผู้เรียนย่อมเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในดนตรีได้ ซึ่งในการเรียนการสอนดนตรีนั้นควรเป็นการพัฒนาจากหลักการหรือแนวคิดที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสาระของดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544) หลักการสอนดนตรีนับว่าเป็นเรื่องสำคัญของคนเป็นครู เพราะการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องพึงพาหลักการที่ได้รับการตรวจสอบว่าดีแล้ว การสอนโดยปราศจากหลักการเปรียบได้ดั่งการเดินทางโดยไร้ซึ่งจุดหมาย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการสอนในระบบ การสอนนอกระบบหรือการสอนตามอัธยาศัย หากถ่ายทอดความรู้ซึ่งต้องการประสิทธิภาพ หลักการสอนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากการสอนที่มีหลักการแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกเรื่องคือการทำให้นักศิษย์รู้สึกว่าคุณค่าของดนตรีคือสิ่งที่สวยงาม น่าชื่นชม สร้างความสุขและนำสิ่งที่ดีมาสู่ชีวิตของตัวผู้เรียนและผู้อื่นได้ เพราะดนตรีเป็นทักษะที่ต้องการการฝึกฝนอยู่เสมอเป็นประจำ ดังนั้นครูควรจะต้องฝึกฝนการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้วยเช่นกัน

ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎุณี พนมยงค์มีสาระสำคัญคือการทำให้นักเรียนสามารถสานฝันของตนเองได้ โดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการทำความฝันให้เป็นจริง ซึ่งความฝันของมนุษย์ก็คือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังคำกวีที่ได้กล่าวไว้ว่า

ปิ่นปายภูเขาลูกแล้วลูกเล่า
ลุยข้ามลำธารอันเขียวกราก
ก้าวไปสู่สายรุ้งที่ทอดไกล
จนกว่าจะค้นพบความฝันอันยิ่งใหญ่

กวีบทนี้ครูดุษฎุณี พนมยงค์เป็นผู้แต่งขึ้น เพื่อเกริ่นนำเข้าสู่บทความแรกที่ท่านเขียนขึ้นเพื่อตีพิมพ์โดยหนังสือพิมพ์สยามโพสต์ บทความลงในคอลัมน์ “สานฝันด้วยเสียงเพลง” บทความที่

เกี่ยวข้องกับความฝันที่ทุกคนต้องพบเจอ และความฝันที่ยิ่งใหญ่จะเป็นจริงได้ มักจะต้องใช้เวลาในการทุ่มเทและฝ่าฟันเพื่อทำความฝันเหล่านั้นให้เป็นจริง

ครูดุขุฎี พนมยงค์ เห็นว่าความฝันอันสูงสุดของทุกคนนั้นคืออยากมีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ ซึ่งส่วนหนึ่งจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี นั่นหมายถึงสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

...มนุษย์ทุกคนย่อมมีความฝัน และความฝันอันสูงสุดนั้นก็คืออยากมีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ อันหมายถึง การมีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีการงานอาชีพเป็นหลักเป็นฐาน สามารถพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข...

(ดุขุฎี พนมยงค์, 2554)

ครูดุขุฎี พนมยงค์คือผู้ที่อุทิศเวลาของตนเองตลอดชีวิตเพื่อดนตรีมาตลอดทั้งชีวิตทั้งการสอน การเขียนหลักสูตรโครงการดนตรี การก่อตั้งวงดนตรีประสานเสียง การเป็นกรรมการดนตรี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครูดุขุฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่เป็นผู้ที่ใส่ใจในกระบวนการของการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก ท่านเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของดนตรีที่ผู้เรียนจะได้รับ ซึ่งคุณประโยชน์หลักที่ครูดุขุฎี พนมยงค์ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคือ “คุณภาพชีวิต” อันประกอบองค์ประกอบ 3 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและคุณภาพชีวิตด้านสังคม

5.1 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ

ครูดุขุฎี พนมยงค์ (2547) กล่าวว่า “ดนตรีคือยาบำรุงจิตใจที่วิเศษที่สุด” สะท้อนให้เห็นว่า ท่านเห็นคุณค่าของดนตรี โดยเฉพาะการร้องเพลงนั้นมีผลต่อจิตใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเสียงที่ออกมาจากจิตใจนั้น เมื่อใจรู้สึกอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นอย่างนั้น ขณะเดียวกัน ความทุกข์ได้อาศัยเสียงระบายนอกกายออกมา ทำให้จิตใจผ่อนคลายลงได้โดยธรรมชาติ (สุกรี เจริญสุข, 2550)

จากผลงานหลายโครงการที่ท่านได้ดำเนินการล้วนแต่ใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ เช่น โครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต

โดยมีหลักการและเหตุผลตอนหนึ่งว่า การมีดนตรีในจิตใจ สามารถช่วยให้สุขภาพกายและสุขภาพใจของมนุษย์สมบูรณ์ขึ้นปัจจุบัน แม้ชีวิตประจำวันของมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับดนตรีอย่างแน่นแฟ้น เช่นการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ งานรื่นเริงสร้างสรรค์ ฯลฯ แต่ส่วนใหญ่ก็จะเน้นไปในรูปแบบของการบันเทิงเพียงอย่างเดียว ดังนั้นครูดุขุฎี พนมยงค์มีความพยายามที่จะพัฒนาวิชาดนตรีไปสู่การ

ช่วยเสริมสร้างความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาและประสบการณ์ส่วนตัวสร้างสรรค์หลักสูตร “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” อันเป็นหลักสูตรการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยวิธีการ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ฝึกการทำให้จิตใจสงบด้วยการหายใจ
2. ฝึกเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการผ่อนคลาย
3. ฝึกขับร้องเพื่อสุขภาพ
4. ฝึกฟังดนตรีอย่างสร้างสรรค์

สิ่งสำคัญของหลักสูตรโครงการนี้มีได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาแต่ความสามารถทางดนตรีหรือร้องเพลงให้เก่ง แต่พยายามที่จะใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของมนุษย์ อันเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจเป็นหลัก

...งานดนตรีของครูคุณจะแตกต่างจากคนอื่น งานของคนอื่นอาจจะเน้นเรื่องของการบำบัดร่างกายให้ดีขึ้น แต่ของครูคุณก็จะเน้นเรื่องจิตใจและความงดงาม ให้มีจิตใจที่ดีขึ้นก่อนแล้วส่วนอื่นๆ ก็จะดีขึ้นตามลำดับ...

(คุณหญิง พนมยงค์, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

จากคำกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าครูคุณหญิง พนมยงค์เน้นใช้ดนตรีเพื่อบำบัดจิตใจให้เกิดการพัฒนา ก่อน ซึ่งการพัฒนาในที่นี้หมายถึงการทำให้จิตใจมีความสุข

...อันความสุขพื้นฐานของมนุษย์นั้น อาจจะแบ่งได้เป็นสุขที่อาศัยวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นสุขที่ไม่ยั่งยืนและระคนปนทุกข์ตลอดเวลา เพราะเราต้องคอยแสวงหาวัตถุมาบำรุงความสุขนั้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สุขอีกชนิดหนึ่งคือสุขที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุสิ่งของ คือสุขทางจิตใจ โดยอาศัยความดีปรุงแต่งจิตใจให้มีความสุขและถือเอาการให้เป็นการกระทำที่เกิดความสุข...

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) เคยกล่าวไว้ว่า

...มนุษย์เราปัจจุบันนี้พัฒนาแต่ความสามารถที่จะหาสิ่งๆ ที่บำรุงความสุขแต่สูญเสียความสามารถที่จะมีความสุขไป เพราะคนสมัยนี้หลงใหลในความสุขที่ขึ้นกับวัตถุมากเกินไป แทนที่จะเอาเวลาเอาความคิดมาทำประโยชน์อาศัยความดีมาปรุงแต่งจิตใจให้มีความสุข...

ความสุขขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของครูดุชฎี พนมยงค์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความสุขที่อาศัยวัตถุสิ่งของ หมายถึง ความสุขที่จะต้องแสวงหาวัตถุมาบำรุงตนเอง เพื่อทำให้เกิดความสุข สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุดเพราะวัตถุเป็นต้นเหตุของกิเลส ดังนั้นมนุษย์จึงสร้างสรรค์วัตถุขึ้นมาตอบสนองกิเลสของผู้คนที่แสวงหาความสุขประเภทนี้

2. ความสุขที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุ หมายถึง ความสุขทางจิตใจ ความสุขประเภทนี้ใช้ความดีปรุงแต่งขึ้นมา ถือว่าการเป็นผู้ให้เป็นเหตุให้เกิดความสุขแก่ตนเองมากกว่าการเป็นผู้รับ

ครูดุชฎี พนมยงค์ยกคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) มาได้อย่างเหมาะสม คำกล่าวที่ว่า ผู้คนในปัจจุบันพัฒนาแต่ความสามารถในการหาวัตถุสิ่งของมาสนองกิเลสแต่กลับยอมเสียความสามารถที่จะมีความสุขไป โดยสิ่งที่ควรจะทำคือการทำประโยชน์ทำความดีเพื่อทำให้เกิดความสุข

ครูดุชฎี พนมยงค์ (2539) จึงทดลองเสนอแนวทางพัฒนาความสามารถที่จะมีความสุขขั้นพื้นฐานเพื่อไม่ให้ความสุขนั้นๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุมากไปจนเกิดขอบเขต ช่วยให้สุขภาพจิตของมนุษย์สมบูรณ์ขึ้น ด้วยการปลูกฝังตนเองให้มีดนตรีในดวงใจ การมีดนตรีในดวงใจนั้น ทำได้ง่ายๆ ด้วย

1. พยายามฟังดนตรี หรือเพลงที่สร้างสรรค์ทั้งทางด้านเนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึก
2. หัดเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น ขลุ่ย ซอ กีตาร์ ฯลฯ
3. ฟังร้องเพลง จะเป็นประเภทใดก็ได้ แต่ควรพยายามหลีกเลี่ยงเพลงที่มีจังหวะเร่ร่อน

ผิดปกติธรรมดาหรือมีเนื้อหาส่อไปในทางลามกอนาจาร

แม้ในการฟังร้องเพลงครูดุชฎี พนมยงค์เน้นย้ำให้พัฒนาจิตใจของเราไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า

...ควรตระหนักอยู่เสมอว่า การฟังร้องเพลงมิใช่เพียงเพื่อต้องการที่จะร้องเพลงให้เก่งให้ไพเราะอย่างเดียว เพราะการที่คิดจะพัฒนาเฉพาะเทคนิคการร้องเพลงโดยละเลยการพัฒนาจิตใจที่ติงามของเราไปพร้อมๆ กันนั้น จะทำให้เราไม่สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนาจิตใจและการพัฒนาสุขภาพจิตอันดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนได้...

(ดุชฎี พนมยงค์, 2547)

แท้จริงแล้วมนุษย์มีวิธีการเข้าถึงความสุขได้หลากหลายวิธี มีปัจจัยมากมายที่จะเสริมสร้างให้มนุษย์แต่ละคนมีความสุข ครูดุชฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ท่านจึงใช้กระบวนการดนตรีเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์เข้าถึงความสุขในชีวิตได้

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมในงานดนตรีในสวนที่จัดขึ้นที่ศาลาภิรมย์ภักดี สวนลุมพินี กรุงเทพฯ ทำให้เห็นว่าลูกศิษย์ของครูดุขุฎี พนมยงค์สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในสังคมได้ทันที ผู้ที่ได้รับชมไม่ได้มีสุนทรียภาพและความสุขเพียงเท่านั้น แต่ยังได้แง่คิดและแนวทางปฏิบัติด้วยเช่นกัน

...ชอบวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมาก ๆ นักร้องเสียงดี ร้องไพเราะ ยิ่งได้ฟังแบบสด ๆ ยิ่งมีความสุข แถมบทเพลงก็เป็นเพลงที่ฟังง่ายติดหูเป็นที่รู้จัก...

(ผู้สัมภาษณ์ 2, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2559)

ครูดุขุฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความชำนาญการสอนร้องเพลงเป็นอย่างมากดังนั้นท่านจะรู้และเข้าใจเทคนิคและวิธีการร้องได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นในบทความที่ครูดุขุฎี พนมยงค์เขียนมีการเตือนการสอนให้เราเข้าใจเกี่ยวกับการร้องเพลงดังนี้

...อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การร้องเพลงและการเล่นดนตรีเป็นเพียงความบันเทิงและประโยชน์ที่ได้รับก็คือนอกจากการฟังอย่างเดียว อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การร้องเพลงเป็นเรื่องของความถนัดที่สร้างให้เกิดไม่ได้อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การร้องเพลงเป็นเรื่องของพรสวรรค์แล้วท่านจะพบว่า

การร้องเพลงและการเล่นดนตรี เป็นเสมือนหนึ่งการแสดงออกซึ่งพลังกำลังที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ให้เปล่งออกมาเป็นกระแสเสียงที่สร้างสรรค์พลังให้สวยงาม โนม่น่าวจิตใจของมนุษย์ให้สมบูรณ์ขึ้น ทำให้สมาธิของมนุษย์ดีขึ้น และคิดที่จะทำในสิ่งที่ดีงาม เพื่อสร้างความสุขที่มนุษย์พึงปรารถนา...

ดนตรีมิได้มีประโยชน์ต่อผู้ฟังเพียงอย่างเดียวแต่ดนตรียังมีประโยชน์ต่อทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณค่าเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักดนตรีมีร่วมกันคืออยู่แล้ว ตั้งอัครศิลปินเอกของชาวไทยได้กล่าวไว้

...การดนตรีเป็นประโยชน์ต่อคนทั่วไปที่ไม่ได้เล่นดนตรี ไม่ได้แต่งเพลง ไม่ได้ร้องเพลง แต่ก็ฟังเพลง ก็ถึงจิตใจของเขาได้ เท่ากับทำให้จิตใจเขามีความเบิกบานก็ได้ ความเศร้าหมองก็ได้ ความตื่นเต้นก็ได้ ชักจูงต่างๆได้ นี่คือความสำคัญของดนตรีซึ่งเหนือศิลปะอื่นๆ...

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2524)

เวลาพาไปไหนจะเป็นเด็กที่พูดรู้เรื่อง อย่างบอกให้นั่งตรงนี้ เขาก็จะนั่งตามที่เรบอก หรือว่า ถ้าเขาอยากจะไปไหน เขาก็จะนั่งตามที่เรบอกหรือว่าถ้าเขาอยากจะไปไหน ก็จะมาขออนุญาตเรา เหมือนกับว่าใจของเขาได้ซึมความงามที่มันอยู่ในเพลง เขาซึมความรู้สึกสงบอยู่ในเพลงได้และก็รู้สึกว่ สิ่งนั้นมันซึมอยู่ในตัวเขาโดยปริยายโดยไม่ต้องสอนกันว่า อันนี้เป็นข้อปฏิบัติของเด็กดีนะ ต้องเป็นแบบนี้ๆ จะไม่ใช่อย่างนั้น แต่เพลงทำให้เขารู้สึกว่า เพลงมันงามนะ มันสงบนะ เขาก็เรียนรู้ไปเองโดยธรรมชาติ คือเรียนโดยไม่ได้เรียน

นี่เป็นวิธีเดียวกับที่เราเรียนรู้เหมือนกัน เวลาที่เราไปเขียนรูปตามสถานที่ธรรมชาติ อย่างที่เรา นั่งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เราไม่อย่างไรรวดรวย น้ำมันนิ่ง บัวสงบ แมงปอบิน ลมพัดเอื่อยๆ ไปไม่ไหว ก้อนเมฆลอย ท้องฟ้าสีฟ้า เหล่านี้มันทำให้ใจเรานิ่งไปตามธรรมชาติ โดยสิ่งแวดล้อมเอง เด็กก็เหมือนกัน เวลาเขาฟังเพลง ใจเขาก็จะนิ่งมีสมาธิ ไปกับบทเพลงนั้นๆ

แนวคิดเรื่องดนตรีสามารถทำให้จิตใจสงบสอดคล้องกับแนวคิดของครุฑุขฎฐี พนมยงค์อย่าง ชัดเจน ท่านใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการบำบัดจิตใจให้สงบ พร้อมทั้งจะมีดำเนินชีวิตก้าวเป็น ข้างหน้าอย่างมั่นคง สิ่งสำคัญที่ครุฑุขฎฐี พนมยงค์ต้องการคือการส่งเสริมให้คนฝึกสมาธิ อย่างเช่น การ เปิดเพลงให้เด็กฟัง ให้มีสมาธิ จดจ่อคล้ายถูกสะกดจิต แต่จะเป็นการสะกดจิตให้เขาอึดอึดอยู่ในจิตใจ สีหน้าผ่อนคลาย หลับตาพริ้ม แม้กระทั่งเพลงจบแล้วเขาก็ยังคงนิ่งอยู่สักพักเขาก็จบ ตอบ แต่เขาพยัก หน้า คล้ายว่ามันอินจนพูดไม่ออก เหมือนเวลาฟังเพลงแล้วข้างในเขาได้เติบโต และเรารู้ได้ว่าเขา อึดอึดใจจากสีหน้าที่เขาแสดงออกมา

สรุปได้ว่า สมาธิเป็นความรู้ที่มีอยู่ในศาสนาต่างๆ มาแต่โบราณ ความสนใจหัดเรียนเขียนอ่าน เป็นธรรมชาติของคนที่มีพฤติกรรมรักการศึกษา ธรรมชาติของคนที่รักการศึกษาก็จะมีความพากเพียร มีความตั้งใจที่มั่นคง ความตั้งใจที่มั่นคง คือความหมายของคำว่า สมาธิ

สมาธิเป็นเรื่องของความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (EQ) ซึ่งอยู่นอกเหนือจาก..ระบบ ประสาทของร่างกาย นอกเหนือจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (IQ) ความไม่รู้..ไม่เข้าใจ ความแตกต่าง ระหว่างวิทยาศาสตร์กับการควบคุมอารมณ์ ทำให้เราไม่ได้มีการพัฒนาความรู้ เรื่องการฝึกสมาธิ เพื่อ ประโยชน์ทางการศึกษา ดังนั้นคนที่มีความตั้งใจและความพร้อมในการเรียนรู้

5.1.2 ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นปัจจุบัน ทำให้นักถึงอดีต และ ทำให้นักถึงอนาคต ดนตรีทำให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงไปตามมิติของของกาล อาจจะเป็นอารมณ์ที่ทวนรำลึก ถึงอดีต อาจจะเป็นการสร้างอารมณ์ปัจจุบันและอาจจะสร้างให้เกิดจินตนาการได้

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ “เสียงใส ใจสะอาด” เป็นอิทธิพลที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เนื่องจากเสียงออกมาจากจิตใจ เมื่อใจรู้สึกเป็นอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นอย่างนั้น ใน

ขณะเดียวกันเสียงที่ออกมาจากจิตใจ ความสุขและความทุกข์ ได้อาศัยเสียงระบายนอกออกมาภายนอกซึ่งทำให้จิตใจผ่อนคลายลงได้ โดยธรรมชาติ ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและจิตใจ

เสียงดนตรีทำให้สมองรับรู้ เส้นประสาทสมองขยายตัวเมื่อสัมผัสกับเสียงดนตรีที่ดี ทำให้สมองตื่นตัวกับเสียงที่ได้ยิน เสียงดนตรีบ่งบอกประวัติศาสตร์ บ่งบอกความเป็นมา บ่งบอกประเพณี บ่งบอกวัฒนธรรมของสังคมและบ่งบอกวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมนั้นๆ เสียงดนตรีเป็นเสียงที่ไพเราะเป็นเสียงที่ละเอียดสร้างขึ้นด้วยความตั้งใจด้วยการประดิษฐ์เสียงอย่างประณีตและบรรจงมนุษย์สร้างเสียงขึ้นเพื่อให้มนุษย์ด้วยกันฟัง มนุษย์เป็นผู้สร้างมาตรฐานของความไพเราะ โดยอาศัยความรู้สึกที่ดีเอาเสียงที่ไพเราะงดงาม นำแต่ละเสียงมาเรียงร้อยให้ปะติดปะต่อกันจนกลายเป็นบทเพลงที่ไพเราะ ดนตรีเป็นศิลปะที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ตามความปรารถนาของมนุษย์ ซึ่งดนตรีอาจจะรับใช้ในฐานะที่เป็นส่วนประกอบของพิธีกรรม หรือดนตรีอยู่ในฐานะของความบันเทิง

เสียงหยาบ (noise) เป็นเสียงรบกวนและเป็นเสียงที่มนุษย์ไม่ปรารถนา การแยกแยะระหว่างเสียงที่ชอบและเสียงที่ไม่ชอบ ขึ้นอยู่กับอำนาจว่ามีสิทธิ์ที่จะชอบหรือมีสิทธิ์ที่จะไม่ชอบเพราะความชอบและความไม่ชอบขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตและรสนิยม อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นเสียงที่หยาบ (ดัง แร่ง กระจก) แต่เสียงก็เป็นจุดศูนย์รวมของอำนาจด้วยเหมือนกัน

มนุษย์จะเลือกเสียงที่อบอุ่นละมุนละไมเลือกเสียงที่กังวานเลือกเสียงที่ไพเราะ เลือกเสียงที่ชอบมากกว่าที่จะเลือกเสียงกระด้าง ดังนั้นเสียงที่ไพเราะหรือจะเรียกว่าเสียงดนตรี จึงมีอำนาจมากกว่าเสียงรบกวน (สุกรี เจริญสุข, 2555)

เห็นได้ว่าเสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะจากงานวิจัยหรืองานเขียนบทความดนตรี ต่างบอกว่าเสียงดนตรีสามารถที่จะทำให้จิตใจของมนุษย์เกิดความรู้สึกได้หลากหลาย ทั้งความรู้สึกสุข เศร้า เหงา โกรธ ความรู้สึกเหล่านี้ล้วนสามารถเกิดขึ้นได้จากการฟังดนตรี ดังนั้นครูดุซงกี พนมยงค์จึงย้ำเตือนอยู่เสมอถึงการใช้นดนตรีว่าจะต้องเป็นดนตรีที่ดี เพราะดนตรีที่ดีไม่ว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาหรือคนที่สูงอายุ เมื่อได้ยินได้ฟังหรือได้ร่วมสัมผัสแล้วนั้นก็จะต้องเกิดสิ่งดีๆ ตามขึ้นมาอย่างแน่นอน

เพลงและดนตรีช่วยพัฒนาอารมณ์ในแง่การให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน สดชื่น ร่าเริง บางครั้งโดยเฉพาะเด็กที่มักจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง อาจทำให้ส่งผลเกิดความขัดแย้งหรือสับสน จึงทำให้เด็กมีปัญหาในด้านอารมณ์และจิตใจดนตรีจะสามารถช่วยบรรเทาหรือปรับอารมณ์เด็กได้อย่างดี ดนตรีสามารถช่วยให้เด็กได้แสดงออกตามต้องการความรู้สึกและความสามารถ ช่วยถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของเด็ก ช่วยให้เด็กผ่อนคลายความเครียด ดังจะเห็นได้จากการ สังเกตเวลาเด็กร้องเพลงเล่นกัน เด็กจะมีหน้าตายิ้มแย้ม เบิกบาน แม้เด็กบางคนจะมีอารมณ์หงุดหงิด แต่เมื่อได้ร้องรำทำเพลงหรือได้ฟังเพลงสักครู่ก็จะค่อยคลายความไม่สบายใจลง

ความไพเราะของเพลง ลีลาและท่วงทำนองเพลงจะช่วยกล่อมอารมณ์ของมนุษย์ให้เพลิดเพลินเป็นปกติได้อย่างดี นอกจากนี้แล้ว ดนตรียังพัฒนาอารมณ์ เกิดความบันเทิงใจ เพลิดเพลิน เกิดจินตนาการกว้างไกล อารมณ์เยือกเย็น สุขุม รักสวยรักงาม เห็นคุณค่าของดนตรี รักในเสียงเพลง เสียงดนตรี จากการสัมผัสดนตรีอยู่ในโลกของดนตรี ไม่เกิดความเหงา เห็นเสียงเพลงเสียงดนตรีเป็นเพื่อน จึงส่งผลทำให้เกิดความนุ่มนวลอ่อนโยนขึ้น ไม่แข็งกระด้าง ไม่เห็นแก่ตัว มีอารมณ์สุนทรีย์ ละเอียดอ่อน การพัฒนาทางอารมณ์ของจะได้รับการกล่อมเกลาไปที่ละเล็กละน้อย จนมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม อันเป็นผลพวงจากดนตรี

องค์ประกอบสำคัญของดนตรีคือ คำร้อง จังหวะและทำนอง ซึ่งเมื่อมารวมกันจะเกิดเป็นเพลงๆหนึ่งขึ้นมา ซึ่งในเพลงแต่ละเพลงนั้นต่างก็มีลักษณะหรือเอกลักษณ์ของดนตรีที่แตกต่างกันออกไป เพลงที่มีทำนองและจังหวะช้าๆทำให้รู้สึกสงบ มีสมาธิและผ่อนคลาย เพลงที่มีทำนองและจังหวะเร็วๆช่วยทำให้อารมณ์ครึกครื้น กระฉับกระเฉงและอยากเคลื่อนไหวร่างกาย เพลงที่มีคำร้องเศร้าสะเทือนใจจะทำให้คนฟังอารมณ์อ่อนไหวตามไปด้วย ในขณะที่เพลงที่มีคำร้องปลุกใจให้รักชาติจะทำให้คนฟังมีความคึกคัก ฮึกเหิมและกล้าหาญตามไปด้วย

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าดนตรีมีผลเป็นอย่างมากต่ออารมณ์ของคนเรา ในปัจจุบันการให้เด็กออกทิสติกหรือเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ได้ฟังเพลงประเภทต่างๆ จะช่วยให้เขาได้ผ่อนคลาย มีความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง มีการแสดงออกทางอารมณ์ได้ดียิ่งขึ้นและมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้นด้วย

5.1.3 ดนตรีก่อให้เกิดความสุขในจิตใจ

งานศิลปะหลายแขนง งานศิลปะ งานออกแบบ งานดนตรี เป็นศาสตร์ที่แต่ละคนฝึกฝน ต้องทำด้วยความรักทำด้วยใจ หากรักที่จะทำอะไรแล้วมันจะเกิดความสุขในใจ ดนตรีนับเป็นสิ่งที่หนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากในปัจจุบัน เพราะในขณะนี้เครื่องดนตรีไม่ได้มีราคาแพงเหมือนกับในอดีต นอกจากนั้นแล้วยังสามารถหาซื้อได้ง่าย มีแหล่งการข้อมูลการสอนที่เข้าถึงง่าย สะดวก ไม่ว่าจะป็นในออนไลน์ หนังสือแบบการสอนดนตรีหรือแม้กระทั่งเพื่อนที่มีความสามารถทางด้านดนตรีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายที่คนในปัจจุบันจะสามารถเล่นดนตรีได้ โดยเหตุผลหลักของการเล่นดนตรีก็เพื่อความความสุข

การเล่นดนตรีมักทำให้ตัวผู้เล่นมีความสุข เพราะผู้เล่นดนตรีจะได้อารมณ์ถึงความผ่อนคลายและยังถ้าสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างชำนาญ ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกสนุกมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันเมื่อกลุ่มของนักดนตรีเมื่อบรรเลงได้อย่างดีแล้ว กลุ่มคนฟังก็จะมีมีความสุขด้วยเช่นกันอย่างบทเพลงมีความไพเราะเท่าไรก็ยิ่งสร้างความสุขให้แก่ผู้ฟังได้มากเท่านั้น

ตัวอย่างของในจำนวนผู้ทดลอง 375 คน แบ่งเป็นกลุ่มนักร้องประสานเสียง นักร้องเดี่ยว และกลุ่มนักกีฬาเป็นทีม ผลวิจัยของประเทศอังกฤษก็พบว่า กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นทีมจะมอบ

ความสุขให้กลุ่มผู้ทดลองได้มากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มนักร้องประสานเสียง ซึ่งสามารถวัดระดับความสุขได้สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้ นักวิจัยก็อธิบายเพิ่มเติมว่า การได้ทำอะไรร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความสามัคคี ความรู้สึกที่เราเป็นทีมเดียวกัน จะส่งเสริมให้ทุกคนมีกำลังใจและมีความสุขมากขึ้น และยังมีเสียงเพลงคอยขับกล่อมด้วยแล้ว ความสุขใจก็ทบทวีคูณเป็นสองเท่า (Stewart, 2016)

5.1.4 ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่

คุณค่าของบทเพลงสามารถทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่ ตัวอย่างเช่น บทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจ ที่มีเนื้อหาคือการหล่อหลอม ปลุกฝังและชี้นำให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักและการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่สังคมส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมหรือในเรื่องของบทเพลงรักของคนหนุ่มสาวที่มีให้เห็นอยู่มากมาย นอกจากนั้นแล้วยังมีบทเพลงที่แต่งขึ้นมาเพื่อเทิดทูลบุพการีหรือผู้มีพระคุณ

ภาษาเป็นวิธีการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติและบริบททางสังคม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้ผ่านทางภาษา ดนตรีจึงนับว่าเป็นภาษาหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนบนโลกเข้าใจ ดนตรีมีภาษา จังหวะ ทำนองที่สามารถบ่งบอกถึงความต้องการของบทเพลง ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นสารส่งจากผู้ประพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมโดยรวม

ดังที่ครูดุษฎี พนมยงค์เคยกล่าวว่า

ดนตรีคือภาษาสากลของมนุษยชาติ เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้ประณีตงดงามไพเราะ เมื่อฟังดนตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ

ดนตรี คือกระแสเสียงที่สร้างสรรค์สรรพสิ่งต่างๆให้สวยงาม โน้มน้าวจิตใจมนุษย์ที่แข็งแกร่งดั่งให้อ่อนโยนลง ให้ละมุนละไมขึ้น เป็นการเสริมสุขภาพจิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น

ดนตรี สามารถสื่อสารอารมณ์ต่างๆแห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ แห่งความรัก ความอาลัยอาวรณ์ ความสุข ความโศกเศร้า

ดนตรี มีบทบาทที่แน่นอนและสำคัญในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับเสื้อผ้าและอาหาร

ดนตรี คืออาหารทางใจเช่นเดียวกับอาหารกายไม่มีความล้าสมัย ตราบใดที่มนุษย์ยังต้องกินอาหารอยู่เรื่อยๆและรู้สึกเอร็ดอร่อยกับอาหารรสชาติต่างๆ

ดนตรี สามารถพาสัญชาตญาณฝังตัวของมนุษย์ ให้คิดและทำในสิ่งที่ดีงาม

ดนตรีคือส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ ตราบใดที่ในโลกนี้ยังมีเสียงดนตรี มนุษย์ยังรู้จักร้องเพลง แม้ว่าสภาพสังคมในปัจจุบันจะเสื่อมโทรมลง เสียงดนตรีก็ยังคงช่วยบรรเทาความพิการของสังคมลงได้บ้าง แต่ถ้าหากเมื่อใดในโลกนี้ไม่มีเสียงดนตรี ไม่มีใครร้องเพลงแล้ว เมื่อนั้นแหละถึงแม้จะไม่เกิดสงครามทำลายโลก แต่เปรียบเสมือนโลกเรานี้ได้แตกสลายไปแล้วโดยสิ้นเชิง

กล่าวโดยสรุป ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์คือยาบำรุงจิตใจที่วิเศษที่สุด สามารถทำให้นักดนตรี นักร้อง ผู้ชมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการกล่อม

เกลาจิตให้เบิกบานและมีความสุข แม้ในยามที่ทุกข์โศกก็จะอาศัยดนตรีเพื่อเป็นยาสมานจิตใจให้คลายทุกข์ได้

5.2 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย

...การแพทย์ปัจจุบันค้นพบว่า ดนตรีที่เลือกสรรแล้วว่ามีคุณภาพทั้งเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ และความถี่ของเสียง จะช่วยกระตุ้นให้สมองของมนุษย์หลั่งสารแห่งความสุข หรือ ENDORPHIN เพิ่มมากขึ้น ส่งผลดีต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นระบบการไหลเวียนของโลหิต ระบบทางเดินหายใจ ระบบการย่อย ระบบทางเดินปัสสาวะ ระบบสืบพันธุ์ และระบบประสาท นอกจากนี้ดนตรี ยังจะช่วยเพิ่มความจำ เพิ่มสติปัญญาและก่อให้เกิดความคิดริเริ่มอีกด้วย...

(ดุष्ฎี พนมยงค์, 2539)

ดนตรีดังกล่าว แบ่งได้เป็นประเภทบรรเลง และประเภทขับร้องในอัตราจังหวะที่ใกล้เคียงกับการเต้นของหัวใจมนุษย์ คือประมาณ 60 ถึง 80 ครั้งต่อหนึ่งนาที (เป็นเพลงที่จังหวะราบเรียบไม่เร็วจนเกินไป) และความถี่ของเสียงไม่ควรเกิน 80 เดซิเบลล์ (เป็นเสียงที่ไม่ดังเกินไปจนหนวกหู) ผู้ที่ได้รับฟังดนตรีในลักษณะนี้อยู่เสมอๆ จะทำให้สมองหลั่งฮอร์โมนชนิดหนึ่งออกมา ภาษาแพทย์เรียกว่า Endorphin เรียกกง่าย ๆ ว่าเป็น “สารแห่งความสุข” สารชนิดนี้จะช่วยให้มนุษย์ลดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีสมาธิมีจิตใจที่สงบและบังเกิดความสุข ทำให้ระบบหัวใจทำงานดี ความดันโลหิตปกติ ระบบขับถ่ายปกติ ระบบหายใจดี ช่วยให้ร่างกายรอดพ้นจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ อีกทั้งก่อให้เกิดภูมิต้านทานต่อโรคภัยทั้งปวงด้วย (ญาดาร์ตัน บาลจ่าย, 2553: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่า ดนตรีคืออาหารทางสมองเช่นเดียวกับอาหารทางกายและไม่มีควมล้ำสมัย ทราบใดที่มนุษย์ยังรับประทานอาหารอยู่ก็ควรจะได้เสพอาหารทางสมองนี้เป็นประจำเช่นเดียวกัน ดนตรียังทำให้สมองของมนุษย์พัฒนา และเกิดความงามทั้งภายในและภายนอก

การแพทย์ในปัจจุบันได้ค้นพบว่า การที่เราได้ลองสัมผัสดนตรีที่เลือกสรรแล้วว่ามีคุณภาพทั้งเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ความดังเบา และเสียงประสาน จะช่วยกระตุ้นให้สมองของมนุษย์ได้หลั่งสารแห่งความสุข หรือ Endorphin เพิ่มมากขึ้น

ฮอร์โมนเอ็นดอร์ฟิน เป็นฮอร์โมนที่ร่างกายผลิตขึ้นเมื่อเราเกิดความสุขใจ หรือเมื่อเกิดความปีติสุข เช่น การนั่งสมาธิ สวดมนต์ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การออกกำลังกาย การฟังดนตรี การทำงาน ศิลปะ การได้รัก ได้สัมผัสถ่ายทอดความรักซึ่งกันและกัน

พญ.เรชา กลลดาเกียรียงไกร กล่าวว่า เอ็นโดรฟินจะถูกหลั่งออกมา เพื่อให้เซลล์ของร่างกายทำงาน ทำให้สามารถยอมรับสิ่งแปลกปลอมที่เกิดขึ้นในเซลล์ได้ เช่น เมื่อเวลาเครียด กล้ามเนื้อจะเกร็งตัว ทำให้สาร Antibody (เม็ดเลือดขาวหรือยา) ไม่สามารถเข้าไปแก้ปัญหาในเซลล์นั้นได้ เอ็นโดรฟินจะเข้าไปทำให้เซลล์ผ่อนคลายเพื่อให้เม็ดเลือดขาว เข้าไปแก้ปัญหาที่เซลล์นั้นได้และสิ่งที่คุณรับรู้ได้ทันที เมื่อคุณกำลังเครียดอยู่ หากคนรักของคุณเข้ามาให้กำลังใจ สารเอ็นโดรฟินจะหลั่งออก ทำให้ผ่อนคลาย และลดความเครียดลงไปได้อย่างมากในทันที ซึ่งสามารถทำให้คุณกลับมาทำงานต่อได้ รวมทั้งสารเอ็นโดรฟินยังช่วยกระตุ้นให้ร่างกายทำลายเซลล์ที่มีปัญหาและเซลล์มะเร็ง และช่วยทำให้เส้นเลือดมีความยืดหยุ่นและไม่ตัน ทำให้การไหลเวียนของเลือดเป็นปกติ ช่วยป้องกันโรคหัวใจและเส้นเลือดในหัวใจตีบตัน นั่นเป็นเพราะธรรมชาติสร้างให้ทุกเซลล์ของมนุษย์รับรู้ความรู้สึกของความสุขได้ เมื่อเราได้รับความรักและการเอาอกเอาใจจากคนที่เรารัก ร่างกายก็จะมีการหลั่งสารเอ็นโดรฟิน โดยจะหลั่งไปในเซลล์ทุกเซลล์ในร่างกาย แม้กระทั่งปลายนิ้ว

สารนี้ก็จะส่งผลดีต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นระบบไหลเวียนของโลหิต ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินปัสสาวะ ระบบสืบพันธุ์ รวมไปถึงจนถึงระบบประสาทด้วย นอกจากนี้ ดนตรียังช่วยเพิ่มความจำ เพิ่มสติปัญญา และก่อให้เกิดความคิดริเริ่มด้วย จึงกล่าวได้ว่าการมีดนตรีในจิตใจสามารถช่วยให้สุขภาพกาย และสุขภาพใจของมนุษย์สมบูรณ์ขึ้นได้

ครูดุษฎี พนมยงค์เห็นว่าถ้าหันมาใช้ดนตรีอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการนำดนตรีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต สร้างคุณภาพชีวิตและให้ได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง เราก็จะได้เห็นประโยชน์อย่างมหาศาลจากดนตรี ไม่ว่าจะเป็นช่วยให้จิตใจปลอดโปร่งแจ่มใส สุขภาพจิตดี ไปจนถึงส่งผลให้ร่างกายเกิดความแข็งแรง กระปรี้กระเปร่า แถมยังช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการพบแพทย์อีกด้วย เพียงแต่จะต้องรู้จักวิธีการฝึกฝนอย่างถูกวิธีเพื่อที่จะได้พัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพใจไปพร้อมๆ กัน ดังจะเห็นได้จากผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาชีวิต ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ได้กล่าวว่า

...การเข้าร่วมโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุษฎี ทำให้รู้สึกที่ตัวเองผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเรื่องร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน การฟังเพลงเบาๆ ประกอบกับการเคลื่อนไหวอย่างถูกวิธี ซ้ำๆ ทำให้ร่างกายรู้สึกยืดหยุ่น และมีความพร้อมในการดำเนินชีวิต...

(ผู้สัมภาษณ์ 4, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2559)

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย เมื่ออวัยวะในร่างกายได้ยินเสียงดนตรี จังหวะดนตรีมีอิทธิพลทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวขยับตามจังหวะ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกถึง

ความเป็นปัจจุบัน ทำให้นึกถึงอดีต และทำให้นึกถึงอนาคต ดนตรีทำให้อารมณ์เปลี่ยนไปตามมิติของ
 ของกาล อาจจะเป็นอารมณ์ที่หวานรำลึกถึงอดีต อาจจะเป็นการสร้างอารมณ์ปัจจุบันและอาจจะสร้าง
 ให้เกิดจินตนาการได้ (สุกรี เจริญสุข, 2550) สอดคล้องกับความเห็นของครูดุขฎิ พนมยงค์ที่มี
 ต้องการร้องเพลงว่า

...การร้องเพลงเป็นสิ่งบันเทิงที่ใกล้ตัวที่สุด ประหยัดที่สุด เพราะเครื่องดนตรีชิ้นนี้คือ
 “เส้นเสียง” ซึ่งอยู่ภายในตัวเราเอง ไม่ต้องไปซื้อหาจากไหน เมื่อเรามีความสุขเราก็
 อยากร้องเพลง เสียงเพลงของเรามาจากส่วนลึกภายในจิตใจของเราจริงๆ ร่างกายก็จะ
 มีความรู้สึกสดชื่นขึ้น เพราะอย่างน้อยปอดและหัวใจก็จะทำหน้าที่อย่างเต็มที่...

(ดุขฎิ พนมยงค์, 2547)

ครูดุขฎิ พนมยงค์ให้ความเห็นว่าดนตรีมีส่วนทำให้การทำงานของร่างกายดีขึ้น นอกจากนั้น
 ท่านยังเห็นว่าดนตรียังสามารถส่งผลกับพืชด้วย ดังที่ท่านเคยกล่าวว่า

...เมื่อ 40 กว่าปีก่อนขณะที่ดิฉันยังพำนักอยู่ในประเทศจีน วันหนึ่ง ผ่านไปยังสวน
 พฤษชาติแห่งหนึ่งในเมืองกวางโจว ได้ยินเสียงเพลงซิมโฟนี ของคีตกวีชื่อ DVORAK
 ซึ่งเป็นชาวเชกโกสโลวาเกีย ซิมโฟนีบทนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “FROM THE NEW
 WORLD SYMPHONY” เพลงบรรเลงนี้ตั้งกระทู้มอยู่ในสวนแห่งนั้น ตอนแรกดิฉันคิด
 ว่าเขาคงเปิดให้คนที่เข้ามาเที่ยวเตร่พักผ่อนหย่อนใจในสวนฟัง แต่พอสังเกตดูจึง
 ทราบว่าที่นั่นเป็นสวนเพาะชำต้นไม้ นานาพรรณ ไม่ใช่สวนสาธารณะเขาเปิดดนตรีให้
 ใครฟังกันแน่? คำตอบก็คือเปิดดนตรีให้พืชพรรณฟัง...

(ดุขฎิ พนมยงค์, 2539)

คงเป็นเรื่องที่น่าแปลกที่เมื่อ 40 ปีที่แล้ว มีการเปิดเสียงดนตรีเพื่อให้พืชพรรณฟัง เพราะว่า
 เป็นที่ทราบกันโดยปกติว่าดนตรีคือเสียงที่ถูกปรุงแต่งมาให้เกิดความไพเราะ เพื่อให้มนุษย์เกิด
 สุขุขุภาพ แต่ว่าที่เมืองกวางโจว ประเทศจีน ณ โรงเพาะชำต้นไม้ กลับมีการเปิดซิมโฟนี “FROM
 THE NEW WORLD SYMPHONY” ให้แก่เหล่าพืชพรรณทั้งที่สิ่งเหล่านี้ไม่มีไสตประสาทในการรับ
 เสียง จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ครูดุขฎิ พนมยงค์เกิดความสนใจที่จะศึกษาคุณค่าของดนตรีอย่าง
 จริงจังและที่สำคัญคือต้องเชื่อถือได้

...การค้นพบในศตวรรษที่ 20 นี้เองทำให้มนุษย์ทราบว่า เสียงดนตรีในระดับความถี่ต่างๆมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเติบโตของพืชและสัตว์เลี้ยงเสียงจากเครื่องดนตรี เช่น ไวโอลิน ขลุ่ย เปียโน แซกโซโฟน ฯลฯ ที่บรรเลงอย่างไรเพราะเพราะพริ้งสามารถกระตุ้นให้กลุ่มสัตว์ที่เราเลี้ยงไว้ เช่น วัวเนื้อจะเพิ่มน้ำหนักมากขึ้น แม้วัวในทุ่งหญ้าก็ให้ปริมาณน้ำนมสูงกว่าปกติ แม้ไก่จะออกไข่ตก ส่วนพืชสวน พืชไร่ เมื่อได้รับฟังเสียงดนตรีประเภทคลาสสิกก็จะมีอัตราการเจริญเติบโตแข็งแรงขึ้นอย่างเด่นชัด พืชไม้ดอกนั้นจะผลิใบออกบานสะพรั่ง พืชพรรณต่างๆ ในสวนเพาะชำแห่งนั้นจึงเจริญงอกงามเขียวขจีน่าชม...

(ดุซนารี พนมยงค์, 2539)

จากแนวคิดของครูดุซนารี พนมยงค์ข้างต้นสอดคล้องกับข้อค้นพบของรีเทลแลค (Retallack, 1973) เมื่อ พ.ศ. 2516 เขาได้พิมพ์หนังสือชื่อ The Sound of Music and Plant (เสียงดนตรีกับพืช) รายละเอียดการทดลองที่วิทยาลัย Woman's College ในเดนเวอร์คือนักทดลองได้นำพืชไปไว้ในห้องทำการทดลอง โดยวางพืชแยกไว้ในห้องต่างๆ กันซึ่งทุกห้องมีลำโพงสำหรับให้ปล่อยเสียงเข้าไปได้ ต้นไม้ในแต่ละห้องจะได้เสียงเพลงต่างกัน นักทดลองเฝ้าดูการทดลองและจดบันทึกความเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน รีเทลแลคได้พบผลการทดลองอันน่าทึ่ง คือรีเทลแลคเปิดเพลงที่มีจังหวะคงที่ให้ต้นไม้ในห้องทดลองทั้งสามฟัง ห้องแรกเปิดเพลงให้ฟังติดต่อกัน 8 ชั่วโมง ห้องที่สองเปิดให้ฟัง 3 ชั่วโมง ห้องที่สามไม่เปิดเสียงใดๆ เลย ผลการทดลองปรากฏว่า ต้นไม้ทุกต้นที่อยู่กับเพลงนานติดต่อกัน 8 ชั่วโมง โทรม และตายภายใน 14 วัน ส่วนต้นไม้ทุกต้นที่อยู่กับเพลงเพียงวันละ 3 ชั่วโมงเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี ยิ่งกว่าต้นไม้ที่ไม่ได้รับเสียงอะไรเลย

การทดลองของรีเทลแลคชี้ให้เห็นว่าดนตรีที่เหมาะสมสามารถทำให้พืชมามีการเจริญเติบโตที่ดี คุณค่าของดนตรีที่มีมากมายเช่นนี้ทำให้ครูดุซนารี พนมยงค์สนใจที่จะใช้ดนตรีในการพัฒนามนุษย์ วิทยาการสมัยใหม่ค้นพบว่า เสียงดนตรีมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตของมนุษย์ เสียงดนตรีไพเราะ(เน้นไพเราะ) จะช่วยกระตุ้นให้สมองของมนุษย์ทำงานได้ดี ส่งผลให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ขึ้น ปัจจุบันมีผลวิจัยออกมาชัดเจนว่า ดนตรีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและการทำงานของสมอง เสียงดนตรีสามารถทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดีขึ้นได้ ทักษะที่แสดงออกมาชัดเจนที่สุดเมื่อเด็กได้เรียนหรือเล่นดนตรีคือ มีสมาธิดีขึ้น มีระเบียบวินัยให้ตนเองมากขึ้น ดนตรีสามารถทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น

นอกจากการพัฒนาทางด้านสติปัญญาแล้ว ดนตรียังช่วยทำให้เกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าทำมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์โดยเฉพาะเด็กยังต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความสามารถในหลายๆ ส่วน

...เราสามารถวัดการเพิ่มขึ้นของระดับสติปัญญาเด็กได้ในบางแง่มุมซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการที่ได้เรียนดนตรีและผลการวิจัยในเชิงประสาทวิทยาแสดงให้เห็นว่าการเรียนดนตรีสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโครงสร้างของสมองได้...

(Krings, 2000)

จากการวิจัยของคริงส์ ได้นำนักเปียโนและผู้ที่ไม่ใช่นักดนตรีที่มีเพศและอายุเดียวกันมาศึกษา โดยการใช้เครื่องสแกนสมอง FMRI (functional magnetic resource imaging) มีการศึกษาเปรียบเทียบระดับของกิจกรรมของเซลล์สมองในส่วนต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนดนตรีมานั้นจะมีการเคลื่อนไหวนิ้วเลียนแบบการเล่นเปียโน แต่กิจกรรมของเซลล์สมองหรือการทำงานของเซลล์สมองที่ระดับนั้นน้อยกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มนักเปียโน ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าสมองของนักเปียโนส่วนที่ควบคุมด้านการเคลื่อนไหวแบบมีทักษะนั้นจะมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่ไม่ใช่นักดนตรี ผลการทดลองดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การฝึกดนตรีสามารถช่วยพัฒนาการทำหน้าที่ของสมองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้และส่งผลในเรื่องของการคิดประมวลผล (จเร สำอางค์, 2553)

ขณะเดียวกันครูดุซฎี พนมยงค์ยังเห็นว่าดนตรีโดยเฉพาะการร้องเพลงมีผลดีต่อสุขภาพ ทำให้อายุดูอ่อนกว่าวัย ดังที่ท่านได้กล่าวถึงการฝึกร้องเพลงว่า “ชะลอความชราที่เกิดขึ้นได้แก่ทุกคน เพราะดนตรีคือยาบำรุงจิตใจที่วิเศษที่สุด”

จะเห็นได้ว่าดนตรีส่งผลกับทั้งร่างกายและสมอง ดนตรีมีส่วนช่วยให้ระบบภายในร่างกายเกิดการสมดุลเป็นเหตุให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานการแสดงหรือกิจกรรมดนตรีต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ชม ด้วยเหตุนี้ครูดุซฎี พนมยงค์จึงเน้นย้ำให้นักดนตรี นักร้องต้องดูแลสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ โดยเฉพาะนักร้องที่จะต้องดูแลสุขภาพเสียงของตนเองให้ดีอยู่เสมอด้วยการกินดีอยู่ดีและลักษณะสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ซึ่งนับว่าเป็นการส่งผลให้กับร่างกายในทางอ้อมอีกด้วย

การใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายของครูดุซฎี พนมยงค์มีแนวคิดดังต่อไปนี้

5.2.1 ดนตรีสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ความไพเราะของดนตรี ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากจังหวะ ทำนองเพลงหรือเสียงเพลงประสานที่สอดคล้องกับอารมณ์เพลง แต่ยังต้องรวมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเข้าไปด้วย เพราะถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วดนตรีจะเป็นเพียงเสียงที่ตั้งขึ้นมาเพียงเท่านั้น จินตนาการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างจินตนาการเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปได้ เป็นการสร้างความรู้สึกนึกคิดแปลกใหม่ ที่ใช้เป็นเครื่องมือการปรับตัวเข้ากับสังคม แก้ไขจุดด้อย เติมเต็มความสุข เสริมความเพลิดเพลินพึงพอใจในชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม

ในเรื่องของพัฒนาการเกี่ยวกับจินตนาการของเด็กนั้นเริ่มต้นตั้งแต่ขวบปีแรกของการเคลื่อนไหวร่างกาย เปล่งเสียงเลียนแบบจังหวะและเสียงต่างๆ รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งเร้าต่างๆ รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะมาจากการสัมผัส ดูดกลิ่น อาหาร การมองเห็นและการฟัง

วัย 2-4 ปี เด็กเริ่มมีสมาธิยาวกว่าช่วงขวบปีแรกๆ ถึงแม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น แต่การเรียนรู้เรื่องความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการไม่เคยหยุดนิ่งเด็กจะแสวงหาความคิดอิสระด้วยการพูดพยายามคิดด้วยตนเอง สนใจใฝ่เรียนรู้ สิ่งที่จะกระตุ้นความคิดแปลกใหม่ของเด็กวัยนี้ได้ดีคือเสียงดนตรีแปลกๆ ของเล่นและตุ๊กตา

วัย 4-6 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเพิ่มสูงขึ้นและมีความซับซ้อนมากขึ้น ต้องการค้นหาเรื่องราวใหม่ๆ ที่ไกลตัวออกไปสามารถจินตนาการจากการอ่านนิทาน เรื่องราวแปลกๆ เช่น ยานอวกาศ และเรื่องตื่นเต้นต่างๆ สำหรับเด็กผู้หญิงมักจะสนใจนิทานประเภทเจ้าหญิง นางฟ้า เทวดา แม่มด ฯลฯ ในวัยนี้ พ่อแม่สามารถนำเรื่องราวจินตนาการมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริงได้ เช่น หมอ พยาบาล ทหาร ตำรวจ นักร้อง วีรบุรุษ วีรสตรี คนเก่งในสังคม ด้วยวิธีการที่ง่ายกว่าการพำสอนด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะเห็นตัวอย่างได้จากนิทาน

ดังนั้น การนำเสียงดนตรี การเล่นดนตรี การร้องเพลง การเคลื่อนไหวร่างกายการละครและศิลปะหลายแขนงมาผสมกันเพื่อช่วยสร้างจินตนาการให้กับลูกจึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ควรเอาใจใส่อย่างยิ่ง

5.2.2 ดนตรีพัฒนาสมอง

...จังหวะ ทำนอง สีสั่น ความดังเบา และการประสานเสียงของดนตรีดังกล่าว ประกอบกันเป็นความงดงามที่มีมิติลึกซึ้งยิ่งกว่าภาพวาด ทำให้มนุษย์ฟังและเกิดอารมณ์ต่างๆ นานาเกิดจินตนาการกว้างไกล เกิดความกลมกลืนในอารมณ์และเกิดความลึกซึ้งละเอียดอ่อนทางความคิด

ดนตรีเหล่านี้ ถ้าอยู่ในเครือข่ายของดนตรีตะวันตก มักจะพบได้ในดนตรีโบราณต่างๆ ดนตรีประเภทคลาสสิก และดนตรีที่เขียนขึ้นเพื่อบรรเลงโดยวงดนตรี แต่จะพบน้อยมากในเพลงยอดนิยม (เพลงป๊อป) ที่แพร่หลายในปัจจุบัน...

(คุชฎี พนมยงค์, 2539)

ครูคุชฎี พนมยงค์เชื่อว่าดนตรีมีคุณค่าสามารถพัฒนาสมองให้แก่มนุษย์ได้ หากมนุษย์ได้ฟังดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีตะวันตกประเภทคลาสสิกจะยิ่งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะดนตรีคลาสสิกเป็นดนตรีที่มีความดังเบาชัดเจน มีทำนองที่ไพเราะหลากหลาย อีกทั้งยังมีผลงานวิจัยหลาย

ขึ้นที่เป็นเครื่องยืนยันถึงคุณค่าของดนตรีเหล่านี้ แต่ปัจจุบันในประเทศไทยยังให้คำสนใจในคุณค่าของดนตรีนี้้อย่างน้อย ผู้คนยังคงไม่ทราบถึงคุณค่าของดนตรีที่มีมากมาย หลายคนทราบแล้วแต่ยังสงสัยถึงการทำงานของดนตรีเหล่านี้ ซึ่งครูดุซงกี พนมยงค์ได้อธิบายไว้ดังนี้

...คำถามจึงอยู่ที่ว่า ดนตรีเหล่านี้ช่วยพัฒนาสมองของมนุษย์ได้อย่างไรต้องขออนุญาตกล่าวถึงเรื่องสมองของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีโดยสังเขป สมองซีกขวา ใช้ในการจดจำทำนองเพลง คุณภาพเสียง ฯลฯ สมองซีกซ้าย ใช้ในการควบคุมลักษณะดนตรีที่ซับซ้อน เช่น จังหวะ ตัวโน้ต ฯลฯ ความสามารถทางดนตรีของมนุษย์ อยู่ภายใต้อิทธิพลของสมองซีกขวาแต่ขณะฟังเพลงหรือบรรเลงเพลง มนุษย์จะใช้สมองซีกซ้าย เมื่อมนุษย์ได้ฟังหรือบรรเลงเพลงที่มีคุณภาพดังกล่าวข้างต้น สมองจะเริ่มทำงาน และกระตุ้นให้ความแข็งแรงของใยประสาทเพิ่มพูนขึ้น เส้นใยเริ่มทำงาน และกระตุ้นให้ความแข็งแรงของใยประสาทเพิ่มพูนขึ้น เส้นใยประสาทเหล่านี้จะเพิ่มปริมาณสร้างขาแขนไปเชื่อมต่อระหว่างเซลล์สมองด้วยกัน การเชื่อมโยงนี้จะเพิ่มมากขึ้นขึ้นเป็นร้อยจุดพันจุด และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยกระตุ้นสมองส่วนที่ช่วยสร้างความคิดในเรื่องเหตุผลและตรรกวิทยาทำงานดีขึ้น

การฟังและการบรรเลงเพลงดังกล่าว ถ้าทำตั้งแต่วัยเด็กก็จะได้ผลดีเพราะเซลล์สมองของเด็กมีพัฒนาการมาก เปรียบเสมือนฟองน้ำที่สามารถซึมซับน้ำได้ดีและรวดเร็ว

เคยมีนักวิจัยตะวันตกทำการทดลอง โดยให้เด็กๆ ฟังเพลงโซนาต้าที่ประพันธ์โดยคีตกวีชื่อก้องโลกชาวออสเตรเลีย นามว่า โมซาร์ท ซึ่งเป็นดนตรีที่สมบูรณ์เปี่ยมไปด้วยคุณภาพ โดยให้ฟังเพลงนั้นประมาณ 20 นาที

กลุ่มแรก เมื่อฟังเสร็จแล้วให้ทำข้อสอบที่เกี่ยวกับหลักของเหตุและผล

กลุ่มสอง เมื่อฟังเสร็จแล้วให้พักผ่อนครึ่งชั่วโมง จึงทำข้อสอบดังกล่าว

กลุ่มสาม ให้ทำข้อสอบโดยไม่ได้ฟังดนตรีดังกล่าว

ผลปรากฏว่า กลุ่มที่หนึ่งตอบคำถามได้ดีเยี่ยม กลุ่มที่สองตอบคำถามได้บ้าง ส่วนกลุ่มที่สามแทบจะตอบคำถามไม่ได้เลย ซึ่งเป็นการพิสูจน์หลักการที่ได้เสนอไว้ข้างต้นมนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และดนตรีคุณภาพก็เป็นสิ่งหนึ่งในหลายๆ สิ่งที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้เต็มศักยภาพ...

(ดุซงกี พนมยงค์, 2539)

ดนตรีคือภาษาสากลที่ทุกคนสามารถตีความความสามารถตีความได้ เพราะฉะนั้นครุฑุขุฎิ พนมยงค์จึงนำข้อดีของดนตรีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมองให้แก่ผู้ที่สนใจ

การวิจัยเกี่ยวกับ The Mozart Effect : เพลงคลาสสิกทางเลือกใหม่ของการพัฒนาศักยภาพสมองให้เกิดการเพิ่มพูนความทรงจำและความเฉลียวฉลาด หลายปีที่ผ่านมา ได้มีการทดลองซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าการฟังดนตรีคลาสสิกจะทำให้สามารถเพิ่มพูนความทรงจำ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เรียกกันว่า The Mozart Effect เพราะว่าเพลงที่คัดเลือกมาใช้มาใช้ในการเพิ่มพูนความจำนั้นเป็นเพลงของ Wolfgang Amadeus Mozart ประชาชนที่ได้อ่านรายงานเกี่ยวกับการทดลองนี้จากวารสารและหนังสือพิมพ์ชื่อดังต่าง ๆ ก็สนใจที่จะฟังเพลงคลาสสิกเพราะว่ามันน่าจะเป็นวิถีทางที่ดีที่จะเพิ่มพูนความจำและเพิ่มความเฉลียวฉลาดทางปัญญา (อริยะ สุพรรณเกษัช, 2543)

สมองคืออวัยวะสำคัญ มีหน้าที่ควบคุมและจัดระเบียบการทำงานต่างๆ ของร่างกายให้เป็นปกติ มีโครงสร้างหลักๆ แบ่งเป็น

ก้านสมอง (Brainstem) เป็นสมองส่วนแรกๆ ที่พัฒนาในช่วงชีวิตของการปฏิสนธิ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลปฏิกิริยาอัตโนมัติ เช่น การร้องไห้ การสะดุ้งตกใจ ควบคุมดูแลการทำงานของอวัยวะพื้นฐาน เช่น การหายใจ ความดันโลหิต การเต้นของหัวใจ และควบคุมดูแลด้านอารมณ์โดยเฉพาะความวิตกกังวลและสงบสติอารมณ์

สมองน้อย ทำหน้าที่ประสานงานให้กล้ามเนื้อทำงานได้ราบรื่น

สมองใหญ่ (Cerebrum) แบ่งเป็นซีกซ้ายและซีกขวา เชื่อมต่อกันด้วยเส้นใยประสาทที่เรียกว่า “คอร์ปัสคอลลอสซัม” ซึ่งทั้งสองจะแบ่งเป็น

สมองส่วนหน้า มีหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ อย่างมีเหตุผลและควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ แขน ขา ใบหน้า

สมองส่วนข้าง เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความรู้สึก ประสาทสัมผัสต่างๆ เรื่องมิติ ภาษา และการรับรู้ตำแหน่งของร่างกาย

สมองส่วนทัดดอกไม้ม เกี่ยวข้องกับการได้ยิน คำพูด พฤติกรรม ความจำ ภาษาและภาพซับซ้อน

สมองส่วนหลัง เกี่ยวข้องกับการมองเห็นและการจัดการข้อมูลภาพ

สมองลูกน้อยเริ่มพัฒนาตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ ช่วงแรกนี้เป็นการพัฒนาสมองในส่วนที่มีหน้าที่พื้นฐานในส่วนที่มีหน้าที่พื้นฐานในการดำรงชีวิต ส่งผลให้ลูกคลอดปลอดภัย หายใจ หัวใจเต้น กินอาหาร ขับถ่าย มีความรู้สึก และมีปฏิกิริยาตอบสนองทั่วไปได้

ตั้งแต่แรกคลอดตลอดจนถึง 4 ขวบ จะเป็นการพัฒนาสมองส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ความฉลาดของลูก สมองลูกจะเติบโตเร็ว เซลล์ประสาทสมองจะสร้างเส้นใยประสาทเชื่อมต่อกับหรือซินแนปส์เป็นจำนวนมาก เซลล์ประสาทสมองมีหน้าที่สร้างเส้นใยประสาทให้ยื่นออกไปหาเซลล์อื่นๆ

แล้วเชื่อมต่อกันเป็นวงจร ใช้เป็นเส้นทางสื่อสารและสั่งการจากสมองไปยังส่วนอื่นๆ ของร่างกาย ให้มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ได้อย่างราบรื่น

หากลองนำโมบายล์ไปแขวนไว้ที่เตียงของลูก เวลาที่มันเคลื่อนไหวและเกิดเสียงขึ้นมา สมองก็จะแปลความหมายของเสียงนั้น แล้วสั่งการผ่านเส้นใยประสาทให้เด็กหันไปมองตามเสียงด้วยความสนใจ เกิดการจดจำความสัมพันธ์ของเสียงและภาพโมบายล์ที่เห็น เด็กจะเริ่มเรียนรู้ว่าวัตถุที่เห็นนี้เริ่มเคลื่อนไหวแล้วจะมีเสียงแบบนี้ เมื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมตอนโตขึ้นจึงรู้ว่าเจ้าต้นกำเนิดเสียงแบบนี้เรียกว่า “โมบายล์”

นี่คือตัวอย่างกลไกการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ โดยอาศัยเครือข่ายของเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อ ยิ่งเส้นใยประสาทแตกแขนงไปเป็นจำนวนมาก จะส่งผลให้ลูกมีความมีความคิดที่ซับซ้อนลึกซึ้ง เพิ่มพูนความฉลาดให้มากขึ้น

ตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างเส้นใยประสาธน์นี้มาคือ สิ่งแวดล้อม

ในช่วงที่สมองลูกกำลังพัฒนานี้ คุณพ่อคุณแม่ช่วยเพิ่มพลังสมองของลูกได้ โดยการจัดหาสิ่งแวดล้อมที่ดีมาเสริมสร้างพัฒนาการทางสมองของลูกให้เต็มที่ เพราะหากพลาดโอกาสทองนี้ไปก็น่าเสียดายอย่างมาก ซึ่งเสียงดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่ใกล้ชิดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด และปัจจุบันมีงานวิจัยหลายชิ้นบ่งชี้ว่า ดนตรีมีผลดีต่อสมอง

จากโครงสร้างของสมอง เราจะเห็นว่าสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความฉลาดของเด็กถูกแบ่งออกเป็นสองซีก ซึ่งมีหน้าที่ต่างกัน

สมองซีกซ้าย มีหน้าที่เกี่ยวกับทักษะภาษา ตัวเลข การพูด การคิดที่เป็นเหตุผล เปรียบบุคลิกคล้ายเด็กสายวิทย์

สมองซีกขวา มีหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นนามธรรม ศิลปะ จังหวะดนตรี อารมณ์สุนทรีย์ จินตนาการ เปรียบบุคลิกคล้ายเด็กสายศิลป์

เมื่อเราฟังดนตรี เรารู้สึกคือเสียงดนตรีด้วยหน้าที่ของสมองซีกขวา แต่เมื่อฟังแล้วเกิดความคิดจินตนาการไปตามเสียงเพลง สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาจะทำงานพร้อมกัน โดยมีเส้นใยประสาทคอร์ปัส คอสโลสซิม ที่อยู่ตรงกลางของสมองสองซีก คอยประสานงาน คล้ายสะพานเชื่อม ซึ่งยังมีสะพานพาดผ่านมาก การทำงานร่วมกันก็จะสะดวก รวดเร็วและราบรื่น

เห็นได้ว่าดนตรีช่วยให้สมองทั้งสองซีกทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการผสมผสานระหว่างจินตนาการกับความรู้ ส่งผลให้ลูกสามารถพัฒนาความคิดจินตนาการที่เป็นเหตุเป็นผลกันได้ หรือที่เรียกว่าการให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์ ซึ่งนำไปใช้ในเรื่องคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และการคิดขั้นสูงต่อไป

หากสมองเป็นเมล็ดพันธุ์พืช ดนตรีอาจเปรียบได้กับน้ำที่รินรดให้เกิดรากแตกแขนงในดิน รากดูดซึมอาหารไปเลี้ยงลำต้น ในขณะที่เส้นใยประสาทนี้กระจายไปเพื่อสื่อให้ระบบประสาทและ อวัยวะต่างๆ ของร่างกายทำงานร่วมกันได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาเครือข่ายเส้นใยประสาทสมองจำนวนมาก ทำให้สมองสามารถคิดในสิ่งที่ซับซ้อน ได้ ไม่ว่าจะมีปัญหาใดเกิดขึ้นเขาจะคิดแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.2.3 ดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย

ในปัจจุบันดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายเริ่มเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเริ่มมีการเปิดหลักสูตรดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายขึ้นในระบบ การศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มีการเปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี (ศศ.ม.) วิชาเอกดนตรีบำบัด นอกจากนี้ยังมีการเปิดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อผู้ที่สนใจในดนตรีบำบัดอีก ด้วย

นอกจากนั้นแล้วยังมีหน่วยงานหรือโรงพยาบาลในประเทศไทยอีกหลายแห่งที่เปิดรับศาสตร์ ดนตรีบำบัด นำเข้ามาใช้เป็นทางเลือกในการบำบัดรักษา เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลศิริราช หรือโรงพยาบาลส่วนภูมิภาค เช่น โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หรือ โรงพยาบาลเอกชน เช่น โรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นต้น

ตัวอย่างการใช้ดนตรีเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้แก่ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย อย่างเช่นการก่อตั้งวง MDCU band วงดนตรีของนิสิตคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย หรือในกรณีของนิสิตตั้งแต่ชั้นปีที่ 4 ถึงนิสิตชั้นปีที่ 6 ที่ต้องไปเรียนตามโรงพยาบาล พระปกเกล้า จันทบุรี อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระปกเกล้า นพ.สมชาย เทพเจริญนิรันดร์ที่ได้ อนุมัติงบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรีมาเพื่อให้นิสิตคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ได้มีโอกาสใช้ เพื่อใช้เล่นผ่อนคลาย ซึ่งผลที่ได้รับจากการลงทุนครั้งนี้ทำให้เกิดผลมากกว่าที่ต้องการ

เนื่องจากความตั้งใจแรกของอดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระปกเกล้า นพ.สมชาย เทพเจริญนิรันดร์ คือต้องการให้นิสิตแพทย์ที่เรียนหนักได้รับความผ่อนคลาย แต่นิสิตแพทย์เหล่านี้ได้ใช้ ฟีกซ์อิมและแต่งเพลงเพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดคำแนะนำทางด้านการแพทย์ให้แก่ชาวบ้านใน ชุมชน เนื่องจากในชุมชนในจังหวัดจันทบุรีมีการปลูกผลไม้ไม่มาก ดังนั้นจึงทำให้ชาวไร่ชาวนาต้องใช้ สารเคมีในการบำรุงต้นไม้เหล่านั้นเป็นจำนวนมากจึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพใน ระยะยาว นิสิตคณะแพทย์จึงแต่งเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองและสาเหตุ ที่เลือกใช้เพลงลูกทุ่งเพราะเชื่อว่าด้วยจังหวะและทำนองจะสามารถทำให้ชาวบ้านในชุมชนสามารถ เข้าถึงบทเพลงได้ง่าย

...การใช้ดนตรีเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านในชุมชนเป็นเรื่องที่ส่งผลดีต่อทุกฝ่าย ทั้งคนทำเพลงและคนฟังเพลง เพราะคนทำเพลงคือนิสิตแพทย์มีความสุขและสนุกมากที่ได้ทำเพลงเหล่านี้พวกเราไม่ได้ตั้งใจทำเป็นอาชีพ แต่พวกเราต้องการทำเพื่อให้คนฟังได้รับความรู้และมีความสุขในขณะที่ฟัง...

(อภิสิทธิ์ อิ่มเสมอ, สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ 2559)

เห็นได้ว่าดนตรีนั้นมีคุณค่าโดยตรงสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟังเพราะเนื้อเพลงสามารถให้ความรู้แก่ผู้ฟังได้โดยตรงอยู่แล้วนอกจากนั้น ทำนองยังสามารถทำให้ผู้ฟังสามารถจดจำเนื้อหาของเพลงได้ดียิ่งขึ้น

...ดนตรีทำให้ชาวบ้านได้รับความรู้ได้ดี อย่างเช่นตอนเดินไปตลาดเมื่อลองถามชาวบ้านถึงสารพิษตัวที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ชาวบ้านก็สามารถตอบได้อย่างแม่นยำ พอลองเข้าไปถามว่าจำได้ยังไง ชาวบ้านก็ตอบว่าได้ยินจากเพลงที่เปิดในเสียงตามสาย...

(อภิสิทธิ์ อิ่มเสมอ, สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ 2559)

บทเพลงที่นิสิตแพทย์จุฬาแต่งขึ้นมา โดยมีแรงบันดาลใจหลักคือครูดุษฎี พนมยงค์ซึ่งเป็นผู้ที่ชื่อในพลังของดนตรีที่ดี และมีแรงบันดาลใจเสริมมาจากภาพยนตร์เรื่อง “หมอเจี๊ยะ” เพราะในภาพยนตร์เรื่องนี้มีฉากตอนที่นิสิตแพทย์ได้แต่งเพลงขึ้นมาสำหรับใช้แนะนำโรคฉี่หนูให้แก่ผู้คนในชุมชน ซึ่งผลตอบรับของชุมชนถือว่าดีมาก มีคนเข้าใจโรคฉี่หนูมากขึ้น ดังนั้นเมื่อเหล่านิสิตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ลงชุมชนและได้พบสาเหตุว่าชาวบ้านใช้สารเคมีมาก จนอาจจะส่งผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาว นิสิตแพทย์เหล่านี้จึงแต่งเพลงขึ้นมา เนื้อหามีดังนี้

“คอไฟ ไชเปอร์อะบาๆ
เอามาชิมารามาตุ๊กัน เอามาชิมารามาตุ๊กัน
ฉีดยานสุดคมทุกวัน ฉีดยานสุดคมทุกวัน
ไม่ทันระวังภัยมาถึงตัว

ถ้าฟันแล้วมีอาการ เวียนหัว ตาลาย ผื่นแดงขึ้นมา
ทุกคนต้องช่วยกันพา ทุกคนต้องช่วยกันพา
พามาโรงพยาบาลมาตรวจเลือดกัน

พวกนี้นั้นเป็นภัยเงียบที่เห็นเรี่ยเบาๆ ไม่มีอาการ
แต่สารมันสั่งสมนาน แต่สารมันสั่งสมนาน
พ่นไปพ่นมา...
เอ้า!!! เป็น มะเร็งงงง”

นอกจากคุณประโยชน์ของดนตรีในด้านการฟังให้ได้ความรู้และสุนทรียภาพแล้ว ดนตรียังสามารถเป็นสื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดี หรือลดช่องว่างทางฐานะในสังคมได้ เพราะชาวบ้านในชุมชนรอบนอกมักจะคิดอยู่เสมอว่าแพทย์เป็นอาชีพที่สูงส่ง ทำให้บางครั้งชาวบ้านไม่กล้าที่จะปฏิสัมพันธ์ด้วย แต่หลังจากที่นิสิตแพทย์จุฬาฯ ได้ใช้บทเพลงกระจายเสียงตามสายและลงไปในชุมชนเพื่อให้ความรู้ จึงเกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน ทำให้งานสำเร็จด้วยดี ดังที่แพทย์ได้เล่าว่า

...ตอนแรกที่บอกว่าเป็นคนร้องเพลงนี้ ชาวบ้านก็ไม่เชื่อว่าเป็นหมอ ชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นนักร้องอาชีพ สุดท้ายก็ร้องให้ฟัง ชาวบ้านแปลกใจมากๆ เพราะไม่คิดว่าหมอจะเล่นดนตรีได้ ร้องเพลงได้ พอหลังจากนั้นเราก็กลายเป็นดาราดังเลย ชาวบ้านให้ร้องอีกหลายเพลงเลย...

(ธนชนนี โลहितคุปต์, สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ 2559)

จะเห็นได้ว่า ดนตรีสามารถสร้างเสริมมิตรภาพที่สวຍงามได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็ใคร ทำอาชีพอะไร ยศถาบรรดาศักดิ์สูงส่งปานใด เพราะดนตรีมีคุณค่าต่อมนุษย์ทุกคน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าดนตรีส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสังคมเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์เห็นว่าดนตรีมีคุณค่าทางจิตใจแล้ว ในขณะที่เด็วดนตรียังส่งผลดีต่อร่างกายและสมอง ดนตรีมีส่วนช่วยให้ระบบภายในร่างกายเกิดการสมดุลเป็นเหตุให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานการแสดงหรือกิจกรรมดนตรีต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่ประทับใจแก่ผู้ชม ด้วยเหตุนี้ครุฑุชฎี พนมยงค์จึงเน้นย้ำให้นักดนตรี นักร้องต้องดูแลสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ โดยเฉพาะนักร้องที่จะต้องดูแลสุขภาพเสียงของตนเองให้ดีอยู่เสมอด้วยการกินดี อยู่ดีและลักษณะสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ซึ่งนับว่าเป็นการส่งผลให้กับร่างกายในทางอ้อมอีกด้วย

นอกจากนั้นแล้วครุฑุชฎี พนมยงค์ยังใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ร่างกายแล้ว ดนตรียังสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

5.3 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม

ครุฑุชฎี พนมยงค์เป็นผู้หนึ่งที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูที่มีการนำบนเพลงที่ส่งเสริมความสามัคคีภายในชาติ และยังมีการใช้

ดนตรีเป็นสื่อในการส่งเสริมวัฒนธรรมและวิถีไทย เช่น เพลงส้มตำ (อาหารไทย) เพลงงูกินหาง (การละเล่นแบบไทย)

ตัวอย่างเช่น เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีโอกาสได้เข้าร่วมการแสดงคอนเสิร์ต “สัมผัสรัก...สองฝั่งโขง” ที่นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การเดินทางไปประเทศลาวครั้งนี้เป็นการเดินทางเพื่อไปแสดงวัฒนธรรมไทย ไม่ใช่การแข่งขันแต่ วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูยังคงแสดงอย่างเต็มที่เพื่อแสดงความสวยงามของวัฒนธรรมไทย ซึ่งการแสดงนี้เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้เป็นอย่างดี

ขณะเดียวกันครุฑุชฎี พนมยงค์ยังทำให้บรรยากาศของการทำกิจกรรมดนตรีทุกอย่างออกมาเป็นความรู้สึกแบบครอบครัว เพราะท่านเชื่อว่าการเป็นครอบครัวถึงแม้จะมีความบาดหมางหรือมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ท้ายที่สุดแล้วทุกอย่างจะกลับมาดีดังเดิม

...เรารักกันเหมือนเป็นคนครอบครัวเดียวกัน บางทีอาจจะมีเรื่องเล็กๆ น้อยๆ กระทบกระถ่างแต่ว่ารักกัน อย่างเช่นครั้งหนึ่งเมื่อปีก่อน เราได้รับเชิญจากสถานเอกอัครราชทูตไทยที่พม่า มีสมาชิกคนหนึ่งไม่สบาย ปรากฏว่าเขาขึ้นเวทีไปแสดงด้วยความอดทน พอแสดงเสร็จเขาก็หมดแรง เป็นลมล้มลงไปเพื่อก้ช่วยกันหามเขาให้นั่งเก้าอี้แล้วก็พาเขาลงเวที ก็ประทับใจ...

(ดุชฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2558)

หากมองปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ครุฑุชฎี พนมยงค์ก็ให้ความเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้ยิ่งทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความต้องการเอาตัวรอด การแก้ปัญหาของตัวบุคคลทำให้ผู้คนลิ้มความสุขขั้นพื้นฐานที่แท้จริง

...แต่ในสังคมที่แสนจะสับสนวุ่นวาย เต็มไปด้วยการเอารอดเอาเปรียบเช่นทุกวันนี้ รวมทั้งมลภาวะที่เป็นพิษ ทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนไขว่คว้าเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ส่งผลให้มนุษย์ขาดความสุขขั้นพื้นฐานที่พึงมี...

(ดุชฎี พนมยงค์, 2559)

ตัวอย่างเมื่อเกิดภัยพิบัติครั้งใหญ่ที่ประเทศเนปาล เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2558 ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศเนปาลเป็นอย่างมาก น้ำใจจากทั่วโลกต่างหลั่งไหลเข้าไปช่วยเหลือชาวเนปาล

ในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ครูดุขุฎี พนมยงค์จัดคอนเสิร์ตการกุศล “Never Alone” เพื่อหารายได้ นำไปมอบให้แก่ชาวเนปาลเพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูประเทศ ซึ่งในคอนเสิร์ต “Never Alone” ครั้งนี้สามารถรวบรวมจำนวนเงินได้ถึง 393,030 บาท (สามแสนเก้าหมื่นสามพันสามสิบบาท) อีกทั้งสมาชิวงประสานเสียงสวนพลูยังรวมกลุ่มกันไปร้องเพลงที่สถานีรถไฟฟ้าพญาไททางเชื่อมต่อแอร์พอร์ตลิงค์ เพื่อหารายได้เป็นไปบริจาคแก่ชาวเนปาลเช่นกันซึ่งในงานนี้สมาชิวงประสานเสียงสวนพลูสามารถหารายได้ได้ถึง 16,520 บาท (หนึ่งหมื่นหกพันห้าร้อยยี่สิบบาท)

นอกจากยังมีผลงานของท่านที่ปรากฏมีทั้งผลงานการเป็นนักเขียน เช่น หนังสือเพลงชาติ ซึ่งกล่าวถึงความงดงามของธรรมชาติบ้านเกิด การปลูกไร่จืดใจให้ต่อสู้ปกป้องแผ่นดิน การเชิดชูความยิ่งใหญ่ของชนชาติ การสรรเสริญพระบารมีของพระมหากษัตริย์และความสามัคคีในชาติ

อีกทั้งครูดุขุฎี พนมยงค์มีความผูกพันกับดนตรีมาตั้งแต่ในสมัยวัยเยาว์ เพลงแรกที่ท่านจำได้คือเพลง home sweet home เพราะเพลงนี้เป็นเพลงที่คุณแม่พูนสุข พนมยงค์เป็นผู้เล่นเปียโนพลางร้องเนื้อไปด้วย เนื้อหาหลักที่ท่านชอบคือ “home sweet home, there’s no place like home”

ท่านกล่าวว่า เนื้อหาของเพลงในตอนนี้อยู่เหมือนกับครอบครัวของท่าน เพราะครอบครัวพนมยงค์คือครอบครัวที่อบอุ่น พี่น้องรักใคร่กลมเกลียว เดินสายกลาง และมีความสุขตามอัธยาศัย เพราะว่าไม่ได้อยู่ที่บ้านสาทร บ้านสีลม ทำเนียบท่าช้าง (ตอนที่ท่านปรีดี พนมยงค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์) บ้านพูนสุข-ป้อมเพชรนิคม บ้านพักหลายๆ แห่งที่เมืองจีน หรือแม้กระทั่งบ้านหลังเล็กๆ ชานกรุงปารีส ทุกๆ ที่ครอบครัวพนมยงค์ก็ยังรักกันและสิ่งที่ยังขาดไม่ได้อีกอย่างหนึ่งก็คือเปียโน “ที่โตมิตนตรี ที่นั่นมีความเจริญ”

ครูดุขุฎี พนมยงค์เห็นว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้ ดนตรีบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของสังคมแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นการที่ครอบครัวของครูดุขุฎี พนมยงค์มีการใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต จึงทำให้ครอบครัวของท่านมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ซึ่งครอบครัวถือเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมหากครอบครัวเข้มแข็งก็จะทำให้สังคมและประเทศชาติเข้มแข็งเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ดนตรีของครูดุขุฎี พนมยงค์สามารถเป็นสื่อกลางในการสร้างสรรค์สังคมให้กลับมามีความสงบได้ ท่านได้ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการแสดงความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ สร้างความสามัคคี ระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง ปลูกฝังความรักชาติให้แก่ผู้คนในสังคม รวมทั้งลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมดนตรีต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมดังนี้

5.3.1 ดนตรีเพื่อสร้างความสามัคคี

การจัดกิจกรรมดนตรีแบบกลุ่ม คือการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมดนตรีร่วมกับผู้อื่น เช่น การร้องเพลง เต้นระบำ รำละคร หรือการตั้งวงดนตรี เล่นกับคุณพ่อคุณแม่พี่ๆ น้องๆ ในบ้านหรือกับ

เพื่อนๆ เป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีได้ รู้จักการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามกิจกรรมดนตรีแบบเดี่ยว เช่น การเล่นดนตรี การร้องเพลง หรือการเต้นระบำรำฟ้อนคนเดียวต่อหน้าคนอื่น ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้นักเรียน ทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้ได้แสดงความสามารถ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเอง (self-esteem) และตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง (ego Asset)

ผลงานนักร้องประสานเสียงสวนพลูของครูดุขุฎี พนมยงค์ซึ่งได้เป็นตัวแทนจากประเทศไทยไปเปิดแสดงในงานมหกรรมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมนานาชาติ “The Third International Festival of Diversity 17-27 May 2010” ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส (พ.ศ. 2553) ซึ่งจากการแสดงนักร้องประสานเสียงครั้งนี้ เห็นได้ว่าดนตรีสามารถมีส่วนช่วยในการสร้างความสามัคคีกันระหว่างชาติได้นอกจากนั้นดนตรีเป็นสิ่งที่สามารถหล่อหลอมให้ประชาชนในชาติเกิดความสามัคคีกันได้ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาขัดแย้งกันมากแค่ไหน แต่ดนตรีจะเป็นสิ่งที่สามารถประสานรอยร้าวให้เกิดความสามัคคีกันในชาติบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

...ปัจจุบันมันมีแต่ความแตกแยก ถ้าจับนักการเมืองหรือนักอยากเล่นการเมืองมาเรียนขับร้องประสานเสียงคิดว่าสิ่งที่ดีๆ มันจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะพวกอยู่ในสภามาร้องประสานเสียงคุณจะได้ฝึกจิตฝึกสมาธิฝึกจิตใจฝึกการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ

...

(ดุขุฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

จากบทสัมภาษณ์ของครูดุขุฎี พนมยงค์ทำให้เห็นว่าท่านมีความมั่นใจในอาณาเขตของดนตรีที่จะสามารถสร้างความสามัคคีให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งทั้งสองหน่วยงานนี้นับว่าเป็นกำลังในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

5.3.2 ดนตรีเพื่อสร้างระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง

ดนตรีสามารถเป็นสื่อที่จะให้เกิดการรักษาระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง โดยวิธีนี้เป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้ครู - อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องเหน็ดเหนื่อยหรือเคี่ยวเข็ญบังคับ เช่น ตัวอย่างการใช้สัญญาณที่เป็นเสียงเพลงหรือดนตรีบอกนักเรียนว่า ถ้าได้ยินเสียงสัญญาณนี้ทุกคนจะต้องมาเข้าแถว สัญญาณเสียงนี้ทุกคนจะต้องหยุดเล่น สัญญาณนอน สัญญาณรับประทานอาหาร สัญญาณดื่มน้ำ ฯลฯ ซึ่งอาจใช้สัญญาณเสียงที่เป็นเสียงดนตรีง่ายๆ เช่น นกหวีดเป่าเป็นจังหวะ เสียงกลอง เสียงกรับ เสียงฉิ่ง - ฉับ เสียงกระดิ่งสั้น เป็นจังหวะหรือเสียงเพลงใดเพลงหนึ่ง ซึ่งถ้านักเรียนเข้าใจและเคยชินกับสัญญาณเสียงทางดนตรีเหล่านี้ เด็กจะปฏิบัติทุกอย่างได้ดีมีความ

พร้อมเพรียงกัน โดยที่ครูหรือผู้อ่านเองไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการที่จะต้องคอยตะโกนบอกเด็กอยู่ทุกระยะ ฉะนั้นดนตรีจึงเป็นสื่อสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยพัฒนาระเบียบวินัย รวมถึงความพร้อมเพรียงของเด็กปฐมวัยได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนั้นแล้วในสำหรับผู้ใหญ่แล้วยังมีการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือที่สร้างระเบียบวินัยให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานด้วย อย่างเช่น ทหารที่มีวงดุริยางค์ทหารเพื่อสร้างระเบียบวินัยในการเดินสวนสนาม นอกจากนี้ยังมีองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบวินัย อย่างเช่นโรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ มีการเปิดเพลงเพื่อเรียกนักเรียนให้มาเข้าแถวเคารพธงชาติในเวลาเช้า เป็นต้น

เห็นได้ว่าดนตรีสามารถสร้างระเบียบวินัยให้แก่มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ดนตรีสามารถเข้าถึงได้ทั้งนั้น

...ตั้งแต่มาอยู่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลู ผมก็กลายเป็นคนที่มีระเบียบมากขึ้น
อย่างเห็นได้ชัด การทำงานกันเป็นทีมของวงสวนพลูสามารถพัฒนาตัวเองให้
กลายเป็นคนใหม่...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

จากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูดุซงญอ พนมยงค์พบว่า การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ในวงนักร้อง
ประสานเสียงสวนพลูสามารถสร้างระเบียบวินัยให้กับทีมได้ เพราะการร้องเพลงประสานเสียง

5.3.3 ดนตรีช่วยในการปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง

บทบาทหน้าที่ของดนตรีที่มีต่อสังคมนั้นมีบทบาทอยู่หลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การให้ความสนุกสนานและผ่อนคลายความเครียดให้กับประชาชนในสังคม การใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการช่วยบำบัดผู้ป่วย หรือแม้กระทั่งการใช้ดนตรีเพื่อเป็นสื่อเพื่อสร้างพลังบางอย่างให้กับกลุ่มชนต่างๆ เพื่อสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นเราจะเห็นว่าดนตรีนั้นเปรียบเสมือนกับสถาบันหนึ่งในโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญไม่แพ้กับสถาบันอื่นๆ ในสังคม

การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องแรกอยู่ในกิจกรรมต่างๆ สิ่งที่จะเป็นสื่อที่ดีที่สุด คือ การใช้เพลงหรือดนตรี ทำนองและจังหวะต่างๆ เป็นเครื่องช่วยกระตุ้น ส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงที่มีจังหวะเร้าใจ คึกคัก สนุกสนาน มีความหมายที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความเสียสละเพื่อชาติของวีรชนบรรพบุรุษ ตลอดจนจตุรัสอย่างที่ดีงามของผู้เสียสละ จะเป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเทศชาติ เห็นความสำคัญของบรรพบุรุษที่ได้ช่วยกันป้องกันประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้ จะเป็นตัวปลูกฝังแทรกซึมความรักชาติบ้านเมือง ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดต่อไปในอนาคต โดยการใช้นักร้องเป็นสื่อ นำทางได้เป็นอย่างดี

5.3.4 ดนตรีช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม

เพลงและดนตรีจะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาบางอย่างของเด็ก เช่น เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ขี้อาย มีความก้าวร้าว ฯลฯ เราสามารถนำกิจกรรมทางดนตรีเข้ามาช่วยปรับ หรือแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีการนำกิจกรรมทางดนตรีมาสร้างสรรค์ บูรณาการ และประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการพัฒนาการและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของเด็ก จากประสบการณ์ผู้เขียนคิดว่าเด็กในระดับปฐมวัยจะมีปัญหา ข้อบกพร่องและความพิการด้านต่างๆ แตกต่างกันไป ซึ่งปัญหาข้อบกพร่องและความพิการทุกอย่างสามารถที่จะนำกิจกรรมทางดนตรีเข้าบำบัดแก้ไขได้อย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความสนใจต่ำ เด็กที่มีสมาธิสั้น เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพูด มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะในการเคลื่อนไหว การปรับตัว ความคิดและจินตนาการ สายตา การอยู่ร่วมกัน การรักษาหรือลักษณะของต่างๆ ความซาบซึ้ง ความสามารถ ระดับความสมหวัง ประการที่สำคัญดนตรีสามารถนำไปใช้บำบัดการที่เด็กพิการ ทั้งด้านการพูด ตา หู ร่างกาย สมอ หรือแม้กระทั่งเด็กที่มีปัญหาหรือความบกพร่องทางอารมณ์ ซึ่งผู้ที่นำกิจกรรมทางดนตรีมาใช้เชื่อกันว่า อิทธิพลหรืออำนาจของเสียงเพลงหรือดนตรีจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ คุณค่าและเกิดอารมณ์แก่เด็กในการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ในตัวเด็กได้

ประการสำคัญในการเรียนการสอนระดับเด็ก ดนตรีสามารถนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยนักวิชาการทางดนตรี เรียกกันว่าดนตรีบำบัด อันเป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่มีประโยชน์มหาศาลต่อเด็กโดยการประยุกต์กิจกรรมทางดนตรีหรือเพลงที่เลือกสรรเป็นอย่างดีมาใช้กับเด็ก ความตั้งใจของการนำดนตรีบำบัดมาใช้คือการพัฒนาศักยภาพของเด็ก ช่วยแก้ไขความผิดปกติ ความบกพร่องของเด็กในระหว่างที่มารับการบำบัดหรือศึกษาฟื้นฟูพัฒนาสมรรถภาพ ซึ่งเด็กเหล่านี้อาจเป็นเด็กสติปัญญาในระดับสูง เด็กที่มีปัญหาทางการอ่าน เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ เด็กที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ เด็กพิการ หรือเด็กพิเศษ ฯลฯ โดยการบำบัดด้วยดนตรีเป็นการเริ่มที่ตัวเด็กไม่ได้เริ่มจากดนตรี

การใช้เด็กเป็นศูนย์กลางของการบำบัด นักดนตรี นักดนตรีบำบัดจะวินิจฉัยปัญหาของเด็ก แล้วจึงวางแผนจัดกิจกรรมทางดนตรีให้สอดคล้องกับความต้องการ ความบกพร่องหรือปัญหาของเด็ก แต่ละคนเป็นรายๆ ไป การบำบัดด้วยดนตรีของเด็กพิเศษเหล่านี้ อาจทำแบบกลุ่มหรือแบบเดี่ยว ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่พึงประสงค์ สิ่งสำคัญของการบำบัดดนตรีสำหรับเด็ก จะเน้นการบำบัดดนตรีเป็นรายบุคคล จะเริ่มที่ปัญหาและสภาพข้อบกพร่อง ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนๆ การบำบัดด้วยดนตรีนี้มีจุดมุ่งหมายคล้ายกับการบำบัดรักษาด้วยวิธีการหรือเครื่องมืออื่นๆ โดยมุ่งที่จะใช้กิจกรรมทางดนตรีเป็นสื่อกระตุ้นหรือช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการ ประสบความสำเร็จในการ

ปรับพฤติกรรมต่างๆ ทั้งยังส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมใหม่ อันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งปกติในชีวิตและวัยของเด็กแต่ละช่วงให้คงอยู่แลพัฒนาการต่อไป

กล่าวโดยสรุป ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์คือ ดนตรีสามารถเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นพฤติกรรมให้สามารถประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ดนตรีสามารถสร้างคนให้สามารถมีพัฒนาการอันเจริญขึ้นเรื่องของพฤติกรรมและที่สำคัญคือดนตรีสามารถสร้างความสามัคคีให้แก่สังคมได้

ลักษณะดนตรีที่นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์

การฟังดนตรีเปรียบได้กับการรับประทานอาหาร เพราะประสาทรับรสของแต่ละคนย่อมต่างกันดังนั้นรสนิยมความชอบของอาหารจึงแตกต่างกัน แต่ดนตรีและอาหารต่างกันตรงที่ดนตรีใช้หูเพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสทางเสียงในการส่งข้อมูลไปยังสมอง แต่อาหารใช้ปาก จมูกหรือแม้กระทั่งตาเพื่อกระตุ้นประสาทรับรสชาติ

ส่วนนักดนตรีเปรียบได้กับผู้ที่มีหน้าที่ปรุงอาหาร นักดนตรีต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบคุณภาพของเสียงดนตรีที่จะเกิดขึ้นเหล่านั้น ซึ่งสิ่งสำคัญในการบรรเลงดนตรีของนักดนตรีและการปรุงอาหารของพ่อครัวคือการต้องใช้การฝึกฝนเพื่อให้พัฒนาทักษะจนกระทั่งเกิดความชำนาญ ครูดุษฎี พนมยงค์กล่าวได้น่าสนใจเกี่ยวกับรสนิยมของแต่ละบุคคลว่าเป็นสิ่งที่คนอื่นไม่สามารถมาบังคับได้ เพราะทุกคนต่างมีรสนิยมที่ไม่เหมือนกันดังนั้นการที่ใครคนใดคนหนึ่งจะชอบรสชาติของอาหารและดนตรีแบบไหนล้วนแต่เป็นเรื่องส่วนตัว คนอื่นไม่สามารถมากล่าวว่าไม่ดีเห็นจะเป็นไปไม่ได้

แต่กระนั้นในมุมมองของครูดุษฎี พนมยงค์มองว่าดนตรีคลาสสิกหรือดนตรีไทยเดิมเป็นดนตรีที่มีความประณีต ใช้ความละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์ขึ้นมาดังนั้นผลของดนตรีประเภทจึงควรค่าต่อการรับฟัง เพราะดนตรีเหล่านี้ไม่มีผลร้ายต่อผู้ฟังแต่กลับมอบต่อสุขภาพจิตที่ดีเหมือนอาหารที่ถูกปรุงแต่งด้วยวัตถุดิบที่มีประโยชน์ยอมทำให้ผู้ที่รับประทานมีสุขภาพที่ดี กลับกันหากอาหารที่ใช้แต่วัตถุดิบปรุงแต่งไร้ซึ่งสารอาหารที่มีประโยชน์ยอมทำให้ผู้ที่รับประทานมีแต่จะสุขภาพเสื่อมเสีย ดังนั้นในฐานะคนฟังดนตรีก็ควรที่จะเลือกสรรสิ่งที่มีคุณประโยชน์ให้แก่ร่างกายของตนเอง สร้างรสนิยมที่ถูกต้องในการฟังดนตรีเพราะดนตรีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีมากมาย มีทั้งดนตรีที่ดีสร้างสรรค์สังคมและดนตรีที่ไม่ที่บั่นทอนจิตใจและสร้างความแตกร้าวให้กับสังคม

“คำตอบอยู่ที่ใจของท่านเอง” ครูดุษฎี พนมยงค์ได้บอกให้แก่ผู้ฟังทุกคนแล้วว่าสามารถค้นหาคำตอบได้ที่ไหน “ใจ” คือสุนทรียภาพที่เป็นปัจเจกของแต่ละคน การสร้างสุนทรียภาพในจิตใจเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ดังนั้นดนตรีจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัยเช่นกัน

ครูดุษฎี พนมยงค์รังสรรค์โครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้ชื่อโครงการ “ดนตรี... ลมหายใจ... ชีวิต” ท่านใช้โครงการนี้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูดุษฎี

พนมยงค์มีโอกาสได้ในโครงการนี้ไปใช้กับบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยมากกว่า 16,000 คน นอกจากนั้นครูดุษฎี พนมยงค์ยังก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและสร้างสุนทรียภาพให้แก่ผู้ฟัง

การสอนและการสร้างลูกศิษย์เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีวิชาความรู้ติดตัวรวมทุกมีสุนทรียภาพสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น นับว่าเป็นสิ่งที่ครูดุษฎี พนมยงค์ไม่เคยมองข้าม ลักษณะของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์มีดังนี้

1. คุณค่าของดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้

ในการสัมภาษณ์หรืองานเขียนของครูดุษฎี พนมยงค์จะกล่าวไว้เสมอเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีที่สามารถพิสูจน์ได้โดยวิทยาศาสตร์ ท่านยืนยันว่าดนตรีที่ดีมีคุณภาพสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

...หมอทั้งหลายในโลกนี้ค้นคิดอยู่ตั้งนานแล้วพบว่า ดนตรีคลาสสิกโดยเฉพาะดนตรีของโมซาร์ททำให้เด็กที่อยู่ในครรภ์เนี่ยรู้จักมีตรรกะ รู้จักคิด คือดนตรีของโมซาร์ท โดยเฉพาะ คำจะมีประโยคหนึ่งทำนองถามและจะมีประโยคหนึ่งเป็นการตอบ คือมันทำให้เด็กสร้างเหตุผลในตัวตั้งแต่เค้าเล็กๆ เพราะฉะนั้นทำไมถึงบอกว่าการฟังดนตรีคลาสสิกเหมือนกับการกินวิตามิน กินยาบำรุงสมอง แล้วก็เดี๋ยวนี้ทั่วโลกก็คิดนี้ แม้แต่กับสัตว์หรือกับพืช เค้าก็ใช้สิ่งเหล่านี้ คือเคยอยู่ประเทศจีนวันหนึ่งไปเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ที่เค้าปลูกไม้ดอก เค้าเปิดเพลงคลาสสิก ตอนนั้นก็ยังเด็กเลยงว่าเค้าเปิดทำไม เปิดใครฟัง เค้าบอกเปิดให้ต้นไม้ฟัง แล้วต้นไม้ก็จะออกดอก ออกใบ งงตามส่วน สัตว์นี่ก็เหมือนกัน วัวเนี่ยถ้าฟังดนตรีคลาสสิกแล้วจะให้นมเยอะ แล้วก็เนื้อวัวเนี่ยจะนุ่ม สำหรับประเทศไทยเคยมีคนที่เค้ามีฟาร์มเลี้ยงไก่จำไม่ได้แล้วสักยี่สิบปีแล้ว แถว ฉะเชิงเทรา เค้าเปิดเพลงลูกทุ่ง ลูกทุ่งนี่ก็คือไทยคลาสสิกนะคะ ให้ไก่ฟังแล้วไก่ก็จะออกไข่เยอะ เนี่ยจริงๆ มันเป็นการค้นคว้าของโลกตะวันตก ซึ่งในประเทศไทยเดี๋ยวนี้ก็มีควมตื่นตัว...

(ดุษฎี พนมยงค์, 2555)

2. ดนตรีที่มีคุณธรรม

ชีวประวัติของครูดุษฎี พนมยงค์เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเป็นครูผู้เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ท่านเป็นลูกศิษย์ของท่านพุทธทาส ภิกขุ นอกจากนั้นผลงานดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงการใช้นักร้องที่มีเนื้อหาเสริมสร้างคุณธรรมของครูดุษฎี พนมยงค์ในการเป็นเครื่องมือในการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

...ครูคุษฎีท่านจะเอาแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ มาทำเป็นเพลงด้วยก็มี ผมไปแสดงดนตรีที่เป็นเล่นที่สวนโมกข์ที่ได้ เอาขอ เอาดนตรีไทยไปประยุกต์ใช้ และคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ ใช้ดนตรีไทย ธรรมะและร้องประสานเสียงบูรณาการ 3 อย่างเมื่อออกมา ก็จะเห็นว่าไม่มีคนทำ...

(วิชฎาลัมพก์ เหล่าวาณิช, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

ตัวอย่างเพลงลมหายใจแห่งสันติ มีเนื้อหาดังนี้

โพธิ์แห่งธรรมแผ่เงาร่มใบตระหง่าน
วันแห่งการอุบัติแสงธรรมเจดีย์ฟ้า
มหาบุรุษ พุทธศาสดา
เปิดดวงตาเห็นแจ้งจักรวาล
บัวแบ่งบานดอกชูพื้นธารมลทิน
ธรรมหลังรินชโลมหาไถเปรียบปาน
ดับทุกข์ ดับโศก รู้ ตื่น เบิกบาน
ปาฏิหาริย์ แห่งการรู้แจ้ง
เป็นดังของขวัญ ผากโลกเอาไว้
สงบในใจบนทางสายกลาง
ที่มีดกก็เห็น กลายเป็นสว่าง
ที่ทุกข์ก็จาง ด้วยแสงธรรมนำทาง
แบ่งปันความรักให้โลกนี้สดใส
แบ่งปันลมหายใจแห่งสันติภาพ
คือทางแห่งปัญญา มรรคาสู่นิพพาน
คือรู้ - ตื่น - เบิกบาน เหนือกาลเวลา

บทเพลงนี้ประพันธ์เนื้อร้องและทำนองโดยอาจารย์ไกรวัล กุลวัฒน์โนทัย ถูกประพันธ์ขึ้นเนื่องในโอกาสวันวิสาขบูชาโลก และในปีพ.ศ. 2555 เป็นปีมงคลฉลองครบรอบ 2,600 ปีแห่งการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูจึงนำมาขับร้องในคอนเสิร์ต A Journey to Harmony เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2555 ณ โรงละครอักษรรา

เห็นได้ว่าผลงานที่ครูดุซฎี พนมยงค์รังสรรค์ขึ้นมา นั้นมีเหตุผลเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ผู้ฟังและผู้ขับร้องจากการสัมผัสกับลักษณะของครูดุซฎี พนมยงค์พบว่าในการสอนของครูดุซฎี พนมยงค์ท่านไม่ได้สอนเฉพาะได้ดนตรีอย่างเดียว แต่ท่านยังสอนให้ลูกศิษย์เข้าใจถึงความหมายของบทเพลง มีเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวข้องมาแบ่งปันให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้อยู่เสมอ

นอกจากนั้นครูดุซฎี พนมยงค์ไม่ได้รู้แต่เรื่องราวของศาสนาพุทธแต่เพียงอย่างเดียว ท่านเคยเรียนที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟ คอนเวนต์ โรงเรียนของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกและใช้ชีวิตที่ประเทศฝรั่งเศส ประเทศที่มีศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประจำชาติ อีกทั้งพูนสุข พนมยงค์ผู้เป็นมารดาของครูดุซฎี พนมยงค์เป็นตัวอย่างของคนผู้ใฝ่ธรรม คือพูนสุข พนมยงค์ไม่เคยปิดกั้นคำสอนของศาสนาอื่นเลย ท่านฟังคำเทศนาของทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ดังนั้นครูดุซฎี พนมยงค์จึงเป็นผู้ที่มีความคุณธรรมอย่างเปี่ยมล้น ทางส่งผ่านคุณธรรมเหล่านี้ผ่านทั้งคำสอน บทเพลงและการกระทำ

3. ดนตรีพัฒนาบุคลิกภาพ

ในต่างชาติถือว่าวิชาดนตรี ศิลปะ และพลศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญที่สุดในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่นักเรียน นอกจากนั้นแล้วยังสามารถปลูกฝังรสนิยมและสร้างระเบียบวินัยอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนเพื่อเหล่านักเรียนเหล่านี้จะสามารถเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต สามารถเข้าสังคมเป็น เป็นคนที่มีรู้จักการใช้ชีวิต ดังนั้นแล้วต่างประเทศจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคัดเลือกครูในด้านวิชาดนตรี ศิลปะและพลศึกษาเป็นพิเศษ นักเรียนต่างประเทศจึงรักและเห็นคุณค่าของการเล่นดนตรี การฟังดนตรี

ในโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของดุซฎี พนมยงค์จึงพยายามนำดนตรีมาใช้พัฒนาบุคลิกภาพของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมดนตรี ท่านใช้เสียงดนตรีเพื่อทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เพื่อให้ประสิทธิในการดำเนินโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุซฎี พนมยงค์ จะออกมาอย่างดีมีประสิทธิภาพมากที่สุดมีการปรับสมดุลของร่างกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้อยู่ในลักษณะท่าทางที่ดีที่สุด

4. ดนตรีที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน

ครูดุซฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความสามารถในการขับร้องเพลงคลาสสิก ท่านเป็นครูสอนขับร้องคลาสสิกของประเทศไทยเป็นคนแรกๆ หลังจากที่ได้มีโอกาสศึกษาวิชาขับร้องคลาสสิกมาจาก Peking Central Conservatory of Music ประเทศจีนและได้ไปเรียนวิชาดนตรีเพิ่มเติมที่ Royal College of Music กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ดังนั้นเมื่อครูดุซฎี พนมยงค์กลับมาประเทศไทย ท่านจึงมีโอกาสได้สอนวิชาขับร้องคลาสสิก

ขณะเดียวกันครูดุซฎี พนมยงค์ยังเป็นผู้บุกเบิกการร้องประสานเสียงในประเทศไทยและเป็นผู้ก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู จุดเด่นคือการนำเพลงไทยเดิมมาประยุกต์ “สวนพลู

คอรัส” เป็นคณะนักร้องประสานเสียงที่มีสมาชิกเป็นคนไทย ใช้ชื่อไทย ประกอบการรำไทย และร้องเพลงไทย เพลงไทยที่ใช้เช่นเพลงลาวดวงเดือน เพลงร่ำวงเมดเลย์ เพลงลอยกระทง เพลงส้มตำ แสดงร่วมกับการขับร้องประสานเสียงปกติ เพลงไทยเดิมปกติร้องยากอยู่แล้ว ครูดุษฐิ์ พนมยงค์ (2554) กล่าวว่า

...การนำเพลงไทยเดิมมาขับร้องในคณะประสานเสียงนั้นยากยิ่งกว่า เพราะเพลงไทยมีการเอื้อน ถือว่ายากมาก ยากกว่าร้องเดี่ยว ยากกว่าร้องเพลงคลาสสิก และการร้องเพลงประสานเสียงที่ทำให้เกิดความสมดุล เสียงที่ร้องต้องเป็นเสียงคลาสสิก เพราะเมื่อคลื่นเสียงมารวมกันมากๆ คลื่นเสียงคลาสสิกมันจะจูนเข้ากันง่ายกว่า อีกทั้งการนำเพลงไทยเดิมมาร้องประสานเสียง จำเป็นต้องมีการเรียบเรียงเพลงขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจึงถือเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในคณะนักร้องประสานเสียง ครั้งแรกที่ได้้นำเพลงไทยเดิมอย่างลาวดวงเดือนไปแสดงที่ต่างประเทศคือที่ประเทศจีน คณะกรรมการก็มีทั้งคนจีนและฝรั่ง ส่วนคนดูเป็นคนจีนหมด เมื่อเป็นคนเอเชียด้วยกัน เขาก็ไม่ได้ใส่ใจ แต่กรรมการที่เป็นคนอินเดีย เขาตื่นเต้นมากกับเพลงลาวดวงเดือนที่เราแสดง...

จากบทสัมภาษณ์ของครูดุษฐิ์ พนมยงค์ เห็นได้ว่าท่านมีความพยายามเป็นอย่างมากในการนำบทเพลงไทยมาประยุกต์กับการขับร้องประสานเสียงตะวันตก โดยความตั้งใจของครูดุษฐิ์ พนมยงค์ คือการทำให้เสียงดนตรีสามารถเข้าถึงได้ผู้คนได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก วัยรุ่นหรือคนสูงอายุ หรือคนที่เป็นนักดนตรีและไม่ได้เป็นนักดนตรีก็สามารถฟังดนตรีได้อย่างมีสุนทรียภาพและมีความสุขที่ได้ฟัง

สุนทรียภาพ คือ ความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของความงามที่มีอยู่ในสรรพสิ่งต่างๆ ที่เกิดโดยธรรมชาติ และทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น อันเกิดจากความพึงพอใจในความสุขที่ได้สัมผัสกับความงามโดยปราศจากความคิดเป็นเจ้าของและหวังผลตอบแทน หรือโดยสรุปคือ "ความซาบซึ้ง ความเพลิดเพลิน ความคล้อยตาม ทำให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจ"

ดนตรีประกอบไปด้วยความรู้ที่ต้องอาศัยการอ่าน การคิดหาเหตุผล การท่องจำ การเล่าสืบต่อกันมา แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงความรู้รอบๆ ตัวดนตรีเท่านั้น โดยทั่วไปลักษณะของการฟังดนตรีนั้นจะได้ในรูปแบบของความเพลิดเพลิน โดยฟังตั้งแต่เนื้อร้อง จนถึงท่วงทำนอง แต่การฟังเท่านั้นยังไม่สามารถรู้ว่าเสียงเหล่านั้นเกิดมาจากอะไร แต่การฟังในรูปแบบของคนที่เล่นดนตรีจะต้องผ่านการคิดวิเคราะห์และมีสมาธิในการฟังจึงจะสามารถเข้าสู่รูปแบบของการฟังจนเข้าถึงสุนทรียะได้

ปัจจุบันคนหันมาเล่นดนตรีกันเยอะ เพราะสื่อทำให้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และการหาเครื่องดนตรีในปัจจุบันนั้นหาง่าย หากเป็นในสมัยสิบกว่าปีที่แล้ว การจะหาเครื่องดนตรีสักชิ้นนั้นต้อง

นั่งรถเข้ามาซื้อในกรุงเทพฯ ดังนั้นปัจจุบันคนจึงหันมาให้ความสำคัญกับการฟังดนตรีกันมากขึ้น ซึ่งเหตุผลของการฟังของนักดนตรี คือ ฟังเพื่อศึกษา (หากเป็นคนทั่วไปก็ฟังเพื่อความเพลิดเพลิน ไม่ได้ผ่านการคิดวิเคราะห์กับเสียงดนตรีที่ได้ยินว่ามีที่มาอย่างไร) ซึ่งแบ่งลักษณะของการฟังเป็น 2 ประเภท คือ

1. การฟังดนตรีภายนอก คือ การฟังผ่านๆ เหมือนการดูภาพยนตร์หนึ่งเรื่อง แล้วมีดนตรีประกอบ แต่ดนตรีนั้นก็ไม่ใช่สาระสำคัญ เพราะสิ่งสำคัญคือตัวภาพยนตร์ แต่การมีเสียงประกอบขึ้นนั้นเพื่อให้ฉากนั้นๆ ดูมีรายละเอียดของความรู้สึก แต่ไม่ได้มุ่งประเด็นไปที่การฟังดนตรี
2. การฟังดนตรีภายใน คือ การสัมผัสได้จากเสียงเท่านั้น โดยต้องรู้ถึงเสียง จังหวะ ทำนอง คำร้อง และนำสิ่งเหล่านี้มาวิเคราะห์ การฟังดนตรีอย่างซาบซึ้งต้องฝึกฝน และมีความตั้งใจในการฟัง โดยฟังให้ละเอียดและรับรู้ถึงความรู้สึก ดังนั้นจึงต้องมีสมาธิในการฟังและต้องเป็นเพลงที่อยากฟังด้วย โดยไม่จำกัดประเภทและแนวของดนตรี สิ่งเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล

ดนตรีเป็นเรื่องของสุนทรียะ อารมณ์และเป็นเรื่องของศาสตร์ ดังนั้น การฟังดนตรีอาจไม่ใช่แค่การฟังให้ได้ยิน แต่ถ้าอยากฟังดนตรีให้มีสุนทรียะก็ยังมีศาสตร์แห่งการฟังที่ควรจะต้องศึกษาไว้

โดยผู้ฟังจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ฟังแบบพาสซีฟ (passive) คือการฟังแบบได้ยินผ่านๆ คือพอรู้ว่าดนตรีนั้นช้าหรือเร็ว ซาบหรือหญิงร้องเพลงอะไร แต่ใจจดจ่อกับกิจกรรมอื่นมากกว่าเสียงเพลง เช่นการเปิดดนตรีคลอไประหว่างที่เราทำกิจกรรมอื่นไปด้วย

ฟังแบบเซนซัวส์ (sensuous) จะลึกกว่าแบบแรก ฟังแล้วรู้ว่าดนตรีนั้นมีความหมายอย่างไร จับความในเนื้อร้องได้โดยสังเขป หรือจะเรียกว่า การฟังระดับสื่อสารได้

ฟังแบบอีโมชันแนล (emotional) เป็นการฟังที่ลึกเข้าไปอีก คือสามารถเข้าถึงความหมายของเนื้อร้องและทำนอง เกิดอารมณ์คล้อยตาม จนอยากที่จะฟังซ้ำๆ แต่ก็ยังไม่ได้เข้าถึงแก่นแท้ของดนตรี เป็นการฟังด้วยใจสัมผัสจำ

ฟังแบบเพอร์เซปทีฟ (perceptive) เป็นการฟังที่ที่ใจจดจ่อ มีสมาธิในการฟัง เข้าใจดนตรีทุกแง่มุม รับรู้ในความงามของดนตรีวิพากษ์วิจารณ์ดนตรีบทนั้นได้ถูกต้องตามทฤษฎี บอกถึงข้อดีข้อเสียได้ ในระดับนี้ถือว่าผู้ฟังเริ่มมีสุนทรียะในการฟังแล้ว เรียกอีกอย่างว่า เป็นการฟังลึกล้ำเข้าใจวิจารณ์

องค์ประกอบของการฟังดนตรีให้ไพเราะ ต้องอาศัยบรรยากาศ ความรู้ทางดนตรี และดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การฟังดนตรีให้ดีในแต่ละแนวเพลงจึงเป็นรสนิยมส่วนบุคคล โดยเริ่มจากการฟังเสียงดนตรีเป็นสื่อทางอารมณ์ที่สัมผัสได้ด้วยหู แต่การฟังให้ผ่านไปก็จะได้สัมผัสถึงสุนทรียะของดนตรีได้ ดังนั้นจึงต้องมีสมาธิ การจะทำอะไรสักอย่างให้ลุล่วงนั้น ต้องมีความตั้งใจและ

ไม่มีสิ่งใดประสบความสำเร็จลุล่วงได้โดยไม่ผ่านความยากลำบาก ซึ่งเมื่อมีสมาธิเราจะสามารถนำมาวิเคราะห์ โดยการหาแหล่งที่มาของเสียงและรู้ว่าเสียงนั้นเกิดจากอะไร ดังนั้น การฟังที่ดีควรมีความรู้ทางดนตรีเสียก่อน โดยการวิเคราะห์นั้น เริ่มจากการฟังเสียง ฟังจังหวะ ฟังทำนอง ฟังเนื้อร้อง ฟังการเรียบเรียงเสียงประสาน ฟังสีสันท่วงเสียง ฟังรูปแบบของเพลง ฟังอย่างวิเคราะห์ ฟังเพื่อสุนทรีย์

โดยสรุปคือ ต้องเป็นเพลงที่ชอบ ตั้งใจฟังอย่างมีสมาธิ รู้ถึงที่มาของเสียง แยกเสียงที่สัมผัสได้ออกเป็นทีละอย่าง และทำอารมณ์ให้ค่อยๆตาม และนำเสียงมารวมกันให้เกิดการจินตนาการให้เสียงออกมาเป็นภาพ สิ่งที่ได้รับจากการฝึกฟังดนตรีคือ ได้รับความอดทน คนที่มีสมาธิในการฟังดนตรี การทำอะไรหนึ่งอย่าง ไม่เพียงเฉพาะดนตรี จะทำได้เป็นเวลานานๆ ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่ไม่เห็นผลโดยตรง เป็นการฝึกสมาธิที่ฝังไปในนิสัยส่วนตัว ทำให้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เพราะดนตรีมีความละเอียด ประณีต ทั้งทางกาย และทางจิตใจ เมื่อเราได้ยินเสียงดนตรีที่สงบก็ทำให้จิตสงบ อารมณ์ดี หากได้ยินเสียงเพลงที่ให้ความบันเทิงใจก็จะเกิดอารมณ์ที่สดใส เพราะดนตรีเป็นสื่อสุนทรีย์ที่สร้างความสุข ความบันเทิงใจให้แก่มนุษย์

5. ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา

การแต่งเนื้อเพลง (คำร้อง) บนพื้นฐานของความคิดที่ดี เนื่องจากการแต่งเพลงไม่ได้เป็นวิชาที่เปิดสอนตามโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นที่ผู้ที่ยากแต่งเพลงนี้ ทั้งชั่วคราวหรือถาวรต้องชวนขวยเอาเอง ซึ่งขอให้มี "ใจรัก" เป็นคุณสมบัติแรก ขอบต่อไปก็คือ "พรสวรรค์" หรือความถนัดในด้านการถ่ายทอดจินตนาการของตัวเองให้ออกมาเป็นภาษา แต่ข้อนี้สามารถอาศัย "การฝึกฝน" เป็นคุณสมบัติข้อสุดท้ายได้ (ชวิณี เกษบุญชู, 2553) การแต่งเพลงที่ดีมีกฎอยู่ 4 ข้อ คือ

1. มีความถนัดในการถ่ายทอดจินตนาการให้ออกมาเป็นคำเป็นภาษา
2. มีความถนัดในการหาคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เข้ากับทำนอง
3. ต้องรู้จักฟังอารมณ์เพลงให้ออกว่าทำนองอย่างไร
4. รู้เหตุผลของการแต่งเพลงนั้นๆ

ดนตรีพัฒนาทางคุณภาพชีวิตในทางอ้อม

ประโยชน์ของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในทางอ้อมมีมากมายหลายประการ ดังนี้

1. การฝึกทักษะให้ร่างกายส่วนต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนในเวลาเดียวกัน เช่น นิ้วทั้งสิบ มือทั้งสอง เท้าทั้งสองหรือแม้กระทั่งสมองที่ต้องใช้ทั้งความคิด สติ สมาธิ ปัญญาและอารมณ์ ทักษะดนตรีเป็นทักษะในระดับยากถ้าสามารถทำได้จะสามารถทำให้เกิดทักษะด้านอื่นที่ต้องใช้ความสัมพันธ์ของร่างกาย เช่น ทักษะการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ทักษะการเล่นกีฬา ทักษะการขับรถ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

2. การพัฒนาการรับรู้ด้านเสียง การฟังสามารถทำให้สามารถแยกแยะรายละเอียดของเสียงได้เมื่อประสิทธิภาพในการฟังได้รับการพัฒนาจะส่งผลให้การเรียนภาษาดีขึ้นด้วย เรื่องดนตรีและ

ภาษาเป็นเรื่องที่ดำเนินไปคู่กัน เด็กที่ไม่ไวต่อการฟังจะไม่ได้ยินเสียงที่ตัวเองเปล่งออกมาว่าถูกหรือผิด ไม่สามารถเลียนเสียงสำเนียงฝรั่งและไม่ได้ยินการเน้นพยางค์ที่ฝรั่งพูดเวลาพูดภาษาไทยเช่นกัน จะไม่ละเอียดเกี่ยวกับการออกเสียงอักขระและเสียงควบกล้ำให้ชัดเจน เด็กบางคนไม่ได้ยินรายละเอียด ต่อให้แก้เท่าไรก็ไม่สามารถทำได้เพราะแยกแยะเสียงไม่ได้ เป็นพวกหูบอด หูไม่ไวพอที่จะรับรู้ ใครจะออกเสียงให้ฟังอีกก็ครั้งก็ไม่สามารถได้ยินความแตกต่าง การรับรู้ทางหูมีความเป็นนามธรรมมากกว่า การรับรู้ทางประสาทสัมผัสอื่นฝึกลากที่สุด แต่มีความสำคัญมาก เพราะเราทุกคนหลีกเลี่ยงเรื่องการเรียนภาษาไม่ได้ ไม่ว่าจะเรียนภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของชีวิต คนที่พูดจาชัดถ้อยชัดคำย่อมได้เปรียบคนที่พูดไม่ชัด ได้หลายภาษาก็ก็น่าจะเปรียบคนที่พูดได้ภาษาเดียวเช่นกัน ประโยชน์ทางโสตประสาทนับเป็นคุณทางอ้อมที่มีคุณค่ามหาศาล

3. คนที่เรียนดนตรีต้องมีสมาธิ เป็นการฝึกสมาธิที่ประกอบด้วยหลายมิติในเวลาเดียวกัน การเล่นดนตรีต้องมีสมาธิแน่น คิดก่อนเล่นเพื่อให้ได้เสียงและจังหวะตามต้องการและยังต้องคิดภายในเวลาจำกัด เพราะว่าดนตรีมีเงื่อนไขด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้เล่นดนตรีหรือร้องจึงต้องใช้สมาธิมาก โดยเฉพาะในการท่องจำเพลงให้ขึ้นใจสำหรับงานศิลปะประเภทอื่น เช่น ภาพวาดและงานประติมากรรมสามารถแก้ไขแล้วซ้ำแล้วจนผลงานออกมาเป็นที่น่าพอใจได้ การเขียนหนังสือก็มีเวลากลับไปแก้ไขงานออกมาได้เช่นกัน ดนตรีจึงมีลักษณะพิเศษที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างสมาธิมากกว่าปกติ สามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วตามเงื่อนไขของเวลาที่กำหนดไว้ ถ้าหากเล่นผิดเวลาออกแสดงก็ไม่อาจจะกลับไปแก้ไขได้ เมื่อมีสมาธิที่ดีคือ สมาธิลึกและสมาธิยาว ย่อมทำให้เรียนหนังสือได้ดีและทำกิจกรรมอื่นได้ดีด้วย

4. คนที่เล่นดนตรีจะถูกรับการฝึกให้กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เด็กเล็กทั่วไปมักจะขี้อายเมื่อพบคนแปลกหน้า การแสดงออกด้านดนตรีเป็นการสร้างเงื่อนไขให้เด็กต้องแสดงออกต่อหน้าผู้คนที่ไม่คุ้นเคย เสียงเพลงที่ออกมาเวลาเล่นต้องใช้สมาธิและสติปัญญาในการคิดล่วงหน้าแล้วเล่นหรือแสดงดนตรีให้ได้เสียงที่ไม่ด้อยไปกว่าตอนซ้อม กระบวนการฝึกซ้อมจนสามารถแสดงออกมาได้เป็นอย่างดีเป็นเรื่องที่ครูดนตรีและพ่อแม่ต้องสร้างความมั่นใจ ให้กำลังใจ รู้จักปลอบใจ รู้จักชมเชย จนเด็กมีความเชื่อมั่นที่จะแสดงออก ความมั่นใจในตัวเองอย่างพอควรและการกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี นับว่าเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่มนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เพราะเมื่อเขาได้แสดงออกบ่อยๆ นั้นเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะออกสังคมและพร้อมที่จะเผชิญกับสังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ 6

การสืบทอดการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุष्ฎิ พนมยงค์

6.1 แนวคิดและหลักการสอนดนตรี

การเรียนดนตรีไม่ว่าจะในระดับไหน ถ้าผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิคที่ดีและถูกต้อง ผู้เรียนย่อมเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในดนตรีได้ ซึ่งในการเรียนการสอนดนตรีนั้นควรเป็นการพัฒนาจากหลักการหรือแนวคิดที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาวะของดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) หลักการสอนดนตรีนั้นว่าเป็นเรื่องสำคัญของคนเป็นครู เพราะการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องพึงพาหลักการที่ได้รับการตรวจสอบว่าดีแล้ว การสอนโดยปราศจากหลักการเปรียบได้ดั่งการเดินทางโดยไร้ซึ่งจุดหมาย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการสอนในระบบ การสอนนอกระบบหรือการสอนตามอัธยาศัย หากถ่ายทอดความรู้ที่ต้องการประสิทธิภาพ หลักการสอนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

หลักการสอนดนตรีของครูดุष्ฎิ พนมยงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นและเห็นคุณค่าในตนเอง

2. พัฒนาสมรรถภาพทางสังคมควบคู่กับวิธีคิด

3. ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองและเน้นการฝึกปฏิบัติ

4. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ความสำเร็จ

6. ฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

การสอนของครูดุष्ฎิ พนมยงค์เน้นสอนสิ่งที่ท่านมีความเชี่ยวชาญมากที่สุดคือการ “ขับร้อง” โดยท่านเคยกล่าวว่า

...การร้องเพลงเป็นสิ่งบันเทิงที่ใกล้ตัวที่สุด ประหยัดที่สุด เพราะเครื่องดนตรีชิ้นนี้คือ

“เส้นเสียง” ซึ่งอยู่ภายในตัวเราเอง ไม่ต้องไปซื้อหามาจากไหน เมื่อเรามีความสุขเราก็

อยากร้องเพลง เสียงเพลงของเรามาจากส่วนลึกภายในจิตใจของเราจริงๆ ร่างกายก็จะมีความรู้สึกสดชื่นขึ้น เพราะอย่างน้อยปอดและหัวใจก็จะทำหน้าที่อย่างเต็มที่...

(ดุชฎี พนมยงค์, 2547)

นอกจากนั้นแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การร้องเพลงเป็นสิ่งที่แทบทุกคนสามารถทำได้ อาจจะมีแค่บางส่วนเท่านั้นที่มีข้อจำกัดจริงๆ

...แต่การร้องเพลงและศิลปะการขับร้องเป็นคนละเรื่องกัน มนุษย์ทุกคนร้องเพลงเป็น ยกเว้นทารกและคนใบ้ แต่ไม่ใช่ทุกคนจะมีศิลปะในการขับร้องเพราะการขับร้องมี กฎเกณฑ์พิเศษ ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่าง และต้องการผ่านการฝึกฝนที่เหมาะสมกับตัวผู้ฝึกเป็นเวลานานจึงจะเป็นนักร้องที่ดีได้ การมีน้ำเสียงที่ไพเราะแต่ไม่ ฝึกฝนพื้นฐานการขับร้องก็ไม่สามารถขับร้องให้ได้ดีอย่างแน่นอน...

(ดุชฎี พนมยงค์, 2547)

การร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่คนทั่วๆ ไปกระทำอยู่เสมอในสังคมปัจจุบัน เป็นทักษะทางดนตรีที่ อาจกล่าวได้ว่ามีอยู่ในตัวคนทุกคน การฝึกร้องเพลงจึงมีประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นอย่างมาก ดังที่ครูดุชฎี พนมยงค์ (2547) อธิบายไว้ว่า

1. เรียนรู้เทคนิคการขับร้อง เมื่อฝึกฝนก็ย่อมได้รับความรู้และเกิดความชำนาญในการขับร้อง จากที่ร้องไม่เป็นเลยก็ทำให้พอจะร้องได้บ้าง
2. พัฒนาความรู้ด้านดนตรีทั่วไป การฝึกร้องเพลง ควรหัดอ่านโน้ต อ่านจังหวะ ตลอดจนถึงค้นคว้าความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างเสียงร้องกับดนตรีประกอบ
3. พัฒนาจิตใจรักศิลปะ ถ้าไม่รักศิลปะ ก็คงไม่คิดอยากจะฝึกร้องเพลง เมื่อฝึกร้องเพลงก็จะรักศิลปะยิ่งขึ้น
4. ทำให้มีความคิดที่ละเอียดอ่อน ดนตรีและการขับร้องเป็นศาสตร์ที่ต้องการความละเอียดอ่อน จะทำอย่างลวกๆ ฉาบฉวยไม่ได้ เมื่อได้ฝึกขับร้องก็เท่ากับการฝึกใช้ความคิดที่ละเอียดอ่อนไปด้วยในตัว
5. เพิ่มความจำ เราต้องอ่านโน้ต ท่องเนื้อเพลง สมองได้รับการกระตุ้นอยู่เสมอ เซลล์สมองพัฒนา ความจำก็ดีขึ้น
6. เพิ่มความรู้ทางวรรณคดีและภาษา คำร้องทุกบทเพลงที่มีคุณภาพ ล้วนเป็นวรรณกรรมชั้นเยี่ยม ไม่ว่าเราจะฝึกเพลงไทยหรือเพลงสากลเราควรเรียนรู้ภาษานั้นๆ เพิ่มขึ้น เพื่อสื่อความหมายของบทเพลงให้ถูกต้อง

7. เพิ่มบุคลิกภาพ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเราทำในสิ่งที่เรารักเราชอบและประสบความสำเร็จเบื้องต้น เราก็จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง

8. ทำให้จิตใจมั่นคงแน่วแน่และอดทน การฝึกขับร้อง ต้องขยันและต้องมีความพยายาม เป็นการฝึกความอดทนไปด้วยในตัว

9. มีผลดีต่อสุขภาพต่อระบบการหายใจ ระบบหมุนเวียนของโลหิต ระบบขับถ่าย ฯลฯ

10. เพิ่มการแสดงออกทางใบหน้า และเพิ่มความกระตือรือร้นทางความคิดความอ่านมากขึ้น เมื่อเราพยายามที่จะสื่ออารมณ์ความหมายของเพลงนั้นๆ ออกมาอย่างถูกต้องให้ผู้ฟังได้รับ เราก็ฝึกฝนการแสดงออกทางใบหน้าและความกระตือรือร้นทางความคิดความอ่าน

11. ทำให้มีสรีระที่งดงาม การฝึกร้องเพลงต้องยืนให้ถูกวิธี และต้องมีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวอย่างเป็นธรรมชาติซึ่งจะช่วยให้มีสรีระที่งดงามตามวัย

12. เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ดนตรีสามารถทำให้เราผ่อนคลายความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้

13. ทำให้เกิดความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ เมื่อร่างกายผ่อนคลาย จิตใจก็คลายเครียด ความสมดุลระหว่างกายและใจก็จะเกิดขึ้น

14. ชะลอความชราที่เกิดขึ้นได้แก่ทุกคน เพราะดนตรีคือยาบำรุงจิตใจที่วิเศษที่สุด

ควรตระหนักอยู่เสมอว่า การฝึกร้องเพลงมิใช่เพียงเพื่อต้องการที่จะร้องเพลงให้เก่งให้ไพเราะอย่างเดียว เพราะการที่คิดจะพัฒนาเฉพาะเทคนิคการร้องเพลงโดยละเลยการพัฒนาจิตใจที่ดีงามของเราไปพร้อมๆ กันนั้น จะทำให้เราไม่สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนาจิตใจและการพัฒนาสุขภาพจิตอันดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนได้

จะเห็นได้ว่าครุฑุชฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่เห็นถึงคุณค่าของดนตรีว่าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสังคม ซึ่งการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อทำให้คุณค่าของดนตรีนั้นพัฒนาและคงอยู่ อย่างไรก็ตามการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์มีหลากหลายรูปแบบ ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

6.2 การสืบทอดดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2552 หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2552)

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สำหรับการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูคหกรรม พนมยงค์นั้นครอบคลุมทั้งสามระบบเช่นกัน

6.2.1 การสืบทอดดนตรีในระบบของครูคหกรรม พนมยงค์

จากชีวประวัติของครูคหกรรม พนมยงค์ ท่านเคยเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาภาษาจีน ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลา 3 ปี จึงได้ย้ายไปสอนต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อสอนได้อยู่สักพัก ทางคณะอักษรศาสตร์ประสงค์ให้ท่านรับตำแหน่งอาจารย์ประจำซึ่งว่างอยู่ 1 ตำแหน่งนี้ ซึ่งท่านได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษากับสามีของท่าน เห็นว่าหากทำงานเป็นอาจารย์ประจำที่คณะอักษรศาสตร์ จะทำให้ท่านต้องเข้างานตั้งแต่ 8 โมงเช้าและเลิกงาน 5 โมงเย็น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงตอบปฏิเสธงานนี้ไป เพราะท่านต้องการทำงานอันเป็นที่รักคือการ “สอนดนตรี” มากกว่า

ทั้งนี้ท่านยังเป็นผู้บุกเบิกที่สำคัญท่านหนึ่งทางด้าน การขับร้องแนวคลาสสิกในประเทศไทย ท่านเคยเป็นอาจารย์สอนวิชาร้องเพลงที่คณะดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเป็นอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชนอีกหลายแห่ง

ท่านเคยเขียนแนะนำการเรียนดนตรีในระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

...ปัจจุบันนี้ การร้องเพลงกลายเป็นสิ่งบันเทิงที่เยาวชนทุกคนได้สัมผัสโดยเฉพาะตั้งแต่มีการประกวดประชันการร้องเพลงระดับต่างๆ ทั้งในงานวัด งานโรงเรียน งานท้องถิ่น ไปจนถึงงานระดับชาติ เยาวชนจำนวนหนึ่งพยายามฝึกซ้อมและร่วมการแข่งขันเพื่อชิงชัย ฯลฯ

แต่เยาวชนทั้งหลายจะทราบหรือไม่ว่า ยังมีการฝึกฝนวิชาขับร้องอย่างถูกต้องตามหลักวิธี และสามารถเรียนจนจบปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐหลายๆ แห่ง จึงขอแนะนำคร่าวๆ ดังนี้

มหาวิทยาลัยของรัฐ เช่น

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาดุริยางค์ตะวันตก

คณะครุศาสตร์ ภาควิชาดนตรีสากล

2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาศิลปนิเทศน์

3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาดุริยางค์สากล

ในอนาคตอันใกล้นี้ ยังมีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่ร่วมสอบคัดเลือกพร้อมกับมหาวิทยาลัยของรัฐคือมหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเหล่านี้เปิดรับสมัครบุคคลที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือผู้ที่สอบเทียบได้เข้าสอบคัดเลือกเรียนวิชาขับร้องในคณะต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หลักสูตรการเรียน 4 ปี และเมื่อจบออกมาาก็จะได้ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยนั้นๆ ตามสาขาวิชาต่างๆ ที่เรียนมา

การทดสอบเป็นรายบุคคล

1. ผู้สอบต้องเตรียมบทเพลงคลาสสิกสำหรับขับร้อง 2 เพลง

2. กรรมการจะทดสอบ Scales และ Arpeggios ในบันไดเสียงต่างๆ ทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ ไม่เกิน 4 ชาร์ฟ และ 4 แฟล็ต รวมทั้งบันไดเสียงโครมาติก

3. กรรมการจะทดสอบ Sight Singing (การร้องทำนองให้ถูกต้องตามโน้ตที่กำหนด)

4. กรรมการจะสอบสัมภาษณ์ความรู้ทางด้านดนตรีสากลเพิ่มเติมทั้งทดสอบโสตประสาท ด้านเสียงและจังหวะด้วย

และทดสอบข้อเขียนวิชาต่อไปนี้

5. ภาษาอังกฤษ กข

6. สามัญ 2

7. สังคมศึกษา กข

8. ดนตรีปฏิบัติ (สากล)

9. ทฤษฎีดุริยางคศิลป์

การเตรียมตัวสำหรับผู้สอบขับร้องควรเตรียมอย่างน้อย 1 ปี เพราะกรรมการจะคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความสามารถในการขับร้องแนวคลาสสิกเท่านั้น ขอให้เยาวชนที่มีใจรักเสียงเพลงจงประสบความสำเร็จในการสอบคัดเลือก...

จะเห็นได้ว่า ท่านสนับสนุนให้ผู้สนใจทางด้านดนตรี โดยเฉพาะการขับร้องแนวคลาสสิกได้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนหลายแห่ง

การสอนในสถาบันการศึกษาต่างๆ นั้น ครูดุष्ฎิ พนมยงค์ยึดหลักสูตรหรือเนื้อหารายวิชาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นหลัก แต่ท่านได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตัวเอง เนื้อหาเป็นการสอนพื้นฐานการขับร้อง พื้นฐานการหายใจ การเปล่งเสียง การร้องให้ถูกต้องตามทำนองจังหวะและอักขระ โดยเน้นหนักภาคปฏิบัติโดยเฉพาะวิชาขับร้องตะวันตก ซึ่งเป็นวิชาที่ท่านมีความถนัดมากเป็นพิเศษ เนื่องจากท่านได้ศึกษามาโดยตรงในสมัยที่เรียนดนตรีอย่างจริงจัง ที่ Peking Central Conservatory of Music ในระดับอุดมศึกษา (ดุष्ฎิ พนมยงค์, 2554)

ขั้นตอนในการสอนขับร้องแนวคลาสสิกของครูดุष्ฎิ พนมยงค์ สรุปได้ดังนี้ (ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

1. ร้องหรือเปิดเพลงให้ฟังทั้งเพลง โดยแนะนำให้ผู้เรียนฟังบางสิ่งบางอย่างที่ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเพลงนั้นได้ โดยปกติมักจะให้เป็นการให้ฟังเนื้อหาที่สำคัญของบทเพลง หรือสื่ออารมณ์จากบทเพลง
2. อภิปรายถึงเนื้อเพลงและให้ผู้เรียนฟังเพลงซ้ำอีก เพื่อให้ได้เนื้อร้องหรือคำบางคำที่ยากแก่การจดจำ
3. อภิปรายถึงองค์ประกอบดนตรีของบทเพลงที่ต้องการเน้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในจุดมุ่งหมายจากสอนดนตรีในคาบการเรียนนั้นนั่นเอง ขั้นตอนนี้อาจใช้สื่อต่างๆ เข้าช่วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดต่างๆ ที่ผู้สอนมุ่งหวังไว้
4. ผู้เรียนร้องเพลงทั้งเพลง หรือถ้าเพลงนั้นยาว ควรให้ร้องทีละวรรค โดยให้ผู้เรียนร้องเองก่อน ถ้ายังร้องไม่ได้ให้ฟังเพลงจากการร้องหรือเปิดเพลงอีก และให้พยายามร้องให้ได้โดยอาจจะร้องตามผู้สอนก่อน และให้ร้องเองโดยลำพัง
5. ถ้าผู้เรียนยังไม่สามารถร้องได้ ให้ผู้เรียนช่วยกันบอกถึงปัญหา โดยผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันหาข้อแก้ไข
6. ผู้เรียนร้องเพลงทั้งเพลงด้วยตนเองอีกทีหนึ่ง และช่วยกันประเมินการร้องเพลงว่า มีข้อดีและข้อควรแก้ไขอะไรบ้าง เพื่อให้การร้องเพลงไพเราะขึ้น

ในขณะที่ผู้เรียนร้องเพลง ถ้าพบผู้ใดร้องผิดผู้สอนควรพยายามแก้ไขทันที โดยให้ผู้เรียนผู้นั้นลองร้องตามผู้สอนในช่วงที่ร้องเพี้ยนสัก 2-3 ครั้ง ถ้ายังร้องเพี้ยนอยู่ ผู้สอนควรหาเวลาช่วยเหลือผู้นั้นเป็นพิเศษต่อไป

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถใช้สอนการร้องเพลงทั้งแบบสอนให้ร้องโดยความจำและแบบให้ดูเนื้อเพลงและโน้ตเพลงได้ โดยถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนดูเนื้อและโน้ตเพลงเนื่องจากเพลงยาว หรือต้องการให้ผู้เรียนอ่านโน้ตด้วย หรือเห็นเนื้อเพลงเพราะจดจำลำบาก

กล่าวโดยสรุป การสืบทอดดนตรีในระบบของครูคุชฎี พนมยงค์นั้น ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาขับร้องแนวคลาสสิกในมหาวิทยาลัยต่างๆ หลายแห่ง ท่านเป็นผู้มีคุณูปการต่อการดนตรีในฐานะผู้บุกเบิกการขับร้องแนวคลาสสิก นับว่าท่านได้วางรากฐานทางด้านนี้ไว้เป็นอย่างดี ทำให้เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีคลาสสิกอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้จากการที่ท่านมีประสบการณ์การสอนในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทำให้ท่านได้มีโอกาสเรียนรู้ในการใช้หลักสูตรดนตรีซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการนำมาใช้พัฒนาองค์ความรู้ในตัวของคุณครูคุชฎี พนมยงค์จนสามารถใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบทอดดนตรีนอกระบบและตามอัธยาศัยต่อไป

6.2.2 การสืบทอดดนตรีนอกระบบของครูคุชฎี พนมยงค์

งานแรกที่ครูคุชฎี พนมยงค์ทำหลังจากกลับมาประเทศไทย คือ การสอนเปียโนที่บ้านเปียโนหลังนี้สามี่ของท่านเป็นผู้ตั้งใจซื้อมารอต้อนรับเมื่อครั้งต้องกลับมาอยู่ในประเทศไทย นอกจากนั้นแล้วท่านเป็นครูคนแรกๆ ที่สอนขับร้องแนวคลาสสิกที่บ้านของท่าน และสามารถสอนดนตรีคลาสสิกในระดับสูงได้ด้วย

ขณะเดียวกันหากผู้เรียนต้องการที่จะร้องเพลงป๊อป ท่านก็จะสนับสนุนลูกศิษย์ โดยจัดเตรียมครูผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นให้แก่ลูกศิษย์เสมอ เพราะรู้ว่าท่านไม่ได้ชำนาญด้านนี้ ดังความตอนหนึ่งที่ท่านเล่าว่า

...มีหลายคนตั้งคำถามว่า ครูคุชฎีสอนขับร้องเพลงคลาสสิกหรือเพลง “ป๊อป” กันแน่ คำตอบก็คือ ดิฉันสอนพื้นฐานการขับร้อง พื้นฐานการหายใจ การเปล่งเสียง การร้องให้ถูกต้องตามทำนองจังหวะและอักขระ ผู้ที่มาเรียนกับดิฉันเมื่อจบหลักสูตรขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้ใดจะศึกษาอีกซึ่งทางเพลงคลาสสิก ดิฉันก็จะสอนต่อไป ผู้ใดอยากจะชำนาญการร้องเพลง “ป๊อป” ดิฉันก็มีครูผู้ช่วยที่เชี่ยวชาญสาขานี้อยู่หลายคน ที่จะช่วยสานต่อความต้องการของผู้เรียน ครูผู้ช่วยเหล่านี้นอกจากจะเป็นนักร้องที่ได้รางวัลชนะเลิศบ้าง ดีเด่นบ้าง จากการประกวดร้องเพลงแห่งประเทศไทยแล้ว ทุกคนยังมีประกาศนียบัตรวิชาขับร้องจากวิทยาลัยทรีนีตี ลอนดอน เป็นหลักประกันด้วย...

(ดุซุฎี พนมยงค้, 2554)

ครุดุซุฎี พนมยงค้เป็ญผู้ที่มีความสามารถหลากหลายทั้งในด้านการสอนดนตรีและด้านภาษา ท่านจึงมีงานให้ทำมากมาย เมื่อพิจารณาการสอนของครุดุซุฎี พนมยงค้ในลักษณะนี้คือการสอนแบบนอกระบบ คือ เป็นการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การสอนแบบนอกระบบของครุดุซุฎี พนมยงค้ มีจุดมุ่งหมายหลักของการสอนร้องเพลงคือให้ผู้เรียนมีทักษะในการร้องเพลง กล่าวคือ สามารถร้องเพลงได้ถูกต้องตามระดับเสียงจังหวะและลีลาของเพลง

ในการสอนขับร้องมีข้อควรคำนึงท้่างๆ ไปคือ

1. ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ร้องเพลงทุกประเภท เช่น เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้าน เพลงสากล และเพลงคลาสสิก
2. เลือกบทเพลงที่นำมาร้องให้เหมาะกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนานกับการร้องเพลง
3. ในการเรียนร้องเพลง ผู้เรียนควรมีโอกาสในการเรียนรู้อุ้จ้ประกอบดนตรีที่สำคัญๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงนั้นๆ เพื่อการพัฒนาการด้านการร้อง และสาระดนตรีไปในขณะเดียวกัน
4. เน้นการร้องที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้ฟังความไพเราะของดนตรี ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรียะของดนตรีต่อไป
5. ผสมผสานกิจกรรมการร้องเพลงกับกิจกรรมดนตรีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะดนตรีทุกด้านพร้อมๆ กัน

เพลงที่จะใช้สอนร้องและการเลือกเพลงนั้น ครุดุซุฎี พนมยงค้ (2547) ได้อธิบายไว้ดังนี้

ประเภทของเพลงที่ใช้สอนร้อง

เพลงที่นำมาใช้ในการสอนร้องควรประกอบไปด้วย

1. เพลงไทยทุกประเภท ได้แก่ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้านไทย ซึ่งมีอยู่หลายลักษณะ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เป็นต้น
2. เพลงสากล ได้แก่ เพลงของชาติต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพลงพื้นเมืองของชาตินั้นๆ หรือเพลงที่มีความไพเราะเป็นสัญลักษณ์ของประเทศนั้นๆ ซึ่งอาจนำทำนองมาใส่เนื้อภาษาไทยได้ในบางกรณี

3. เพลงอมตะ ได้แก่ เพลงคลาสสิก ซึ่งควรจะได้มีการเลือกสรรให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน โดยทั่วไปเพลงประเภทนี้อาจจะยากเกินความสามารถของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาหรือแม้แต่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งในด้านท่วงทำนอง และภาษาที่เป็นเนื้อหาของบทเพลง

การเลือกบทเพลงเพื่อใช้ในการสอนร้อง (ดุซุฎี พนมยงค์, 2547)

ในการเลือกบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการสอนร้อง ครูดุซุฎี พนมยงค์มีหลักการดังต่อไปนี้

1. จังหวะ
  - 1.1 จังหวะของทำนอง
  - 1.2 อัตราจังหวะ
  - 1.3 ความเร็วของจังหวะ
2. ทำนอง
  - 2.1 ช่วงกว้างของเสียง
  - 2.2 การจัดเรียงของระดับเสียง
  - 2.3 ความไพเราะ
  - 2.4 ความยาว
3. เนื้อร้อง
  - 3.1 เนื้อหาที่ดี
  - 3.2 เป็นภาษาที่ใช้เขียน

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นข้อควรพิจารณาทั่วไป ที่ใช้ในการเลือกบทเพลง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งการเลือกเพลงเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน ควรเป็นหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นรายละเอียดต่างกันไป การเลือกบทเพลงเพื่อใช้ในการร้องจึงมีความสำคัญมาก การเลือกบทเพลงเพื่อใช้สอนร้องสามารถเลือกให้ยากขึ้นได้และมีประเภทของบทเพลงให้เลือกมากขึ้นด้วย

นอกจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นการสอนที่ครูดุซุฎี พนมยงค์มีความถนัดมากที่สุดคือการร้องคลาสสิกและเพลงสากล ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

การร้องเพลงแบบคลาสสิกและการร้องเพลงแบบสากล

เมื่อสมัย 300 กว่าปีก่อนมนุษย์ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ดังนั้นเพื่อให้การแสดงขับร้องภายใต้แสงเทียนและการขับร้องในโบสถ์ มีเสียงดังกังวานได้ยินไปทั่ว มนุษย์จึงพยายามค้นคิดวิธีใช้สรีระและโครงสร้างของร่างกายให้เป็นประโยชน์ต่อการเปล่งเสียง โดยเน้นการสนับสนุนอย่างยิ่งจากลมหายใจที่ควบคุมโดยกะบังลม และค้นหาวิธีสร้างเสียงสะท้อนในโพรงกระดูกบริเวณศีรษะ และนี่คือบ่อเกิดของวิธีการร้องเพลงแบบคลาสสิก

ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนาสู่ยุคการใช้ไฟฟ้า มีการประดิษฐ์เครื่องท่อนแรงต่างๆ ในการแสดงดนตรี เครื่องไฟฟ้า เช่น เครื่องขยายเสียง คีย์บอร์ดไฟฟ้า ฯลฯ มนุษย์จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สรีระ และโครงสร้างของร่างกายอย่างเต็มที่ในการเปล่งเสียงอีกต่อไป การร้องเพลงชนิดที่ใช้เครื่องขยายเสียง ช่วยเสริมความดังและกังวานจึงเกิดขึ้น เริ่มต้นด้วยการร้องเพลงประเภทแจ๊สต่อมาก็พัฒนาเป็นการ ร้องเพลงแบบสากลดังเช่นในปัจจุบัน

ตาราง 1 ความแตกต่างของการขับร้องแบบคลาสสิกและแบบสากล

แบบคลาสสิก	แบบสากล
1) เปล่งเสียงจากเส้นเสียงให้เสียงที่เกิดขึ้นผ่านโพรงจมูก สะท้อนออกทางโพรงกะโหลก (head tone)	1) เปล่งเสียงจากเส้นเสียงให้เสียงนั้นสะท้อนออกทางปาก (mouth tone)
2) ใช้เส้นเสียงในลักษณะยาวและบาง ด้วยการเอียงกระดูก thyroid ไปด้านหน้า	2) สามารถใช้เส้นเสียงได้หลายลักษณะทั้งชนิดหน้า (chest voice) บาง (head voice) หรือผสม (mix voice)
3) “เปิดคอ” ร้องเพลงและห้าม “ลมรั่ว” อย่างเด็ดขาด	3) สามารถร้องเป็นเสียงมีลมแทรก (breathy voice) หรือแบบปิดคอ (constrict)
4) มีการบีบรัดของกล้ามเนื้อวงแหวนที่บริเวณด้านบนของกล่องเสียงและแรงจากกระบังลม เพื่อเพิ่มความดัง	4) ใช้กล้ามเนื้อบริเวณรอบคอเพื่อเพิ่มความดังของเสียง
5) การหายใจให้ได้ปริมาณอากาศที่มากรวมถึงการควบคุมลมหายใจอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง	5) การหายใจและควบคุมลมหายใจยังมีความสำคัญอยู่แต่ไม่มากเท่าการร้องแบบคลาสสิก
6) พิสัยเสียง (range) กว้างอย่างน้อย 15 คู่เสียงหรือสอง octave	6) พิสัยเสียง (range) แคบประมาณ 8 คู่เสียงหรือหนึ่ง octave ยกเว้นจะตะโกนสูงๆก็ได้เสียงที่ไม่น่าฟัง
7) เป็นการร้องแบบ sing in มีเสียงสะท้อนที่ไพเราะชุ่มฉ่ำเป็นธรรมชาติ	7) เป็นการร้องแบบ sing out เหมือนเสียงพูดและเสียงค่อนข้างจะแข็ง
8) เสียงหวาน (เหมือนเสียงแมวร้อง) เนื่องจากกระดูก thyroid เอนไปด้านหน้า	8) กระดูกอ่อน cricoid เอียงลงด้านล่างและเปิดอ้าออก เสียงที่เปล่งออกมาจะคล้ายการตะเบ็งตะโกน
9) ใช้พยัญชนะเป็นแค่ตัวนำในการเปล่งเสียง โดยเน้นสระและตัวสะกดมากกว่า	9) คำร้องต้องชัดเจนทั้งพยัญชนะ สระ และตัวสะกด
10) ไม่ขยับคางขึ้นลงขณะเปล่งเสียง	

แบบคลาสสิก	แบบสากล
11) เส้นเสียงไม่ถูกทำลาย	10) มีการขยับคางขึ้นลงเกือบทุกๆคำร้อง
12) อายุของการใช้เสียงร้องยืนยาว	11) เส้นเสียงถูกทำลายได้ง่ายๆ
	12) อายุของการใช้เสียงสั้นมาก

...เพลงคลาสสิกไม่ใช่เพลงทั่วๆ ไป แต่เป็นเพลงที่ศิลปินสร้างขึ้นด้วยความตั้งใจ ประณีตและบรรจง มีเสียงที่วิจิตรพิสดาร มีความเป็นที่สุดในด้านความไพเราะ ใน ส่วนของผู้ฟังนั้น ผู้ฟังจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการฟัง ฟังเพื่อความงามเพื่อความ ไพเราะ ฟังมากได้ประสบการณ์มาก ฟังน้อยได้ประสบการณ์น้อย เพลงคลาสสิกไม่ใช่ เพลงชั้นสูง และไม่เกี่ยวข้องกับฐานะใดๆ ของคนในสังคม

เพลงคลาสสิกเป็นเพลงที่ฟังเพื่อความงามของจิตใจ ล้อมวิญญาณให้ ปราศจากความชั่วร้าย... (ดุซนีย์ พนมยงค์, 2539)

ครูดุซนีย์ พนมยงค์ให้ความเห็นเกี่ยวกับดนตรีคลาสสิกว่าเป็นดนตรีที่สร้างขึ้นมาจากหัวใจ หากผู้ที่ได้ฟังได้รับฟังด้วยหัวใจ บทเพลงเหล่านี้จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

เริ่มต้นจากการกำหนดคุณภาพเสียง พิสัยของเสียงความดังความเบสของเสียง ว่าเป็นเสียง ร้องชนิดใดและมีลักษณะแบบใด จากนั้นก็พยายามสังเกตว่าการขับร้องเพลงของศิษย์ว่ามีลักษณะ ดังต่อไปนี้หรือไม่

1. เสียงรบกวนคล้ายเสียงเสียดสี
2. มีการรื้อไหลของลมหายใจ
3. มีเสียงในลำคอหรือเสียงขึ้นจมูก
4. คุณภาพเสียงไม่คงที่
5. เสียงสั้นผิดธรรมชาติ
6. การขึ้นเสียงสูงเป็นธรรมชาติ
7. ไม่สามารถรักษาตำแหน่งเสียง (focus) ให้คงที่
8. ร้องทำนอง “เอื้อน” หรือ “โยน” เสียงไปมา
9. เสียงขาดหายกลางคัน
10. ร้องเพลงเพี้ยนสูงหรือต่ำ
11. ไม่สามารถออกเสียงอักขระตามทำนองเพลงได้ชัดเจน

12. ไม่สามารถควบคุมความดังเบาของเสียงได้

13. ขาดความรู้สึกลงทางด้านจิงหวะ

14. ขาดการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและท่าทาง

เมื่อพบว่า มีลักษณะเช่นใดก็จัดแผนการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ เหล่านี้ตามสภาพของแต่ละคนและควรจดจำไว้ว่า

1. หลีกเลี่ยงการสอนตามเสียงที่ตนเองคุ้นเคย

2. หลีกเลี่ยงการสอนที่ให้เลียนแบบเสียงของครูหรือเลียนแบบจากนักร้องที่มีชื่อเสียง

3. ควรศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเสียงและการพัฒนาเสียงของศิษย์อย่างเต็มที่หลีกเลี่ยงวิธีการร้องตามใจชอบ หรือฝืนให้ใช้รูปแบบวิธีการขับร้องที่ไม่เหมาะสมกับศิษย์

ขณะที่ฝึกสอนต้องใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับกายอย่างเต็มที่ ต้องสร้างสภาพจิตใจที่ทำให้ศิษย์รู้สึกสงบมีสภาพร่างกายที่ผ่อนคลายและมีความต้องการเรียนรู้การร้องเพลงอย่างจริงจัง เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนขับร้องเมื่อมีปัญหาด้านการเรียนการสอน ควรพยายามค้นหาสาเหตุของปัญหาดังกล่าวและหาวิธีการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิลปะการขับร้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ซึ่งมีอรรถาธิบายเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นแต่เป็นการผสมผสานกันของการทำงานหลายๆ ด้าน การแก้ปัญหาแม้จะมุ่งไปที่ส่วนสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่งก่อนก็ตาม แต่กว่าจะมองข้ามความสำคัญของส่วนอื่นๆ ไม่ได้

เงื่อนไขสำหรับผู้ฝึก

1. สุขภาพดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

2. สมาธิดี มีจิตใจสงบ

3. มีการรับฟังปกติ หูไม่เพี้ยน

4. มีพื้นฐานการนับจังหวะที่ดี

5. ไม่มีความบ่งพร้องเกี่ยวกับอวัยวะในการเปล่งเสียง เสียงพูดปกติ เสียงไม่แตก

6. มีไหวพริบดี ความจำดี

7. มีความรู้ทางดนตรีขั้นพื้นฐาน

8. มีความรู้ทั่วไป ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และศิลปะ

สิ่งสำคัญที่สุดที่ครูดุซุฎี พนมยงค์ได้คอยย้ำเตือนให้แก่ลูกศิษย์ทุกคนรวมถึงผู้ที่ต้องการฝึก ร้องเพลงกับท่านนั้นคือการรักในสิ่งที่ทำ ดังที่ท่านกล่าวว่า

...สิ่งสำคัญที่สุด ผู้ฝึกจะต้องมีใจรักการร้องเพลงอย่างแท้จริง...

(ดุซุฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2558)

การเรียนวิชาดนตรีหากผู้เรียนไม่ได้มีความรู้สึกรักชอบและใส่ใจในการเรียน ผลของการเรียนรู้นั้นย่อมไม่เกิดผลแน่นอน ท่านจึงพยายามทำให้ลูกศิษย์ของท่านทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาดนตรีให้มากที่สุด

การเตรียมความพร้อมการเรียนร้องเพลง

1. ไม่ควรท้องว่าง ควรรับประทานอาหารก่อนฝึก 1 ชั่วโมง
2. สวมใส่เสื้อผ้าหลวมๆ ที่สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวก (สภาพสตรีควรสวมกางเกงขายาวที่ไม่รัดรูป)
3. พยายามทำให้ปลอดโปร่ง ทั้งเรื่องงาน เรื่องบ้านไว้นอกห้องฝึก
4. มีความมั่นใจในตัวครูผู้ฝึก
5. ตรงต่อเวลา

การสอนร้องเพลงแบบนอกระบบของครูดุซงกี พนมยงค์มีการสอนทั้งการขับร้องกลุ่มและการขับร้องเดี่ยว แต่ในระยะหลังเริ่มจะเน้นเฉพาะการร้องเดี่ยวเนื่องจากการสอนนักเรียนประสานเสียงได้มอบหมายให้ Ramon "Bojo" Lijauco Jr เป็นผู้รับบทบาทหน้าที่ครูสอนอย่างเต็มที่

กิจกรรมการสอนหลักของครูดุซงกี พนมยงค์ มีดังนี้

เพลงต่างๆ ที่ผู้เรียนร้อง มักจะเรียนโดยการฟังผู้สอนร้องให้ฟัง หรือฟังจากแผ่นเสียงหรือเทป ขั้นตอนในการสอนลักษณะนี้อาจลำดับดังนี้

1. ร้องหรือเปิดเพลงให้ฟังทั้งเพลง โดยแนะนำให้ผู้เรียนฟังบางสิ่งบางอย่างที่ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเพลงนั้นได้ โดยปกติมักจะให้เป็นการให้ฟังเนื้อหาที่สำคัญของบทเพลง หรือสื่ออารมณ์จากบทเพลง
2. อภิปรายถึงเนื้อเพลง และให้ผู้เรียนฟังเพลงซ้ำอีก เพื่อให้ได้เนื้อร้องหรือคำบางคำที่ยากแก่การจดจำ
3. อภิปรายถึงองค์ประกอบดนตรีของบทเพลงที่ต้องการเน้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในจุดมุ่งหมายจากสอนดนตรีในคาบการเรียนนี้นั่นเอง ขั้นตอนนี้อาจใช้สื่อต่างๆ เข้าช่วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดต่างๆ ที่ผู้สอนมุ่งหวังไว้
4. ผู้เรียนร้องเพลงทั้งเพลง หรือถ้าเพลงนั้นยาว ควรให้ร้องทีละวรรค โดยให้ผู้เรียนร้องเองก่อน ถ้ายังร้องไม่ได้ให้ฟังเพลงจากการร้องหรือเปิดเพลงอีก และให้พยายามร้องให้ได้โดยอาจจะร้องตามผู้สอนก่อน และให้ร้องเองโดยลำพัง
6. ถ้าผู้เรียนยังไม่สามารถร้องได้ ให้ผู้เรียนช่วยกันบอกถึงปัญหาโดยผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันหาข้อแก้ไข

7. ผู้เรียนร้องเพลงทั้งเพลงด้วยตนเองอีกทีหนึ่ง และช่วยกันประเมินการร้องเพลงว่า มีข้อดี และข้อควรแก้ไขอะไรบ้าง เพื่อให้การร้องเพลงไพเราะขึ้น

ในขณะที่ผู้เรียนร้องเพลง ถ้าพบผู้ใดร้องเพี้ยนผู้สอนควรพยายามแก้ไขทันที โดยให้ผู้เรียน ผู้ นั้นลองร้องตามผู้สอนในช่วงที่ร้องเพี้ยนสัก 2-3 ครั้ง ถ้ายังร้องเพี้ยนอยู่ ผู้สอนควรหาเวลาช่วยเหลือผู้ นั้นเป็นพิเศษต่อไป จะเห็นได้ว่าขั้นตอนต่างๆ ที่กล่าวมานี้สามารถใช้สอนการร้องเพลงทั้งแบบสอนให้ ร้องโดยความจำและแบบให้ดูเนื้อเพลงและโน้ตเพลงได้ โดยถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนดูเนื้อและ โน้ตเพลงเนื่องจากเพลงยาว หรือต้องการให้ผู้เรียนอ่านโน้ตด้วย หรือเห็นเนื้อเพลงเพราะจดจำลำบาก ก็นำเนื้อและโน้ตเพลงให้ผู้เรียนดูได้ตั้งแต่ขั้นที่ 1 หรือขั้นที่ 2 ตามความเหมาะสมที่ผู้สอนจะ เห็นสมควร

ขณะเดียวกันเห็นได้ว่าดนตรีขั้นพื้นฐานการออกเสียงอักขระ ขับร้อง ทำนอง จังหวะล้วนเป็น สิ่งที่ครูดุซงู๊ พนมยงค์มีความเชี่ยวชาญ สามารถสอนลูกศิษย์ได้อย่างดี แต่เหนือสิ่งอื่นใดท่านก็จะ ประเมินและเห็นถึงข้อด้อยในการสอนของตนเองว่าเป็นด้านไหน ซึ่งการรู้จักข้อด้อยในการสอนของ ตนเองนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในด้านดนตรีเพราะจะทำให้เราสามารถปรับปรุงการสอนได้ หรือหากไม่ ถนัดการสอนเรื่องนั้นจริงๆ ก็สามารถส่งต่อไปให้กับครูท่านอื่นที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญได้ ดังที่ท่าน อธิบายเปรียบเทียบเสียงร้องกับน้ำประปาไว้ว่า

...หลักการสอนขับร้องของดิฉันมีง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบ “เสียงร้อง” กับ “น้ำประปา” ของการประปานครหลวง

1. การฝึกกระบังลมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมลมหายใจเปรียบ ได้กับการบีมน้ำต้องมีทุกบ้านมิฉะนั้นน้ำจะไม่ไหล
2. การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อช่วงทรวงอกเพื่อให้การส่งลมหายใจขึ้นมาทำ ได้สะดวกเปรียบได้กับท่อน้ำต้องไม่อุดตันไม่เป็นสนิม
3. การเปิดช่องคอเพื่อให้เปล่งเสียงออกมาเป็นธรรมชาติเปรียบได้กับเปิด ก๊อกน้ำน้ำจะไหลแรงเมื่อเปิดก๊อกน้ำเต็มที
4. การสร้างเสียงสะท้อนบริเวณโพรงกะโหลกเสียงที่เปล่งออกมาจะไม่แหบ สดใสกังวานและมีพิสัยกว้างเปรียบได้กับเครื่องกรองน้ำกรองสิ่งโสโครกจาก น้ำประปาโดยเฉพาะประเภท “ตัวร้อยซา”

นอกจากนั้น ดิฉันยังได้แนะนำวิธีการ “เปิด 6 ประการ” ไว้ดังนี้

1. เปิดใจ ถ้าเราไม่มีใจที่เป็นสุขก็คงไม่यरกร้องเพลง การเปิดใจคือ การทำให้สบาย

2. เปิดดอกต้องผ่อนคล้ายกล่อมเนื้อช่วงทรวงอก เพื่อเปิดโอกาสให้การหายใจเป็นไปอย่างสิ้นไหล
3. เปิดคอ ไม่เกร็งช่วงคอ เสียงจะได้เปล่งออกมาได้อย่างไม่ติดขัด
4. เปิดหน้าหน้าไม่ตึงไม่เครียด ช่วยให้อากาศไหลเวียนในสภาพผ่อนคล้าย เพื่อสร้างเสียงที่สวยงาม
5. เปิดเสียงเปล่งเสียงออกมาจากช่องคออย่างเป็นธรรมชาติ
6. เปิดหูใช้หูฟังอย่างตั้งใจว่าเสียงที่เปล่งออกมานั้นมีคุณภาพหรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขเพียงไรคืดง่าย ๆ ฟึกง่าย ๆ เพียงแค่ใช้สามัญสำนึกแล้วท่านจะประสบผลสำเร็จในการฝึกร้องเพลง

(ดุซงกี พนมยงค์, 2539)

จากคำอธิบายข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของครูที่จะทำให้นักศิษย์เข้าใจถึงเนื้อหาให้ง่ายที่สุด ครูดุซงกี พนมยงค์พยายามที่จะประยุกต์ในสิ่งต่างๆ รอบตัวที่คนทั่วไปเห็นประจำมาประยุกต์สอนในวิชาดนตรี เพราะการสอนร้องเพลงของท่านไม่ได้สอนเฉพาะนักดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในด้านดนตรี ท่านก็ไม่ปฏิเสธที่จะสอนถึงแม้จะทำงานหนักขึ้น แต่ท่านก็ยอมอุทิศตนเพื่อให้บุคคลที่สนใจดนตรีเหล่านั้นได้รับความรู้ความเข้าใจให้มากที่สุด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามีลูกศิษย์ของท่านมากมายที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงจากการสอนดนตรีของครูดุซงกี พนมยงค์ ดังที่ท่านกล่าวว่า

...ต่อมาก็จะมีบรรดาลูกศิษย์ส่งเพลงไปประกวด เพลงนั้นจำได้ชื่อ ดนตรีในดวงใจ คนที่ร้องชื่อหม่อมหลวงขวัญทิพย์ เทวกุล เพลงนี้ได้รางวัล พอได้รางวัล ร้องดีด้วย ได้รางวัลทั้งการแต่ง ทั้งการร้อง ก็ถามกันอีกว่าลูกศิษย์ใคร สรุปลูกศิษย์ครูดุซงกีอีก คุณหญิงพรทิพย์ ณรงค์เดชเลยตามตัวให้มาดูแลนักร้องที่จะเข้ารอบการแข่งขันร้องเพลงชิงถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งหม่อมหลวงสลาตี กิติยากร ก็ได้รางวัลชนะเลิศไป ทั้งหมดล้วนเป็นลูกศิษย์ครูดุซงกี...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2558)

นอกจากนั้นแล้ว โครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่รังสรรค์โดยครูดุซงกี พนมยงค์ยังเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมไทยมากกว่าหนึ่งหมื่นคนได้มีโอกาสเข้าร่วมและได้รับประโยชน์จากสิ่งที่ท่านได้ทำเพื่อรับใช้สังคม โดยคาดหวังว่าดนตรีจะเป็นเครื่องมือที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต มีรายละเอียดดังนี้ (ดุซงกี พนมยงค์, 2539)

วัตถุประสงค์

1. เผยแพร่วิธีการใช้ดนตรีคุณภาพเพื่อผ่อนคลายความเครียด
2. เพิ่มทางเลือกสำหรับบรรเทาความเจ็บป่วยจากความเครียด
3. ฝึกวิธีการนวดกดจุดเพื่อสุขภาพด้วยตนเอง
4. เพิ่มคุณภาพชีวิต

เงื่อนไข ระยะเวลา และการเตรียมตัวในการฝึก

ผู้ที่ประสงค์ฝึกหลักสูตรดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรจะมีอายุระหว่าง 16-84 ปี

การฝึกหลักสูตรนี้ ใช้เวลาประมาณ 12-16 ชั่วโมง ต่อจากนั้นผู้ฝึกจะได้รับเทปเพลงและแบบฝึกหัดไปปฏิบัติเองที่บ้าน ควรปฏิบัติเป็นประจำ เพราะถ้าปฏิบัติอย่างฉาบฉวยจะไม่เกิดผลอย่างจริงจัง สิ่งสำคัญ คือ การฝึกนี้มีได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาแต่ความสามารถทางดนตรีหรือร้องเพลงให้เก่ง แต่พยายามที่จะใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตที่ดีของมนุษย์

รูปแบบกิจกรรม

1. ฝึกทำจิตใจให้สงบด้วยการนั่งสมาธิ และการหายใจที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความสุขที่แท้จริง โดยทำจิตใจให้นิ่งอยู่กับที่ และอยู่กับปัจจุบันขณะ พิจารณาห้วงหายใจขณะเข้าและออก โดยขณะหายใจเข้า นึกถึง “ความรัก” ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และทุกสิ่งรอบตัว ขณะหายใจออก นึกถึง “การให้” โดยให้สิ่งที่ดีๆ แก่ตนเอง แก่คนรอบข้างและสังคม

2. เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วน ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า และเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ดนตรีที่เลือกสรรแล้ว ประกอบการ ปฏิบัติอย่างสบายๆ ไม่แข่งกับเวลา และหยุดพิจารณาเมื่อเห็นสมควร เพื่อปรับความสมดุลของร่างกาย

3. ฝึกเปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติ และการร้องเพลงคุณภาพเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ จะทำให้เพิ่มปริมาณออกซิเจนในร่างกายที่เกิดจากการขยับ หัวเราะ เปล่งเสียง และหายใจเป็นจังหวะอย่างลึกและยาว ช่วยปรับอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความร่าเริง เบิกบาน สดชื่น แจ่มใส

4. ฝึกฟังดนตรีที่เลือกสรรอย่างสร้างสรรค์ เพราะดนตรีคุณภาพเป็นสื่อทำให้มนุษย์ได้ รู้จักตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยให้เกิดจินตนาการอันกว้างไกล และผ่อนคลาย ความเครียดในเชิงสร้างสรรค์อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การสืบทอดดนตรีนอกระบบของครุฑุชฎี พนมยงค์นับว่าเป็นความตั้งใจแรกเริ่มของท่านตั้งแต่กลับมาอยู่ที่ประเทศไทย ครุฑุชฎี พนมยงค์ต้องการที่จะสร้างนักดนตรีให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ ครุฑุชฎี พนมยงค์นับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการดนตรีตะวันตก

6.2.3 การสืบทอดดนตรีตามอรรถาธิบายของครูดุซงกี พนมมยงค์

ครูดุซงกี พนมมยงค์ ได้รวบรวมกลุ่มลูกศิษย์การขับร้องคลาสสิกจัดตั้งเป็นกลุ่มนักร้องประสานเสียงโดยในขณะนั้นใช้ชื่อว่า “คณะนักร้องประสานเสียง 11 พฤษภา” โดยได้ร้องเพลงประสานเสียงบทเพลงที่ชื่อว่า “คนตีมีค่า” ประพันธ์โดยอาจารย์ไกววัล กุลวัฒน์โนทัยโดยหลังจากเสร็จงานครบรอบ 100 ปีชาติกาล ฯพณฯ ปรีดี พนมมยงค์ กลุ่มลูกศิษย์ของครูดุซงกี พนมมยงค์ได้รวบตัวกันอีกครั้งเพื่อร้องเพลงในงานวันเกิดครบรอบ 60 ปีของครูดุซงกี พนมมยงค์ โดยในครั้งนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนมาใช้ชื่อ “คณะนักร้องประสานเสียงสวนพลูหรือสวนพลูคอรัส” เป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการและมีผู้อำนวยการคณะนักร้องประสานเสียงคือ ครูดุซงกี พนมมยงค์ นี่คือนักจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู ดังกล่าวที่ว่า

...ดูอย่างคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู ที่ได้สัญจรไปแสดงฝีมือในต่างประเทศหลายแห่ง ในเอเชียและยุโรป ประสบความสำเร็จและได้รับการตอบรับอย่างดีในช่วงระยะเวลาอันสั้นและการตั้งต้นจากศูนย์...

(ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ อ้างถึงใน ดุซงกี พนมมยงค์, 2554)

ความมุ่งหมายพื้นฐานและพัฒนาการด้านดนตรีของการร้องประสานเสียง คือ ความมุ่งหมายและพัฒนาการด้านดนตรีของการร้องเสียงเดียวดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง นอกจากนี้การร้องประสานเสียงควรจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในเรื่องอื่นๆดังต่อไปนี้

1. การได้ยินเสียงร้องแนวที่ตนร้อง และเสียงร้องของแนวอื่นๆ
2. การได้ยินถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงแนวต่างๆ
3. การได้ยินความสมดุลของเสียงแนวต่างๆ
4. การได้ยินและรู้สึกถึงความกลมกลืนของเสียงแนวต่างๆ
5. การร้องแนวของตนเองได้ในขณะที่ผู้อื่นร้องแนวอื่น

ข้อควรคำนึงเหล่านี้ช่วยให้การจัดกิจกรรมการร้องเพลงมีความหมายต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร้องเพลงเป็นขั้นตอน และเรียนรู้เนื้อหาสาระดนตรีไปในขณะเดียวกันซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนรักการร้องเพลง เข้าใจและซาบซึ้งในดนตรีต่อไป ขณะเดียวกันการก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีเป้าหมายหลักคือการสร้างความสุขให้แก่ผู้ฟัง อีกทั้งยังสามารถเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่ชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

...ข้อดีของนักร้องประสานเสียงคือนักร้องไม่จำเป็นจะต้องมีเสียงพิเศษ เลอเลิศ คือ
แค่ร้องได้มีเสียงที่ไพเราะและมาอยู่กันเป็นทีม บางคนสนุกกับการร้องกับคนข้างๆ
พอร้องกับคนข้างๆ ได้ก็มั่นใจมากขึ้นมันเลยเกิดเป็นนักร้องประสานเสียง...

(อธิชัย ตระกูลเดช, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2557)

เห็นได้ว่าการจุดมุ่งหมายที่แท้จริงคือการร้องเพลงคือการสร้างความสุขให้แก่ตนเองและ
ผู้อื่น นอกจากนั้นแล้วการร้องประสานเสียงยังเป็นกระบวนการที่ผู้คนสามารถมีส่วนร่วมในการร่วม
กิจกรรมได้ ครูดุซงกี พนมยงค์มีการถ่ายทอดดนตรีโดยการก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูขึ้น
โดยมีความตั้งใจคือการส่งความสุขให้แก่ทั้งผู้ฟังและผู้ร้อง โดยมีเนื้อหาในการจัดตั้งดังต่อไปนี้

ประเภทของเพลงที่ใช้ในการร้องประสานเสียง

1. เพลงไทยทุกประเภท ได้แก่ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้านไทย ซึ่งมีอยู่หลาย
ลักษณะ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เป็นต้น
2. เพลงสากล ได้แก่ เพลงของชาติต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพลงพื้นเมืองของชาตินั้นๆ หรือ
เพลงที่มีความไพเราะเป็นสัญลักษณ์ของประเทศนั้นๆ ซึ่งอาจนำทำนองมาใส่เนื้อภาษาไทยได้ในบาง
กรณี
3. เพลงอมตะ ได้แก่ เพลงคลาสสิก ซึ่งควรจะได้มีการเลือกสรรให้เหมาะสมกับระดับ
ความสามารถของผู้เรียน โดยทั่วไปเพลงประเภทนี้อาจจะยาก ทั้งในด้านท่วงทำนองและภาษาที่เป็น
เนื้อหาของบทเพลง

การเลือกเพลงที่เหมาะสมกับลักษณะของเสียง

เมื่อฝึกเสียงไปสักระยะหนึ่งก็จะเข้าใจว่าตนเองมีเสียงอย่างไรและถนัดด้านใด ดังนั้นเมื่อ
จะเลือกบทเพลงก็ควรตรึกตรองให้ดีว่า เพลงประเภทใดจะทำให้แสดงความสามารถในการขับร้องได้ดี
สรุปแล้วต้องแสดงความถนัดพิเศษของตนออกมาเต็มที่

อีกด้านหนึ่งต้องวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ขับร้อง แล้วหาทุกรูปแบบการเปล่งเสียงที่
เหมาะสมกับทำนอง เช่น ทำนองเพลงพื้นบ้าน ทำนองเพลงอุปรากร เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง
เพลงสากล หรือบทเพลงที่ประพันธ์ทั่วไป เป็นต้น มีบางคนเรียนวิธีการขับร้องแบบยุโรปตะวันตก
แล้วขับร้องบทเพลงทุกประเภทโดยใช้วิธีแบบเดียวกันหมด จึงทำให้ขาดอรรถรสและฟังดูแปลกหู
ดังนั้นควรนำวิธีการร้องเพลงที่ร่ำเรียนมา ประยุกต์ใช้กับบทเพลงที่ขับร้อง และพยายามแสดงอารมณ์
ความรู้สึกอย่างถูกต้อง

การวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลง

การสื่อความหมายของบทเพลงให้ลึกซึ้งต้องเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเพลงนั้นๆ ให้ถ่องแท้
โดยเริ่มจากบรรยากาศของบทเพลงทั้งบทก่อน แล้วเปล่งเสียงอ่านดังๆ เพื่อจับจุดเสียงหนักเบาของ

เนื้อเพลงแต่ละท่อน จากนั้นจึงกำหนดพลังที่แสดงออก ขณะขับร้องตามอารมณ์ความรู้สึก แล้วออกเสียงหนักเบา เร็วช้า ทำให้การขับร้องมีลำดับขั้นตอนจนถึงจุดสุดยอด ในการวิเคราะห์นั้นจำเป็นต้องพิจารณาการใช้คำในแต่ละประโยคว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด แล้วจึงอ่านบทเพลงนั้นๆ อย่างมีศิลปะและมีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้จะทำให้อารมณ์ความรู้สึกขณะขับร้องไม่ขาดตอนหรือว่างเปล่า โดยเฉพาะเมื่อร้องทำนองซ้ำๆ กัน

ขณะที่ร้องเพลงต้องร้องให้ชัดถ้อยชัดคำ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณค่าได้ยินชัดเจน การร้องเพลงช้าจะส่งผลต่อการออกอักขระน้อยกว่าการร้องเพลงเร็ว แต่ก็ต้องมีจังหวะไม่ควรร้องสะเปะสะปะ ไม่ว่าจะร้องช้าหรือเร็วก็ต้องออกอักขระให้ชัดเจน

การเลือกรูปแบบเสียง และใช้เทคนิคต่างๆ จะช่วยให้เนื้อหาสาระของเพลงนั้นๆ ชัดแจ้งขึ้น การแสดงออกทางศิลปะและการสื่อความหมายของเพลงเป็นความต้องการสูงสุดของการร้องเพลง การฝึกฝนทั้งมวลต่างถือเอาปัญหาที่ว่า จะใช้การแสดงออกทางศิลปะอย่างไรจึงจะแสดงเนื้อหาบทเพลงได้ถูกต้องนี้เป็นหลัก และก็มีเพียงการใช้การแสดงออกทางศิลปะเท่านั้นที่ทำให้การร้องเพลงมีแรงโน้มน้าวใจ

เพลงร้องทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. เพลงศิลปะ

คือเพลงที่มีคุณลักษณะในด้านโครงสร้างที่ค่อนข้างสมบูรณ์มีความต่อเนื่องอย่างสมเหตุสมผล และมีความลึกซึ้งทางด้านเนื้อหาสาระ แบ่งเป็น

1.1 เพลงอมตะ รู้จักกันในนาม เพลงคลาสสิกในดนตรีตะวันตก ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างไม่เสื่อมคลายมาเป็นเวลาหลายร้อยปี ส่วนในประเทศไทยหมายถึงเพลงไทยที่ประพันธ์ขึ้นมานานหลายสิบปีและยังคงใช้ร้องกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

1.2 เพลงร่วมสมัย เป็นเพลงศิลปะยุคปัจจุบันซึ่งมีโครงสร้างค่อนข้างสมบูรณ์คล้ายเพลงอมตะ เพียงแต่แตกต่างกันทางยุคสมัยและพัฒนาการทางดนตรี โดยเฉพาะทางด้านรูปแบบ การประพันธ์ บันไดเสียง และเสียงประสาน ฯลฯ

2. เพลงยอดนิยม

เป็นเพลงประเภทที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งส่วนหนึ่งจะหายไปจากความทรงจำเพลงเหล่านี้จะมีรูปแบบของเพลงคล้ายคลึงกัน เนื้อหาสาระก็ค่อนข้างจะจำกัด

ไม่ว่าผู้ฟังจะเลือกขับร้องเพลงประเภทใด แต่จุดประสงค์ของการขับร้องก็คือ การใช้ศิลปะขับร้องที่ฝึกปรือมานั้นสื่อความหมายและเนื้อหาของบทเพลงนั้นอย่างมีชีวิตชีวา ใช้เสียงเพลงอันไพเราะสร้างความเคลิบเคลิ้มให้แก่ผู้ฟัง

ผู้ขับร้องเพลงจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ศึกษาบทเพลงจนเข้าใจถูกต้องศึกษาชีวประวัติของผู้ประพันธ์ เบื้องหน้าเบื้องหลังและแรงบันดาลใจในการประพันธ์รวมทั้งขั้นตอนการสร้างผลงานการประพันธ์ และยกระดับความรู้ทางศิลปะและความสามารถในการใช้เทคนิคการขับร้อง ผู้ที่มีความรู้ทางศิลปะและมีความสามารถในการใช้เทคนิคก็อาจเข้าถึงแก่นสำคัญของการแสดงบทเพลงได้ดี แต่นักร้องที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ไม่มากนัก ปัจจุบันนักร้องบางคนร้องตามทำนองและจังหวะเท่านั้นน้อยคนที่พิจารณาถึงเนื้อหาหลักของบทเพลง คือพอใจแต่เพียงให้การแสดงบทเพลงที่ได้ผลอย่างผิวเผินเท่านั้น ศิลปินที่แท้จริงต้องค้นพบให้ได้ว่าการสื่อความหมายของบทเพลงควรใช้ความรู้สึกนึกคิดอย่างไรจึงจะถูกต้อง โดยใช้ความมานะอดุสาหะไม่ไขว่คว้าอย่างลวกๆขอไปทีหรือจงใจจะลอกแบบจากผู้อื่น

การสื่อความหมายที่ดี ต้องมาจากความเข้าใจและแสดงออกโดยน้ำเสียง สายตา ใบหน้า และท่าทาง นักร้องบางคนถือว่าร้องตามความพึงพอใจของตนและเข้าถึงอารมณ์ของตนเองก็พอแล้ว ที่จริงอารมณ์เช่นนี้อาจไม่สอดคล้องกับอารมณ์เพลงก็ได้ โดยเฉพาะบางครั้งไปคนละทิศละทางกันเลย ดังนั้น จึงควรศึกษาวิเคราะห์บทเพลงอย่างละเอียด และทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของเพลงให้ชัดเจน

การขับร้องที่ไม่ดึงดูดจิตใจคนฟังนั้นแม้จะมีน้ำเสียงที่ตื๋มมากก็อาจจะทำให้คนอื่นรู้สึกว่าการขับร้องนั้นน่าเบื่อหน่ายอย่างเฉยๆ พวกเราก็เคยได้ยินนักร้องบางคนร้องแต่ปาก ใจไม่ร้องนั่นคือกำลัง **ท่องเพลง** หรือ **บ่นเพลง** และมีใช้ **ร้องเพลง** ดังนั้น ควรประสานการขับร้องด้วยน้ำเสียงที่ไพเราะเข้ากับ การแสดงบทเวลาที่พอเหมาะ และมีชีวิตชีวาเพื่อให้ศิลปะการขับร้องก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพลงไทยกับการขับร้องแบบสากล

ดนตรีไทยนั้นจัดอยู่ในตระกูล heterophony เช่นเดียวกับดนตรีของประเทศอื่นๆ ในวงจะเล่นทำนองที่แตกต่างแต่คล้องจองกันไปในลักษณะที่ไม่เหมือนการประสานของดนตรีตะวันตกซึ่งอยู่ในตระกูล homophony ด้วยเหตุนี้การขับร้องประสานเสียงที่มีขั้วขนานริชาวคริสต์นำสู่ประเทศไทยนั้นจะแปลกแยกโดยธรรมชาติกับดนตรีไทยเดิม

การเรียบเรียงเสียงประสาน เพื่อการขับร้องดนตรีไทยพื้นบ้านและดนตรีไทยเดิมนั้นมักจะพบความยากลำบากดังต่อไปนี้

1. เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทย ภาษาไทยนั้นเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ตายตัว 5 เสียง การใช้เสียงวรรณยุกต์ที่ผิดมักจะทำให้เกิดความหมายและความเข้าใจที่ผิดไปโดยสิ้นเชิง ตัวอย่างเช่น “หมา” กับ “ม้า” เป็นต้น

ด้วยเสียงวรรณยุกต์ที่ตายตัวนี้ การใส่คำไทยลงไปบนบันไดเสียงของดนตรีสากลนั้นเป็นเรื่องยาก ทำให้การเรียบเรียงเสียงประสานเพื่อการขับร้องของ 4 แนวคือโซปราโน อัลโต เทเนอร์และเบส นั้นต้องการมากกว่าแค่เพียงให้แต่ละเสียงที่ประสานมีท่วงทำนองที่ไพเราะ แต่เมื่อใส่คำร้องไปแล้วต้องฟังดูถูกต้องตามความหมายนั้นๆ จึงจะไม่ใช่ที่ขบขัน

2. การเปล่งเสียงภาษา ภาษาไทยมีการเปล่งเสียงโดยใช้อวัยวะและพื้นที่บริเวณโพรงปาก และลำคอเป็นหลัก แม้แต่ในพยัญชนะและตัวลที่เป็นนสิก การที่จะฝึกสอนให้นักร้องชาวไทยให้เปล่งเสียงผ่านทางโพรงจมูกหรือโพรงหน้าผากนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย

3. การเอื้อนเสียง นักร้องไทยเดิมได้ใช้การเอื้อนเสียงในการขับร้องมาช่วยให้พยางค์ที่เป็นเสียงโทและเสียงจัตวามีความชัดเจนเหมาะสม แต่การเอื้อนในการขับร้องเพลงไทยเดิมนั้นไม่มีกฎตายตัว นักร้องแต่ละคนจะมีแนวทางการเอื้อนแตกต่างกันไป เพราะฉะนั้นการที่จะฝึกให้สมาชิกในวงขับร้องประสานเสียงสามารถเอื้อนไปในแนวทางเดียวกันนั้นเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาปรับแต่งพอสมควร

ข้อมทั้งวรวมกัน: เปล่งเสียงรวมกันโดยข้อมจากแบบฝึกหัด (Vocalization)

- ลดความตึงเครียด (relaxation)
- สร้างเสียงก้องกังวาน (resonance)
- ฝึกการหายใจ (breathing)
- ฝึกร้องเสียงต่อเนื่อง (legato)
- สร้างมิติเสียง ความดัง - เบา (dynamic / crescendo, diminuendo)
- ฝึกเน้นเสียง (accent)

ฝึกแยกกลุ่ม (section): ฝึกเฉพาะแนวเสียงนั้นๆ

- สามารถเจาะรายละเอียดเทคนิคของแต่ละแนวเสียง
- สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันกลุ่ม

ฝึกรายบุคคล (private): ควรฝึกข้อมส่วนตัวเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง

- เปล่งเสียงผิดวิธี
- ร้องเพี้ยน

* ปัญหาของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันครูดุซงกี พนมยงค์จะไม่ได้มีบทบาทในการสอนวงประสานเสียงสวนพลูมากเหมือนในอดีตแล้ว เพราะได้มอบหมายให้ Ramon "Bojo" Lijauco Jr เป็นผู้รับบทบาทหน้าที่ครูสอนอย่างเต็มที่แต่ถึงอย่างไรครูดุซงกี พนมยงค์ก็เป็นผู้ที่ควบคุมวงทุกอย่าง

...ครูดุซงกีเป็นคนกำหนดทิศทางของวงสวนพลูทุกอย่าง เช่นการแต่งตัว การออกงานหรืออย่างเช่นถ้าร้องเพลงนี้ได้หมดแล้ว แต่ครูดุซงกีบอกว่าไม่เอา นั่นก็แสดงว่าไม่ได้แสดงเพลงนี้หรืออย่างเช่น จะไปออกกรายการคุณพระช่วยครูดุซงกีก็เป็นคนที่กำหนดทุกอย่างว่าจะต้องแต่งชุดอะไรหรือแสดงเพลงอะไร...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 59)

เห็นได้ว่าครูดุษฎุณี พนมยงค์ยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทในวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูอยู่มาก และกิจกรรมการฝึกซ้อมของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูบางส่วนยังต้องขึ้นอยู่กับครูดุษฎุณี พนมยงค์อยู่เหมือนเดิม

กล่าวโดยสรุปการสอนดนตรีตามอัธยาศัยของครูดุษฎุณี พนมยงค์นับว่าเป็นผลงานที่มีความโดดเด่นมากของครูดุษฎุณี พนมยงค์ผลงานที่ท่านสร้างเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกนั้นก็คือวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เห็นได้จากโอกาสที่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้ร่วมแสดงและรางวัลต่างๆ ที่วงสวนพลูได้รับมาเป็นเครื่องยืนยันได้ถึงความสำเร็จของวงสวนพลู

...วงนักร้องประสานเสียงมีเป้าหมายคือการยกระดับวงการนักร้องประสานเสียงในประเทศไทย ซึ่งก็ตั้งใจว่าสมาชิกของวงที่ออกจากวงหรือบางคนยังอยู่เขาออกไปสร้างวงนักร้องประสานเสียงของโรงเรียนของมูลนิธิ ทำจนมีพัฒนาการอย่างตอนทีไปแข่งที่อเมริกา ซินซินเนติ ก็มีวงประสานเสียงเรียกว่าวงลูกก็แล้วกัน วงจุฬาทาร์ เป็นวงของโรงเรียนสาธิตจุฬา ฝ่ายมัธยม แล้วผู้ควบคุมวงก็คือสมาชิกของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู 2 คนที่ไปดูแลแล้วเค้าก็ได้รางวัลกลับมา เราก็ตีใจ เราเหมือนกับเพาะเมล็ดพันธุ์ เพื่อจะให้เติบโต...

(ดุษฎุณี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2558)

นอกจากนั้นแล้วแนวทางการสืบทอดดนตรีตามอัธยาศัยของครูดุษฎุณี พนมยงค์มีรูปแบบหลากหลาย ซึ่งวิวัฒนาการการสืบทอดดนตรีของครูดุษฎุณี พนมยงค์เป็นไปตามเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้การสืบทอดดนตรีของครูดุษฎุณี พนมยงค์จึงไม่ได้จำกัดแค่การสืบทอดเสียงเท่านั้น แต่ยังมีการใช้สื่อภาพหรือวิดีโอ(ภาพเคลื่อนไหว) เป็นอีกหนึ่งขั้นตอนในการสืบทอดอีกด้วย ดังนั้นผู้รับการสืบทอดจึงสามารถเปลี่ยนบทบาทการชมจากโดยปกติต้องเดินทางไปหาชมตามสถานที่ต่างๆ ที่การจัดแสดงหรือจัดกิจกรรม แต่ในปัจจุบันผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมในการเข้าชมผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจะเป็นส่วนในการที่เผยแพร่อย่างสาธารณะ

ปัจจุบันการเผยแพร่สื่อการสอนหรือการแสดงมีด้วยกันหลากหลายวิธี การเข้าถึงของผู้ชมเป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น วิทย์ โทททัศน์ ระบบออนไลน์หรือแม้กระทั่งการแสดงสด ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ครูดุษฎุณี พนมยงค์ได้นำดนตรีของท่านเข้าไปเผยแพร่ จึงเป็นเหตุให้ปัจจุบันผลงานของครูดุษฎุณี พนมยงค์ได้เป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ

ปัจจุบันครูดุขุฎี พนมยงค์ยังมีการสอนแบบตามอัธยาศัยอยู่เรื่อยๆ ท่านยังคงมีความมุ่งมั่นและพัฒนาการสอนในรูปแบบนี้อย่างสม่ำเสมอ ผลการของการสอนตามอัธยาศัยของครูดุขุฎี พนมยงค์ แสดงให้เห็นถึงความเป็นศิลปินแห่งชาติได้เป็นอย่างดี

6.3 เทคนิคการสอนดนตรีของครูดุขุฎี พนมยงค์

6.3.1 การใช้ภาษาในการสอนบทเพลง

ครูดุขุฎี พนมยงค์ใส่ใจในรายละเอียดของเนื้อร้องเป็นอย่างมาก ยิ่งโดยเฉพาะหากคนที่ได้ยินได้ฟังได้ขับร้องเป็นเด็ก ยิ่งทำให้ครูดุขุฎี พนมยงค์รู้สึกกังวลต่อผลกระทบหลังจากนั้นเพราะเด็กเหล่านี้กำลังเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากการที่เด็กร้องเพลงออกไป ดังนั้นการเลือกเพลงที่มีคำร้องที่ดีย่อมส่งผลให้เด็กเกิดจินตนาการที่ดีเช่นกัน ในขณะเดียวกัน เนื้อร้องและทำนองก็เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเช่นกันเพราะ องค์ประกอบนี้ก็จะส่งผลต่อบทเพลงเช่นเดียวกัน

...ด้านการออกเสียงอักขระภาษาไทย ถ้าบอกท่านแล้วคงจะตกใจว่าในจำนวนเด็กกว่าสามร้อยคนนี้ กว่า 80% ออกเสียงพยัญชนะ “ส.เสื่อ” และ “ร.เรื่อ” และอีกหลายๆตัวไม่ชัด โดยที่ตัวเองหรือผู้ปกครองก็ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าพวกเขาออกเสียงภาษาไทยไม่ชัด

เรื่องคุณภาพของเสียงยิ่งไม่ต้องพูดถึงเลย เพราะเด็กส่วนใหญ่ชอบ “เลียน” แบบจากนักร้องยอดนิยม จึงชอบที่จะกระแทกเสียง “ตะโกนเพลง” มากกว่า “ขับร้องเพลง” จะมีเพียงเด็กบางคนที่มาจากโรงเรียนที่มีการสอนขับร้องประสานเสียงเท่านั้น ที่พอจะมีเสียงร้องที่เป็นธรรมชาติ...

(ดุขุฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2558)

นอกจากความสามารถทางด้านดนตรีของครูดุขุฎี พนมยงค์แล้ว ท่านยังมีความเชี่ยวชาญในด้านของภาษาอีกด้วย ท่านสามารถตรวจอักขระภาษาไทยได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ยังมีภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษาที่ครูดุขุฎี พนมยงค์สามารถให้คำปรึกษาได้อย่างเจ้าของภาษา

...บางครั้งมีภาษาฝรั่งเศสที่อ่านออกเสียงไม่ได้ ครูดุขุฎีก็จะเป็นผู้สอนออกเสียงให้...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

...ที่นำวิตกเป็นอย่างยิ่งคือ เมื่อคณะทำงานฯ ได้พยายามที่จะแนะนำให้ได้ๆลองขับร้องเพลงที่มีสัญลักษณ์แห่งความเป็นไทยและเป็นเพลงที่มีคุณภาพ เช่น เพลงพระราชนิพนธ์ “สายฝน” เพลง “บัวขาว” ของท่านผู้หญิง ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์ หรือเพลง “สายทิพย์” ของ ดร.สายสุรีย์ จุติกุล

สิ่งที่คณะทำงานฯ ได้รับทราบก็คือ เด็กๆ ทุกคนแสดงท่าทางงุนงง อย่าย่าแต่ให้ขับร้องเลยแค่อ่านชื่อเพลงเหล่านี้เด็กๆก็ไม่เคยได้ยินฟังมาก่อน

สังคม ผู้ปกครอง หรือคุณครู ใครที่มีส่วนต้องรับผิดชอบต่อค่านิยมทางดนตรีของบุตรหลานท่าน?

หรือว่าเรากำลังอยู่ในปีที่รัฐบาลท่านบอกว่า เป็นปี “รณรงค์วัฒนธรรมไทย”

คำว่า “รณรงค์” ก็คือ “ต่อสู้”

ส่วนคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงสิ่งที่พัฒนา สิ่งที่ดีงาม

เด็กไทยกำลังทำตามคำขวัญนี้ คือต่อสู้กับสิ่งที่ดีงามในสังคมไทย

เราจึงมีเด็กที่ร้องเพลงไทยไร้มาตรฐานเช่นนี้อยากจะบอกว่า

ทิศทางเพลงร้องของเด็กไทย กำลังตกต่ำไปตามกระแสโลกาภิวัตน์...

(ดุซฎิ พนมยงค์, 2539)

แต่สิ่งที่ครูดุซฎิ พนมยงค์เป็นห่วงที่สุดคือการที่เด็กสมัยใหม่ ไม่รู้จักเพลงเก่าๆ ทั้งที่เพลงเหล่านี้เป็นบทเรียนที่ดีมีความไพเราะ แต่กลับกลายเป็นว่าเด็กสมัยใหม่กลับไม่สนใจหรือเกลียดแค้น ครูดุซฎิ พนมยงค์มองว่าการที่บทเพลงเก่าๆ เหล่านี้เริ่มกลายเป็นบทเพลงที่ถูกกลืนเป็นสิ่งที่ไม่ดีที่สังคมควรรับผิดชอบ เพราะปัจจุบันผู้ปกครองหลายท่านปลูกฝังให้เด็กฟังแต่เพลงสากลฝรั่งหรือไม่ก็ฟังเพลงที่ผู้ปกครองชอบ ทั้งที่เพลงเหล่านั้นเป็นเพลงที่ไม่จรรโลงจิตใจเลย ครูดุซฎิ พนมยงค์ไม่ต้องการให้ทิศทางของดนตรีไทยถูกค่านิยมสมัยใหม่ลบล้างออกไป

6.3.2 การส่งเสริมสุขวิทยาของผู้ขับร้อง

นักร้องเหมือนนักดนตรี ที่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีที่ดี นักดนตรีนั้นสามารถเลือกเอาเครื่องดนตรีซึ่งเขาอาจทดลองดูก่อนได้ว่าถูกใจเขาเพียงใด ทั้งด้านน้ำเสียงและกลไกต่างๆ ส่วนนักร้องนั้นไม่มีโอกาสเช่นนี้เลย เครื่องดนตรีของเขาก็คือร่างกายของเขาเอง นักดนตรีคงเล่นดนตรีได้ตลอดไปถึงแม้จะย่างเข้าสู่วัยชรา แต่สำหรับนักร้องระยะเวลาของการอยู่ในอาชีพนั้นสั้นมาก ถ้าเขาไม่รู้จักวิธีการขับร้องที่ถูกต้องและไม่บำรุงรักษาอวัยวะทุกส่วนที่เป็นบ่อเกิดของเสียง

การที่เสียงเกิดชำรุดเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับนักร้องดังนั้นจึงควรรักษาเสียงของตนและใส่ใจสุขวิทยาในการขับร้องอยู่ตลอดเวลา

การจะให้เสียงมีคุณภาพอยู่เสมอ ต้องเน้นที่การป้องกัน มากกว่าการรักษาภายหลังผู้ขับร้องทั่วไปหากออกเสียงถูกวิธีและมีสุขภาพแข็งแรงแม้จะมีอายุ 70 แล้ว ก็ยังร้องเพลงได้ ปกติเราก็คงเคยเห็น นักร้องบางคนเมื่อถึงยุคเฟื่องฟูที่สุดในชีวิตการเป็นศิลปิน (อายุประมาณ 40) เสียงก็ **จอมแล้ว** นี่เป็นเพราะไม่ได้รักษาเสียงให้ดี ที่สำคัญกว่านั้นคือ ไม่ได้ออกเสียงอย่างถูกวิธีและสุขภาพไม่แข็งแรง

การเปล่งเสียงอย่างถูกวิธีจะช่วยถนอมและรักษาเสียง มีนักร้องบางคนเป็นโรคเส้นเสียงอักเสบเรื้อรังเพราะเปล่งเสียงไม่ถูกวิธีหรือใช้เสียงมากเกินไป แม้จะรักษาหาย แต่หากยังร้องไม่ถูกวิธีก็อาจจะกลับเป็นได้อีก เรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยจึงต้องตรวจสอบความถูกต้องของวิธีการเปล่งเสียงอยู่เป็นประจำและแก้ไขอยู่ทุกเมื่อ เมื่อเกิดความผิดปกติขึ้น แพทย์ควรจะทำการรักษาโรคเส้นเสียงอักเสบไปพร้อมกับครูสอนการขับร้อง เพื่อให้ผู้ป่วยทราบมาตรการป้องกัน ไม่เช่นนั้นก็จะป่วยบ่อยๆ จนอาจมีอายุการร้องเพลงสั้นลง

โดยทั่วไป ผู้ขับร้องควรเข้าใจกฎการออกเสียงและทำตามกฎ หากทำตามอำเภอใจและกำหนดระดับความสูงหรือความดังเบาของเสียงตามใจชอบ แล้วเลือกร้องบทเพลงที่เกินกำลังความสามารถหรือร้องเพลงไม่ดูกำลังของตน ก็จะทำให้เส้นเสียงต้องรับภาระมากเกินไป จนเกิดผลเสียต่อเส้นเสียง

ผู้เริ่มฝึกเปล่งเสียงจะใช้เสียงดัง เหมือนนักร้องที่มีประสบการณ์ไม่ได้ เพราะนอกจากไม่มีประโยชน์ แต่ยังเป็นสาเหตุของการเกิดโรคด้วย จึงควรระวังอย่าฝึกร้องเพลงโดยไม่ใช้สมอง แต่ควรมีความพอดีเดินสายกลาง ไม่ให้เสียงรับน้ำหนักมากเกินไปหรือต้องใช้แรงเกินไป การฝึกก็จะได้ผลดีและมีพัฒนาการ

วิธีที่ดีที่สุดคือการ **กัน ไว้ดีกว่า แก้** โดยพยายามฝึกเปล่งเสียงร้องเพลงให้ถูกวิธี พยายามใช้พลังจากกระบังลม หรือฐานรองรับการหายใจ และหลีกเลี่ยงการตะเบ็งร้องเพลงอย่างผิดวิธี ประกอบกับการปฏิบัติต่อไปนี้ (ดุซนีกี พนมยงค์, 2547)

1. นอนหลับพักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง
2. งดบุหรี่ และหลีกเลี่ยงไปในที่ซึ่งมีควันบุหรี่มากและอากาศไม่ถ่ายเท
3. พยายามอย่าใช้เสียงตะโกนแข่งกับเสียงอื่นๆ
4. รับประทานอาหารให้ครบหมู่
5. งดใช้ยาลดความอ้วนหรือยาแก้แพ้ทุกชนิด
6. หลีกเลี่ยงอาหารรสเผ็ดจัดหรือมันจัด
7. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
8. ดื่มน้ำบริสุทธิ์ไม่เย็นจัดหรือร้อนจัดวันละอย่างน้อย 2 ลิตร
9. หลีกเลี่ยงการนอนพักผ่อนทันทีหลังรับประทานอาหารมื้อหลัก เพราะอาจทำให้กรดในกระเพาะอาหารไหลย้อนมาที่เส้นเสียงได้

10. พบแพทย์เฉพาะทางทันทีเมื่อรู้สึกว่เสียงแหบผิดปกติ

ที่สำคัญที่สุด ถ้าผู้ใช้เสียงพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นที่เส้นเสียง ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะบวมแดง หรือ มีตุ่มเม็ดขึ้นบริเวณนั้น ควรจะงดการใช้เสียงอย่างเด็ดขาดเป็นเวลาระหว่างหนึ่งสัปดาห์ถึงหนึ่งเดือน มิฉะนั้น เสียงจะแหบพร่าไปตลอดชีวิต

หมายเหตุ : บางท่านนิยมรับประทานน้ำมะนาวเข้มข้นผสมเกลือ โดยใช้มะนาวฝานเป็นซีกจิ้มเกลือ แล้วบดไปนาคอ เพื่อบำรุงเสียงอย่างเฉียบพลันก่อนขึ้นเวที ขอเรียนว่าเป็นวิธีบำรุงเสียงที่ผิดพลาด เพราะน้ำมะนาวเป็นกรด ย่อมไปกัดกร่อนเนื้อเยื่อผนังคอทำให้ขาดความชุ่มชื้น เสียงที่เปล่งออกมา ก็ จะแห้งและขาดพลัง ทางที่ดีท่านควรรับประทานส้มเป็นประจำ รวมทั้งการรับประทานวิตามินซีเพื่อ ป้องกันการเป็นหวัดด้วย

ส่วนบางท่าน ก็งดรับประทานน้ำเย็นและอาหารรสจัด (เผ็ด) โดยคิดว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ เสียงแหบ ซึ่งตามความจริงแล้ว สิ่งที่ท่านรับประทานอยู่เป็นประจำจนเป็นความเคยชินแล้ว ถือว่าเป็น ธรรมชาติที่ไม่จำเป็นต้องละเว้น

6.3.3 เทคนิคการเลือกอาหารและยาเพื่อรักษาคุณภาพเสียง

นอกจากบุหรี่และเหล้าที่สามารถทำให้เกิดเสียงแหบแล้ว ยังมีอาหารและยาหลายอย่างที่อาจ ทำให้เกิดเสียงแหบหรือทำให้เสียงที่แหบอยู่แล้วแยลงได้ ได้แก่

1. นม ไอศกรีม ช็อกโกแลต

อาหารเหล่านี้มักทำให้เสมหะในคอเหนียวขึ้นทำให้รู้สึกคอกแห้งหรือรู้สึกมีเสมหะติดใน ลำคอ เสียงมักจะเปลี่ยนไปต้องกระแอมบ่อยๆ เพื่อให้ลำคอรู้สึกโล่ง

2. ของขบเคี้ยวจำพวกถั่วต่างๆ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ของทอดๆทั้งหลาย

อาหารเหล่านี้จะทำให้เกิดการระคายเคืองบริเวณ ลำคอ ต้องไอหรือกระแอมบ่อยๆ อย่าง ที่เคยเรียนให้ทราบในบทที่แล้วว่าการไอหรือกระแอมแต่ละครั้งสายเสียงจะมีการกระแทกอย่างรุนแรง ถ้าเป็นอย่างนี้บ่อยครั้งเข้า เสียงก็จะแหบได้ นอกจากนี้อาหาร เหล่านี้มักทำให้เกิดภาวะกรดใน กระเพาะไหลย้อนกลับเข้ามาในหลอดอาหารและก่อให้เกิด การระคายเคืองของกล่องเสียงทำให้เสียง แหบได้ด้วย

3. อาหารที่มีไขมันสูง การกินอาหารมื้อใหญ่ การกินอาหารก่อนนอน การสูบบุหรี่

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเสียงในการทำให้เกิดกรดไหลย้อนกลับเข้ามาในหลอดอาหาร ทั้งสิ้น

4. กาแฟทำให้เสียงแหบได้ 2 ทางได้แก่ หนึ่งเพิ่มโอกาสเกิดภาวะกรดในกระเพาะไหลย้อน กลับเหมือนอย่างอาหารที่กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น และสอง กาแฟจะทำให้ปัสสาวะบ่อย เสมหะมักจะ เหนียวขึ้นทำให้เกิดการระคายเคืองในลำคอได้ง่าย

5. เหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทั้งหลาย

อย่างที่กล่าวในบทที่แล้ว การตี้มเหล่านี้เป็นประจำในปริมาณมากๆ จะก่อให้เกิดการระคายเคืองโดยตรงต่อลำคอและกล่องเสียงอาจเกิดอักเสบเรื้อรัง เกิดเป็นมะเร็งได้และเวลาเมินเมา้มักจะพูดมาก พูดตะโกนเสียงดังทำให้สายเสียงชอกช้ำได้

การตี้มในปริมาณน้อยๆ ก่อนการแสดง ถึงแม้ไม่ค่อยเป็นปัญหาในหมูนักร้องแสดงหลายท่าน แต่แพทย์ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านก็พบว่า การตี้มปริมาณน้อยๆทำให้เส้นโลหิตขยายตัวเยื่อหุ้มบริเวณสายเสียงอาจเปลี่ยนแปลง ทำให้คุณภาพของเสียงเปลี่ยนไปได้ อย่างไรก็ตามก็ขอแนะนำว่าถ้าท่านตี้มเครื่องตี้มที่มีแอลกอฮอล์แล้วมีอาการคัดจมูก หรือน้ำมูกไหลแล้วละก็ ควรหลีกเลี่ยงเครื่องตี้มชนิดนั้นเสียก่อนการร้องเพลง การแสดง หรือการพูดสุนทรพจน์ที่สำคัญใดๆ เพราะท่านอาจจะแพ้แอลกอฮอล์ชนิดที่มีอาการน้อยๆ ซึ่งพวกนี้เยื่อหุ้มสายเสียงมักจะบวมทำให้คุณภาพเสียงเปลี่ยนไป

6. ยาแก้ภูมิแพ้

ยาในกลุ่มที่เรียกว่าแอนตี้ฮิสตามีนที่ใช้รักษาโรคภูมิแพ้หรือแพ้อากาศมีหลายชนิดที่เมื่อใช้แล้ว ทำให้เสมหะในลำคอเหนียวขึ้น ทำให้รู้สึกคอแห้ง ระคายคอ และไอได้ จึงควรใช้ในรายที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อลดโอกาสการเกิดเสียงแหบ อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้มียาในกลุ่มนี้หลายตัวที่ไม่มีผลข้างเคียงนี้ (anti-cholinergic effect) จึงควรปรึกษาแพทย์ทางหูคอจมูกเพื่อเลือกยาที่เหมาะสมต่อไป

7. ยาขับปัสสาวะ

ยาขับปัสสาวะจะทำให้ปัสสาวะบ่อย ร่างกายอาจสูญเสียน้ำมากจนเกิดคอแห้ง เสมหะเหนียว ระคายคอได้ นักร้องผู้หญิงมักได้รับยาเหล่านี้จากสูตินรีแพทย์เพื่อลดการบวมในระยะก่อนประจำเดือนมา (premenstrual period) เพราะระยะนี้โดยอิทธิพลของฮอร์โมนเพศหญิงที่ลดต่ำลงจะทำให้เกิดการหลังที่ผิดปกติของฮอร์โมนต้านการขับปัสสาวะ (anti-diuretic hormone) จากต่อมใต้สมอง ทำให้ร่างกายเก็บน้ำและเกลือแร่ได้มากกว่าปกติ ร่างกายจึงอาจบวมได้เล็กน้อย ที่สายเสียงก็เช่นกันจะบวมได้เล็กน้อยเป็นธรรมดา การให้ยาขับปัสสาวะจึงอาจช่วยขับน้ำและเกลือแร่ส่วนเกินออกแต่สำหรับสายเสียงที่บวมผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เชื่อว่าไม่ได้ผล การใช้ยาที่เกินพอดีหรือไม่ได้อยู่ในความดูแลของแพทย์อาจก่อให้เกิดผลเสีย คือเสียน้ำมากเกินไป เกิดคอแห้ง ระคายคอได้ง่าย

8. ยาคุมกำเนิด

อย่างที่ได้กล่าวข้างต้น ฮอร์โมนเพศหญิงทำให้ร่างกายเก็บน้ำไว้ในตัวมากขึ้นสายเสียงจึงอาจบวมทำให้เสียงเปลี่ยนได้ โดยทั่วไปไม่ค่อยก่อให้เกิดปัญหาในคนธรรมดา แต่อาจเป็นปัญหาสำหรับนักร้องอาชีพบางราย เวลาจะอัดแผ่นเสียงหรืออัลบั้มได้

9. วิตามินซี

บางคนชอบกินวิตามินซีในปริมาณสูงๆ เช่น 5-6 กรัมต่อวัน นัยว่าเพื่อป้องกันหวัด วิตามินซีปริมาณสูงเช่นนี้อาจทำให้ปัสสาวะบ่อยกว่าปกติ เพราะมีฤทธิ์ขับปัสสาวะอ่อนๆอยู่ ถ้าตี้มน้ำไม่เพียงพอ คออาจแห้ง ระคายคอได้ง่าย

10. แอสไพริน

แอสไพรินเป็นยาแก้ปวดลดไข้ที่ได้ผลดี แต่มีข้อเสียคือทำให้เกิดเลือดทำงานผิดปกติ เลือดจะออกง่ายและหยุดยาก ปัจจุบันแพทย์จึงไม่นิยมใช้ยาตัวนี้ แต่ก็มีผู้ป่วยหลายคนที่ชอบซื้อยาพวกนี้มารับประทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาตัวนี้มีผลสมอยู่ในยาแก้ปวดลดไข้ชนิดของที่มีขายตามร้านขายยาทั่วไป ถ้าใครใช้เป็นประจำหรือใช้ในขณะที่ต้องมีการใช้เสียงอย่างหนัก อาจจะทำให้เกิดเลือดออกในสายเสียงได้ง่ายกว่าคนธรรมดา จึงควรหลีกเลี่ยงยาตัวนี้โดยการอ่านซองยา หรือสลากกำกับยาทุกครั้ง ว่ามียาตัวนี้ผสมอยู่หรือไม่ และใช้ยาพาราเซตามอล หรืออะเซท ตามิโมเฟน แทนจะปลอดภัยกว่า

11. ยาแก้หวัดที่มี decongestant

ยากลุ่มนี้จะทำให้เส้นเลือดหดตัว น้ำมูกลดลง จมูกโล่ง แต่ในขณะเดียวกันทำให้มือไม้สั่น ใจสั่น นอนไม่หลับได้ นอกจากนี้ยังทำให้สายเสียงสั่นผิดปกติ (tremor) ทำให้คุณภาพเสียงเปลี่ยนไปได้ จึงไม่แนะนำให้หนักหรือใช้ก่อนการแสดง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรอบสำคัญๆ

12. ยาต้านไวรัส

แพทย์บางคนสั่งยาต้านไวรัสบางตัว เช่น อะแมนตาดีน (amantadine) ให้ผู้ป่วยกิน เพื่อป้องกันเชื้อหวัดใหญ่ (influenza) ในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อของยาตัวนี้คือทำให้ปากคอแห้งมาก ใจสั่น และกระวนกระวายได้ มีนักร้องที่มีชื่อเสียงในสหรัฐอเมริกาบางรายใช้ยาตัวนี้แล้วมีผลข้างเคียงมาก จนถึงขนาดต้องงดการแสดงรอบนั้นไปก็มี จึงไม่แนะนำให้หนักหรือใช้ก่อนการแสดง

นอกจากนี้ยังมียาอีกมากมายที่มีผลข้างเคียงทำให้ปากคอแห้ง เกิดระคายเคืองต่อลำคอได้ง่ายเช่น ยาลดความดันโลหิตบางตัว ยาลดความเครียด ยาลดอาการซึมเศร้า ยาแก้ท้องเสีย ยาขยายหลอดลมบางตัว เป็นต้น

โดยสรุป **อย่า** ใช้ยาโดยไม่จำเป็น โดยปราศจากการควบคุมของแพทย์สำหรับนักร้องอาชีพ การรับยาจากแพทย์หรือซื้อยาจากเภสัชกรก็ตาม ควรซักถามเรื่องผลข้างเคียงของยาที่กระทบต่อคุณภาพเสียงดังที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้นและถ้าเป็นไปได้ก็หลีกเลี่ยงยาที่ทำให้เกิดผลข้างเคียงดังกล่าวเสีย สำหรับผู้ที่เสียงแหบหรือระคายคอบ่อยๆ และกินยาบางตัวเป็นประจำอยู่ ควรพบแพทย์เพื่อสอบถามว่ามีผลข้างเคียงที่เกี่ยวข้องกับการเกิดเสียงแหบหรือไม่ ถ้ามีจะได้หาหาตัวอื่นทดแทนหากเป็นไปได้

6.3.4 ข้อห้ามของการเป็นนักร้อง

อย่างที่กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา อาการเสียงแหบโดยส่วนใหญ่เกิดจากลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสม มีการใช้เสียงอย่างพร่ำเพรื่อและไม่ถูกวิธี ซึ่งพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดเสียงแหบนี้ ไม่มีหมอคนใดหรือยาวิเศษขนานใดที่จะรักษาได้ นอกจากการหลีกเลี่ยงยาไปทำเท่านั้น ในบทนี้จึงได้รวบรวมพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. อย่าตะโกนเพราะการตะโกน ก็คือการใช้สายเสียงอย่างโหดร้ายทารุณที่สุด
2. อย่าพูดมาโดยไม่จำเป็นจำไว้พูดแล้วไม่ได้เงิน จงอย่าพูด
3. หยุดสูบบุหรี่เพราะบุหรี่ทำให้สายเสียงท่านแห้งและระคายเคือง นานๆเข้าอาจกลายเป็นมะเร็งได้
4. หยุดดื่มเหล้าเพราะเหล้านอกจากจะทำลายสายเสียงโดยตรงแล้วยังทำให้ท่านสั่นตัว พูดมาก เสียงดัง อะอะโว้ยวาย ทำให้เจ็บคอเสียงแหบได้ง่าย
5. หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มหรืออาหารที่มีคาเฟอีน เช่น กาแฟ ชา น้ำอัดลมบางชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนการแสดง หรือการพูดครั้งสำคัญ เพราะการดื่มกาแฟมากเกินไป ทำให้ร่างกายต้องปัสสาวะบ่อยขึ้นจากฤทธิ์ขับปัสสาวะของคาเฟอีน เกิดการสูญเสียน้ำจากร่างกาย คอจะแห้ง สายเสียงจะแห้ง และเสียงจะแหบได้ง่ายขึ้น หากท่านเป็นผู้ที่ติดกาแฟ ชา หรือน้ำอัดลมอยู่ขอให้ยึดถือปฏิบัติดังนี้
  - 5.1 หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มจำพวกนี้ก่อนการแสดงการกล่าวปาฐกถา การสอน การสาธิต หรือการกระทำใดๆ ก็ตามที่ต้องใช้เสียงมากทุกครั้ง
  - 5.2 ให้เลี่ยงไปดื่มเครื่องดื่มชนิดที่ไม่มีคาเฟอีน หรือแอลกอฮอล์แทนซึ่งดีที่สุดคือน้ำเปล่า
  - 5.3 ทุกๆแก้วของกาแฟ หรือน้ำอัดลม ที่มีคาเฟอีน หากจำเป็นต้องดื่มให้ดื่มตาม 1 แก้วด้วยเสมอ
6. อย่ากระแอมบ่อยๆเพราะทุกครั้งทีกระแอมเพื่อให้ลำคอโล่ง หมายถึงการกระแทกกันอย่างแรงของเส้นเสียง ซึ่งนอกจากเสียบุคลิกแล้ว จะทำให้เสียงแหบด้วย สำหรับผู้ชอบกระแอมเสียงดังบ่อยๆ ขอให้ปฏิบัติดังนี้
  - 6.1 ไปพบแพทย์หูคอจมูกสักครั้งเพื่อตรวจดูว่าทำไมชอบมีเสลดทำให้ต้องกระแอมบ่อยๆ ซึ่งสาเหตุที่พบบ่อยๆมีอยู่ 3 อย่างคือ โรคภูมิแพ้อากาศหรือแพ้อากาศ โรคไซนัสอักเสบ และภาวะกรดในกระเพาะไหลย้อนกลับเข้าหลอดอาหาร
  - 6.2 ทุกครั้งที่พบว่ามีเสลด หรืออยากกระแอม ขอให้ท่านกลืนน้ำลาย (dry swallow) ลงไปแทน จะลดความรู้สึกต้องการกระแอมลงได้
  - 6.3 เมื่อมีความรู้สึกว่าจะกระแอม ให้จิบน้ำอุ่นทุกครั้ง น้ำจะช่วยละลายเสลดทำให้กลืนได้ง่ายขึ้น และลดอาการคอแห้ง
  - 6.4 หากต้องการกระแอมจริงๆ ให้กระทำให้เบาที่สุด
7. หลีกเลี่ยงการพูดแบบกระซิบ (Whisper) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าการพูดแบบกระซิบเป็นการลดการใช้เสียง ซึ่งแท้จริงแล้ว การพูดด้วยวิธีนี้ยังคงต้องใช้เสียงอยู่และเป็นการเค้นใช้เส้นเสียงเฉพาะสองในสามส่วนแรกทางด้านหน้าเท่านั้น (Anterior two thirds of the true vocal folds) ดังนั้นหากเรากระซิบแบบค่อนข้างดังหน่อยจะ แย่กว่าการพูดแบบธรรมดาๆ เสียอีก จึงไม่ควรใช้วิธี

พูดแบบกระซิบกระซาบ สำหรับนักแสดงละครที่ต้องแสดงบทที่มีการกระซิบกระซาบกันบ่อยๆ นั้น แนะนำให้มีการฝึกฝนโดยครูหรือผู้รู้เสียก่อนเสมอ

8. หลีกเลี่ยงการส่งเสียงขณะออกแรงเช่น เวลายกของหนัก หลายคนชอบส่งเสียงดัง เช่น เสียง อีบ หรือ โอ้ว เวลายกของหรือเวลายกน้ำหนัก นับว่าเป็นการเรียกพลัง แต่การทำเช่นนั้น ก่อให้เกิดการกระแทกกันของสายเสียงแรงมากจนเกิดการชอกช้ำได้ ให้ใช้วิธีค่อยๆ ระบายลมหายใจ ออกยาวๆ ซ้ำๆ เวลาออกแรง (ดีที่สุด) หรือกลั้นหายใจก่อนการออกแรงแทนจะปลอดภัยต่อเส้นเสียง มากกว่า

9. เวลาโกรธหรือไม่พอใจ อย่าขึ้นเสียงเพื่อเอาชนะ หรือใช้เสียงดังเข้าข่มขวัญแต่ให้ใช้วิธีทาง พระเข้าข่มแทน กล่าวคือให้ใจเย็นเข้าไว้ มีสติและให้อภัย ซึ่งนอกจากได้บุญ ได้บารมีแล้ว เป็นการ ถนอมสายเสียงอีกด้วย

10. หลีกเลี่ยงอาหารที่อาจมีผลต่อเสียงอาทิ ของทอด อาหารจำพวกถั่ว ของมันจัด ไอศกรีม ช็อกโกแลต

11. หลีกเลี่ยงการไอแรงหลายคนเวลาที่มีการอักเสบของลำคอหรือมีเสมหะในคอ ชอบไอแรงๆ การไออย่างแรงก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่าง อาทิ กล้ามเนื้อกระบังลมและกล้ามเนื้อท้องทำงานหนัก จะรู้สึกปวดท้องและชายโครงได้ จะเกิดการกระแทกอย่างรุนแรงของเส้นเสียงจนมีเลือดออกในเส้น เสียงได้ และก่อให้เกิดการระคายเคืองของเยื่อหลอดคอ บางครั้งเส้นเลือดฝอยฉีกขาด มีเสมหะปน เลือดออกมาได้ อาการชอกช้ำของเส้นเสียงและหลอดคอจะทำให้เกิดความรู้สึกคันคอบ่อยๆ ไออีก ก็ จะวนเวียนเป็นวัฏจักรกันไปอย่างนี้

ผู้ป่วยเหล่านี้ที่ไม่รู้วิธีหักห้ามการไอที่รุนแรงก็จะไอเป็นชุดๆ ไอจนตัวโก่งตัวงอ ไอจนเจ็บคอ ระบมไปหมด ทั้งคอ หน้าอก และชายโครง บางคนปัสสาวะเล็ดก็มีซึ่งอีก 2-3 วันให้หลังเสียงก็จะแหบ ทางเสียงอาการเหล่านี้คือ

- จิบน้ำอุ่นๆ เวลาคันคอ
- พยายามตั้งสติอย่าไอตามใจตัวเอง และ
- รีบไปพบแพทย์เพื่อหาสาเหตุของการไอ ตลอดจนหายาเพื่อระงับอาการดังกล่าวเสีย

12. อย่าอดนอน การพักผ่อนที่ไม่เพียงพอจะทำให้เจ็บคอได้ง่าย รู้สึกเมื่อยล้า และทำให้พลัง เสียงลดลงไปด้วย ขอให้ยึดถือปฏิบัติดังนี้

12.1 พักผ่อนให้เพียงพอก่อนการใช้เสียงมากๆ ทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการแสดง การกล่าวสุนทรพจน์ครั้งสำคัญ หรือการสนทนาติดต่อกันหลายๆ ชั่วโมง เป็นต้น บางคนแนะนำให้อนมากกว่าปกติเล็กน้อยด้วยซ้ำ

12.2 คิดถึงเรื่องการปรับตัวของร่างกายเสมอเวลาเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง jet lag

12.3 หากมีเวลาพอ ให้หาโอกาสสับ ก่อนการใช้เสียงหลายๆครั้งโดยเฉพาะกรณีที่ร่างกายรู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า

13. อย่าปล่อยให้คอแห้ง **Sing wet, pee pale** คือให้ร้องเพลงด้วยลำคอที่ชุ่มฉ่ำและฉี่ใส นั่นคือ ถ้าเรามีฉี่ที่ขาวใส แสดงว่าดื่มน้ำมากเพียงพอ คอของเราก็จะชุ่มฉ่ำ สามารถร้องเพลงหรือใช้เสียงได้ดี ในทางกลับกันถ้าเราปัสสาวะสีเข้ม จงรู้ตัวเถิดว่า ร่างกายของท่านได้รับน้ำน้อยเกินไป คอท่านก็จะแห้งได้ง่าย เสียงก็จะแหบหายได้ง่ายเช่นกัน มีหลักยึดถือง่ายๆ สำหรับเรื่องการดื่มน้ำดังนี้

13.1 ดื่มน้ำทุกครั้งที่ยกินอาหาร

13.2 ดื่มน้ำอย่างน้อย 2 แก้ว หลังจากตื่นนอนทุกวัน

13.3 ดื่มน้ำก่อนนอน 1 แก้วทุกคืน

13.4 ขณะใช้เสียงให้มน้ำติดมือไปด้วยเสมอ และจับทันทีที่รู้สึกคอแห้ง อย่าทนฝืนพูดทั้งที่คอแห้ง

13.5 สำหรับท่านที่ไม่ชอบดื่มน้ำ อาจเลี้ยงไปดื่มน้ำแร่ ดื่มน้ำผลไม้ หรือกินขนมชนิดหน้อยแล้วดื่มน้ำตามเยอะๆ ก็ได้

โดยสรุปในข้อนี้ก็คือ น้ำเป็นสิ่งจำเป็นมากในการลดการเกิดเสียงแหบ จงอย่าปล่อยให้คอแห้งและอย่าลืมน้ำสังเกตดูด้วยว่าท่านฉี่ใส หรือฉี่เข้ม

14. จงหยุดใช้เสียงทันทีที่รู้สึกเจ็บคอข้อนี้สำคัญมาก อาการเจ็บคอเป็นสัญญาณอันตรายที่ร่างกายของเรากำลังพยายามฟ้องบอกว่า สายเสียงและหลอดคอชักเริ่มทนไม่ไหวแล้วนะ การฝืนใช้เสียงต่อไปจะก่อให้เกิดอันตรายต่อเส้นเสียงมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นตุ่ม หรือมีการบวมแบบถาวรของเส้นเสียงได้ ดังนั้น ถ้าเริ่มรู้สึกเจ็บคอ **จงหยุด**

6.3.5 เทคนิคการสอนร้องเพลงเด็ก

...ดิฉันเห็นว่า การที่ปล่อยให้หรือส่งเสริมให้เด็กๆ “ตะโกนร้องเพลง” กันสุดๆ อย่างเช่นทุกวันนี้ เป็นการทำลายอนาคตในการร้องเพลงของเด็กโดยที่ผู้ใหญ่อาจไม่รู้ตัวลองนึกภาพง่ายๆ ว่า ถ้าเราจับเด็กในวัย 6-12 ขวบมาฝึกก็พายน้ำหนัก เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีรูปร่างพิการผิวดำมืดส่วน เพราะก็พายน้ำหนักไม่เหมาะสมกับสรีระของเด็ก ฉนั้นดิฉันนั้น การให้เด็กๆ มาฝึกร้องเพลงอย่างผู้ใหญ่ เสียงของเด็กจะแตกจะเสียและไม่สามารถพัฒนาต่อไปในช่วงเจริญวัยได้

ขอแนะนำวิธีการฝึกขับร้องสำหรับเด็กอย่างง่ายๆ ดังนี้

- 1) ฝึกเด็กให้ทำสมาธิทุกครั้งก่อนฝึกร้องเพลง
- 2) ฝึกการผ่อนคลายอวัยวะและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกายก่อน

- 3) ฝึกการออกกำลังกายที่จะช่วยให้ปอดขยายและเป็นผลดีต่อการฝึกขับร้อง คือการวิ่งและว่ายน้ำ ส่วนกีฬาชนิดอื่นๆ มีผลดีต่อสุขภาพทั่วไป มิได้มีผลโดยตรงต่อการทำงานของปอด
- 4) ฝึกเปล่งเสียงตามแบบฝึกหัดที่เห็นเหมาะสมวันละไม่เกิน 20 นาที
- 5) ฝึกอ่านภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษตามเนื้อเพลงที่จะร้องจนกว่าจะถูกต้องชัดเจนมีวรรคมีตอน
- 6) ทำความเข้าใจกับความหมายเนื้อเพลงถ้าเป็นภาษาต่างประเทศต้องแปลเนื้อเพลงให้ถูกต้อง
- 7) ฝึกขับร้องเพลงที่ต้องการ เจาะฝึกเฉพาะตอนที่ยากๆหลายเที่ยว แล้วฝึกร้องทั้งเพลงวันละไม่เกิน 3 เที่ยว
- 8) ถ้าเป็นไปได้ ควรให้บุตรหลานของท่านฝึกเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น เปียโน คีย์บอร์ด หรือกีตาร์ เพื่อเป็นการเสริมทักษะดนตรี...

ดนตรีเป็นศิลปะ ต้องอาศัยจินตนาการจึงจะทำได้ดี และติดตัวไปจนวันตาย ครูดุซุฎี พนมยงค์ต้องการให้เด็กเรียนดนตรี เพราะเด็กที่เรียนดนตรี จะทำให้มีสมาธิ มีจินตนาการ วางพื้นฐานของการฟัง การสังเกต และการจดจำ แต่ไม่สนับสนุนการยึดเหนี่ยวให้เรียนอันเนื่องมาจากค่านิยม เพื่อนเรียนต้องเรียนตามเพื่อน ลูกเธอเก่งลูกชั้นต้องเก่งกว่าอะไรอย่างนี้ สุดท้ายเด็กจะไม่ได้อะไรเลย

หลักสูตรอ้างอิงจากหลักการของนักการศึกษาด้านดนตรีเด็ก KODALY, DALCROZE, ORFF เพื่อให้เด็กเกิดทักษะทางดนตรี และค้นหาความเหมาะสมของเครื่องสำหรับเด็กแต่ละคนในอนาคต

โคโด เชื่อว่า การเรียนดนตรีเป็นเรื่องที่เป็นไปได้สำหรับเด็กทุกคน ไม่จำกัดกับเด็กที่มีแนวทางดนตรีเท่านั้น การสอนที่ดีสามารถทำให้เด็กมีพื้นฐานและทักษะของการสื่อสารดนตรี

คาร์ล ออร์ฟกล่าวว่าเด็กไม่ว่าชาติใด จะแสดงพัฒนาการดนตรีประจำชาติ จากพื้นฐานไปสู่การพัฒนาการสูงสุด (ธวัชชัย นาควงษ์, 2547)

ครูดุซุฎี พนมยงค์พยายามปลูกฝังให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ดนตรี เพราะท่านเล็งเห็นถึงประโยชน์ของดนตรีที่มีคุณค่าอนันต์

...ควรจะต้องปลูกฝังดนตรีตั้งแต่เล็กพ่อแม่มีส่วนสำคัญมาก แล้วเด็กก็จะรู้ว่าสิ่งไหนควร สิ่งไหนไม่ควร ดนตรีมันก็เหมือนอาหารมันก็มีทั้งอาหารที่มีประโยชน์และอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกายเด็กก็จะรู้จักแยกแยะเองว่าอันไหนเหมาะสมกับเขาหรืออันไหนไม่เหมาะสมกับเขา เพราะฉะนั้นที่จะฝากก็คือต้องเปิดใจมารับฟังดนตรีทุกชนิดแล้วก็ตัดสินใจว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดีให้เลือกเอง...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2556)

และผู้ที่มีส่วนสำคัญในการแนะแนวทางให้แก่บุตรคือพ่อแม่ของเด็ก ดังนั้นพ่อแม่ควรที่จะศึกษาถึงคุณค่าของดนตรีที่มีผลต่อบุตรของตนเอง

...คุณพ่อคุณแม่ควรจะให้ลูกทำกิจกรรมเช่นเล่นกีฬาหรือร้องเพลง ไม่ต้องถึงขนาดต้องร้องประสานเสียง หรือให้เล่นเครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ ไวโอลิน ซิม ระบาย อะไรก็แล้วแต่ ดนตรีมันเป็นอาหารทางใจ ดนตรีมันเป็นวิตามินทางสมอง ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีแล้วเขาจะคิดดีและใฝ่ดี เพราะฉะนั้นคุณพ่อคุณแม่แทนที่จะไปดุลูกว่าอย่าเล่นเกมส์ คุณก็ให้เขาชิมซาบดนตรีตั้งแต่เล็ก ฟังตั้งแต่ให้เด็กฝึกฟัง ตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

เพราะดนตรีเปรียบดังของขวัญที่ไม่ได้มีราคาสูง และทุกคนบนโลกสามารถได้รับมาครอบงำได้มนุษย์สามารถมีความสุขได้จากสุนทรียภาพ แต่ถึงกระนั้นสุนทรียภาพเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการฝึกฝน ครูดุซงกี พนมยงค์จึงสนับสนุนให้พ่อแม่ปลูกฝังการฟังดนตรีเพื่อให้ลูกๆ ได้รับคุณภาพชีวิตที่ดี

6.3.6 เทคนิคการสอนร้องเพลงแก่ผู้สูงอายุ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“โอ้วเจ้าสาธิตาแก้ว....

เสียงแจ้วๆจับใจอยู่ในห้อง

แมนพูดได้จะให้ใส่กำไลทอง

รักเจ้าของแล้วจงพูดแต่โดยดี

หรือโกรธเคืองพี่ด้วยเรื่องมาซังกัก

พี่ซังไว้ก็เพราะรักเจ้าปักซี

มาตราว่าเจ้าตายวายชีวี

จะกอดแก้วสกุณีขึ้นเมรุทอง...”

เสียงเพลง “สาธิตาแก้ว” ดังกังวานในงานทำบุญวันคล้ายวันเกิดครบ 100 ปีของคุณยายแฉล้ม มหานีรานนท์ มารดาของครูฉลบทชลัยย์ พลาญกูร ผู้มีพระคุณของดิฉัน ภาพ

ที่ประทับใจผู้ร่วมงานบุญคือ คุณยายแฉล้มได้ร่วมร้องเพลงนี้กับลูกๆ ด้วย พอลูกร้อง เบาลง คุณยายยังพูดว่า ร้องดังๆ หน่อยซี เพราะคุณยายแฉล้มเป็นผู้มีดนตรีอยู่ในดวงใจและมีสุขภาพสมบูรณ์อายุยืนยาวมาจนถึง 100 ปี เป็นตัวอย่างที่ดีเยี่ยมของผู้สูงอายุทั้งหลาย

ครูดุขฎิ พนมยงค์เสนอแนวทางการฝึกร้องเพลงเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จนถึงสิ้นอายุขัยบุคคลเหล่านี้มักจะรู้สึกว่าคุณเองถูกทอดทิ้งเป็นคนไร้ประโยชน์และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เรื่องของจิตใจและความเสื่อมโทรมทางด้านสุขภาพจิตมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดอาการต่างๆ ทางกายได้ แต่ถ้าท่านได้ฝึกขับร้อง (มิใช่เพื่อไปโชว์ตามงานการกุศลต่างๆ) ครูดุขฎิ พนมยงค์กล่าวว่า ดนตรีจะเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้สึกว่าได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เสียงเพลงของท่านเองยังจะช่วยให้ท่านขจัดความรู้สึกอ้างว้างเดียวดาย รู้สึกตัวเองว่ายังมีประโยชน์ เพราะผู้ฟังจะได้เข้าไปสู่โลกแห่งความสว่างไสวด้วยเสียงเพลง

สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี นอกจากอากาศบริสุทธิ์ การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์แล้ว การฝึกร้องเพลงจะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความสบายกายสบายใจด้วยซึ่งการฝึกผู้สูงอายุของครูดุขฎิ พนมยงค์มีวิธีดังต่อไปนี้

1. ฝึกหายใจ การฝึกหายใจด้วยวิธีการต่างๆ ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดสมาธิ เมื่อเกิดสมาธิสมองจะปลอดโปร่ง ตื่นตัวอยู่เสมอ ลดสภาพการหลงๆ ลืมๆ และป้องกันโรคสมองเสื่อมได้ด้วย

ฝึกใช้วิธีการหายใจลึกๆ อย่างเป็นธรรมชาติ การกักเก็บลมหายใจรวมทั้งการผ่อนลมหายใจอย่างยาวๆ การฝึกเหล่านี้จะช่วยให้การทำงานของปอดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลไปยังระบบหายใจให้ทำงานได้ดีเยี่ยม นอกจากนี้ การที่ต้องกักเก็บลมหายใจโดยใช้พลังจากกระบังลมและกล้ามเนื้อช่องท้อง รวมไปถึงการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้ออุ้งเชิงกราน จะช่วยให้ระบบขับถ่ายของผู้สูงอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2. การเปล่งเสียงร้อง การเปล่งเสียงร้องอย่างถูกต้องรวมถึงการ “เปิด” ช่องคอ จะช่วยให้หลอดลมของผู้สูงอายุไม่หดเกร็ง เมื่อหลอดลมอยู่ในสภาพผ่อนคลาย เสียงพูดของผู้สูงอายุก็จะไม่แหบเครืออย่างที่เป็นๆ กันอยู่ นอกจากนี้ขณะที่ท่านต้องเปล่งเสียงร้องอย่างเป็นธรรมชาติ ยังจะช่วยเสริมการหมุนเวียนของโลหิต ระบบการทำงานของหัวใจ รวมทั้งความดันโลหิตจะอยู่ในสภาพปกติด้วย

3. การฝึกทำนองและจังหวะ ช่วยให้ท่านเพลิดเพลินและจิตใจก็จะเป็นสุขด้วย

4. การฝึกคำร้องภาษาต่างๆ ช่วยให้ท่านฟื้นฟูความทรงจำที่จะเลอะเลือน และช่วยกระตุ้นการทำงานของเซลล์สมอง ส่งผลดีต่อการใช้ความคิดความอ่านในเรื่องต่างๆ ได้ด้วย

5. การฝึกอารมณ์ความรู้สึก นอกจากจะทำให้ท่านได้บันเทิงเริงรมย์ไปกับอารมณ์หลากหลายที่ท่านต้องพยายามสื่อออกมาจากบทเพลงนั้นๆ แล้วยังจะช่วยให้ท่านเป็นคนใจเย็น สุขุม รอบคอบ มีจินตนาการกว้างไกล และใบหน้าจะดูอ่อนวัยด้วย

...ในส่วนตัวดิฉัน ดิฉันชอบสอนผู้สูงอายุมากกว่าสอนเด็กๆ เพราะดิฉันใคร่ที่จะให้ท่านผู้สูงอายุมีความสุขและความทรงจำที่มีอายุลึมเลือน...

(ดุष्ฎี พนมยงค์, 2539)

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าครูดุष्ฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่เอาใจใส่สุขภาพของตนเองและผู้อื่นมาก ท่านศึกษาถึงคุณประโยชน์ของดนตรีที่สามารถส่งต่อคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย โดยนำกระบวนการขับร้องมาเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย โดยให้เหตุผลว่า

...สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายดีได้ นอกจากอากาศบริสุทธิ์ การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์แล้ว การฝึกร้องเพลงจะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความสบายกายสบายใจ...

(ดุष्ฎี พนมยงค์, 2539)

กล่าวคือในกระบวนการของดนตรีขับร้องนั้นผู้ฝึกหรือผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. เตรียมสุขภาพร่างกายให้พร้อม คึนก่อนเรียนควรนอนพักผ่อนให้เพียงพอ ดื่มน้ำให้เพียงพอ เพื่อไม่ให้เกิดอาการอ่อนเพลียหรือเสียงแหบแห้งในขณะที่เรียน เพราะการเรียนร้องเพลงต้องใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนในการออกแรงตลอด

2. เตรียมเสียงร่างกายมาเล็กน้อยให้พร้อมก่อนขับร้อง โดยอาจจะให้วิธีการง่ายๆเช่น ยืดหยุ่นกล้ามเนื้อร่างกาย, ซ้อมการหายใจเข้าออกที่ถูกต้องสำหรับการร้องเพลง เพราะการขับร้องก็เหมือนการออกกำลังกายหากไม่มีการเตรียมร่างกายให้พร้อมก็อาจเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุหรือไม่สามารถขับร้องได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

3. ดื่มน้ำอุณหภูมิปกติและเตรียมไว้สำหรับดื่มน้ำในขณะที่เรียน เพราะเนื่องจากเส้นเสียงต้องทำงานอย่างหนักในขณะที่ขับร้อง ซึ่งจะทำให้เกิดอาการคอแห้งเส้นเสียงแห้ง ทำให้เส้นเสียงบาดเจ็บเกิดอาการเจ็บคอได้ ดังนั้นการดื่มน้ำหรือจิบน้ำเพียงเล็กน้อยควรรักษาเส้นเสียงให้ชุ่มชื้นได้

4. เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ไม่ส่งผลต่อสุขภาพของเส้นเสียงและไม่ควรรับประทานอาหารมากเกินไปเพราะจะทำให้จุกเสียดแน่นท้อง หรือเรอขณะร้องเพลง ไม่สามารถออกเสียงออกแรงได้ถนัด หรืออย่ารับประทานอาหารในเวลาใกล้เวลาเรียนมากเกินไป

เห็นได้ว่ากระบวนการขับร้องไม่ได้มีประโยชน์ต่อการร้องเพลงแต่อย่างใดแต่ยังหมายถึง การสุขภาพที่ดีเมื่อได้ปฏิบัติตามกระบวนการข้างต้น ดังนั้นครูดุซฎี พนมยงค์จึงพยายามให้ผู้คนที่หันมา เริ่มเรียนดนตรีทั้งเป็นงานอดิเรกและเรียนดนตรีจริงจังแบบเป็นอาชีพ

6.3.7 การสอนด้วยความสนุกและมีความสุข

ลูกศิษย์ของครูดุซฎี พนมยงค์มีทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ เพราะครูดุซฎี พนมยงค์มีกิจกรรม ดนตรีหลายรูปแบบ เช่น การสอนดนตรีแบบส่วนตัว การสอนดนตรีแบบหมู่คณะ กิจกรรมโครงการ ดนตรีเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งหากแบ่งอัตราอายุของผู้ร่วมกิจกรรมดนตรีต่างๆ ของครูดุซฎี พนม ยงค์มีดังนี้ การสอนดนตรีแบบส่วนตัวเน้นสอนเด็ก ทั้งเด็กที่ปกติและเด็กพิการ การสอนดนตรีแบบหมู่ คณะเน้นสอนกลุ่มวัยรุ่น นิสิตนักศึกษาหรือกลุ่มคนทำงาน กิจกรรมโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตสอนกลุ่มคนทุกวัย แต่ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นผู้สูงอายุหรือผู้ที่เกษียณอายุการทำงาน แล้ว

การสอนดนตรีสำหรับเด็กเป็นทักษะเฉพาะที่ต้องฝึกฝนเป็นศาสตร์หรือกระบวนการขั้นสูง สิ่ง ที่ทำให้การสอนเด็กมีประสิทธิภาพคือประสบการณ์ ไม่ใช่รู้แค่เนื้อหาในการสอนเพียงอย่างเดียว เพราะเนื้อหาในการสอนเด็กเล็กนั้นไม่ได้เป็นเนื้อหาที่ยาก แต่เนื้อหาที่สอนเด็กจะต้องเหมาะสมกับวัย ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเข้าใจและเข้าถึงตัวลูกศิษย์ (เด็ก) ให้ดี ครูต้องรู้ว่าควรสอนอะไรและที่สำคัญคือ ควรสอนอย่างไร ต้องศึกษาและสังเกตถึงความสามารถของลูกศิษย์ให้ดี หากสอนในสิ่งที่ยากเกินไป เด็กจะไม่ได้ประโยชน์อะไรและอาจถึงขั้นมีเกลียดดนตรีและหากสอนเนื้อหาที่ง่ายเกินไปเด็กอาจจะไม่มี พัฒนาการทางดนตรีเท่าที่ควร ขณะเดียวกันเนื้อหาที่สอนนับเป็นสิ่งสำคัญในการจัดสรรให้ลูกศิษย์ เพราะเนื้อหาที่สอนให้แก่ลูกศิษย์กลุ่มนี้ อาจจะไม่สามารถใช้ได้กับลูกศิษย์อีกกลุ่มได้ดังนั้นจึงเป็น หน้าที่ของครูที่จะต้องให้ความสำคัญแก่ลูกศิษย์ทุกคนเท่าๆ กัน

ในประเทศไทยในปัจจุบันวิชาดนตรียังมีวิธีการสอนหรือเนื้อหาการสอนที่ไม่เหมือนกันแต่ ละที่ เนื้อหาการสอนดนตรีสากลส่วนใหญ่นำหลักสูตรมาจากต่างประเทศ อย่างเช่น Trinity Guildhall และ ABRSM (Associated Board of the Royal School of Music) ในขณะเดียวกัน กันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบหลักสูตรไว้ให้กับวิชาดนตรีพอสมควร โดยมีการให้ครูจัด สาระการเรียนรู้ แผนการสอน รวมทั้งวิธีการสอนให้เหมาะสม ซึ่งตำราที่กระทรวงจัดทำขึ้นสำหรับ การเรียนการสอนดนตรีอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้ อย่างไรก็ตามผู้สอนไม่จำเป็นต้องสอนตาม ตำราทุกประการ เพราะการสอนดนตรีในชั้นเรียนควรอาศัยการตัดสินใจสอนจากประสบการณ์ของครู เป็นสำคัญ และที่สำคัญคือการมุ่งเน้นสร้างทัศนคติที่ดีกับดนตรี ปลูกฝังความรู้ด้านดนตรีให้ลูกศิษย์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในขั้นสูงต่อไป (ณัชชา โสคติยานุรักษ์, 2549)

ดนตรีเป็นศาสตร์การเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด การเรียนและการฝึกซ้อมนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ นักดนตรีหรือผู้สอนดนตรีจำเป็นต้องทำไปตลอดชีวิต ตัวอย่างเช่นการเล่นเปียโน หากลูกศิษย์สามารถ

เล่นเปียโนเพลง Chopin Waltz in c sharp minor op. 64 no. 2 ได้แล้ว แต่หากผู้เรียนละทิ้งไม่ฝึกซ้อมอีกเลย หลังจากนั้นไม่นานลูกศิษย์คนนี้จะไม่ได้สามารถเล่นเพลง Chopin Waltz in c sharp minor op 64 no 2 ได้และจะต้องมาฝึกซ้อมใหม่อีกครั้ง ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอนที่ดีหากต้องสอนเพลง Chopin Waltz in c sharp minor op 64 no. 2 ครูผู้สอนควรเล่นเพลงนี้ได้หรืออย่างน้อยต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจเพลงนี้ให้ดีและควรจะเล่นเทคนิคของเพลงนี้ให้ได้

ขณะเดียวกันในการสอนเปียโนยังมีทักษะพื้นฐานบางประการที่ตลอดชีวิตของการเป็นนักเปียโนไม่ควรละทิ้งอย่างเช่นการฝึกไล่สเกล (scale) ทักษะนี้แม้จะเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่ต้องฝึกซ้อมตั้งแต่เด็กและจะต้องฝึกซ้อมเช่นนี้ตราบจบวันสุดท้ายของชีวิต ดังนั้นการเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ดีนั้นการปลูกฝังทัศนคติด้านดนตรีที่ดีจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่คนเป็นครูจะต้องสร้างลูกศิษย์ให้สามารถเติบโตมาพร้อมกับทัศนคติด้านดนตรีที่ดีให้ได้ อย่างน้อยอย่าให้ลูกศิษย์เหล่านั้นเกลียดดนตรีก็ยิ่งดี

ทัศนคติทางด้านดนตรีที่ดีสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ เพราะมนุษย์ไม่สามารถขาดจากเสียงดนตรีได้เลยและที่สำคัญอีกประการคือทัศนคติด้านดนตรีที่ดีสามารถทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

6.4 แนวทางการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์

แนวทางการสืบทอดดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์มีหลากหลายวิธี ดังต่อไปนี้

6.4.1 การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

การสืบทอดดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์พัฒนาไปตามเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้การสืบทอดดนตรีของท่านจึงไม่ได้จำกัดแค่การสืบทอดเสียงเท่านั้น แต่ยังมีการใช้สื่อภาพหรือวิดีโอ (ภาพเคลื่อนไหว) เป็นอีกหนึ่งขั้นตอนในการสืบทอดอีกด้วย ดังนั้นผู้ที่รับการสืบทอดจึงสามารถเปลี่ยนบทบาทการชมจากโดยปกติต้องเดินทางไปหาชมตามสถานที่ต่างๆ ที่การจัดแสดงหรือจัดกิจกรรม แต่ในปัจจุบันผู้ชมสามารถมีส่วนในการเข้าชมผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจะมีส่วนในการที่เผยแพร่อย่างสาธารณะ

ปัจจุบันการเผยแพร่สื่อการสอนหรือการแสดงมีด้วยกันหลากหลายวิธี การเข้าถึงของผู้ชมเป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น วิทยุ โทรทัศน์ ระบบออนไลน์หรือแม้กระทั่งการแสดงสด ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ครูดุษฎี พนมยงค์ได้นำดนตรีของท่านเข้าไปเผยแพร่ จึงเป็นเหตุให้ปัจจุบันผลงานของครูดุษฎี พนมยงค์ได้เป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ

ครูดุษฎี พนมยงค์เคยเป็นนักจัดรายการวิทยุ ที่สถานีวิทยุจุฬาฯ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2508 ในระบบ FM สเตอริโอแมกซ์เพล็กซ์ ความถี่ 101.5 MHz. ในเฉพาะส่วนของดนตรีคลาสสิกเข้าใจว่า เริ่มมาจากมี ผู้บริจาคแผ่นเสียงเพลงคลาสสิก ทางสถานีจึงค่อยๆ จัดเป็นรายการขึ้น ผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้รายการมั่นคงเป็นปีกแผ่น และเจริญก้าวหน้าจนกระทั่งทุกวันนี้ คือ ท่านอาจารย์

สมโภชน์ รอดบุญ ซึ่งได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ปัจจุบันมีอาจารย์สีส้ม เอี่ยมสรรพางค์ และอาจารย์สตั๊บบิน รัตนเรือง เป็นผู้รับผิดชอบรายการ เวลาออกอากาศ คือ ทุกวันระหว่าง 21.30 น. ถึง 24.00 น.

รูปแบบของรายการ เป็นการพูดคุยแบบกับผู้ฟังเกี่ยวกับเรื่องราวของเพลงคลาสสิก และเปิดเพลงคลาสสิกพร้อมเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับผู้ประพันธ์ รวมทั้งแจ้งข่าวทางดนตรีและการแสดงดนตรีต่างๆที่จัดขึ้นโดยกำหนดในรายการคืนวันเสาร์ วันอังคาร และ วันพฤหัสบดี เป็นวันพิเศษประจำสัปดาห์

ทุกคืนวันเสาร์ เสนอบทประพันธ์ที่เป็นที่รู้จักอย่างดีและเป็นที่ยอมรับในหมู่นักฟัง โดยจะนำเสนอบทบรรยายละเอียดเป็นพิเศษ ทุกคืนวันอังคาร เสนอบทประพันธ์ประเภทบรรเลงเดี่ยว เพลงร้อง และเพลงบรรเลงกลุ่มเล็ก ทุกคืนวันพฤหัสบดี เสนอบทประพันธ์ที่มุ่งเน้นหัวข้อเรื่องราวเฉพาะอย่างเช่น ดนตรีจากยุคโรแมนติก หรือนำเสนอเฉพาะบทประพันธ์ของนักประพันธ์ท่านใดท่านหนึ่งเป็นพิเศษ พร้อมประวัติ หรือเสนออุปรากรเรื่องเอกพร้อมเนื้อเรื่องย่อ

ในด้านประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสืบทอดนั้นไม่ได้หายไปจากการสืบทอดโดยตรง แต่อาจจะมีข้อจำกัดบางอย่างที่ทำให้ครุฑุชฎี พนมยงค์มีปัญหาในการสืบทอดดนตรี เช่น โครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกเผยแพร่ลงไปในออนไลน์ การเผยแพร่ทางออนไลน์ทำให้เกิดข้อจำกัดในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะถึงแม้ว่าผู้ที่เข้าชมจะได้เข้าใจถึงวิธีหรือการทำกิจกรรมร่วมกับวิดีโอแต่เมื่อเกิดคำถามหรือหากทำผิดวิธี ครุฑุชฎี พนมยงค์และผู้ฝึกสอนจะไม่สามารถให้คำตอบและคำแนะนำได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

...การเผยแพร่ทางออนไลน์มีประโยชน์ต่อการสืบทอดดนตรีเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะทำให้ผู้เข้ามาชมได้เห็นทั้งภาพเคลื่อนไหว คำพูด คำสอน บทเพลงหรือสิ่งต่างๆ ที่ครุฑุชฎี พนมยงค์ต้องการสืบทอดแล้ว ผู้เข้าชมยังสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและยังสามารถเข้าถึงได้ทุกเวลา...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ทางออนไลน์ยังคงมีจุดด้อยอยู่มาก เพราะการที่ผู้ชมหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดูหรือได้ทำกิจกรรมผ่านทางออนไลน์ มักจะมีข้อจำกัดมากมาย เช่น ในเรื่องของห้องที่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการที่มีเสียงจากภายนอกเข้ามารบกวนในขณะที่ทำกิจกรรม

อีกทั้งในเรื่องของสุนทรียภาพในการรับชมการแสดงคอนเสิร์ต เพราะการฟังคอนเสิร์ตจากห้องแสดงย่อมให้สุนทรียภาพที่ดีกว่าฟังจากทางออนไลน์ ปัจจัยรอบข้างของการดูคอนเสิร์ต ไม่ว่าจะเป็นผู้คนที่มาร่วมชมอะคูสติค (acoustic) ของห้องที่มีผลต่อเสียงดนตรีที่ออกมา สิ่งเหล่านี้ย่อมสามารถรบกวนอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดสุนทรียภาพที่ดีกว่าฟังจากออนไลน์

แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุน จะเห็นได้ว่าการใช้สื่อออนไลน์เป็นหนึ่งในกระบวนการสืบทอดดนตรีสากลที่นับว่ามีประสิทธิภาพมาก เพราะมีการลงทุนน้อย แต่เข้าถึงคนเป็นจำนวนมาก

...การเผยแพร่คลิปนักร้องประสานเสียงสวนพลูลงในเว็บไซต์ยูทูบทำให้วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้คนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้มีโอกาสดูการแสดงของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมีชื่อเสียงในระดับสากล...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

หากมองถึงทิศทางของเทคโนโลยีในปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าผู้คนสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนหรือความบันเทิงต่างๆ ได้โดยง่าย ดังนั้นครูคุษฎี พนมยงค์จึงเห็นแนวทางในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ ซึ่งในปัจจุบันมีการอัปโหลดคลิปวิดีโอของโครงการดนตรี.. ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมไปถึงการแสดงของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูในสถานที่ต่างๆ ลงในออนไลน์มากมาย นอกจากนั้นยังมีการทำเว็บไซต์ของวงประสานเสียงสวนพลูเพื่อให้ผู้คนสามารถเข้าถึงได้โดยงาน มีแฟนเพจเฟซบุคซึ่งปัจจุบันมีคนติดตามถึง 13,000 คน

จำนวนของผู้ติดตามที่มากขึ้นเรื่อยๆ นับว่าเป็นผลจากใช้สื่อเทคโนโลยีออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและลงตัว ถึงแม้ครูคุษฎี พนมยงค์จะไม่ได้มีความถนัดในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ท่านก็มีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งท่านยังเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้งานมีความก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า

...ครูคุษฎีพยายามทำบรรยากาศการสอนให้เหมือนกับอยู่ในครอบครัว ดังนั้นเมื่อมีงาน ความรับผิดชอบหรือหน้าที่ต่างๆ เข้ามา ลูกศิษย์จะอาสาทำในสิ่งที่ตัวเองถนัด...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

...ติดตามข่าววงสวนพลูอยู่เสมอทาง Facebook ในนั้นจะมีรายงานข่าวสารการแสดงของวงสวนพลูอยู่ตลอด ทำให้ทุกครั้งที่วงสวนพลูมีการแสดง ถ้าไม่เหลือปากว่าแรงก็จะไม่เคยพลาดการแสดงเลย...

(ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2559)

สื่อออนไลน์ในปัจจุบันนับว่ากำลังเป็นที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้สอน ผู้ผลิตสื่อต่างเริ่มให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้มากขึ้น เห็นได้จาก แบบการเรียนการสอนตามร้านหนังสือที่มีการออกมาในรูปแบบของซีดี ขณะเดียวกันเริ่มมีการใช้วิดีโอออนไลน์ในการเป็นเครื่องมือในการสืบทอดมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการสอนหรือการสืบทอดโดยตรงยังคงเป็นสิ่งที่ละทิ้งไม่ได้ ปัจจุบันครูดุษฎีพนมยงค์ยังคงมีการสอนแบบโดยตรงอยู่เสมอ

6.4.2 การสืบทอดโดยตรงแบบตัวต่อตัว

ถึงแม้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์จะเข้ามามีบทบาทในสังคมการสอนดนตรีมากยิ่งขึ้น แต่ว่าเทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์ยังคงมีจุดอ่อนอยู่มาก ซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ลูกศิษย์และผู้สอนต้องให้ความสำคัญ ตัวอย่างของจุดอ่อนของสื่อการสอนออนไลน์ที่เห็นได้ชัดคือการตอบคำถามของครูผู้สอน

การสอนดนตรีเป็นการสอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องใส่ใจลูกศิษย์เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเรียนดนตรีส่วนใหญ่ ต้องเรียนแบบส่วนตัว (private study) เพราะการสอนแบบนี้จะทำให้ครูผู้สอนสามารถเข้าถูกตัวผู้เรียนได้มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อลูกศิษย์มีการทำผิดพลาด ครูผู้สอนจะสามารถแก้ไขและปรับปรุงได้ทันที เพราะหากปล่อยให้ผิดพลาดเป็นเวลานานจะทำให้ลูกศิษย์ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะดนตรีเป็นการใช้ทักษะการทำงานของร่างกายและประสาทสัมผัส การฝึก มือ ตา หู ท่วงท่าของร่างกาย และผัสสะอื่นๆ ให้ทำงานพร้อมกันอย่างมีสมดุลเนื่องมาจากการเล่นเครื่องดนตรี เป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญที่จะถูกสืบทอดไปในเรื่องอื่นๆ ดังนั้นการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะให้คำแนะนำสั่งสอนในทันทีและในกรณีที่มีการทำผิดพลาด ควรจะมีแก้ไขโดยทันที

...เมื่อมีการสอนนักเรียนประสานเสียงหากมีพาร์ทใดพาร์ทหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่งร้องผิด ครูต้องแก้ไขโดยทันที เพราะหากปล่อยไปเรื่อยๆ ลูกศิษย์จะเกิดความเคยชินและอาจจะทำให้การแก้ไขให้ถูกต้องยากขึ้น เพราะดนตรีเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนและจดจำ เมื่อลูกศิษย์ฝึกฝนและจดจำสิ่งที่ผิดไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้ลูกศิษย์ติดทำสิ่งที่ผิดและหากยังปล่อยไว้ ก็อาจจะทำให้สายเกินกว่าจะแก้ไข...

(อายุ นามเทพ, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2559)

ครูดุษฎีพนมยงค์เป็นครูที่มีวิชาความรู้อยู่หลากหลาย แต่ที่สอนอย่างจริงจังเป็นหลักแหล่งคือวิชาภาษาจีน วิชาขับร้องและวิชาเปียโน ครูดุษฎีพนมยงค์มีความสามารถในการสอนโดยเฉพาะวิชาดนตรี จากประวัติของท่านเห็นได้ว่าครูดุษฎีพนมยงค์เริ่มมีโอกาสดูแลสอนตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่น ดังนั้นท่านจึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนเป็นอย่างมาก ครูดุษฎีพนมยงค์เป็นผู้ที่สังเกตบรรยากาศการสอนและความสนใจของลูกศิษย์อยู่ตลอดทุกครั้งที่สอน ดังคำกล่าวที่ว่า

...ครูดูชเป็นครูผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนมาก ท่านสามารถที่จะสังเกต พฤติกรรมความสนใจในการเรียนของลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี บางครั้งที่ลูกศิษย์เกิด อากาศเบื่อ ใจลอย ไม่สนใจในการเรียน ครูดูชก็จะรู้และเรียกไปคุยทันทีและ สอบถามหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขในทันที...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 59)

การสอนแบบโดยตรงแบบตัวต่อตัวทำให้ครูดูชฯ พนมยงค์สามารถเห็นถึงปัญหาและ สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้จะทำให้ลูกศิษย์มีพัฒนาการที่เร็วและเกิดขึ้น ผิดพลาดหน้า แต่อย่างไรก็ตามการสอนโดยตรงแบบตัวต่อตัวเป็นการสอนที่ต้องลงทุนสูงเพราะครู หนึ่งคนจะต้องสละวันในการสอนให้กับลูกศิษย์ได้แค่หนึ่งคนเท่านั้น ดังนั้นจึงมีการสอนแบบโดยตรง แต่สอนกันเป็นหมู่คณะเพื่อให้เกิดการสืบทอดความรู้ที่รวดเร็วและเข้าถึงคนได้มากขึ้น

6.4.3 การสอนโดยตรงแบบหมู่คณะ

การเรียนดนตรีในปัจจุบันนับว่าเริ่มเป็นที่นิยมกันอย่างสากล มีคนที่ต้องการเรียนรู้วิชาดนตรี ขึ้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้เกิดการสอนดนตรีแบบหมู่คณะเพิ่มขึ้นมา ซึ่งการสอนวิธีนี้จะทำให้ การสืบทอดวิชาดนตรีรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเพราะการเรียนจะอยู่ชั้นเรียนที่มีจำนวนผู้เรียนมากกว่าครู แต่การสอนในชั้นเรียนจะมีลูกศิษย์ที่มีพัฒนาการหลายระดับ บางคนเรียนรู้ได้เร็วบางคนเรียนรู้ได้ช้า ดังนั้น การสอนเด็กต่างระดับในห้องเรียนเดียวกัน หรือการสอนเรื่องเดียวกันให้แก่เด็กที่มีความสามารถต่างกันนี้ตามหลักปฏิบัติของครูผู้สอน การสอนโดยตรงแบบหมู่คณะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ ครูผู้สอนควรเอาใจใส่ในกระบวนการสอนทุกขั้นตอนเพื่อให้การสอนบรรลุผลตามที่ต้องการ

จากประสบการณ์การสอนของครูดูชฯ พนมยงค์ ท่านเคยเป็นอาจารย์สอนทั้งในระดับ โรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัย วิชาที่สอนมีทั้งวิชาดนตรีและวิชาเกี่ยวกับภาษา ดังนั้นจาก ประสบการณ์การสอนดังกล่าวเห็นได้ว่าครูดูชฯ พนมยงค์เป็นผู้ที่นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ หลายด้านแล้ว ท่านยังมีโอกาสได้สืบทอดให้แก่ลูกศิษย์มากมายทั้งในสถาบันการศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานเอกชนหรือแม้กระทั่งที่บ้านของครูดูชฯ พนมยงค์เอง

6.4.4 การสืบทอดดนตรีผ่านสิ่งพิมพ์

นอกจากครูดูชฯ พนมยงค์จะเป็นครูแล้ว ท่านยังเป็นนักอ่าน นักเล่าเรื่องและนักเขียนที่มี ผลงานเขียนที่ได้รับการตีพิมพ์มากมาย โดยผลงานของครูดูชฯ พนมยงค์ปรากฏดังนี้

1. หนังสือสารคดีท่องเที่ยว “ร้อยลายมังกร” แพรวสำนักพิมพ์ (พ.ศ. 2536)
2. หนังสือ “เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ” สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2541)
3. หนังสือ “ห้องแดนศิลป์ไปกับดูชฯ พนมยงค์” สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2544)

4. หนังสือ “เก็บดอกไม้รายทาง” สำนักพิมพ์มติชน (พ.ศ. 2549)
5. คอลัมน์ “ขอบฟ้ากว้าง โดย ดุษฎี พนมยงค์” มติชนสุดสัปดาห์ (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน)
6. หนังสือ “เพลงชาติ” รู้จักเรื่องราวเพลงชาติต่างๆกันเถิด สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2552)

7. หนังสือ “ก้าวเท้า...ตามฝัน” สำนักพิมพ์สุภาพใจ

8. แม่อย่างเล่า...ชีวิต 72 ปีที่ผ่านมาเลย สำนักพิมพ์บ้านเพลง (พ.ศ. 2554)

นอกจากผลงานการเขียนแล้วยังมีผลงานทางวิชาการที่ปรากฏอีกดังนี้

1. อนุกรรมการแปลหนังสือดนตรีกรรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2526-2531)
2. อนุกรรมการพัฒนาความสามารถพิเศษด้านดนตรี เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2539
3. ประพันธ์หนังสือสอนขับร้องเพลง “सानฝันด้วยเสียงเพลง-มาฝึกร้องเพลงกันเถอะ” สำนักพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2537 สำนักพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2539 สำนักพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2541 สำนักพิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2547

4. ประพันธ์หนังสือ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” สำนักบ้านเพลง พ.ศ. 2540

จากงานเขียนดังกล่าวเห็นได้ว่าครูดุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านงานเขียนได้อย่างดี ผลงานที่มากมายที่ได้รับการตีพิมพ์ทำให้ตระหนักได้ถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของครูดุษฎี พนมยงค์ในการถ่ายทอดความรู้ผ่านงานเขียนของท่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

...หนังสือของครูดุชอ่านง่าย สนุก โดยเฉพาะหนังสือเรื่องราวการเดินทางของครูดุช (เก็บดอกกรายทาง) เวลาอ่านแล้วเหมือนกับได้ไปเดินตามครูดุชไปเที่ยวด้วย หนังสือมีแง่คิดที่ดี...

(ผู้สัมภาษณ์ 3, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2559)

...ชอบอ่านงานเขียนของครูดุชเพราะนอกจากจะอ่านสนุกไม่เบื่อ แต่ยังให้กำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย...

(ผู้สัมภาษณ์ 4, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2559)

ผลงานการเขียนของครูดุษฎี พนมยงค์ไม่ได้มีเฉพาะเรื่องราวการเดินทางหรือหนังสืออ่านนอกเวลา แต่ท่านยังเขียนหนังสือวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาดนตรีขึ้นมาอีกหลายเล่ม การสืบทอด

ดนตรีของครูดุขฎี พนมยงค์ทางด้านงานเขียนงานประพันธ์กล่าวได้ดังที่ผ่านมา แต่หากจะกล่าวถึงผลงานอันเป็นที่เด่นชัดและประจักษ์มากที่สุดนั้นคือการแสดง

6.4.5 การสืบทอดผ่านการแสดง

ครูดุขฎี พนมยงค์ใช้การแสดงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรมและความสุขให้แก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูที่มีโอกาสได้แสดงคอนเสิร์ตยังสถานที่ต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งในทุกการแสดงนั้นจะมีการสอดแทรกวัฒนธรรมไทยเข้าไปอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันหรือการแสดงโชว์ นักร้องประสานเสียงสวนพลูจะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวอันดีให้กับสังคม

นอกจากวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูแล้วครูดุขฎี พนมยงค์ยังมีลูกศิษย์ที่มาเรียนขับร้องและได้แสดงความสามารถต่อสังคมอีกหลายท่าน เช่น ด.ญ.ธีระรินทร์ อินพิลา ผู้ซึ่งประสบอุบัติเหตุทำให้เสียขาทั้งสองข้างไป แต่ครูดุขฎี พนมยงค์ได้ฝึกฝนให้สามารถร้องเพลงจนสามารถขึ้นเวทีแสดงโชว์ต่อหน้าผู้ชมมากมายได้

...ไม่น่าเชื่อว่าเด็กคนที่จะสามารถร้องเพลงได้เพราะขนาดนี้ ถึงแม้ตนเองจะพิการแต่น้องก็ยังสามารถที่จะใช้วัยวะส่วนอื่นสร้างความงดงามให้แก่สังคมไทย พอได้ฟังน้องร้องยิ่งทำให้เรารู้สึกมีกำลังใจเพราะเรามีอวัยวะครบ 32 เราต้องไม่ทอดทิ้งกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่ได้เจอ...

(ผู้สัมภาษณ์ 1, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2559)

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมในงานดนตรีในสวนที่จัดขึ้นที่ศาลาภิรมย์ภักดี สวนลุมพินี กรุงเทพฯ ทำให้เห็นว่าลูกศิษย์ของครูดุขฎี พนมยงค์สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมในสังคมได้ทันที ผู้ที่ได้รับชมไม่ได้มีสุนทรียภาพและความสุขเพียงเท่านั้น แต่ยังได้แง่คิดและแนวทางปฏิบัติด้วยเช่นกัน

...ชอบวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูมากๆ นักร้องเสียงดี ร้องไพเราะ ยิ่งได้ฟังแบบสดๆ ยิ่งมีความสุข แถมบทเพลงก็เป็นเพลงที่ฟังง่ายติดหูเป็นที่รู้จัก...

(ผู้สัมภาษณ์ 2, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2559)

นอกจากวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ชมได้แล้ววงนักร้องประสานเสียงสวนพลูยังเป็นวงที่มีความสามารถในการร้องที่ดียอดเยี่ยม สามารถทำให้ผู้ฟัง

ได้รับสุนทรียภาพที่ดี ซึ่งการแสดงของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูบ่อยครั้งที่ไม่เก็บค่าเข้าชม แต่ก็แสดงออกมาอย่างเต็มความสามารถ

6.4.6 การสืบทอดด้วยใจไม่แสวงหาผลกำไร

ครูดุซงกี พนมยงค์เป็นผู้มีใจรักในการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างมาก ท่านไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายได้ในการสอนดนตรีเลย ดังนั้นรัฐศิษย์ของครูดุซงกี พนมยงค์จึงมีมากมายหลายระดับ ตั้งแต่หม่อมหลวงจนถึงคนระดับรากหญ้าบุคคลเหล่านี้ล้วนแต่ผ่านการสอนจากครูดุซงกี พนมยงค์มาหมดแล้ว ดังคำกล่าวที่ว่า

...ด้วยใจรักดนตรี และด้วยจิตของความเป็นผู้ให้ ประกอบกับได้ศึกษาได้ศึกษาวิชาดนตรีเป็นเอก จึงได้เลือกอาชีพสอนดนตรีและทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ไม่คิดค่าสอนสูงตามปริญญาที่ได้มา ในบางรายยังสอนโดยไม่คิดค่าสอน เพราะอยากจะทำให้ผู้ด้อยโอกาสที่มีศักยภาพได้ฝึกฝนวิชานี้ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม อันเป็นสิ่งที่ “ครูดุซง” จะอบรมอยู่เสมอ...

(สุดา พนมยงค์ อ้างถึงใน ดุซงกี พนมยงค์, 2554)

การทุ่มเทให้การพัฒนาดนตรีคลาสสิกในเมืองไทย ทำให้เธอไม่รู้สึเหนื่อย อุตสาหกายและใจ เป็นครูดนตรีที่ไม่หวังวิชา ไม่มองเงินค่าสอน ศิษย์คนใดที่ฐานะทางบ้านอึดคัต “ครูดุซง” จะสอนฟรีพร้อมทั้งให้ความรู้ให้วิชา ทำหน้าที่ครูที่พึงกระทำ...

(วาณี พนมยงค์ อ้างถึงใน ดุซงกี พนมยงค์, 2554)

...ครูดุซงเป็นครูสอนร้องเพลงที่แปลกที่สุดคนหนึ่งในเมืองไทยบางทีก็ไม่คิดเงินบางทีก็คิดเงินนิดเดียวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันก็ยังเป็นและอย่างทำนักร้องประสานเสียงก็ไม่มีรายได้ สอนนักร้องก็ไม่มีรายได้เพราะบางคนเขาไม่มีเงิน แต่เราอยากสนับสนุนและบางคนที่มีน้อยก็จ่ายน้อย แต่ในส่วนของคนนักร้องครูดุซงก็จะสอนฟรีไม่คิดค่าใช้จ่ายเลย...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

การสอนโดยไม่คิดหวังถึงสิ่งตอบแทนทำให้ครูดุซงกี พนมยงค์ได้รับความรัก ความศรัทธาจากลูกศิษย์อย่างเต็มเปี่ยม รวมถึงบรรดาญาติสนิทมิตรสหายมากมาย แต่เหนือสิ่งอื่นใดที่ครูดุซงกี พนมยงค์ได้รับจากการสอนดนตรีอยู่เสมออันนั้นคือ “ชีวิตที่สุขสมบูรณ์” อันเป็นความฝันอันสูงสุด มิใช่เงินทอง ดังความตอนหนึ่งที่ท่านกล่าวว่า

...ดนตรีมันสามารถกลมกล่อมเกลาจิตใจคน ตรงนี้สำคัญ ที่พูดว่าทำไมอายุเยอะแล้วยังร้องเพลงได้อยู่ ก็เพราะว่าพยายามออกกำลังกาย ฝึกสมาธิ การทำแบบนี้มันมีส่วนทำให้การร้องเพลงของเราดีและยังเสริมสร้างสุขภาพจิต อย่างทุกวันนี้ก็สอนดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สวนโมกข์กรุงเทพก็เป็นการพัฒนาสุขภาพจิตโดยใช้เสียงเพลง แน่แน่นอนว่าเงินทองก็เป็นสิ่งที่ครูดูชอยากมี แต่สิ่งที่ครูดูชได้รับการสอนคือครูดูชมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี ความซราก็คงที่ ทุกอย่างนี้มาจากดนตรี เพราะฉะนั้นดนตรีให้คุณค่าที่มหาศาลยิ่งกว่าเงินทอง...

(ครูดูช พนมยงค์, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2556)

จะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญที่สุดในการสืบทอดดนตรีตามแนวคิดของครูดูช พนมยงค์คือความสุข ชื่อเสียง ลาภยศหรือเงินทองล้วนเป็นสิ่งนอกราย ไม่จริงยั่งยืนแต่การให้ด้วยใจยินดีและมีความสุขย่อมทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับประสบแต่ความสุขและความเจริญ

6.4.7 การสืบทอดที่เน้นคุณภาพ

การเรียนดนตรีนับว่าเป็นการเรียนที่ต้องลงทุนสูง เพราะค่าจ้างครูที่สอนราคาแพงและเครื่องดนตรีที่ใช้ก็มีราคาสูงเช่นกัน จึงทำให้เกิดสถาบันดนตรีขึ้นมากมาย ซึ่งสถาบันเหล่านี้มักเน้นปริมาณของผู้เรียนเพื่อสร้างกำไรจากการสอน แตกต่างจากครูดูช พนมยงค์ที่เน้นสอนเฉพาะคนที่มีความรักเท่านั้น อีกทั้งยังจำกัดผู้เรียนด้วย ดังที่ท่านกล่าวว่า

...การสอนลูกศิษย์จะไม่ให้เกินวันละ 4 คน เพราะครูต้องร้องด้วยตลอด ดังนั้นถ้าครูดูชต้องร้องด้วยทั้งวันตลอด 4 ชั่วโมงก็จะทำให้ครูดูชเหนื่อยเกินไป คนที่เรียนทีหลังจะไม่ได้เรียนในสิ่งที่ดี แต่หลังๆ มานี้ต้องลดลงเหลือแค่วันละ 2 ชั่วโมงเพราะอายุเยอะแล้ว...

(ครูดูช พนมยงค์, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2556)

จะเห็นได้ว่าครูดูช พนมยงค์เน้นการสอนอย่างมีคุณภาพมากกว่าปริมาณ ท่านประเมินศักยภาพของตัวเองว่าสามารถสอนได้ถึงแค่ไหน สิ่งนี้ทำให้ลูกศิษย์ที่ได้ผ่านการสอนจากครูดูช พนมยงค์ได้รับความรู้และทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ

...การร้องนั่นทั้งไม่ได้ ต้องทุกวันอย่างนั้น 10-15 นาที ถ้าหยุดแล้วมันจะขึ้นสนิม เหมือนกับนักกีฬาที่ต้องฝึกซ้อมตลอด นักกีฬาวิ่ง 100 เมตรแชมป์โลกไม่มีทางซ้อมแค่ 1 สัปดาห์ นักร้องก็เหมือนกันอย่างเก่งก็ต้องฝึกซ้อม...

(ดุซนารี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2558)

6.4.8 การสืบทอดในบรรยากาศแบบครอบครัว

ครูดุซนารี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีใจเมตตาและเปี่ยมไปด้วยความรัก ดังนั้นบรรยากาศในการเรียนการสอนของท่านเหมือนกับคนในครอบครัวเดียวกันที่มีความอบอุ่น เช่นเดียวกับพ่อแม่สอนลูก ดังคำกล่าวที่ว่า

...ผมเป็นลูกศิษย์ครูดุซนารีที่เดินทางมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นผมต้องอยู่ห่างไกลจากครอบครัวจริงๆ แต่ครูดุซนารีทำให้บรรยากาศเวลาสอน เวลาซ้อมเป็นเหมือนครอบครัวมาก การเรียนกับครูดุซนารีไม่เคยทำให้รู้สึกห่างไกลครอบครัวเลย และถึงแม้ปัจจุบันจะไม่ได้เรียนกับครูดุซนารีอีกแล้ว แต่ตอนนี้ก็ยังคิดถึงครูดุซนารีและพยายามหาเวลาว่างไปเที่ยวหาครูดุซนารีอยู่เสมอ...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

...เวลาที่มาเรียนที่สวนพลูก็จะรู้สึกถึงความเอ็นดูและเมตตาของคุณยายท่านผู้หญิง ต่อหลานของชาวสวนพลูที่ทำงานอยู่กับครูซึ่งครูก็ให้ความรักและความจริงใจเหมือนเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของครูแท้ๆ...

(พุดตีกา แจงรัตนตระกูล อ้างถึงใน ดุซนารี พนมยงค์, 2554)

สิ่งที่ลูกศิษย์ได้จากครูดุซนารี พนมยงค์ไม่ได้มีเพียงแต่ความรู้เพียงเท่านั้นแต่ครูดุซนารี พนมยงค์ยังมอบความรักให้แก่ลูกศิษย์ทุกๆ คนอย่างเท่าเทียมการเอาใจใส่ลูกศิษย์เหมือนกับลูกแท้ๆ ของตนเองทำให้การสอนของครูดุซนารี พนมยงค์มีประสิทธิภาพและเกิดผลได้อย่างดี

...เรารักกันเหมือนเป็นคนครอบครัวเดียวกัน บางทีอาจจะมีเรื่องเล็กๆ น้อยๆ กระทบกระแทงแต่ว่ารักกัน อย่างเช่นครั้งหนึ่งเมื่อปีก่อน เราได้รับเชิญจากสถานเอกอัครราชทูตไทยที่พม่า มีสมาชิกคนหนึ่งไม่สบาย ปรากฏว่าเขาขึ้นไปแสดงด้วยความอดทน พอแสดงเสร็จเขาก็หมดแรง เป็นลมล้มลงไปเพื่อก็ช่วยกันหามเขาให้นั่งเก้าอี้แล้วก็พาเขาลงเวที ก็ประทับใจ...

(ดุซุฎี พนมมยงค้, สัมภาษณ้, 10 มีนาคม 2558)

การที่ครูดุซุฎี พนมมยงค้ถูกหล่อหลอมมาในครอบครัวที่อบอุ่น งดงามนับเป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่ดี จนทำให้ครูดุซุฎี พนมมยงค้สามารถสั่งสอนลูกศิษย์ของตนให้มีความรักซึ่งกันและกันเหมือนดังคนในครอบครัว

6.4.9 การสืบทอดในสิ่งที่ตัวเองมีความเชี่ยวชาญ

การ “ร้องเพลง” คือสิ่งที่ครูดุซุฎี พนมมยงค้รักและมีความถนัดนอกจากจะเป็นสิ่งที่ทำให้ครูดุซุฎี พนมมยงค้มีความสุขที่ได้ทำแล้ว ผลที่ได้รับจากการถ่ายทอดคือคุณภาพที่แสดงออกมา

...ศิลปะการดนตรีที่ก่อให้เกิดความซาบซึ้งใจมากที่สุด คือ ศิลปะการขับร้อง เสียงขับร้องแสดงความรู้สึกนึกคิดได้ตรงที่สุด คีตกวีชาวเยอรมันท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ดนตรีที่ยืนนานที่สุด ตรงไปตรงมาที่สุดและเปี่ยมสุขที่สุด ก็คือ เสียงขับร้อง” ...

(ดุซุฎี พนมมยงค้, สัมภาษณ้, 6 กรกฎาคม 2556)

จะเห็นได้ว่าครูดุซุฎี พนมมยงค้เป็นผู้ที่รักในการขับร้องเพลงมาก ท่านเป็นผู้ที่ศึกษาการขับร้องเพลงมาตั้งแต่เยาว์วัยและนอกจากนั้นยังได้มีโอกาสไปศึกษาการขับร้องในระดับอุดมศึกษาที่ Peking Central Conservatory of Music ประเทศจีน และเรียนเพิ่มเติมที่ Royal College of Music, London ดังนั้นจึงเห็นถึงความสามารถและความชำนาญทางด้านศาสตร์ของการขับร้องที่มีอยู่ในตัวของครูดุซุฎี พนมมยงค้ ดังนั้นแล้วการสืบทอดดนตรีในด้านการขับร้องจึงเต็มไปด้วยประสิทธิภาพ

6.4.10 การรู้ถึงปัญญาและอุปสรรคในการสืบทอด

ครูดุซุฎี พนมมยงค้ นับว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ทั้งการเป็นผู้ถ่ายทอด (ครู) และเป็นการเป็นผู้รับการถ่ายทอด (ลูกศิษย์) มากมายและหลากหลายทั้งจากครูในประเทศไทยหรือต่างประเทศและการเป็นลูกศิษย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศเช่นกัน

...ครูดุซุฎีเรียนร้องเพลงมาตั้งแต่เมื่ออย่างเข้าวัยรุ่น เรียนอยู่จนถึงทุกวันนี้กับครูหลายๆ คนซึ่งมีการสอนแตกต่างกันไปและเรียนด้วยความยากลำบากเพราะมีอุปสรรคมากมาย ทั้งทางด้านเงื่อนไขส่วนตัว เช่น ความรับรู้ สภาพร่างกายและจิตใจและเงื่อนไขจากด้านครูผู้สอนที่อาจจะไม่สามารถสื่อความหมายให้ผู้เขียนเข้าใจได้ดี ฯลฯ ดังนั้น เรียนเท่าไรก็ไม่ประสบความสำเร็จสักที ความยากลำบากเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้ครูดุซุฎี พนมมยงค้พยายามที่จะรวบรวมความรู้ต่างๆ ที่ได้รับมาจากหลายๆ แห่ง ถ่ายทอดออกมาเป็น

หนังสือและการสอนสำหรับทุกๆ คนที่ต้องการร้องเพลง เพื่อจะได้ไม่ต้องเดินทางคนเดียวเลยตลอดอย่างครูดุช...

(ดุชฎี พนมยงค์, 2547)

การเข้าใจปัญหาและอุปสรรคนับเป็นสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้สู่ลูกศิษย์ เพราะการเป็นครูดนตรีนั้นนอกจากจะถนัดทฤษฎีแล้วการปฏิบัติก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้นครูดุชฎี พนมยงค์จึงนับว่าเป็นผู้เข้าใจถึงอุปสรรคและปัญหาของการสืบทอดดนตรีมากคนหนึ่ง

6.4.11 การสืบทอดด้วยใจถ่อมสุภาพ

จากการศึกษาประวัติของครูดุชฎี พนมยงค์ทำให้ทราบว่าท่านเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลที่มีเกียรติมากในสังคม ท่านเป็นลูกสาวของนายปรีดี พนมยงค์นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นถึงนักเรียนนอกที่จบการศึกษาในระดับสูง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครูดุชฎี พนมยงค์เป็นหนึ่งในบุคคลที่สูงศักดิ์ในสังคม แต่ถึงอย่างไรครูดุชฎี พนมยงค์ไม่เคยคิดว่าตัวเองเป็นผู้ที่สูงกว่าใครเลย ท่านมีใจถ่อมสุภาพและจิตใจเมตตาต่อคนทุกชนชั้น ดังคำกล่าวที่ว่า

...ครูดุชเป็นครูที่มีจิตใจดีมาก มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับคนทุกคนไม่ว่าจะฐานะเป็นอย่างไร ท่านก็จะปฏิบัติเท่าเทียมกันทุกคน ในวงสวนพลูพวกเรามีความแตกต่างกันมาก มีทั้งหมอ นักวิจัยหรือนักศึกษา บางคนรวยมาก บางคนก็พอมีพอกินแต่ครูดุชก็ปฏิบัติต่อทุกคนเท่าเทียมกัน...

(ดนตรี วิชัยสืบ, สัมภาษณ์, มกราคม 2559)

การถ่อมใจเข้าหาลูกศิษย์เป็นสิ่งที่สามารถเอาชนะใจลูกศิษย์ได้ เพราะการถ่อมใจเข้าหาลูกศิษย์เปรียบดั่งการยอมรับและเคารพซึ่งกันและกันไม่ว่าแต่ละคนจะอยู่กันในฐานะไหนก็ตามแต่หากแต่ละคนเคารพซึ่งกันและกันย่อมทำให้เกิดความวางใจและสามารถสืบทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

...หนึ่ง เป็นแม่ค้าขายหมูอยู่ที่ตลาดสวนพลู ได้เห็นพี่ดุชมาตั้งแต่หนึ่งยังเด็ก (อายุ 14) พี่ดุชยังเฝ้าๆ อยู่เลย แกเดินมาซื้อของที่ตลาด แล้วแวะมาซื้อหมูที่แผงของหนึ่งเท่าที่ได้สัมผัส รู้สึกว่าแกเป็นคนอัธยาศัยดี ไม่ถือตัวเลย คุยได้กับทุกคน ยังไงก็ได้ ขอให้เลือกของดีๆ ให้ จึงทำให้หนึ่งคุ้นเคยกับพี่ดุชมาก เวลาที่พี่ดุชไปไหนมาไหนก็จะซื้อของมาฝากหนึ่งตลอด หนึ่งเก็บของทุกชิ้นที่ได้รับจากพี่ดุชไว้เป็นที่ระลึกมาจนถึงทุกวันนี้

หมูนี่ที่ดูขโมยไม่ค่อยมาตลาดเอง แต่ให้แม่บ้านมาแทนและทุกครั้งที่หนึ่งเจอแม่บ้านที่ดูข เขาจะบอกว่า พี่ดูขฝากความคิดถึงให้หนึ่งด้วย บางครั้งยังเอาบัตรคอนเสิร์ตที่พี่ดูขจัดกับลูกศิษย์มาให้หนึ่งด้วย แต่หนึ่งให้น้องชายไปดูแลแทน เพราะเขาชอบทางนี้

หนึ่งประทับใจมาตลอดเวลากว่า พี่ดูขเป็นคนระดับนี้ (หนึ่งเพิ่งรู้ว่าพี่ดูขเป็นใครเมื่อไม่กี่ปีนี่เอง) ยังไม่ถือตัวเลย และเป็นผู้ใหญ่ใจดีที่น่านับถือ เป็นคนโอบอ้อมอารี เสมอต้นเสมอปลาย ไม่เคยมองข้ามผู้น้อยเลย สังเกตได้จากวันไหนที่พี่ดูขมาจ่ายตลาดกับแม่บ้าน หนึ่งไม่เคยได้ยินน้ำเสียงดุหรือพูดไม่ดีกับแม่บ้านเลย...

(สมทรัพย์ สิทธิโชค (หนึ่ง) อ้างถึงใน ดุษฎี พนมยงค์, 2554)

จากข้อความนี้เห็นได้ว่าครูดุษฎี พนมยงค์ไม่ได้เป็นครูผู้ที่ถ่อมใจต่อลูกศิษย์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ท่านยังคงถ่อมใจและให้ความเคารพต่อทุกคนที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน ซึ่งนับว่าครูดุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความเป็นครูต่อเวลาและมีความต้องการให้ลูกศิษย์เป็นคนเก่งและคนดีในเวลาเดียวกัน

6.4.12 การสืบทอดให้ลูกศิษย์เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

การสอนคนให้เก่งมีความสามารถถือว่าเป็นความต้องการของสังคมที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อมารับใช้สังคม ขณะเดียวกันการสอนของครูดุษฎี พนมยงค์นอกจากการต้องการสร้างคนที่มีความสามารถแล้ว สิ่งที่ลูกศิษย์ต้องได้รับควบคู่ไปด้วยคือความดี ดังที่ท่านกล่าวว่า

...ควรตระหนักอยู่เสมอว่า การฝึกร้องเพลงมิใช่เพียงเพื่อต้องการที่จะร้องเพลงให้เก่งให้ไพเราะอย่างเดียว เพราะการที่คิดจะพัฒนาเฉพาะเทคนิคการร้องเพลงโดยละเลยการพัฒนาจิตใจที่ดีงามของเราไปพร้อมๆ กันนั้น จะทำให้เราไม่สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนาจิตใจและการพัฒนาสุขภาพจิตอันใฝ่ดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนได้...

(ดุษฎี พนมยงค์, 2547)

การสร้างคนเก่งและคนดีคือความสำเร็จของครูทุกคน ดังนั้นครูดุษฎี พนมยงค์จึงตระหนักถึงการสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นผู้ที่สามารถใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการรับใช้สังคมได้ แต่ยังคงต้องเป็นผู้ที่ไม่สร้างปัญหาเดือดร้อนให้สังคมและต้องเป็นคนที่ไม่ดีมีความงามในจิตใจ ดังคำกล่าวที่ว่า

...สิ่งสำคัญที่สุดคืออยากจะทำนวงการนักร้องประสานเสียงในประเทศไทย เพราะว่าคือในช่วง 10 กว่าปี ที่ผ่านมานี้ นวงการนักร้องประสานเสียงต้นตัวมาจากที่

นิ่งมาก ในขณะที่วงโยธวาทิตพัฒนาไปเรื่อยๆ คิวาร์วงวัลมากมาย ดังนั้นในช่วงปี 50 กรมส่งเสริมวัฒนธรรมก็เลยเกิดความคิดร่วมกับสมาคมนักร้องประสานเสียงในประเทศไทยร่วมมือกันจัดตั้งวงนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย พยายามหานักร้องเยาวชนไทยมาคัดตัว และมาฝึกซ้อมร่วมกันเพื่อพัฒนาตัวเองให้มีเสียงร้องทัดเทียมนานาชาติ...

(อริชัย ตระกูลเดช, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2557)

คำกล่าวข้างต้นมาจากหนึ่งในลูกศิษย์ของครูดุซงกี พนมยงค์ผู้ซึ่งมีความตั้งใจที่จะสืบสานงานดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุซงกี พนมยงค์ อาจารย์อริชัย ตระกูลเดชซึ่งปัจจุบันนอกจากจะเป็นสมาชิกวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู ท่านยังเป็นผู้อำนวยการเพลงของวงนักร้องประสานเสียงจุฬารัตน์และวงนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย ความตั้งใจในปัจจุบันของอาจารย์ อริชัย ตระกูลเดชคือการพัฒนางวงนักร้องประสานเสียงไทยให้มีความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติ

6.5 คุณลักษณะของครูดุซงกี พนมยงค์

6.5.1 ทักษะและความรู้ความสามารถในด้านดนตรีที่เป็นเลิศ

จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ครูดุซงกี พนมยงค์และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่าครูดุซงกี พนมยงค์มีความเป็นเลิศในด้านดนตรีเป็นอย่างมาก ทำให้ได้รับการถ่ายทอดทักษะและความรู้ที่ดีมาตั้งแต่เยาว์วัย นอกจากนั้นปรีดี พนมยงค์และพูนศุข พนมยงค์พ่อและแม่ของครูดุซงกี พนมยงค์มีความพร้อมในการให้การสนับสนุนครูปรีดี พนมยงค์ในด้านดนตรีมาตลอดทั้งเรื่องอุปกรณ์ดนตรีหรือครูสอนดนตรี และเมื่อถึงวัยเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ครูดุซงกี พนมยงค์ได้ตัดสินใจเรียนในสาขาวิชาดนตรีโดยตรงที่ Peking Central Conservatory of Music ซึ่งสถาบันนี้ตั้งอยู่ที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ท่านสำเร็จการศึกษาที่ Peking Central Conservatory of Music ในปี พ.ศ. 2508

ถึงแม้ว่าท่านจะมีช่วงหนึ่งในชีวิตที่ไม่ได้มีอาชีพหลักในเกี่ยวกับดนตรี แต่ครูดุซงกี พนมยงค์ยังคงทำงานเสริมพิเศษเกี่ยวกับดนตรีอยู่ตลอดเวลา และที่ยิ่งไปกว่านั้นการเรียนวิชาดนตรีของครูดุซงกี พนมยงค์ยังไม่สิ้นสุด ในปีพ.ศ. 2517 ท่านไปเรียนดนตรีเพิ่มเติมที่ราชดนตรีกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ Royal college of music, London

...การได้มาซึ่งความสุขของแต่ละคนต่างกันไปวิธีการสำหรับข้าพเจ้านั้น หนึ่งสิ่งบนเส้นทางที่นำไปสู่ความสุขใจคือการได้ร่วมงานกับผู้หญิงเก่งที่เปี่ยมไปด้วยใจอาสา
อาจารย์ดุซงกี พนมยงค์...

(คันสนีย์ เสถียรสุด อ้างถึงใน ดุซงกี พนมยงค์, 2544)

จากคำกล่าวดังกล่าวเห็นได้ว่าคนที่ได้ร่วมงานกับครูดุซงกี พนมยงค์ต่างเห็นถึงศักยภาพที่มีอยู่มากมายครูดุซงกี พนมยงค์เป็นคนที่มีความสามารถเป็นเลิศจึงทำให้การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมีประสิทธิภาพ

6.5.2 ความสามารถทางภาษาที่หลากหลาย

ครูดุซงกี พนมยงค์มีบิดามารดาที่เป็นสัญชาติไทยดังนั้นภาษาหลักที่ครูดุซงกี พนมยงค์ถนัดคือภาษาไทย ท่านเรียนที่โรงเรียนเซ็นต์โยเซฟคอนแวนต์ ซึ่งใช้ภาษาไทยเป็นหลักและนอกจากนั้นครอบครัวของครูดุซงกี พนมยงค์ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารหาความรู้กันเป็นประจำอยู่แล้ว ภาษาไทยจึงเป็นภาษาหลักที่ครูดุซงกี พนมยงค์ใช้มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

อีกหนึ่งภาษาที่ครูดุซงกี พนมยงค์มีความถนัดมากคือภาษาจีน ครูดุซงกี พนมยงค์ เข้าเรียนที่โรงเรียนสตรีหมายเลข 1 จบการศึกษาในระดับปริญญาโทที่ ที่ Peking Central Conservatory of Music ประเทศจีน ซึ่งที่นี่ต้องใช้ภาษาจีนเป็นหลัก ครูดุซงกี พนมยงค์ใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองจีนเป็นเวลากว่า 19 ปี ท่านจึงมีความสามารถในภาษาจีนอย่างเป็นเลิศ ดังที่ท่านเล่าว่า

...หลังจากเรียนจบ ม.6 (ระบบโรงเรียนจีน) พอติดกับป่าแป้วเดินทางมาจากปารีสเพื่อเยี่ยมคุณตา (ปรีดี พนมยงค์) จากนั้นไม่นานจอมพลสฤษดิ์ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารฟื้นฟูระบบศักดินา ป่าแป้วมีชื่ออยู่ในบัญชีดำเพราะไปเมืองจีน (สมัยนั้นรัฐบาลไทยเป็นคู่กัดกับจีน) เลยกลับเมืองไทยไม่ได้ คุณตาจึงแนะนำให้ไปเรียนเพิ่มเติมที่สถาบันดนตรี (ปักกิ่ง) ที่นี่ป่าแป้วไม่รู้ภาษาจีนเลย ทำไงดี แม่ (ครูดุซงกี พนมยงค์) จึงรับหน้าที่ ล่ามประจำตัวป่าแป้ว เดินทางติดตามไปปักกิ่งด้วย ต่อมา ป่าแป้วพอจะฟังและพูดภาษาจีนได้ แม่จึงหมดหน้าที่ไปโดยปริยาย...

(ดุซงกี พนมยงค์, 2554)

จากข้อความดังกล่าวทำให้เห็นถึงความสามารถในภาษาจีนของครูดุซงกี พนมยงค์ท่านมีทักษะในการใช้ภาษาจีนได้อย่างชำนาญ และเมื่อท่านกลับมาที่ประเทศไทยท่านยังมีโอกาสได้เป็นอาจารย์สอนภาษาจีน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังที่ท่านเล่าว่า

... คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ทาบตามให้ไปเป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาภาษาจีน ที่ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สอนอยู่ 3 ปี ก็ข้ามไปสอนต่อที่คณะอักษรศาสตร์ ช่วงนั้นทางคณะอักษรศาสตร์ บอกว่ามีตำแหน่งอาจารย์ประจำว่างอยู่ 1 ตำแหน่ง อยากให้แม่ (ครูดุซงกี พนมยงค์) แม่ปรึกษากับพ่อ (ชาญ บุญทัศน์กุล) เกรงว่า

ถ้าเป็นอาจารย์ประจำ แล้วจะทำงานให้คณะฯ ได้ไม่เต็มที่ การงาน 8 โมงเช้า เลิกงาน 4 โมงเย็น คือความคิดของเราในตอนนั้น อย่าดีกว่าขอทำงานอิสระ เพื่อมีเวลาให้กับงานสอนดนตรีที่แม่รัก จึงสละสิทธิ์ไป...

(ดุซุฎี พนมยงค์, 2554)

อีกหนึ่งภาษาที่ครูดุซุฎี พนมยงค์มีความถนัดเช่นกันคือภาษาอังกฤษ แท้จริงแล้วภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ครูดุซุฎี พนมยงค์มีโอกาสได้เรียนมาตั้งแต่เยาว์วัยเฉกเช่นภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส และท่านยังได้มีโอกาสได้ไปเรียนดนตรีที่ราชวิทยาลัยดนตรี กรุงลอนดอน Royal college of music, London ในปี พ.ศ. 2517 เพิ่มเติมอีกตั้งนั้นครูดุซุฎี พนมยงค์จึงมีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

การสืบทอดดนตรีนั้นภาษานั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะหากผู้ถ่ายทอดมีทักษะความรู้ทางภาษาหลากหลาย การสืบทอดจะเป็นเรื่องที่ย่างยิ่งขึ้น ผู้ถ่ายทอดมีโอกาสที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้ถ่ายทอดจะสามารถรับความรู้ได้มากขึ้นเช่นกัน

ครูดุซุฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความถนัดถึง 4 ภาษาคือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษาฝรั่งเศส ดังนั้นท่านจึงเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญอีกประการคือ เนื่องจากการที่ครูดุซุฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้หลายภาษาดังนั้น ครูดุซุฎี พนมยงค์จึงสามารถค้นคว้าหาความรู้รอบตัวเพิ่มเติมได้ดีอีกด้วย

นอกจากนั้นแล้วครูดุซุฎี พนมยงค์เป็นครูผู้ที่สามารถสอนลูกศิษย์ได้ทุกรูปแบบ หมายถึงไม่ว่าลูกศิษย์ผู้นั้นจะเป็นนักดนตรีที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านดนตรีอย่างทะลุปรุโปร่งหรือว่าลูกศิษย์ผู้นั้นจะเป็นคนที่ยังไม่มีความรู้ด้านดนตรีเลย ครูดุซุฎี พนมยงค์ก็สามารถอธิบายให้ลูกศิษย์เข้าใจได้เหมือนกัน เพราะท่านมักใจใช้คำศัพท์ง่ายๆ มาอธิบาย หรือหากต้องเจอกับศัพท์ทางดนตรีที่ยากจะเข้าใจ ครูดุซุฎี พนมยงค์จะการประยุกต์นำศัพท์ยากๆ มาอธิบายให้เป็นคำง่ายๆ

เนื่องจากการศึกษาทางด้านดนตรีมีคำศัพท์เฉพาะทางอยู่มากมายและถึงแม้จะมีการแปลเป็นภาษาไทยบ้างแล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นนักดนตรีหรือบุคคลทั่วไปมักจะใช้คำศัพท์ดั้งเดิมเป็นปกติอยู่แล้ว เช่น

คำศัพท์ที่ใช้อธิบายคุณลักษณะหรือคุณภาพของชั้นคู่เสียงมีอยู่ด้วยกัน 5 คำศัพท์

1. Perfect "เพอร์เฟค" ใช้สำหรับอธิบายชั้นคู่ยูนิสัน (unison) ชั้นคู่ 4 (fourth) ชั้นคู่ 5 (fifth) และชั้นคู่ 8 (octave)
2. Major "เมเจอร์" ใช้สำหรับอธิบายชั้นคู่ 2 (second) ชั้นคู่ 3 (third) ชั้นคู่ 6 (sixth) และชั้นคู่ 7 (seventh)

3. Minor "ไมเนอร์" ใช้สำหรับอธิบายชั้นคู่ 2 (second) ชั้นคู่ 3 (third) ชั้นคู่ 6 (sixth) และชั้นคู่ 7 (seventh)

4. Diminished "ดิมินิชท์" ใช้สำหรับอธิบายทุกชั้นคู่

5. Augmented "ออกเมนเทด" ใช้สำหรับอธิบายทุกชั้นคู่

คำศัพท์ที่ยกตัวอย่างไปข้างต้นเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับชั้นคู่เสียงที่หากอธิบายเป็นภาษาไทย อาจจะต้องใช้เวลานานและบางครั้งถึงขนาดไม่เข้าใจ ดังนั้นการใช้ทับศัพท์ภาษาจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุด จากบทความการสอนดนตรีของครูดุขฎี พนมยงค์ทำให้เห็นถึงความพยายามของครูดุขฎี พนมยงค์ในการพยายามที่จะสอนให้ทุกคนเข้าใจได้ นอกจากนี้ครูดุขฎี พนมยงค์ผู้เริ่มต้นฝึกร้องเพลงชาติไทย เพราะเพลงชาติไทย (Thai National Anthem) คือบทเพลงที่มีจุดประสงค์ที่กระตุ้นให้ผู้ขับร้องเกิดความรักชาติของตนเอง เกิดความสามัคคีของคนในชาติ และมีความภาคภูมิใจในชาติของตนเอง นับเป็นการนำเสียงเพลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.5.3 มีความรู้รอบตัว

ครูดุขฎี พนมยงค์ยังเป็นบุคคลที่รักการอ่านเป็นผู้ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา ท่านไม่เคยปล่อยเวลาว่างในสูญญไปโดยเปล่าประโยชน์ จากการศึกษาประวัติและผลงานของท่านทำให้เห็นได้ถึงแม้ท่านจะมีช่วงเวลาในชีวิตที่ลำบาก แต่ครูดุขฎี พนมยงค์ไม่เคยละทิ้งการศึกษาหาความรู้ใส่ตัวเลย ตัวอย่างเช่นเมื่อครั้งที่ปรีดี พนมยงค์ต้องอพยพไปอยู่ต่างประเทศและคุุพูนศุข พนมยงค์ถูกคุมขังครูดุขฎี พนมยงค์ยังไปเรียนหนังสือได้ตามปกติ ดังที่ท่านเล่าว่า

... แม่ (ครูดุขฎี พนมยงค์) และน้ำฉวี (วณิ พนมยงค์) ก็เลยได้รับ “เกียรตินิยม” เข้าไปนอนขังนั้นอยู่ในตึกหนึ่งของกรมตำรวจ หน้าต่างประตูติดลูกกรงหมด สามแม่ลูกปู่เสื่อนอนบนพื้นห้อง

สองวันต่อมาคุณยายเพียงแฉ สุนทร-วิจารณ์ (น้องสาวคุณยาย) มารับเราสองคนไปประจำที่โรงเรียน แม่ชีและครูทุกคนน่ารักมาก พวกเขาให้การดูแลเป็นอย่างดี ทุกวันศุกร์หลังเลิกเรียน ก็จะกลับมานอนห้องขังกับคุณยาย (พูนศุข พนมยงค์) ทำเช่นนี้อยู่ตลอด 84 วัน...

(ดุขฎี พนมยงค์, 2554)

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ชัดว่าแม้ว่าสิ่งที่ครูดุขฎี พนมยงค์ได้พบเจอตอนครั้งที่ยังเยาว์วัยนั้นเป็นสิ่งที่หนักหนาสาหัสมาก ท่านต้องพบกับอุปสรรคปัญหามากมายแต่ท่านไม่เคยที่จะย่อท้อ ท่านยังตรากตรำในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และนอกเหนือไปกว่านั้นตัวอย่างจากบิดามารดา นับว่าเป็นสิ่งที่ครูดุขฎี พนมยงค์ได้รับการถ่ายทอดมาโดยตรง ดังคำกล่าวของลูกศิษย์ว่า

...ครูดุขุฎฐีเป็นครูดนตรีที่อ่านหนังสือและเป็นคนที่เขียนหนังสือ พออ่าน เขียน ท่านไม่ได้อยู่แต่เฉพาะดนตรี คือเนื้อหาทางดนตรีท่านก็รู้อยู่แล้วเพราะครูดุขุฎฐีจบสาขาดนตรีมาโดยตรง แต่ท่านมีเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์และท่านเป็นคนที่อ่านหนังสือ ดังนั้นท่านจะเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ระหว่างดนตรีกับประวัติศาสตร์ อีกทั้งพ่อของท่านก็เป็นนักการเมืองเป็นถึงอดีตนายกรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นครูดุขุฎฐี พนมยงค์จะมีเกร็ดความรู้มาสอดแทรกอยู่ตลอด...

(วิชาลัทธิพท์ เหล่าวานิช, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2558)

...ครูดุขุฎฐีมักเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงต่างๆ ด้วยประสบการณ์ชีวิตมากมายของครูเอง ฉันทเองก็ได้มุมมองที่แตกต่างจากที่เคยรู้มา...

(สุวรรณี เจริญจรุระยนต์ อ้างถึงใน ดุขุฎฐี พนมยงค์, 2554)

จากคำกล่าวของลูกศิษย์ของครูดุขุฎฐี พนมยงค์เห็นได้ว่าครูดุขุฎฐี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความรู้รอบตัวมาก เกร็ดความรู้ของท่านสามารถทำให้การสืบทอดดนตรีของครูดุขุฎฐี พนมยงค์มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก

6.5.4 เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

ตลอดทั้งชีวิตของครูดุขุฎฐี พนมยงค์มีผู้ที่คอยให้คำชี้แนะและความอุปถัมภ์มากมาย แต่คนที่มีอิทธิพลที่สุดในชีวิตของครูดุขุฎฐี พนมยงค์ที่สุดคือปรีดี พนมยงค์และพูนศุข พนมยงค์บิดาและมารดาของท่าน

จากการศึกษาพบว่าครูดุขุฎฐี พนมยงค์อาจไม่ได้ใช้เวลาในชีวิตร่วมกับบิดาคือปรีดี พนมยงค์มากสักเท่าไรแต่ถึงอย่างไรเกียรติประวัติและผลงานของปรีดี พนมยงค์เป็นเครื่องย้ำเตือนให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่าชีวิตของปรีดี พนมยงค์คือผู้ที่ เป็นต้นแบบให้แก่ครูดุขุฎฐี พนมยงค์ และนอกเหนือไปกว่านั้นชีวิตของปรีดี พนมยงค์ยังเป็นต้นแบบให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากอีกด้วย

....พ่อนำชาติด้วยสมองและสองแขน

พ่อสร้างแคว้นธรรมศาสตร์ประกาศศรี

พ่อของช้านามระบือชื่อปรีดี

แต่คนตีเมืองไทยไม่ต้องการ.....

บทกลอนที่มีชื่อเสียงบทหนึ่งเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นถึงคุณงามความดีที่ปรีดี พนมยงค์ได้ สรรสร้างให้กับชาติไทย ผลงานของปรีดี พนมยงค์กลายเป็นแบบอย่างที่ทำให้ครุฑุชฎี พนมยงค์มี แนวคิดที่จะรังสรรค์ผลงานทางศิลปะการดนตรีให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ถึงแม้ว่าครุฑุชฎี พนมยงค์จะไม่มี ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของวิชาสังคมการเมืองการ ปกครองเท่าไรนัก แต่ครุฑุชฎี พนมยงค์เลือกที่จะใช้สิ่งที่ท่านถนัดคือดนตรี นำมาพัฒนาเพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นการรังสรรค์โครงการ ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต หรือว่าวง นักร้องประสานเสียงสวนพลู งานของท่านเหล่านี้ล้วนมองเห็นประโยชน์ของสังคมเป็นสิ่งสำคัญเหนือ สิ่งอื่นใด

พูนสุข พนมยงค์มารดาของครุฑุชฎี พนมยงค์ผู้ที่ครุฑุชฎี พนมยงค์ใช้เวลาตลอดทั้งชีวิตอยู่ กับท่าน ตั้งแต่วันที่ครุฑุชฎี พนมยงค์ลืมตาออกไปดูโลกและในวันที่พูนสุข พนมยงค์ลาจากโลกนี้ไป ครุฑุชฎี พนมยงค์อยู่ด้วยกับมารดาของท่านตลอดมา ในวันที่มีความสุข ในวันที่มีปัญหา พูนสุข พนม ยงค์ไม่เคยละทิ้งครุฑุชฎี พนมยงค์เลยแม้แต่ครั้งเดียว

จากการศึกษาพบว่าครุฑุชฎี ได้กล่าวถึงต้นแบบในชีวิตว่าเป็นพูนสุข พนมยงค์อยู่หลายครั้ง ด้วยกัน โดยประเด็นหลักๆ ที่ครุฑุชฎี พนมยงค์กล่าวถึงประกอบด้วย

1. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้กำเนิดที่ประเสริฐ
2. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้ตลอดกาล
3. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความกตัญญู
4. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความอดทน
5. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเข้มแข็ง
6. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้เสียสละ
7. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้กล้าหาญ
8. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีคุณธรรม
9. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเมตตา
10. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
11. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้
12. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีจิตใจประชาธิปไตย
13. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีชีวิตสมถะ
14. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ครองชีวิตเรียบง่าย
15. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีอารมณ์สุนทรีย์
16. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความรักชาติ

...ดิฉันมั่นใจว่า รางวัลชีวิตที่คุณครูภูมิใจมากที่สุดคือ การถือกำเนิดเป็นลูกของท่าน
ปรีดี - คุณพูนศุข...

(ฉลบทศัณย์ พลากร อ่างถึงใน ดุษฎี พนมยงค์, 2554)

...ฉันคิดว่าเหนือสิ่งอื่นใดสิ่งที่คุณครูภูมิใจที่สุดยิ่งกว่าการได้รับการกล่าวขาน
หรือยกย่องไม่ว่าฐานะใด คือการได้เกิดมาเป็นลูกท่านอาจารย์ปรีดี - ท่านผู้หญิง
พูนศุข ที่เป็นแบบอย่างอันงดงามของผู้ประพฤติชอบปฏิบัติชอบตลอดทั้งชีวิต ซึ่งหาได้
ยากในสังคมปัจจุบัน...

(สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

ตั้งนั้นชีวิตของคุณครู ดุษฎี พนมยงค์ได้รับอิทธิพลมาจากปรีดีและพูนศุข พนมยงค์มาอย่าง
ยาวนาน ท่านเป็นต้นแบบของผู้ใหญ่ที่สง่างามและทรงเกียรติ เรื่องราวในชีวิตของท่านทั้งสองหล่อ
หลอมทำให้ชีวิตของคุณครู ดุษฎี พนมยงค์เติบโตกลายเป็นบุคคลผู้ที่มีคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองและเป็นครู
ต้นแบบในการดำเนินชีวิตให้แก่ลูกศิษย์ตลอดมา

6.5.5 เป็นครูที่แท้จริง

คุณครู ดุษฎี พนมยงค์ได้กล่าวเกี่ยวกับการเป็นครูไว้ได้อย่างน่าสนใจ ดังนี้
...ครูคือผู้ให้ ตรงนี้สำคัญที่สุด ทีนี้ถ้าเรายังให้ไม่สุด ให้ไม่เต็มที่ เราก็เป็นครูไม่ได้ การ
เป็นอาจารย์นี่น่าจะง่ายกว่าการเป็นครู แล้วโดยเฉพาะในแวดวงดนตรีตั้งแต่สมัย
โบราณ เราก็จะเรียกครูเพลง คำว่าอาจารย์นี่มันเกิดขึ้นทีหลัง อย่างทุกวันนี้ก็สอนใน
มหาวิทยาลัย แต่ก็ให้เด็กพยายามที่เรียกว่าครู ว่าครู ครูคือผู้ให้ และครูคือคนที่หล่อ
หลอมจิตวิญญาณของลูกศิษย์ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นครูที่แท้จริงยิ่งใหญ่มาก นี่คือคำว่า
ครู ...

(ดุษฎี พนมยงค์, 2556)

คุณครู ดุษฎี พนมยงค์เข้าใจถึงหน้าที่ของการเป็นผู้ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ ทำเข้าใจคำว่า “ครู”
ว่าหมายถึง ผู้ที่ให้และครูคือคนที่หล่อหลอมจิตวิญญาณของลูกศิษย์ ท่านมีความภาคภูมิใจเสมอที่
ท่านสามารถหล่อหลอมจิตวิญญาณของลูกศิษย์ให้สามารถกลายเป็นผู้ที่มีวิชาความรู้และสามารถยืน
หยัดอยู่บนสังคมได้

โดยทั่วไป “ครู” หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์เป็นผู้ที่มีความรู้
หนักแน่นควรค่าแก่การเคารพบูชาของศิษย์ แต่ในปัจจุบันครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่
ทำหน้าที่สอนคน และมักจะใช้กับผู้สอนในระดับที่ต่ำกว่าวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันคำว่า “ครู” กับ “อาจารย์” มักจะใช้ปะปนหรือควบคู่กันอยู่เสมอจนบางครั้งดูเหมือนจะมีความหมายเป็นคำคำเดียวกัน แต่ความเป็นจริงแล้ว รากศัพท์เดิมของคำว่า “อาจารย์” ไม่เหมือนคำว่า “ครู” คำว่า “อาจารย์” มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี “อาจริย” ภาษาสันสกฤตว่า “อาจารย์” ในภาษาอังกฤษคือคำว่า “Instructor” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายว่า อาจารย์คือผู้สั่งสอนวิชาความรู้ คำที่ใช้เรียกหน้าชื่อบุคคลเพื่อแสดงความยกย่องว่ามีความรู้ในทางใดทางหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

“อาจารย์” ตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ (2529) ได้จำแนกไว้สองนัยด้วยกันคือ

1. ความหมายดั้งเดิมหมายถึงผู้ฝึกมารยาทหรือเป็นผู้ควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัยเป็นรักษากฎเกณฑ์ต่างๆ อาจารย์เป็นผู้วาง เป็นผู้ดูแลรักษาให้อยู่ในระเบียบ

2. ปัจจุบัน หมายถึง ฐานะชั้นสูงหรือชั้นหนึ่งของผู้ที่เป็นครู ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ของพระราชวรมุนี (ประยูรช ปยุตโต อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต, 2530) ได้ อธิบายความหมายของคำว่า “อาจารย์” ไว้ดังนี้

1. ผู้ประพฤติการอันเกื้อกูลแก่ศิษย์
2. ผู้ที่ศิษย์พึงประพฤติดด้วยความเอื้อเพื่อ
3. ผู้สั่งสอนวิชาและอบรมดูแลความประพฤติ

...ครูดุขสอนฉันหลายอย่างที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการร้องเพลงหลายอย่างครูทำให้โดยไม่ต้องพูด เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้จะสงสัยกันว่า “ครูสอนอะไร?” สิ่งที่คุณสอนก็คือแบบอย่างการเป็นครูที่ดีนั่นเอง ซึ่งฉันได้ยึดถือเป็นต้นแบบปฏิบัติจนทุกวันนี้ ไม่ต้องถามถึงความภูมิใจที่ได้เป็นศิษย์ของคุณครู และยิ่งภูมิใจเมื่อรู้ว่าแท้จริงฉันนี่เองเป็นศิษย์นักร้องคนแรกของคุณครู...

(สุวรรณี เจริญธรรณต์ อ้างถึงใน ดุษฎี พนมยงค์, 2554)

อย่างไรก็ตามคำว่า ครู หรือ อาจารย์ ในปัจจุบันเกือบจะมีความหมายเป็นคำเดียวกัน คือผู้สอนวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์และใช้เรียกบุคคลที่ทำหน้าที่สอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาจะต่างกันก็ต้องสถานภาพทางตำแหน่งเท่านั้น

...ตอนเด็กๆ แม่ดุขสอนร้องเพลงให้โอม

ตอนโตๆ แม่ดุขสอนร้องเพลงให้โอม

ตอนเย็นๆ แม่ดุขจะเรียกโอมไปสอนร้องเพลง

ตอนค่ำๆ แม่ดุขจะเรียกโอมไปฟังเพลง...โอมชอบมากเลย

ตอนเช้าๆ แม่ดูขมาบอกโอมให้ไปซ้อมไวโอลิน

ตอนบ่ายๆ แม่ดูขมาบอกโอมให้ไปซ้อมร้องเพลง...โอมชอบจังเลย...

(พลศิษฐ์ ไสภณสิริ อ้างถึงใน ดุษฎี พนมยงค์, 2554)

คำว่าครูสำหรับครูดุซุฎี พนมยงค์คือคำที่ยิ่งใหญ่ ความเป็นครูจะต้องผูกติดตัวอยู่ตลอดเวลา และตลอดชีวิต ทักษะคติเกี่ยวกับคำว่า “ครู” จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูดุซุฎี พนมยงค์เป็นครูที่มีคุณภาพและเป็นที่รักของเหล่าลูกศิษย์ทุกคน

6.5.6 มีการเตรียมสอนที่ดี

การเตรียมการสอนที่ดีถือเป็นการให้เกียรติลูกศิษย์ เพราะในถ่ายทอดวิชาให้ลูกศิษย์แต่ละครั้งทุกฝ่ายครูต้องสละเวลาในการสอนในขณะที่ลูกศิษย์ต้องสละเวลามาเรียนเช่นกัน ดังนั้นเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาของทั้งสองฝ่าย ครูควรเตรียมการสอนอย่างดี รอบคอบและคำนวณเวลาสอนให้ดี เพื่อไม่ให้เกิดการสอนดนตรีกลายเป็นวิชาที่น่าเบื่อจนลูกศิษย์เกิดความรำคาญ ส่วนในฝ่ายของลูกศิษย์ควรตั้งใจเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะ ความสามารถเช่นกัน

การสอนของครูดุซุฎี พนมยงค์มักสอดแทรกเนื้อหาหรือความรู้รอบตัวต่างๆ ที่ครูดุซุฎี พนมยงค์ได้ประสบพบเจอมาหรือบางครั้งอ่านมา ท่านมักเล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ฟัง ซึ่งในส่วนนี้นับว่าเป็นสิ่งที่ครูดุซุฎี พนมยงค์สามารถทำได้อย่างดี เพราะครูดุซุฎี พนมยงค์ถือว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมากมาย ท่านไม่เคยหวงความรู้ที่มี นอกจากนั้นแล้วครูดุซุฎี พนมยงค์ถือว่าเป็นผู้ที่รู้จังหวะของการสั่งสอน รู้ว่าช่วงเวลาไหนที่ควรสอนเนื้อหา ช่วงเวลาไหนที่ควรพักหรือช่วงเวลาไหนที่ยังไม่ควรหยุดพัก แต่ควรจะใช้เทคนิคในการเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจอื่นๆ เพื่อไม่ให้ละสมาธิไปใจการสอน ไม่อารมณ์เสียต่อลูกศิษย์ เพื่อรักษาบรรยากาศในการสอน

อีกประการหนึ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสอน คือการระงับอารมณ์ ครูดุซุฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงท่านเป็นคนที่สามารถควบคุมจิตใจให้สงบได้ แม้ในยามที่กำลังอยู่ที่ภาวะที่เต็มไปด้วยปัญหาหรืออุปสรรค ในการสอนแต่ละครั้งเป็นธรรมดาที่ลูกศิษย์จะไม่สามารถปฏิบัติตามที่ครูดุซุฎี พนมยงค์คาดหวัง ไม่ว่าจะเป็นการสอนเปียโน การสอนร้องเพลง การสอนวงนักร้องประสานเสียงหรือแม้กระทั่งการสอนภาษาจีน หากครูดุซุฎี พนมยงค์อารมณ์เสียหรือดุว่ากล่าวเกินควรใส่ลูกศิษย์ก็อาจทำให้เสียบรรยากาศในการเรียนการสอน ยิ่งถ้าเป็นการเรียนการสอนแบบกลุ่มยิ่งต้องระมัดระวังเรื่องอารมณ์การสอนให้ดี เพราะการสอนแบบกลุ่มนั้นจะมีทั้งลูกศิษย์ที่กำลังตั้งใจเรียนและลูกศิษย์ที่ไม่ตั้งใจเรียนรวมอยู่ด้วย หากครูดุซุฎี พนมยงค์ดุว่าแบบเหมารวมยิ่งจะทำให้การเรียนการสอนในวันนั้นไร้ค่า ไม่เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน

แต่ปัญหาเรื่องลูกศิษย์ไม่ตั้งใจเรียนถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นกับตัวของครูดุซุฎี พนมยงค์มากนัก เพราะลูกศิษย์ที่มาเรียนกับครูดุซุฎี พนมยงค์ส่วนใหญ่ล้วนสมัครใจเข้ามาเรียนและโดยเฉพาะ

อย่างยั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู ที่ต้องมีการคัดเลือกสมาชิกวงเพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวง ดังนั้นลูกศิษย์ของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูจึงมีความตั้งใจเรียนมากๆ และเมื่อลูกศิษย์เป็นเช่นนี้แล้ว ครูคุชฎี พนมยงค์ต้องย้อนกลับมาพัฒนาการสอนของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เพราะลูกศิษย์มีความตั้งใจเรียน ครูคุชฎี พนมยงค์เองต้องตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ด้วยเช่นกัน

6.5.7 การเป็นที่รักของญาติและลูกศิษย์

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน คุชฎี พนมยงค์ 2554) ได้กล่าวถึงชีวิตของครูคุชฎี พนมยงค์ด้วยความชื่นชม ดังความตอนหนึ่งว่า

...คุณคุชฎีมีการเกิดที่ดี คือเกิดมาเป็นลูกสาวของท่านรัฐบุรุษอาวุโส อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ และท่านผู้หญิงพูนศุข บิดามารดาของเธอเป็นผู้มีธรรมอันงามหรือกัลยาณธรรมในเบื้องต้น ในท่ามกลางและในที่สุด คุณคุชฎีจึงมีทุนที่ดีเป็นการเริ่มต้น แต่เนื่องจากบิดาเป็นนักการเมือง ซึ่งแม้เป็นสามัญชนที่ขึ้นสู่ความสูงสุดทางการเมืองที่เป็นถึงนักปฏิวัติ เป็นรัฐมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐบุรุษอาวุโส ชีวิตก็เหมือนต้องลมสลาตันและคลื่นสึนามิที่โหมกระหน่ำทำให้ลำบากตรากตรำ ต้องอพยพหลบภัยพลัดพรากจากกัน และพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน ชีวิตของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ผ่านมาภายในชีวิตมาถึงเพียงนี้ได้ ต้องมีความแข็งแกร่งทนทานเป็นพิเศษ ความอดทนได้กลับมาทำให้ความยากลำบากอย่างสุดแสนกลายเป็นเครื่องหล่อหลอมชีวิตให้งดงาม ในโอวาทปาฏิโมกข์วรรคแรก ความว่า

ขันตี ประมัตตโป ตีติกขา

ขันตี เป็นตบะอย่างยิ่ง

ข้อความดังกล่าวได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีในชีวิตของครูคุชฎี พนมยงค์เติบโตท่ามกลางอารมณ์ความรู้สึกถึงสิ่งไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับบิดาของท่าน แต่ท่านผู้หญิงพูนศุขพร้อมลูกๆ กลับมีชีวิตที่งดงาม มีความพอดี มีความอ่อนโยน มีความเมตตากรุณาแก่คนทั้งหลาย เป็นตัวอย่างที่มีชีวิตให้มหาชนเห็นว่า อหิงสธรรมในภาคปฏิบัติเป็นอย่างไร ท่ามกลางวิหิงสาพยาบาลอาชญาตมาดร้ายอันก่อให้เกิดความวิบัติ พหุชนควรเรียนรู้อหิงสธรรมในชีวิตจริงๆ ของครอบครัวพนมยงค์ นอกจากความมีจิตใจดีต่อเพื่อนมนุษย์แล้ว ครูคุชฎี พนมยงค์ยังมีจิตใจที่ต่อลูกศิษย์ด้วย

หยาดน้ำค้างพร้งพริวปลิวลมร่วง

งามพิศุทธิ์ดุจครูผู้เฒ่าฉันท์

งามน้ำใจ งามพักตร์ งามผ่องพรรณ

ดูงามเช่นแผ่นจันทร์อันอำไพ

น้ำค้างพรวิปลิวลู่สู่พื้นหล้า
 หยาดหยดมาชุ่มชื้นพื้นดินได้
 คือน้ำใจของครูผู้มอบไว้
 ให้ศิษย์ได้พบทางสว่างครัน
 ยามศิษย์เศร้าเหงาคว้างหมดทางสู้
 ครูเฝ้าอยู่เคียงข้างไม่ห่างเหิน
 ยามศิษย์พันทุกข์สร้างหมดทางตัน
 ครูยังหันมามีให้ด้วยใจงาม
 เป็นบุญแล้วที่ได้ครูผู้ดีแสน
 ไม่เหมือนแมนहुิงใดในโลก
 ทั้งน้ำใจทั้งกายครูคงดงาม
 สมดั่งนามอันผ่องผุดครูดุขุฎี
 วันวานจะผ่านพลัน
 มีกัน ฉันท้องพี่ รวมศิษย์ครูดุขุฎี
 ผู้มอบใจให้ครู เรานั้นผูกพันในใจซึ่งใจในคุณครู
 พระคุณของครู ช่างกว้างไกลดั่งสายธาร
 ขอน้อมอ้อนวอนให้ ครูสดใสไปชั่วกาล
 ผ่องภัยอย่างได้พาล ประสบชัยได้สุขศรี
 ขอพระผู้เป็นมิ่ง เป็นทุกสิ่งในโลกนี้
 อวยชัยครูดุขุฎี ผู้เป็นศรีแห่งพวกเรา
 ขอครูอยู่เป็นขวัญ ให้สุขสันต์ให้พิศพราว
 สุขสบายไม่โศกเศร้า เป็นขวัญเราตลอดกาล

ข้อความดังกล่าวเป็นบทเพลงที่ศศิพิสิฐ นีวัธน์มรรคา ประพันธ์บทกวีและใส่ทำนองเพื่อให้
 ลูกศิษย์ของครูดุขุฎี พนมยงค์ร้องเป็นของขวัญแก่ครูดุขุฎี พนมยงค์เนื่องในโอกาสแสดงยินดีกับครู
 ดุขุฎี พนมยงค์ที่ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติในปี พ.ศ. 2557 ในคอนเสิร์ต "บนถนนสาย
 ศิลปิน ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (หอประชุมเล็ก) วันเสาร์ที่ 30 พฤษภาคม 2558 ขับร้อง
 โดย ศรวณีย์ พรพิทักษ์พงษ์ เปียโนโดย นาวาตรีณบ ประทีปะเสน ไวโอลินโดย พลศิษย์ โสภณสิริ
 ศิษย์ครูดุขุฎี พนมยงค์ทั้งศิษย์ขับร้องและศิษย์ประสานเสียงร่วมกันขับร้องหมู่

ความรักความเมตตาที่ครูดุขุฎี พนมยงค์มีต่อเหล่าลูกศิษย์และเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่สะท้อน
 ถึงคุณงามความดีที่ครูดุขุฎี พนมยงค์มีความมุ่งมั่นตั้งใจจะมอบให้สังคมไทยตลอดมา

ดนตรีเป็นศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าต่อมนุษย์ ดังนั้นการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้คงอยู่ต่อไปนับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ครูดุซงกี พนมยงค์นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่เสียสละร่างกายและแรงใจในการนำศาสตร์ทางดนตรีมาต่อยอดและพัฒนาให้กลับกลายเป็นคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ ผลงานของท่านเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของชาวไทยและชาวโลก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้คนสังคมและวงการดนตรีจะให้ความสำคัญถึงคุณค่าของดนตรีมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่ฟังเพื่อความไพเราะแต่เพียงอย่างเดียว วิทยานิพนธ์เล่มนี้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีที่มีประโยชน์ต่อมนุษยชนาาประการ

6.5.8 มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์

ตลอดชีวิตของครูดุซงกี พนมยงค์มีผู้ที่คอยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ท่านมากมายทั้งเรื่องวิชาการและเรื่องทักษะความสามารถ อีกทั้งในวัยเด็กของครูดุซงกี พนมยงค์ยังเป็นผู้ที่ต้องเปลี่ยนที่ลงหลักปักฐานบ่อยดังนั้นท่านจึงมีครูบาอาจารย์ผู้ให้ความรู้อยู่มากมายและหลากหลาย

“แม้จะเป็นครูบาอาจารย์เพียงวันเดียวก็ตาม ก็เชื่อว่าคุณเป็นบิดามารดาในชีวิตของตนเอง”

(ชาญ บุญทัศนกุล อ้างถึงใน ดุซงกี พนมยงค์, 2554)

คำกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่ครูดุซงกี พนมยงค์เคยบอกให้แก่สามีของท่านคือชาญ บุญทัศนกุล เห็นได้ว่าครูดุซงกี พนมยงค์เป็นผู้ที่รักและเคารพครูบาอาจารย์เป็นอย่างมาก

...ไม่เคยลืมบุญคุณครูอาจารย์จีน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ได้ใช้เลี้ยงชีพอยู่จนทุกวันนี้ และประทับใจประเทศจีนสมัยนั้น สมัยที่เราอยู่ คนจีน ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง และก็ไม่มียาสูบ สภาพของสังคม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อาจจะเพราะว่าเป็นสังคมนิยมก็ได้ และอีกอย่างหนึ่ง ประทับใจว่าคนจีนมีน้ำใจต่อกันและจริงจัง สังคมสมัยก่อนค่อนข้างสงบสุข ไม่มีโจรผู้ร้าย สามารถออกไปเดินเล่นได้สบายตั้งแต่เช้ามีด เต๋ยวันนี้ไม่ได้แล้ว มีอันตรารอบด้าน...

(ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

จากคำพูดดังกล่าวเห็นได้ว่าครูดุซงกี พนมยงค์เป็นผู้ที่ไม่เคยลืมบุญคุณของผู้ที่ แม้เวลาจะผ่านมาเนิ่นนานเพียงใดแต่ท่านยังคงจดจำพระคุณของครูได้เป็นอย่างดี

6.5.9 มีความขยันและทุ่มเทซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน

คุณลักษณะการเป็นครูของครูดุขฎี พนมยงค์ต่างเป็นที่พูดถึงของลูกศิษย์มากมาย ดังคำกล่าวที่ว่า

...ครั้งหนึ่งเมื่อฉันไปประกวดร้องเพลงตามแรงยุของเพื่อนๆ ซึ่งยุขึ้นเสียด้วย ครูก็อุสาห์ตามไปเชียร์ถึงหนองแขมโนน ไปช่วยวอร์มเสียงให้อีกต่างหากโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยเลย..

(สุวรรณี เจริญระยนต์ อ้างถึงใน ดุขฎี พนมยงค์, 2554)

...ครูเป็นครูที่ขยันหาอะไรให้นักเรียนทำตลอดเวลาเพื่อความก้าวหน้า ครูส่งสอบเกรด ฝ่าฟันมาจนได้ Solo singing Performer Certificate (Trinity College of Music London) ก็สาหัสเหมือนกันแต่ด้วยความเมตตาและความทุ่มเทเอาใจใส่ของครูดุข และครูแป้ว ก็ทำให้สอบผ่านไปด้วยดีได้ประกาศนียบัตรมาเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล นอกจากนั้นครูยังผลักดันหน้าที่บางเพราะความซื่อของฝนกลับมาขึ้นมาบ้าง ลดความประหม่าไปได้มาก...

(พดฏิกา แจ่มรัตนะตระกูล อ้างถึงใน ดุขฎี พนมยงค์, 2554)

ความซื่อสัตย์เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถทางด้านหนึ่งที่ไม่ควรละเลยหรือเพิกเฉย เป็นพฤติกรรมที่ควรเริ่มสำรวจตัวเองว่าคุณมีความซื่อสัตย์ในการทำงานหรือไม่และอยู่ในพฤติกรรมระดับไหน ทั้งนี้ขอให้จะต้องเปิดใจพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ซึ่งบางครั้งอาจลืมหรือคิดไม่ถึงว่าพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของตัวเอง เหตุนี้ส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสายตาของผู้อื่นและบุคคลรอบข้าง และจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงผลประโยชน์ที่หน่วยงานจะได้รับ

...ในวันๆ หนึ่ง คนเรามีเวลาทำงาน อย่างมากก็ 8-10 ชั่วโมง แต่สำหรับเธอแล้ว 20 ชั่วโมงกระมังที่มิได้พักผ่อน เป็นกรรมการมูลนิธิปรีดี พนมยงค์และสถาบันปรีดี พนมยงค์ เป็นวิทยากรสถาบันต่างๆ และงานการกุศลเพื่อสังคมอีกมากมาย โดยมีได้แจ้งผลตอบแทน ถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตอาสาคนหนึ่ง
เมื่อก่อนนี้ คนเรามีอายุ 60 ก็ว่าแก่ชราแล้ว ต้องปลดระวางแต่ทว่าสำหรับเธอแล้ว อายุมากขึ้นเป็นเพียงแค่ตัวเลขจากเลขมากไปอีกเลขหนึ่ง งานต่างๆ ที่รับช่วงจากผู้อาวุโสและงานที่สร้างมากับใจและมือ (โดยเฉพาะคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู) ยังดำเนินต่อไป...

(วาณี พนมยงค์ อ้างถึงใน ดุษฎี พนมยงค์, 2554)

ครูดุษฎี พนมยงค์ให้ความสำคัญกับความขยันมาก เพราะความซื่อสัตย์ในการทำงานจะส่งผลโดยตรงต่อคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) ของตัวของครูดุษฎี พนมยงค์เองและนอกจากนี้ยังรวมไปถึงผลต่อเนื่องไปยังวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูและงานอื่นๆ ที่ครูดุษฎี พนมยงค์มีส่วนในการจัดด้วย ทั้งนี้คุณลักษณะของความซื่อสัตย์จะมีความสำคัญและส่งผลต่อครูดุษฎี พนมยงค์เป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป หลักการสอนดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์ เน้นใช้ดนตรี โดยเฉพาะการขับร้องแนวคลาสสิกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผ่านระบบการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยท่านมีเทคนิคการสอน แนวทางการสืบทอด และคุณลักษณะที่เอกลักษณ์

บทที่ 7

สรุปผลวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎีมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์ และเพื่อการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครุฑุชฎี พนมยงค์ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและ สารสนเทศ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 22 คน จำแนกเป็น กลุ่มญาติ 2 คน กลุ่มลูกศิษย์เก่า 5 คน กลุ่มลูกศิษย์ปัจจุบัน 5 คน ผู้ชม/ผู้ติดตามผลงาน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จำแนกชนิดข้อมูล และเปรียบเทียบข้อมูล นำข้อค้นพบที่ได้มาปรับปรุงเพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

7.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยเรื่องการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์
2. การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครุฑุชฎี พนมยงค์

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์

ครุฑุชฎี พนมยงค์รังสรรค์โครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้ชื่อโครงการ “ดนตรี... ลมหายใจ...ชีวิต” ท่านใช้โครงการนี้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครุฑุชฎี พนมยงค์มีโอกาสได้ใช้โครงการนี้ไปใช้กับบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยมากกว่า 16,000 คน นอกจากนั้นครุฑุชฎี พนมยงค์ยังก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและสร้างสุนทรียภาพให้แก่ผู้ฟัง การสอนและการสร้างลูกศิษย์เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีวิชาความรู้ติดตัวรวมทั้งมีสุนทรียภาพ สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น นับว่าเป็นสิ่งที่ท่านไม่เคยมองข้าม

ครุฑุชฎี พนมยงค์คือผู้ที่อุทิศเวลาของตนเองตลอดชีวิตเพื่อดนตรีมาตลอดทั้งชีวิตทั้งการสอน การเขียนหลักสูตรโครงการดนตรี การก่อตั้งวงดนตรีประสานเสียง การเป็นกรรมการดนตรี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครุฑุชฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่ใส่ใจในกระบวนการของการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก ท่านเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของดนตรีที่ผู้เรียนจะได้รับ ซึ่งคุณประโยชน์หลักที่ครุฑุชฎี พนมยงค์ใช้ดนตรี

เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคือ “คุณภาพชีวิต” อันประกอบองค์ประกอบ 3 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและคุณภาพชีวิตด้านสังคม

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ เป็นอิทธิพลที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เนื่องจากเสียงออกมาจากจิตใจ เมื่อใจรู้สึกเป็นอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นเช่นนั้น ในขณะเดียวกันเสียงที่ออกมาจากจิตใจ ความสุขและความทุกข์ ได้อาศัยเสียงระบายออกมาภายนอกซึ่งทำให้จิตใจผ่อนคลายลงได้ โดยธรรมชาติ ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและจิตใจ (สุกรี เจริญสุข, 2550)

ดังนั้นดนตรีคือเสียงที่ได้รับการปรุงแต่งอย่างดี เพื่อให้เกิดความไพเราะเหมาะสมสำหรับการรับฟังเพื่อให้เกิดการจรจรใจ ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือในการบำบัดและพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของครุฑุชฎี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

1.1 ดนตรีช่วยให้จิตใจสงบ

1.2 ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ

1.3 ดนตรีก่อให้เกิดความสุขในจิตใจ

1.4 ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่

2. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย เมื่ออวัยวะในร่างกายได้ยินเสียงดนตรี จังหวะดนตรีมีอิทธิพลทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวขยับตามจังหวะ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความปัจจุบัน ทำให้นึกถึงอดีต และทำให้นึกถึงอนาคต ดนตรีทำให้อารมณ์เปลี่ยนไปตามมิติของกาล อาจจะเป็นอารมณ์ที่หวานรำลึกถึงอดีต อาจจะเป็นการสร้างอารมณ์ปัจจุบันและอาจจะสร้างให้เกิดจินตนาการได้ (สุกรี เจริญสุข, 2550)

เสียงดนตรีสามารถสร้างอิทธิพลต่อร่างกาย ปัจจุบันมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของดนตรีต่อร่างกายมากมาย โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของครุฑุชฎี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

2.1 ดนตรีสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.2 ดนตรีพัฒนาสมอง

2.3 ดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย

3. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม

การดนตรีและละครของไทย เป็นสมบัติอันมีค่าของชาติ เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทยได้ว่า คนไทยหรือชาติไทยเป็นชาติที่มีอารมณ์เบิกบาน มีความกรุณากล้าหาญอันจะสังเกตได้จากศิลปะการดนตรีและละคร ซึ่งดำเนินไปด้วยความอ่อนโยนและนิ่มนวล การที่เราได้ฟังเพลงเกิดความรู้สึกศึกศักร่าเริง จะเป็นเพลงชาติใดภาษาใดก็ตาม เหล่านี้เกิดจากศิลปะของ

การดนตรีทั้งสิ้น นักประพันธ์เพลงจะต้องถือกฎเกณฑ์อันเป็นระเบียบ มีวิธีแต่งและวิธีบรรเลงอย่างมีหลักเกณฑ์รวมทั้งฝีมือของผู้บรรเลงด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจและเกิดความชำนาญเสียก่อน ใน สมัยก่อน ความเจริญ และความเสื่อมของศิลปะ อยู่ที่ความรุ่มเย็นเป็นสุขของบ้านเมือง ในเวลาบ้านเมืองสงบ ศิลปะทั้งปวงก็เจริญรุ่งเรือง

ดนตรีอยู่คู่กับสังคมอยู่โดยตลอด ทุกอิริยาบถของมนุษย์ต้องพบเจอกับเสียงดนตรีอยู่เสมอ ดังนั้นครุฑุชฎี พนมยงค์จึงมีการใช้ดนตรีเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ดนตรีเพื่อความสามัคคี

3.2 ดนตรีเพื่อสร้างเสริมระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง

3.3 ดนตรีเพื่อปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง

3.4 ดนตรีเพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม

ปัจจุบันชีวิตประจำวันของคนไทยในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภาวะแบบนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้คนเกิดความเครียดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ครุฑุชฎี พนมยงค์เห็นว่าผู้คนในสังคมไทยเกิดความวิตกกังวลกับปัญหาต่างๆ ที่เข้ามารุมเร้าอย่างต่อเนื่อง บางคนหาทางออกของปัญหาได้บางคนไม่ได้และแก้ปัญหาโดยการคิดสั้นหรือทำสิ่งที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม

2. การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครุฑุชฎี พนมยงค์

การสืบทอดดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์ เน้นใช้ดนตรี โดยเฉพาะการขับร้องแนวคลาสสิกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผ่านระบบการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีลักษณะดังนี้

เทคนิคการสอนดนตรีของครุฑุชฎี พนมยงค์

การใช้ภาษาในการสอนบทเพลง

การส่งเสริมสุขวิทยาของผู้ขับร้อง

เทคนิคการเลือกอาหารและยาเพื่อรักษาคุณภาพเสียง

ข้อห้ามของการเป็นนักร้อง

เทคนิคการสอนร้องเพลงเด็ก

เทคนิคการสอนร้องเพลงแก่ผู้สูงอายุ

การสอนด้วยความสนุกและมีความสุข

แนวทางการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครุฑุชฎี พนมยงค์

การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

การสืบทอดโดยตรงแบบตัวต่อตัว

การสอนโดยตรงแบบหมู่คณะ

การสืบทอดดนตรีผ่านสิ่งพิมพ์
 การสืบทอดผ่านการแสดง
 การสืบทอดด้วยใจไม่แสวงหาผลกำไร
 การสืบทอดที่เน้นคุณภาพ
 การสืบทอดในบรรยากาศแบบครอบครัว
 การสืบทอดในสิ่งที่ตัวเองมีความเชี่ยวชาญ
 การรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคในการสืบทอด
 การสืบทอดด้วยใจอ่อนสุภาพ
 การสืบทอดให้ลูกศิษย์เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

คุณลักษณะการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้

ทักษะและความรู้ความสามารถในด้านดนตรีที่เป็นเลิศ
 ความสามารถทางภาษาที่หลากหลาย
 มีร้รอบตัว
 เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต
 เป็นครูที่แท้จริง
 การเตรียมสอนที่ดี
 การเป็นที่รักของญาติและลูกศิษย์
 มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์
 มีความขยันและทุ่มเทซ้ส้ตย้ต่อน้หน้าที่การงาน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

7.2 อภิปรายผล

การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้ สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้มีความผูกพันกับดนตรีมาตั้งแต่ในสมัยวัยเยาว์ ท่านนับว่าเป็นคนที่มีโอกาสที่ดีในการชิมช้บดนตรี พูนศุข พนมมยงค้ผู้เป็นมารดาเป็นครูดนตรีคนแรกในชีวิตของครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้และต่อด้วยพี่สาวสุดา พนมมยงค้ หลังจากนั้นครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้ได้อพยพไปยังประเทศฝรั่งเศสท่านมีโอกาสได้ไปฝึกฝีมือทางดนตรีที่นั่น และได้มีโอกาสเป็นครูสอนเปียโนที่เมืองก้อง (Caen) ในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ครูดุขฎฐฎฎ พนมมยงค้ได้เลือกเรียนทางด้านดนตรีโดยตรงที่ (Peking Central Conservatory of Music) พ.ศ. 2508 ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อมาได้เรียนเพิ่มเติมที่ราชวิทยาลัยดนตรีกรุงลอนดอน (Royal College of Music, London) พ.ศ. 2517 ณ ประเทศอังกฤษ

จากประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ทางดนตรีของครูดุซงกี พนมยงค์แสดงให้เห็นถึงสหวิทยาการในตัวของครูดุซงกี พนมยงค์ ความรู้ทางด้านดนตรี ภาษา สังคมหรือแม้กระทั่งความรู้รอบตัวที่ครูดุซงกี พนมยงค์รับจากขณะอาศัยอยู่ในฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ครูดุซงกี พนมยงค์สามารถผสมผสานสิ่งเหล่านี้ได้อย่างลงตัว ผลงานที่เห็นได้ชัดของครูดุซงกี พนมยงค์คือวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูและโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต

การขับร้องประสานเสียงเป็นวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกและถือเป็นศาสตร์ที่คนไทยเพิ่งรับเข้ามาใหม่ แต่วงประสานเสียงสวนพลูสามารถนำมาผสมผสานกับดนตรีในแบบของไทยและนำไปแสดงต่อสายตาของชาวโลกได้อย่างน่าภาคภูมิใจ ขณะเดียวกันครูดุซงกี พนมยงค์ท่านยังรังสรรค์โครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งโครงการนี้ นำไปสู่แนวคิดครูดุซงกี พนมยงค์ ในการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา “คุณภาพชีวิต” ทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสังคม โดยเปิดโอกาสให้ดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ให้มีความสดชื่นแจ่มใส เบิกบาน เข้มแข็ง และมีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคนานาประการอย่างมีสติ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จากการศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์พบว่า ดนตรีสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตครบทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ กล่าวคือ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ เป็นอิทธิพลที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เนื่องจากเสียงออกมาจากจิตใจ เมื่อใจรู้สึกเป็นอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นอย่างนั้น ในขณะที่เดียวกันเสียงที่ออกมาจากจิตใจ ความสุขและความทุกข์ ได้อาศัยเสียงระบายนอกกายซึ่งทำให้จิตใจผ่อนคลายลงได้ โดยธรรมชาติ ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและจิตใจ (สุกรี เจริญสุข, 2550)

2. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย กล่าวคือ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย เมื่ออวัยวะในร่างกายได้ยินเสียงดนตรี จังหวะดนตรีมีอิทธิพลทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวยับตามจังหวะ เสียงดนตรีสามารถสร้างอิทธิพลต่อร่างกาย ปัจจุบันมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของดนตรีต่อร่างกายมากมาย (สุกรี เจริญสุข, 2550)

3. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม กล่าวคือ เสียงดนตรีถือเป็นผลงานศิลปะและเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้เกิดปัญญาที่จะแสวงหาหนทางไปสู่จุดสุดคือความดี เพราะบทเพลงหากประกอบไปด้วยสุนทรียศาสตร์แล้วนั้นย่อมส่งผลให้เกิดพลังที่จะสามารถเปิดเผยความรู้สึกที่มีอยู่ภายในของผู้ฟังให้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่สังคมต้องการ (ดวงกมล บางขวด, 2554)

คุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพนับเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้เจริญขึ้น ท่านตระหนักอยู่เสมอว่า ดนตรีมิใช่เพียงเพื่อสร้างความไพเราะอย่างเดียว แต่ดนตรีสามารถ

พัฒนาจิตใจมนุษย์ให้ตั้งงามไปพร้อมๆ กัน และจะทำให้มนุษย์สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนาจิตใจและการพัฒนาสัญชาตญาณใฝ่ดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนได้

จะเห็นได้ว่าครูดุษฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่เห็นถึงคุณค่าของดนตรีว่าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสังคม ซึ่งการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้คุณค่าของดนตรีนั้นพัฒนาและคงอยู่

2. หลังจากครูดุษฎี พนมยงค์ได้กลับมาใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างถาวรท่านได้เริ่มสอนวิชาขับร้องคลาสสิกให้กับบุคคลที่สนใจ หลังจากนั้นเมื่อมีลูกศิษย์เพิ่มมากขึ้นจึงสามารถจัดตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูขึ้น จนเมื่อความรู้เริ่มถูกบ่มเพาะเป็นเวลานานท่านจึงได้เขียนบทเรียนในรูปแบบหนังสือ บทความเกี่ยวกับดนตรีและจัดตั้งโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ครูดุษฎี พนมยงค์ ในฐานะผู้สืบทอดการดนตรี เป็นผู้ที่มีจิตใจงดงามตลอดชีวิตการทำงานของท่านมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้เจริญขึ้นโดยการใช้นักร้องเป็นเครื่องมือในการสรรค์สร้างสิ่งดีให้แก่ประเทศชาติและสังคม ชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์เป็นแบบอย่างให้ทุกคน ไม่เฉพาะนักดนตรี แต่ยังรวมไปถึงบุคคลทุกคนในสังคม เพราะชีวิตของท่านเป็นแบบอย่างของผู้ให้ ซึ่งการให้ที่เด่นชัดที่สุดคือการอุทิศชีวิตเพื่อเสียงดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูดุษฎี พนมยงค์มีความสุขที่จะถ่ายทอดคุณค่าของดนตรีให้แก่สังคม

แม้ปัจจุบันครูดุษฎี พนมยงค์จะมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงวัย 77 ปี (พ.ศ. 2559) แต่บทบาทหน้าที่ในงานดนตรีของท่านยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่ลดละ โดยเฉพาะบทบาทของผู้ถ่ายทอดดนตรีให้แก่เหล่าศิษย์ทุกเพศทุกวัย ซึ่งการศึกษาการสืบทอดดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์พบว่ามีทั้งสิ้น 3 รูปแบบ คือ

1. การสืบทอดดนตรีรูปแบบการศึกษาในระบบ อาจกล่าวได้ว่าการสืบทอดในระบบของครูดุษฎี พนมยงค์เป็นสิ่งที่ท่านทำน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ โดยการสอนผ่านการศึกษาระบบครูดุษฎี พนมยงค์เน้นสอนให้แก่นิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา โดยสอนวิชาหลักคือการขับร้องตะวันตก การสอนมหาวิทยาลัยจะต้องอาศัยหลักสูตรเป็นตัวนำร่อง ในขณะที่แผนการสอนเป็นตัวช่วยส่วนกิจกรรมนั้นช่วยเสริมให้เกิดความเข้มข้นอันเป็นสิทธิที่ครูดุษฎี พนมยงค์จะพิจารณาตามความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามการสืบทอดในระบบของครูดุษฎี พนมยงค์นับเป็นรากฐานอันสำคัญซึ่งส่งผลสืบเนื่องให้เกิดการสืบทอดนอกระบบและการสืบทอดตามอัยาศัย

2. การสืบทอดดนตรีรูปแบบการศึกษานอกระบบ พบว่าครูดุษฎี พนมยงค์ให้ความสำคัญกับการสืบทอดรูปแบบนี้ค่อนข้างมาก ท่านสามารถสร้างลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงในวงการดนตรีมากมาย อีก

ทั้งการสืบทอดรูปแบบการศึกษานอกระบบยังเป็นส่วนหนึ่งในใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้คนในสังคมมากมายอีกด้วย

ซึ่งการสอนดนตรีนอกระบบการศึกษาของครูดุซงกี พนมยงค์นับว่าเป็นความตั้งใจแรกเริ่มของครูดุซงกี พนมยงค์ตั้งแต่กลับมายู่ที่ประเทศไทย ครูดุซงกี พนมยงค์ต้องการที่จะสร้างนักดนตรีให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ ครูดุซงกี พนมยงค์นับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามีลูกศิษย์หลายท่านที่ประสบความสำเร็จจากการสอนดนตรีนอกระบบการศึกษาของครูดุซงกี พนมยงค์

3. การสืบทอดดนตรีรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ครูดุซงกี พนมยงค์ประสบความสำเร็จในการสืบทอดในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยมาก ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์แสดงออกถึงประสิทธิภาพผ่านการสืบทอดรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยนี้

การสอนดนตรีตามอัธยาศัยของครูดุซงกี พนมยงค์นับว่าเป็นผลงานที่มีความโดดเด่นมากของครูดุซงกี พนมยงค์ผลงานที่ท่านสร้างเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกนั่นก็คือวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เห็นได้จากโอกาสที่วงนักร้องประสานเสียงสวนพลูได้ร่วมแสดงและรางวัลต่างๆ ที่วงสวนพลูได้รับมาเป็นเครื่องยืนยันได้ถึงความสำเร็จของวงสวนพลู ครูดุซงกี พนมยงค์จึงใช้วงประสานเสียงสวนพลูเป็นเครื่องมือในการสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดนตรีและมนุษย์เป็นที่ลึกลับคู่กันมายาวนาน เพราะมนุษย์เราเห็นว่าดนตรีคือสิ่งที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าเกินพรรณนา การคงอยู่ของดนตรีทำให้เกิดวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ การประพันธ์เพลงเป็นการบ่งบอกและเล่าเรื่องราวต่างๆ ของเชื้อชาติ ดังนั้นการสืบทอดดนตรีจึงเป็นเรื่องที่พึงกระทำ เพราะว่าคุณค่าของดนตรีก็มีวิวัฒนาการ หากไร้ซึ่งการสืบทอดดนตรีจะกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนมองข้าม ปัจจุบันวงการศึกษาก็ให้ความสำคัญกับดนตรีมากขึ้น เพราะเล็งเห็นว่าดนตรีสามารถพัฒนาบุคคลได้ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ นอกจากนั้นดนตรียังสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์อีกทั้งยังสามารถนำไปประกอบเป็นวิชาชีพได้ ด้วยเหตุนี้ดนตรีจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมนิสัยที่สังคมต้องการ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข หากเรียนในระดับที่สูงขึ้นก็จะสามารถยึดเป็นอาชีพได้

...จากวันนั้น...เมื่อสี่ปีที่ผ่านมา เสถียรธรรมสถานเปิดบ้านต้อนรับ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ที่มานั่งให้กำลังใจบุตรสาวคืออาจารย์ดุซงกี พนมยงค์ในการฝึกอบรม “ลมหายใจ ดนตรี ชีวิต” ซึ่งเป็นหลักสูตรในการใช้ดนตรีที่เลือกสรรอย่างสร้างสรรค์ เป็นสื่อเพื่อผ่อนคลายความเครียดอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นทางเลือกหนึ่งในหลายๆ ทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น อันเป็นงานที่เราทำร่วมกัน

ในวันนั้นอาจารย์ดุขฎิที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสและร่วมงานด้วยมีความร่าเริงเบิกบาน อยู่เนื่องนิตย์และพร้อมที่จะเป็นผู้รับใช้โดยการอาสาสอนด้วยความเต็มใจทุกครั้งที่ได้รับ การร้องขอ

ถึงวันนี้การเดินของหัวใจของอาจารย์ดุขฎิยังคงร่าเริงมาจนถึง 72 ปี และแน่นอนว่ายังคงถ่อมตนอย่างพร้อมที่จะเป็นผู้รับใช้ โดยใช้ธรรมะผ่านลมหายใจ ดนตรี และชีวิต...เฉกเช่นเดิม อายุ 72 ปีที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงประสบการณ์ที่พอกพูนหากแต่ บ่งบอกถึงความรู้อันด้วยลมหายใจแห่งสติ...อย่างมีความสุข...

(ศันสนีย์ เสถียรสุด อ่างถึงโน ดุขฎิ พนมยงค์, 2544)

ครูดุขฎิ พนมยงค์เป็นผู้ที่จิตใจงดงามตลอดชีวิตการทำงานของท่านมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้ เจริญขึ้นโดยการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสรรค์สร้างสิ่งดีให้แก่ประเทศชาติและสังคม ชีวิตของครู ดุขฎิ พนมยงค์เป็นแบบอย่างให้ทุกคนไม่แต่เฉพาะนักดนตรีแต่ยังรวมไปถึงบุคคลทุกคนในสังคม เพราะชีวิตของท่านเป็นแบบอย่างของผู้ให้ ซึ่งการให้ที่เด่นชัดที่สุดคือการอุทิศชีวิตเพื่อเสียงดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูดุขฎิ พนมยงค์มีความสุขที่จะถ่ายทอดคุณค่าของตนให้แก่มหาสังคม

แม้ปัจจุบันครูดุขฎิ พนมยงค์จะมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นแต่บทบาทหน้าที่ในงานดนตรีของท่าน ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่ลดละ

...จริงๆ ทำงานเกินวัยไปหน่อย มีคนถามแก่ปานนี้แล้วทำไมทำงานเยอะ คือถ้าไม่ทำ แล้วรู้สึกคงจะแย่ที่ไม่ได้ทำ...

CHULALONGKOR (ดุขฎิ พนมยงค์, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554)

ทัศนคติการทำงานของครูดุขฎิ พนมยงค์ทำให้การทำงานของท่านมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ โครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ซึ่งเป็นโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

...ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุขฎิ พนมยงค์” ก้าวถึงชีวิตในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับจาก สังคมว่า เป็นครูสอนดนตรีและขับร้องคนหนึ่งของเมืองไทยและเป็นผู้สร้างสรรค์ หลักสูตรดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้หัวข้อ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” ซึ่งเป็น ทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่งสำหรับผู้คนในสังคมไทยที่กำลังวิกฤตอยู่ในขณะนี้...

(ปริญา ช้างเสวก, 2541)

...ชีวิตในทุกวันนี้ ดิฉันไม่โลภมากในสิ่งปรุ่่งแต่ง พยายามเดินสายกลาง ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและพยายามรู้จักคำว่า “พอ” มีเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้ด้อยโอกาส เป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคม สิ่งที่ยากทำเป็นหลัก คืออะไรก็ตามที่ทำแล้วสามารถสร้างสรรค์และจรรโลงสังคมให้ดีขึ้น ดิฉันก็จะพยายามทำ ดิฉันไม่เคยหวังอะไรไปมากกว่านี้...

(คุณหญิง พนมยงค์ อ้างถึงใน ปริญา ช่างเสวก, 2541)

การทำพันธกิจทางดนตรีของคุณหญิง พนมยงค์ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ แต่การวางรากฐานให้แก่ลูกศิษย์ก็เป็นสิ่งที่คุณหญิง พนมยงค์ไม่มองข้าม การถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์ให้แก่คนรุ่นหลังเป็นสิ่งที่คุณหญิง พนมยงค์ได้พยายามทำมาตั้งแต่เริ่มสอน ปัจจุบันมีท่านสร้างลูกศิษย์ให้เป็นคนดนตรีที่มีคุณภาพมากมายและยังคงทำงานหนักเพื่อสร้างสังคมให้งดงามและมีคุณภาพโดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องมืออย่างสม่ำเสมอเรื่อยมา

7.3 ข้อเสนอแนะ

1. การใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ที่เป็นผู้นำควรจะมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในระดับสูงเพื่อให้ดนตรีสามารถเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง เพราะดนตรีเปรียบดังดาบสองคมที่สามารถสร้างคุณประโยชน์ได้และได้ทางกลับกัน ดนตรีก็สามารถมีโทษมากเช่นกันหากใช้ในทางที่ไม่ควร

2. การเป็นครูดนตรีที่ดีและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันนั้น ควรจะมีความรู้รอบทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ รู้จักศึกษาและนำวิธีการที่สามารถดึงดูดและพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความสนใจและที่สำคัญคือมีความสุข โดยอาจใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และช่วยในการเรียนการสอน ขณะเดียวกันผู้สนใจควรที่จะศึกษาจากคุณหญิง พนมยงค์ให้ดีและนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับตนเองและสถานการณ์ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ที่สุด

3. ควรส่งเสริมให้ผลิตงานวิจัยดนตรีมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องคุณค่าของวิชาดนตรีเพื่อให้สังคมได้เห็นถึงคุณประโยชน์ที่ได้จากดนตรีนอกจากความสุนทรีย์ภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจเพิ่มเพื่อการศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครบองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านสังคมและคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบของดนตรีที่คุณหญิง พนมยงค์นำมาใช้ในโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เจตนา นาควัชระ. (2548). เอกสารประกอบการบรรยายปาฐกถา “สิรินธร” ครั้งที่ 20 เรื่อง “ดนตรีกับชีวิต”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เทพวิสุทธิเมธี, พระ (พุทธทาสภิกขุ). (2529). ธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- เอกชัย สุนทรพงศ์. (2529). ความงาม สุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ใฝ่รู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- โรงเรียนจิตรลดา. (2539). ๘ สถิตินดวงใจนักร้อง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ไสว บุญมา. (2552). ที่มาของความสามานย์แห่งทุนนิยม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9520000150768> [25 ธันวาคม 2558].
- กรรณิการ์ สัจกุล. (2532). ดนตรีศึกษา : จากบ้าน วัดและวัง สู่สถาบันอุดมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปีที่ 18 ฉบับที่ 1-2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2517). หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลนาถ หงษ์ลอย. (2554). อนาคตภาพของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนผู้ทำผิด.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาอนุกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน (2531). ศิลปินแห่งชาติ 2530. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- คมสันต์ วงศ์วรรณม, . (2551). ดนตรีตะวันตก.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำตัน บุญมณี. (2545). คุณภาพชีวิตของประชาชนในกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จเร สำอางค์. (2553). ดนตรีเล่น สมองแล่น (Music can Change). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัมรินทร์
พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527. หนังสือที่ระลึก 70 ปี จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2527). หนังสือที่ระลึก 70 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรง
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวีณี เกษบุญชู. (2553). 8 ข้อของหนทางสู่การเป็นนักแต่งเพลง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.dreampoem.com/forum/index.php?topic=1417.0:wap2> [23 ธันวาคม
2558].
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2536). พฤติกรรมการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). หลักการของโคดายสู่การปฏิบัติ. แปลจาก Kodaly's Principles in
Pratice โดย Erzsebet Szonyi. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2545). สารระดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2548). ประวัติดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555a). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 9 ฉบับปรับปรุงแก้ไข
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555b). สังคีตนิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2546). การแต่งทำนองสอดประสาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2549). จากประสบการณ์ครูดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล บางขวด. (2554). การถ่ายทอดบทเพลงไทยสากลประเภทปลุกใจเพื่อเสริมสร้างสำนึกความ
รักชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ
และการเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร พงศ์ผาสุก. (2552). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ไทยผ่านการแสดงขับร้องของคณะนักร้อง
ประสานเสียงสวนพลู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, สาขาสื่อสารการแสดง ภาควิชา
วิทยาและสื่อสารการแสดงคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุชฎี พนมยงค์. (2539). ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต การฝึกดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์บ้านเพลง.

- ดุซงกี พนมยงค์. (2547). สานฝันด้วยเสียงเพลง...มาร้องเพลงกันเถิด!. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านเพลง.
- ดุซงกี พนมยงค์. (2554). แม่อยากเล่า...ชีวิต 72 ปีที่ผ่านมาเลย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านเพลง.
- ชนิด อยู่โพธิ์. (2500). เครื่องดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2547). การสอนดนตรีสำหรับเด็กตามแนวของคาร์ล ออร์ฟ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2553). การบริหารวิชาการดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2539). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: พิธีกรรมพิมพ์.
- บุษกร บินทสันต์. (2553). ดนตรีบำบัด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2538). ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- ปริญญา ช่างเสวก. (2541). ดุซงกี พนมยงค์ เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านเพลง.
- พรทิพย์ อันทิวโรทัย. (2545). บทบาทการศึกษาในการถ่ายทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนฝั่งธนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชา สารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2542). ทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนา. เลย: สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิภาค สถาบันราชภัฏเลย. กรุงเทพมหานคร: กรมมหาวิทยาลัย.
- ภัทรวีร์ เทียนชัยอนันต์. (2551). เพลงไทยประสานเสียงแบบฝรั่งนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภิรมย์ กมลรัตนกุล. (2555). อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักบริหารงานศิลปวัฒนธรรม. ทัศน ทัศน ทัศน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- วาณี สายประติษฐ์. (2555). ใจคะนิง ตำนาน 100 ปี ชีวิตท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์. กรุงเทพฯ: ปาปิรุส พับลิเคชั่น.
- วีไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- วิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สำนัก. (2554). โครงการคุณภาพชีวิตของคนไทย 2550-2553. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิชาการ, กรม. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิญญู ทรัพย์ะประภา. (2543). การจัดการเรียนการสอนดนตรีในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระ สมบูรณ์. (2550). Music that changed the world รหัสดนตรีพลิกวิถีโลก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ OPENBOOK.
- ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์. (ม.ป.ป). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2541). ปัญหาการเรียนการสอนเปียโน 7 ปี ไม่เคยเปลี่ยน. เพลงดนตรี.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์.
- ศิลป์ สุกุลสิงห์. (2506). ดนตรีการ. พระนคร: แพรวพิทยา.
- สวัสดี ภูทอง. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนรูจากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ในชุมชนภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. (2550). ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกรี เจริญสุข. (2555). ฟังดนตรีเถิดชื่นใจ. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดใจ ทองอ่อน และคณะ. (2546). “ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้” ชุดฝึกอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2551). พลังดนตรีชาร์จพลังสมอง Music & Intelligence. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รักลูกบุ๊กส์.
- สุรพล สุวรรณ. (2551). ดนตรีไทยวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล. (2543). คุณภาพชีวิตของคนไทยในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย.
- อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2540). การวิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลงภาษาในดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อริยะ สุพรรณเภัชช์. (2543). พัฒนา E.Q. ด้วยเสียงเพลง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ เย็นสบาย. (2520). สุนทรียภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญธรรม.

ภาษาอังกฤษ

Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge, Mass.: Belkapp Press.

Campbell, A. (1981). *The Sense of Well-Being in America*. New York: McGraw-Hill.

Cummins, R.A. (1998). The second approximation to an international standard for life satisfaction. *Social Indicators Research*, 43, 307-334.

Kodály, Zoltán. (1974). *The selected writing of Zoltán Kodály*. Budapest: Covina.

Krings, Timo. (2000). Cortical Activation Patterns during Complex Motor Tasks in Piano Players and Control Subjects. A Functional Magnetic Resonance Imaging Study. *Neuroscience Letters*.

Liu, B. C. (1976). *Quality of life Indicators in U.S. Metropolitan Areas*, New York: Praeger Publishers.

Lobentanz, I. S.; Asenbaum, S.; Vass, K.; Sauter, C.; Klösch, G.; Kollegger, H.; Kristoferitsch, W. and Zeitlhofer, J. (2004). Factors influencing quality of life in multiple sclerosis patients: disability, depressive mood, fatigue and sleep quality. Vienna: Waehringuer Guertel.

Mccall, S. (1975). *Quality of life*. *Socail Indicators Research* 2.

Oliver, J.P.; Bridges, K.; Huxley, P.J.; and Mohamad, H. (1996). *Quality of Life and Mental Health Services*. Routledge, London.

Retallack, D. L. (1973). *The sound of music and plants*. Santa Monica, Calif: DeVorss.

Stewart, N. A. J; Lonsdale, A. J. (2016). *It's better together: The psychological benefits of singing in a choir*. Claverton Down: Department of Psychology, University of Bath.

SzŐnyi, Erzsébet. (1973). *Kodály's principles in practice: An approach to music education through the Kodály method*. Budapest: Corvina Kiado.

Wingate, Judith. (2008). *Heathy Singing*. Oxfordshire: Plural Publishing.

Zhan, Lin MS. (1992). Quality of life: conceptual and measurement issues. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 795-800.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบบันทึกการสังเกต

การฝึกซ้อมของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู

วัตถุประสงค์ของการสังเกต

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลงานด้านการสอนและการแสดง รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูศิษย์ พนมยงค์ เช่น ความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ บรรยากาศของการสอนและการแสดงต่างๆ

ประเด็นที่สังเกต

1. บรรยากาศและสภาพทั่วไปในการสอนของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เช่น บรรยากาศในการทำงานการจัดกิจกรรมของลูกศิษย์ การเตรียมตัวแสดงคอนเสิร์ต
2. กิจกรรมพัฒนาลูกศิษย์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อมูลทั่วไปในการสังเกต

1. สถานที่สังเกต
- .....

2. วัน เวลาที่สังเกต
- .....

3. ผู้สังเกต
- .....

เวลา	สถานที่	ประเด็นที่สังเกต	สิ่งที่พบ
		1. บรรยากาศและสภาพทั่วไปในการสอนของวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู เช่น บรรยากาศในการทำงานการจัดกิจกรรมของลูกศิษย์ การเตรียมตัวแสดงคอนเสิร์ต	

เวลา	สถานที่	ประเด็นที่สังเกต	สิ่งที่พบ
		2. กิจกรรมพัฒนาลูกศิษย์	
	 <p data-bbox="582 1310 1013 1422">จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	

ประเด็นที่น่าสนใจและข้อมูลอื่นที่เป็นประโยชน์ต้องการวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4. อะไรเป็นปัจจัยที่คิดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
  5. ได้จัดเก็บความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร
  6. มีการพัฒนาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร
  7. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสามารถเพื่อทักษะในด้านใดบ้าง
  8. เป้าหมายของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคืออะไร
  9. อนาคตของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
-
3	ดนตรีพัฒนา คุณภาพชีวิตด้าน ร่างกาย	1. ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายได้อย่างไร 2. ความสำคัญของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย 3. วิธีการนำดนตรีมาพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย
4	ดนตรีพัฒนา คุณภาพชีวิตด้าน จิตใจ	1. ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจได้อย่างไร 2. ความสำคัญของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ 3. วิธีการนำดนตรีมาพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ
5	ดนตรีพัฒนา คุณภาพชีวิตด้าน สังคม	1. ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจได้อย่างไร 2. ความสำคัญของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ 3. วิธีการนำดนตรีมาพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

เรื่อง การสืบทอดดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวคิดของครูดุษฎี พนมยงค์

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....อายุ.....ปี

อาชีพ..... ตำแหน่ง .....

ตำแหน่งทางสังคม (ทางการ/ไม่ทางการ) .....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี..... เวลา.....

ปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูล

.....

.....

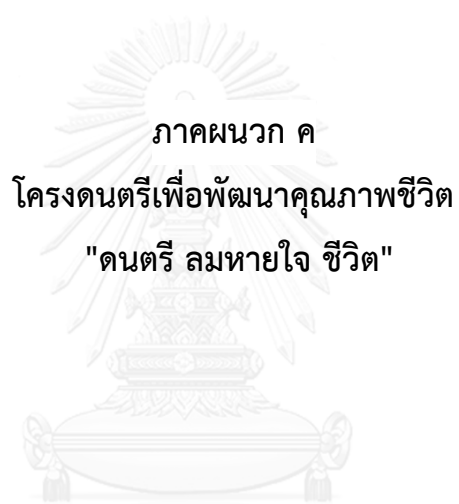
.....

.....

.....

.....

ข้อ	เรื่อง	ประเด็นคำถาม
1	ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบการสอนและเทคนิคการถ่ายทอดดนตรีของครูดุษฎี พนมยงค์ 2. ระยะเวลาในการเรียนกับครูดุษฎี พนมยงค์ 3. บรรยากาศการสอนและสภาพแวดล้อมของการสอน 4. ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายได้อย่างไร 5. สิ่งที่ได้รับจากการเรียนดนตรีกับครูดุษฎี พนมยงค์
3	ความผูกพันระหว่างครูดุษฎี พนมยงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้สึกในการเป็นลูกศิษย์ของครูดุษฎี พนมยงค์ 2. ครูดุษฎี พนมยงค์มีอิทธิพลในชีวิตหรือไม่ อย่างไร 3. ครูดุษฎี พนมยงค์เป็นแรงบันดาลใจในด้านใดบ้าง
4	ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจได้อย่างไร 2. ความสำคัญของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ 3. วิธีการนำดนตรีมาพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ภาคผนวก ค
โครงดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
"ดนตรี ลมหายใจ ชีวิต"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หลักการและเหตุผลของโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

“ดนตรี” คือเสียงต่างๆ ที่เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาปรุงแต่งให้มีจังหวะ ทำนอง และเนื้อหาสาระ

“พัฒนา” คือการทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลง คลื่นคลายในทางที่ดีขึ้น ส่วน “คุณภาพชีวิต” ก็คือชีวิตที่ดีงาม

“ดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิต” คือการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการทำให้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ชีวิตของคนเรานั้นประกอบด้วยกายกับใจ ทั้งสองสิ่งนี้ต้องอยู่ในสภาพที่ดี สุขภาพกายต้องสมบูรณ์ สุขภาพใจก็ต้องดีด้วย ชีวิตจึงจะมีความสุขและดำเนินไปได้โดยราบรื่น

แต่ภาวะแวดล้อมของสังคมยุคที่มุ่งเน้นแต่ความเจริญทางด้านวัตถุ ส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสภาวะแวดล้อมรอบตัวคนในสังคม และเกิดมลพิษต่อจิตใจของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เกิดความเครียดและแก่งแย่งชิงดีกันเพื่อความอยู่รอด และนี่คือบ่อเกิดของโรคทางกายและโรคทางจิต

การแพทย์ปัจจุบันค้นพบว่า ดนตรีที่เลือกสรรแล้วว่ามีคุณภาพทั้งเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ และความถี่ของเสียง จะช่วยกระตุ้นให้สมองของมนุษย์หลั่งสารแห่งความสุข หรือ ENDORPHIN เพิ่มขึ้น ส่งผลดีต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นระบบการไหลเวียนของโลหิต ระบบทางเดินหายใจ ระบบการย่อย ระบบทางเดินปัสสาวะ ระบบสืบพันธุ์ และระบบประสาท นอกจากนี้ดนตรียังจะช่วยเพิ่มความจำ เพิ่มสติปัญญาและก่อให้เกิดความคิดริเริ่มอีกด้วย

กล่าวได้ว่า การมีดนตรีในจิตใจ สามารถช่วยให้สุขภาพกายและสุขภาพใจของมนุษย์สมบูรณ์ขึ้นปัจจุบัน แม้ชีวิตประจำวันของมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับดนตรีอย่างแน่นแฟ้น เช่นการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ งานรื่นเริงสร้างสรรค์ ฯลฯ แต่ส่วนใหญ่ก็จะเน้นไปในรูปแบบของการบันเทิงเพียงอย่างเดียว

ครูดุษฎี พนมยงค์มีความพยายามที่จะพัฒนาวิชาดนตรีไปสู่การช่วยเสริมสร้างความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาและประสบการณ์ส่วนตัวสร้างสรรค์หลักสูตร “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” อันเป็นหลักสูตรการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยวิธีการ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ฝึกการทำให้จิตใจสงบด้วยการหายใจ
2. ฝึกเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการผ่อนคลาย
3. ฝึกขับร้องเพื่อสุขภาพ
4. ฝึกฟังดนตรีอย่างสร้างสรรค์

การจัดตั้งโครงการดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุษฎี พนมยงค์วัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมไทยให้สูงขึ้น โดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องมืออีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้คนไทยได้รู้จักดนตรีตะวันตกไปด้วยในทางอ้อม

วัตถุประสงค์

1. เผยแพร่วิธีการใช้ดนตรีคุณภาพเพื่อผ่อนคลายความเครียด
2. เพิ่มทางเลือกสำหรับบรรเทาความเจ็บป่วยจากความเครียด
3. ฝึกวิธีการนวดกดจุดเพื่อสุขภาพด้วยตนเอง
4. เพิ่มคุณภาพชีวิต

เงื่อนไข ระยะเวลา และการเตรียมตัวในการฝึก

ผู้ที่ประสงค์ฝึกหลักสูตรดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรจะมีอายุระหว่าง 16-84 ปี

การฝึกหลักสูตรนี้ ใช้เวลาประมาณ 12-16 ชั่วโมง ต่อจากนั้นผู้ฝึกจะได้รับเทปเพลงและแบบฝึกหัดไปปฏิบัติเองที่บ้าน ควรปฏิบัติเป็นประจำ เพราะถ้าปฏิบัติอย่างฉาบฉวยจะไม่เกิดผลอย่างจริงจัง

สิ่งสำคัญ คือ การฝึกนี้มีได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาแต่ความสามารถทางดนตรีหรือร้องเพลงให้เก่ง แต่พยายามที่จะใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของมนุษย์

รายละเอียดการบรรยาย

1. เหตุและปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดความเครียด และวิธีแก้ไข
2. การเลือกใช้ดนตรีคุณภาพในการปฏิบัติ

รูปแบบกิจกรรม

1. ฝึกทำจิตใจให้สงบด้วยการนั่งสมาธิ และการหายใจที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความสุขที่แท้จริง โดยทำจิตใจให้นิ่งอยู่กับที่ และอยู่กับปัจจุบันขณะ พิศุทธหทัยหายใจขณะเข้าและออก โดยขณะหายใจเข้า นึกถึง “ความรัก” ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และทุกสิ่งรอบตัว ขณะหายใจออก นึกถึง “การให้” โดยให้สิ่งที่ดีๆ แก่ตนเอง แก่คนรอบข้างและสังคม

2. เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วน ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า และเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ดนตรีที่เลือกสรรแล้ว ประกอบการ ปฏิบัติอย่างสบายๆ ไม่แข่งกับเวลา และหยุดพิจารณาเมื่อเห็นสมควร เพื่อปรับความสมดุลของร่างกาย

3. ฝึกเปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติ และการร้องเพลงคุณภาพเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ จะทำให้เพิ่มปริมาณออกซิเจนในร่างกายที่เกิดจากการยิ้ม หัวเราะ เปล่งเสียง และหายใจเป็นจังหวะอย่างลึกและยาว ช่วยปรับอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความร่าเริง เบิกบาน สดชื่น แจ่มใส

4. ฝึกฟังดนตรีที่เลือกสรรอย่างสร้างสรรค์ เพราะดนตรีคุณภาพเป็นสื่อทำให้มนุษย์ได้ รู้จักตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยให้เกิดจินตนาการอันกว้างไกล และผ่อนคลาย ความเครียดในเชิงสร้างสรรค์อีกด้วย

อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

1. หนังสือลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต
2. แบบฝึกหัดการปฏิบัติพร้อมภาพประกอบ
3. แลบบันทึกเสียงดนตรีเพื่อสุขภาพ
4. แลบบันทึกเสียงดนตรีประกอบการร้องเพลง
5. อุปกรณ์ประกอบอื่นๆ

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับสิ่งใหม่และสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง

1. ไม่ควรท้องว่าง ควรรับประทานอาหารก่อนฝึก 1 ชั่วโมง
2. สวมใส่เสื้อผ้าหลวมๆ ที่สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวก (สุภาพสตรีควรสวมกางเกงขายาวที่ไม่รัดรูป)
3. พยายามทำให้ใจให้ปลอดโปร่ง ทั้งเรื่องงาน เรื่องบ้านไว้นอกห้องฝึก
4. มีความมั่นใจในตัวครูผู้ฝึก
5. ตรงต่อเวลา

การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์อื่นๆ

1. ห้องโล่ง ไม่มีเก้าอี้
2. พื้นห้องสะอาด สามารถนั่งกับพื้นเพื่อฝึกได้
3. เครื่องฉายแผ่นใส
4. เครื่องเล่นแผ่นบันทึกเสียง (CD) และไมโครโฟน 3-4 ตัว
5. เครื่องดนตรี และเอกสารประกอบการฝึก (วิทยากรเตรียมไปเอง)
6. ผ้าขนหนูสำหรับปูนั่ง (หนุนศีรษะขณะนอนฝึก) ของแต่ละคน

กำหนดการ
กิจกรรมดนตรีบำบัด "ดนตรี ลมหายใจ ชีวิต"
วันเสาร์ที่ 20 ธันวาคม 2557

เวลา	กิจกรรม
08.30 - 09.00 น.	ลงทะเบียนรับเอกสาร
09.00 - 10.00 น.	บรรยายหัวข้อการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต “ลมหายใจ... ดนตรี...ชีวิต” ฝึกจิตทำสมาธิด้วยเสียงดนตรีผสมผสานกับเสียงจากธรรมชาติ
10.00 - 10.15 น.	เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วนในร่างกาย พัก / ดื่มน้ำ
10.15 - 11.15 น.	ฝึกเปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนในร่างกายที่เกิดจากการยิ้ม หัวเราะ เปล่งเสียงและหายใจอย่างถูกต้อง เพื่อปรับอารมณ์ให้เกิดความร่าเริง เบิกบาน สดชื่น และแจ่มใส ฝึกกิจกรรมเข้าจังหวะ และฝึกร้องเพลงที่มีเนื้อร้องสร้างสรรค์ 1 เพลง
11.15 - 11.40 น.	ฝึกฟังดนตรีที่เลือกสรรอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดจินตนาการที่กว้างไกล
11.40 - 11.55 น.	ผ่อนคลายความเครียด ในเชิงสร้างสรรค์
11.55 - 12.05 น.	สรุป
12.10 น.	รับประทานอาหารเที่ยงและเดินทางกลับ

ตาราง 2 กำหนดการกิจกรรมดนตรีบำบัด

แบบฝึกการทำสมาธิ

ต้องทิ้งเรื่องงาน เรื่องบ้านและทิ้งความคิดฟุ้งซ่านไว้นอกห้อง ทำใจให้สงบ แล้วจึงเริ่มทำแบบฝึกหัดขณะหายใจเข้า คิดถึง ความรัก รักตนเอง รักพ่อแม่พี่น้อง ลมหายใจที่สูดเข้าไปจะอ่อนโยนและลึกซึ้ง ขณะหายใจออกคิดถึงการทำสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตของตัวเองและสังคม ลมหายใจออกจะละมุนละไมและสม่ำเสมอและทำจิตใจให้ว่างตามลมหายใจของตนเองให้ดี

1. นั่งตัวตรงบนเก้าอี้วางแขนสองข้างไว้ข้างลำตัว ปล่อยกายไม่เกร็ง ปล่อยใจไม่เครียด ตัวโล่ง สมองโปร่ง หลับตา สูดลมหายใจเข้า-ออกลึกๆ ตามสบาย
2. นั่งเหมือนเดิม ขณะสูดลมหายใจเข้า-ออกให้นับหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หก เจ็ด แปด เก้า สิบ นับอย่างช้าๆ และชัดเจน(ออกเสียง) เมื่อนับถึงสิบแล้วให้หยุด
3. ปฏิบัติเหมือนข้อ 2. แต่เปลี่ยนเป็นนับเลขด้วยจังหวะที่เร็วกว่าเดิม 1 เท่า
4. ปฏิบัติเหมือนข้อ 2. แต่นับซ้ำ หนึ่ง ถึง สิบหลายๆ เที้ยว
5. นั่งท่าเดิม นับเลข หนึ่ง หนึ่ง, สอง สอง ฯลฯ จนถึง สิบ สิบ นับซ้ำๆ หลายๆ เที้ยว
6. ปฏิบัติเหมือนข้อ 5 แต่เปลี่ยนเป็นนับเร็วหลายๆ เที้ยว
7. นอนราบ ปล่อยกายปล่อยใจเช่นข้อ 1 จิตพุ่งไปที่ส่วนย่อยด้านล่างของปอด หายใจเข้า-ออกลึกๆ โดยพยายามหยุดฟังเสียงจากรอบข้าง
8. นอนท่าเดิม ใช้นิ้วกลางและนิ้วชี้ทั้งสองข้างและขวากดไปที่ปลายปอด จนรู้สึกเจ็บนิดๆ แล้วหายใจเข้า-ออกตามสบาย นับ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ไปพลางๆ

ตาราง 3 ตารางการทำสมาธิเพื่อฝึกร้องเพลง

การหายใจ	การเปล่งเสียง	การฝึกทำนองและจังหวะ	การฝึกคำร้อง	อารมณ์เพลง
1. การหายใจเข้า-ออกอย่างลึกๆ	1. การเปิดช่องคอ	1. ฝึกจังหวะยืนพื้นและจังหวะตามทำนองเพลง	1. ทำความเข้าใจกับเนื้อเพลง	1.ศึกษาความเป็นมาของบทเพลง
2. การหายใจเข้าให้ได้ปริมาณ	2. เสียงสะท้อน	2. ความเร็ว - ความช้าของจังหวะ	2.ออกเสียงภาษานั้นๆ ให้ถูกต้องทั้งพยัญชนะ	2.ร้องให้มีลีลาตามลักษณะของบทเพลง
3.วิธีกักเก็บลม	3. เปล่งเสียงให้ถูกต้องตามระดับเสียง	3. ชับร้องให้ถูกต้องตามทำนองนั้นๆ	3. ชับร้องสระและตัวสะกด	3. ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยของ
4.การควบคุม	4. ชับร้องด้วยเสียงที่มี		3. ชับร้องสระและตัวสะกด	

6. ยืนให้ชิดกำแพงหรือประตูโดยใช้ส้นเท้า สะโพก สะบักและด้านหลังของศีรษะแนบติดกับผนังกำแพง วางมือลงบนตอกลางหน้าท้องระดับเอวและพยายามฝึกฝนจนประสบผลอย่างเดียวกับที่ฝึกฝนในบทก่อน อย่าออกกำลังหายใจมากเกินไปโดยเฉพาะในระยะแรก จงสนใจดูว่าวิธีการปฏิบัติถูกต้องแล้วหรือยัง อย่างห่วงในเรื่องปริมาณ ฝึกปฏิบัติอย่างเรื่อยๆ จนกระทั่งมีความสามารถในระดับที่แน่นอนในการควบคุมกลไกของการหายใจ

7. ก้าวออกจากผนังกำแพงหรือประตูและพยายามรักษาร่างกายให้อยู่ในท่าเดิมตอนนี้ให้ฝึกอย่างเรื่อยๆ ให้สุดลมหายใจเข้าผ่านช่องจมูกและปากและเป่าลมหายใจออกในขั้นนี้ ก็เพื่อให้บรรลุอย่างเดียวกันกับการฝึกในบทก่อนทุกประการ

8. ฝึกหายใจเข้าเช่นเดียวกับที่ฝึกในข้อ 3 และ 4 ซึ่งเป็นการฝึกขยายทรวงอกตอนล่าง การฝึกปฏิบัติดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จแล้ว ต่อไปให้ฝึกหายใจเข้าจนกระทั่งส่วนบนของทรวงอกมีการขยายตัวอย่างสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน โดยที่บ่าไหล่ทั้งสองข้างจะต้องไม่ขยับขึ้นลงและส่วนท้องจะต้องไม่แฟบด้วย การหายใจเข้าจะต้องหยุดลงก่อนที่จะผ่อนลมหายใจออก ผลที่ได้รับจะเป็นการหายใจเข้าอย่างสมบูรณ์ฝึกปฏิบัติเช่นนี้อย่างนุ่มนวลและเงียบสงบเป็นเวลา 2-3 นาทีตามแต่โอกาสอำนวยให้

9. นอนราบ ยกขาสูงขึ้นพร้อมหายใจเข้า จากนั้นปล่อยขาเหยียดตรงอย่างรวดเร็วพร้อมหายใจออก

10. ยืนหรือนั่งตรง ปิดรูจมูกขวา หายใจเข้ารูจมูกซ้าย ปิดรูจมูกซ้ายหายใจออกทางรูจมูกขวา

11. หายใจเข้า หยุดนิ่ง ยึดแขนขาขึ้นเหนือศีรษะ ใช้มือทำเหมือนต้องการผลักฟ้า (เพดาน) พลังปล่อยลมหายใจยาวๆ โดยค่อยๆ แขนงที่องที่ละน้อยจนกว่าจะปล่อยลมหมด จากนั้นเปลี่ยนใช้แขนซ้ายแทน ปฏิบัติเหมือนแขนขวา

12. ยึดแขนทั้งสองข้างขึ้นหนึ่งศีรษะ มือประสานกัน แล้วหายใจเข้า หยุดนิ่ง (หยุดหายใจ) ขณะหายใจเข้ามือเขย่งเท้า จากนั้นค่อยๆ ผ่อนลมหายใจออก เท้าค่อยๆ วางราบลงกับพื้น พยายามปล่อยทุกส่วนของร่างกาย

13. สุดลมหายใจเข้าเต็มที่ กลับหายใจเป็นเวลา 20 วินาที แล้วจึงผ่อนลมหายใจออกอย่างสงบ ปฏิบัติเช่นนี้หลายๆ ครั้ง

14. หายใจเข้าอย่างนุ่มนวลในขณะที่ก้าวเดินไป 3 ก้าว แล้วจึงกลับลมหายใจพร้อมกับก้าวเดินไปอีก 3 ก้าว จากนั้นจึงผ่อนลมหายใจอย่างสงบ ขณะก้าวเดินอีก 10 ก้าว

15. สุดลมหายใจเข้าให้เต็มที่ กลับลมหายใจ 5 วินาที แล้วจึงระบายลมหายใจออกอย่างแรงเหมือนกำลังเป่าเทียนให้ดับ ขณะปฏิบัติกะบังลมต้องทำงานอย่างเต็มที่

16. สุดลมหายใจเข้าเต็มที่ในระดับปานกลาง ร้องเพลงเบาๆ โดยเปล่าเสียงเดียวให้เป็นเสียงระดับกลาง (โน้ตตัว C เหมาะสมสำหรับเสียงของคนส่วนใหญ่) ร้องเพลงในลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอ และแผ่วเบาเป็นเวลา 12 วินาที ให้เพิ่มเสียงตามโน้ตที่ยาวขึ้นเท่าที่ความสามารถในการควบคุมและ

กำลังของกล้ามเนื้อจะทำได้ แต่พึงระลึกไว้ว่าจะต้องรักษาระดับเสียงให้สม่ำเสมอตลอดเวลา อากาเสียงสั้นหรืออาการหายใจสั้นจะต้องไม่ปรากฏในน้ำเสียง

17. ฝึกปฏิบัติเหมือนในแบบฝึกหัดก่อน แต่ค่อยๆ ขยายเสียงให้ดังขึ้นเรื่อยๆ และหลังจากนั้นจึงค่อยๆ ลดเสียงลง โดยการควบคุมโทนเสียงจะต้องใช้กล้ามเนื้อบริเวณหน้าท้องระดับเอวบังคับโดยรู้ตัวตลอดเวลา โดยอย่าพยายาม บีบ ท้องเข้าไป แต่เป็นการ ตรึง หน้าท้องให้ยุบเข้าไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แบบฝึกหัดนี้จะเชื่อมโยงกับการฝึกปฏิบัติร้องเพลงในอนาคตด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแบบฝึกหัด ที่มีไว้สำหรับนำไปสู่การเสียงที่ดีต่อไปด้วย

18. เลือกเอาเสียงในช่วง (range) ที่เหมาะสมประการหนึ่ง octave แล้วร้องเสียง อู อ่าหรือ อัม ทั้งแบบเสียงเบาและเสียงดัง เมื่อรู้สึกว่าจะสามารถควบคุมได้แล้ว ก็ทำเสียงร้องซ้ำ 2 ครั้งถ้าท่านมีลมหายใจเพียงพอ

19. จุดเทียนเล่มขนาดพอประมาณ แล้วถือไว้ในมือโดยยึดแขนให้ตรง ให้เปลวเทียนตรงกับปาก หายใจเข้าแล้วค่อยๆ ปล่อยลมออกมาทางปากอย่างสม่ำเสมอโปรดสังเกตเปลวเทียนว่าควรจะไหวพลั่วไปอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นลองร้องเพลงสักสองประโยค เปลวไฟจะเคลื่อนไหวอย่างเรียบๆ หรือสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน

20. ถือเทียนไว้ห่างจากปากประมาณ 2 ฟุตแล้วใช้แรงจากกะบังลม รวมทั้งการห่อปาก เพื่อให้ลมที่ปล่อยออกมามีจุดรวมศูนย์ จากนั้นพยายามเป่าเทียนให้ดับทันที

21. หายใจเข้าลึกๆ หยุดหนึ่ง 1 วินาทีแล้วปล่อยลมออกทางปาก โดยขบฟันไว้เบาๆ ให้ลมรอดไรร้อนออกมาเป็นเสียง ซือ (ตัว Z ในภาษาอังกฤษ) ความยาวไม่ต่ำกว่า 20 วินาที

22. หายใจเช่นเดิม แต่เปล่งเสียงคำว่า มา, เม, มี, โม, มู อย่างรวดเร็วและใช้โทนเสียงต่ำเปล่งเสียงเป็นชุดๆ ละ 5 คำ จนกว่าจะหมดลมแล้วหายใจเข้าพร้อมปฏิบัติใหม่

23. กางนิ้วมือทั้งสองข้างให้สุดๆ วางนิ้วกลางทั้งสองตรงสะดือให้นิ้วโป้งคืบขึ้นมาอยู่ที่บริเวณลิ้นปี่ หายใจอย่างรวดเร็ว โดยเน้นหายใจลึกลงและเปิดหน้าให้สูงขึ้น เปล่งเสียง ซือ พร้อมกับปล่อยลมหายใจออกในลักษณะสั้นและเร็ว 3 ครั้งติดๆ กัน ส่วนครั้งที่ 4 ให้ปล่อยลมยาว จากนั้นหายใจเข้าอีกครั้ง พร้อมปฏิบัติเช่นเดิม

24. หายใจเข้าในวิธีเหมือนข้อ 23 จากนั้นหายใจออกกลางเปล่งเสียง บรื้อ ยาวๆ จนกว่าจะหมดอากาศ (โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในเสียงหรือ pitch ใด) ห้ามบีบท้องขณะเปล่งเสียง เช่นเดียวกับแบบฝึกหัดข้ออื่นๆ

แบบฝึกหัดการผ่อนคลาย

การปฏิบัติเริ่มต้นจากแบบฝึกหัดการนอน

1. นอนราบกับพื้น หลังตา หายใจเข้า-ออกสบายๆ นับ หนึ่ง ถึง หนึ่งร้อย

2. นอนราบกับพื้น ชันเข่าขึ้น แล้วปล่อยวางราบอย่าง
3. นอนไหล่ราบกับพื้น พยายามถูไหล่กับพื้นในลักษณะถูไปมาเช่นกัน
4. นอนกึ่งตัวไปทางซ้าย 2 ตลบ ห้ามใช้แขนช่วย ให้ออกเสียงไปพลาจ เช่น โอ ขณะปฏิบัติ จากนั้นกึ่งตัวมาทางขวา 2 ตลบและออกเสียงโอ เช่นกัน
5. นั่งในท่า “เทพธิดา” ยึดแขนทั้งสองข้างวางราบไปด้านหน้า พร้อมทั้งก้มตัวราบไปกับพื้น ค่อยๆ ลากแขน (มือ) ทั้งสองข้างเข้าหาตัว ขณะเดียวกับที่เงยตัวขึ้นและหายใจเข้าช้าๆ สบายๆ จวบกระทั่งมือทั้งสองลากชิดลำตัวให้กลั้นหายใจชั่วครู่พลาจลากมือทั้งสองจากบริเวณหน้าตักขึ้นเหนือทรวงอก จากนั้นชูแขนทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะพลาจหายใจออกช้าๆ โดยให้เสียงผ่านไรฟัน (เสียง Z ในภาษาอังกฤษ) สร้างจินตนาการว่าสองมือสองแขนของเราเหมือนดอกไม้ที่ผลิบาน ปล่อยลมหายใจออกเรื่อยๆ พร้อมทั้งสองแขนลงข้างลำตัวช้าๆ
6. นั่งตัวตรงบนพื้น ยืดขาวางราบตรงพื้น โนม้มตัวลงให้ชิดขาโดยยื่นแขนเอื้อมไปให้ใกล้เท้าสุดเท่าที่ทำได้ จากนั้นเงยหน้าขึ้นแล้วนั่งตัวตรงเช่นเดิม ใช้แขนทั้งสองข้างท้าวไปข้างตัวเพื่อพยุงลำตัวไว้ยกขาขึ้นให้พ้นจากพื้น งอเข่า หายใจเข้า ออกสบายๆ จากนั้นวางขาราบกับพื้น ปล่อยแขนที่ท้าวไว้และปฏิบัติซ้ำอีกหลายๆ ครั้ง
7. นั่งบนเก้าอี้อย่างสบายๆ หลับตา ก้มศีรษะให้คางชิดอก นับ หนึ่ง ถึง ห้าแล้วหายใจศีรษะไปทางข้างหลังเท่าที่ทำได้นับหนึ่ง ถึง ห้า เอียงศีรษะมาทางขวานับหนึ่ง ถึง ห้า เอียงศีรษะไปทางซ้ายและนับ หนึ่งถึง ห้าอีกเช่นกัน ทำเช่นนี้สลับกันไปเรื่อย
8. นั่งบนเก้าอี้ใช้ปลายจุมูกวาดวงกลมในอากาศจากสูงไปต่ำฟังเสียงรอบด้านโดยเฉพาะฟังเสียงหายใจของตนเองว่าเป็นธรรมชาติเพียงใด
9. ยืนตรง วางเท้าสองข้างห่างกันระยะเท่าความกว้างของไหล่ หมุนตัวไปทางซ้ายและขวา พร้อมทั้งเหวี่ยงแขนไปตามสบาย ไหล่ไม่ถึง ปฏิบัติอย่างสบายใจหลับตาเห็นภาพลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งช้าๆ จนหยุดนิ่ง
10. ยืนตรง วางเท้าเช่นข้อ 3 ประสานมือไว้หน้าหน้า แล้วยึดขึ้นเหนือศีรษะแล้วกลับมือหงายขึ้นพร้อมยึดตัว ห้ามเขย่งเท้า จากนั้นค่อยๆ คลายมือออกและวางลงข้างลำตัว ขณะปฏิบัติให้พยายามฟังเสียงต่างๆ รอบตัว
11. พยายามวาดรูปวงกลมด้วยหัวไหล่ เปล่าเสียงไปพลาจ จะเป็นเสียงโอก็ดี
12. ยืนเหมือนข้อ 3 ก้มดูพื้นแล้วมองตรง แหงนหน้าขึ้นมองเพดาน การเคลื่อนไหวนี้ต้องเหลือบตาตามไปด้วย
13. ยืนตรง มือข้างใดข้างหนึ่งเกาะโต๊ะหรือพนักเก้าอี้ แกว่งขาอีกข้างหนึ่งอย่างผ่อนคลายเป็นวงกลมด้วยปลายเท้า ทำเสร็จข้างซ้ายแล้วจึงทำข้างขวา

14. ยืนนิ่ง หลับตา เท้าซ้ายยึดพื้น เท้าขวาถูไถไปมาบนพื้น พยายามสังเกตว่าเท้าทั้งสองข้าง มีความแตกต่างอย่างไร ให้ปฏิบัติสลับกันทั้งสองข้าง

15. กระโดดด้วยเท้าซ้าย นับ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ปฏิบัติสลับกับเท้าขวา

16. สมมุติว่าตนเองเป็นคนปัญญาอ่อน พยายามเลียนแบบท่าทางต่างๆ โดยเริ่มจากยืนตรง ปล่อยคางในลักษณะไร้น้ำหนักทันที ต่อจากนั้นก็ศีรษะในลักษณะเหมือนคนสัปหงกหรือก้มศีรษะ อย่างไรก็ตามการควบคุม ต่อไปให้ทิ้งไหล่หรือห่อไหล่ อย่างไรก็ตามการควบคุมการควบคุม สุดท้ายปล่อยตัวล้มลง กับพื้นในลักษณะกะปลกกะเปลี้ยเปลี้ยแรง

แบบฝึกหัดการเปิดช่องคอ

การเปิดช่องคอ การให้การเปล่งเสียงมีคุณภาพ

1. สร้างจินตนาการว่า กำลังรับประทานขนมทอดที่ร้อนจัด เมื่อขนมชิ้นนั้นเข้าไปในปาก เราทน ความร้อนไม่ได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีความเสียดายขนมชิ้นนั้น เข้าลักษณะ จะกลืนก็ร้อน จะคายก็ เสียดาย บริเวณช่องคอของเราจะขยายกว้างทันทีเป็นปฏิกิริยาสนองตอบการกระทำดังกล่าว

2. ลองนึกถึงการเล่านิยาย เพื่อจะให้มึนบรรณรส เมื่อพูดถึงสัตว์ตัวใหญ่ ตัวอ้วนเราจะพยายาม ทำเสียงให้ผู้ฟังได้จินตนาการ เช่น ข้างตัวใหญ่ อีง่างตัวโตๆ เมื่อพูดตัวอย่างดังกล่าว ขอให้สังเกตว่า บริเวณช่องคอของเราพองขยายออกทันที

3. ทำตัวสบายๆ หายใจเข้าลึกๆ แล้วเปล่งคำพูดว่า อะฮ้า! โอ้โฮ! อู้ฮู้!

4. พยายามหาวนอนโดยมีเสียงตามออกมาด้วยและสังเกตว่าก่อนจะหาวถึงที่สุดนั้น ช่องคอ และกรามของเราจะเปิดกว้างอย่างธรรมชาติ

5. สังเกตสุนัขในฤดูร้อน มักจะหายใจหอบแรง ลองปฏิบัติตาม

6. สมมุติว่าเรายืนอยู่บนเนินเขาคนละลูกกับเพื่อ แล้วเราตะโกนเรียกเขา การตะโกนนี้ จำเป็นต้องใช้เสียงดังมาก แต่จะต้องเปิดช่องช่องคอเพื่อให้เสียงที่เปล่งออกมาส่งไปได้ไกลถึงเขาคนที่ อยู่ห่างไกลจากกัน

7. ลองหัวเราะดังๆ โดยหายใจเข้าลึกๆ แล้วปล่อยลมหายใจออกมาเป็นเสียงหัวเราะที่ เปรียบเสมือนเปล่งจากท้อง

8. ฝึกพูดคำว่า ลู-โอ-อู อย่างช้าๆ โดยพยายามหายใจลึกๆ และลากเสียงยาวๆ

9. ฝึกพูดคำว่า ว้าว ดังๆ หลายๆ ครั้ง

10. ฝึกการเปล่งเสียง ฮัม (HUM) ด้วยเสียงค่อนข้างต่ำ

11. หายใจเข้า เปล่งเสียงโดยเลียนเสียงร้องของนกคูกู จากเสียงปานกลางไปจนถึงเสียงสูง

12. สังเกตอาการ จาม เมื่อเราแพ้อากาศหรือเป็นหวัด วินาทีก่อนที่จะจาม (เป็นเสียง ฮัดเซย์) นั้นเป็นช่วงที่คอของเราเปิดอย่างเป็นธรรมชาติ

การเตรียมตัวสู่ภาคปฏิบัติ

ครูดุซงกี พนมยงค์แนะนำให้ฝึกซ้อม 12 สัปดาห์ซึ่งมุ่งเน้นการฝึกซ้อมร้องเพลงทั่วไปเพื่อสนองความต้องการของบุคคลทุกเพศทุกวัย เพลงที่เลือกมาเป็นตัวอย่างในการฝึกซ้อมจึงเน้นไปในทางเพลงมาตรฐานที่นิยมในปัจจุบัน

เพื่อให้ผู้อ่านได้ทดลองปฏิบัติการฝึกจากตารางฝึกซ้อมอย่างได้ผล ควรจะมีความพร้อมดังต่อไปนี้

1. มีความตั้งใจอย่างจริงจังที่จะฝึกฝนการขับร้อง โดยจัดเวลาให้ตนเองวันละอย่างน้อย 20-30 นาที สัปดาห์ 5-6 วัน และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 12 สัปดาห์
  2. มีสถานที่ที่ผู้ฝึกสามารถจะใช้ปฏิบัติการขับร้องได้เช่น ห้องเล็กๆ สักห้องและจะต้องไม่มีผู้อื่นมารบกวน ห้องฝึกซ้อมควรมีหน้าต่างที่อากาศบริสุทธิ์สามารถถ่ายเทได้ดี ห้องมีอากาศอบอุ่นจะไม่สะดวกต่อการฝึกซ้อมและขอให้คำนึงด้วยว่าไม่ควรให้เสียงฝึกซ้อมของท่านไปรบกวนชาวบ้าน
  3. มีเครื่องเทียบเสียง (pitch pipe) หรือมีเครื่องดนตรีอื่น เช่น เปียโน คีย์บอร์ด ไม่สมควรใช้เครื่องดนตรีที่ไม่มีเสียงที่ถูกกำหนดไว้ตายตัว แต่ต้องเทียบเสียงเอาเอง
  4. รับประทานอาหารพอสมควร ไม่ควรท้องว่างหรือท้องอืดจนเกินไป
  5. งดใช้เสียงก่อนฝึกอย่างน้อย 2 ชั่วโมง
  6. สวมใส่เสื้อผ้าที่ไม่คับจนเกินไป
  7. ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพสมบูรณ์
  8. ทำจิตใจให้แจ่มใสและสงบ
  9. เดินสายกลางในการฝึก ไม่ตึงเกินไปและไม่หย่อนเกินไป
- กำหนดเวลาฝึกแบบฝึกหัดแต่ละบทที่ระบุไว้ นั้น สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละคนไปที่ผลของการฝึกเป็นหลัก

ภาคผนวก จ
บทความจากครุฑุณี พนมยงค์ถึงพูนสุข พนมยงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้กำเนิดที่ประเสริฐ

“คนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกทางเดินชีวิตของตนเองได้ ลูกๆ ทั้งหกคนโชคดีที่ได้เกิดมาเป็นลูกของปรีดี – พูนศุขที่เป็นบุคคลอันเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม เป็นแบบอย่างของการยืนอยู่บนโลกใบนี้ อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

คุณแม่อุ้มท้องลูกทั้งหกคนอย่างทะนุถนอม และด้วยความยากลำบาก เสี่ยงชีวิต อดทนต่อความเจ็บปวด คลอดเราออกมาและดูแลอภิบาลตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโต

คุณแม่เป็นคนที่ได้ฝึกสอนแนะนำการดำเนินชีวิต และความดีงามพื้นฐาน เป็นครูสำคัญที่สุดของลูกในการวางรากฐานชีวิตเป็นผู้มีพระคุณอันใหญ่หลวงของลูก”

2. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ให้ตลอดกาล

“ท่านให้ความรัก ความเมตตา ให้ความอบอุ่นแก่ลูกทุกคนอย่างไม่เห็นแก่ตัว เลี้ยงดูลูกด้วยสมองและสองแขนของท่านจนลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ท่านเป็นพลังและกำลังใจอยู่เบื้องหลังลูกๆ ให้ก้าวเดินต่อไปข้างหน้าด้วยความศรัทธา

คุณแม่พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส นอกจากจะจุนเจือผู้ที่ขาดปัจจัยในการดำรงชีวิตเสมอๆ แล้ว ก่อนละสังขารไม่นาน ท่านได้บริจาคเงินให้กับวัดแห่งหนึ่งแถวฝั่งธน เพื่อซื้อเครื่องฟอกไตสำหรับคนยากไร้ โดยไม่ไขว่คว้าจริงนามสกุลจริงกว่าผู้รับบริจาคเงินจะทราบว่าผู้บริจาคเป็นใคร ก็เมื่อคุณแม่ละสังขารไปแล้ว

คุณแม่เป็นผู้ที่ปิดทองใต้ฐานพระ ที่ยิ่งกว่าปิดทองหลังพระ”

3. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความกตัญญู

คุณแม่ใช้การกระทำแทนคำพูดในการแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณทุกท่าน

คุณแม่คอยเยี่ยมเยียนครู(มาเซอร์) ที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟเป็นประจำ

คุณแม่เดินทางกลับมารับใช้คุณยาย (คุณหญิงเพ็ง) ที่ป่วยหนักจนวาระสุดท้ายของชีวิต

คุณแม่ดูแลเอาใจใส่ผู้ที่ได้ช่วยเหลือนายปรีดี พนมยงค์ยามลี้ภัยเผด็จการและทำทุกอย่างเพื่อตอบแทนผู้มีพระคุณเมื่อโอกาสอำนวย

คุณแม่ไม่เคยลืมบุญคุณของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน ที่ได้ให้การต้อนรับและดูแลครอบครัวเรายามตกทุกข์ได้ยาก คุณแม่บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในจีน และมองประเทศจีนด้านบวกเสมอ

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า

“สงครามจะไม่เกิดขึ้น เพราะคนไปทำหน้าที่ของคนกตัญญูกตเวทิต์กันหมด”

4. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความอดทน

คุณพ่อจำเป็นต้องลี้ภัยอำนาจเผด็จการไปต่างประเทศ เป็นครอบครัวบ้านแตก แต่สาแทรกไม่ขาด และเป็นช่วงเวลาที่ลำบากมาก คุณแม่เป็นทั้งพ่อและแม่ของลูกหกคนในเวลาเดียวกัน ชีวิตครอบครัวยึดหลักเดินทางสายกลาง และดำเนินไปตามปกติเรียบง่าย ท่ามกลางความยากลำบาก

คุณแม่อดทนต่อการกดดัน การใส่ร้ายป้ายสี และการคุกคามทางการเมืองนานปีการจากผู้ครองอำนาจในยุคนั้นเป็นเวลายาวนานอย่างไม่ย่อท้อ

ในช่วงสุดท้ายของชีวิต คุณแม่ต่อสู้กับความเจ็บปวดอย่างอดทนที่สุดเป็นเวลาหลายวัน ด้วยอาการแน่นหน้าอก (ในบันทึกประจำวันของท่านเขียนว่าปวดหน้าอก) แต่แพทย์หาสาเหตุไม่พบจนในที่สุดเมื่อไปถึงโรงพยาบาลจุฬาฯ ก็สายเกินแก้แล้ว

5. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเข้มแข็ง

หลังจากคุณพ่อลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศไม่กี่ปี คุณแม่ก็ถูกจับคุมขังในข้อหากบฏในและภายนอกราชอาณาจักร ซึ่งในที่สุดอัยการสั่งไม่ฟ้อง

84 วันในที่คุมขังถ้าปราศจากจิตใจที่เข้มแข็ง ก็ยากที่จะทนกับสภาพที่ไร้อิสระเสรีและการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากเจ้าหน้าที่

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ใน ธรรมมาลย์ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ความตอนหนึ่งว่า

ท่านผู้หญิงเป็นบุคคลที่นับว่าเข้มแข็ง ชีวิตของท่านได้ผ่านความทุกข์ยาก ผจญภัยอันตรายอย่างที่เราเรียกว่าถึงขั้นลำเค็ญ ชนิดที่เรียกว่าทั้งหนักและนาน แต่ท่านก็ยังทนได้ นอกจากทนได้แล้วก็คือเป็นอยู่ผ่านมาได้

...ยังสามารถรักษาตนให้อยู่ในความดีได้...และอยู่ในความดีตลอดด้วย...จึงเป็นความเข้มแข็งที่สำคัญ

...ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ต้องใช้ความเข้มแข็งอย่างยวดยิ่ง ในการดำรงรักษาเกียรติของท่าน รัฐบาลผู้เป็นสามีไว้

6. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้เสียสละ

ในยามที่ครอบครัวของเราขาดผู้เป็นพ่อ คุณแม่เสียสละความสุขสบายส่วนตัว ทำหน้าที่ทั้งพ่อและแม่ในเวลาเดียวกันอย่างไม่ขาดตกบกพร่องเป็นเวลาหลายปี

คุณแม่อดหลับอดนอนดูแลลูกทุกคนที่เจ็บป่วย เอาใจใส่ดูแลลูกที่ประสบเคราะห์กรรมจากฝ่ายอธรรม คอยเป็นกำลังใจให้ลูกทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด

ความเสียสละของคุณแม่ ยังแสดงออกเมื่อไปร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคุณพ่อที่ประเทศจีน ในยามที่ไทยเดินตามนโยบายของอเมริกันเป็นคู่อริกับจีน ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวเราในประเทศจีนสมัยที่ยังเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ แม้จะดีกว่าคนจีนทั่วไปแต่ก็ไม่ได้สุขสบายนัก

7. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้กล้าหาญ

คุณแม่เดินทางผ่านตรอกป่าช้าที่ตัดระหว่างถนนสีลมและถนนสาทรในยามดึกดื่นเพียงคนเดียวในสภาพที่บริเวณนั้นทั้งมืดทั้งเปลี่ยวเพื่อไปพบคุณพ่อและประสานงานให้ลี้ภัยไปต่างประเทศ

ก่อนจะสังหารเพียงสองวันเมื่อนั่งรถผ่านบริเวณดังกล่าว ท่านยังพูดถึงความทรงจำในครั้งนั้นให้ลูกฟัง

เมื่อท่านถูกฝ่ายเผด็จการจับกุมคุมขัง ในข้อหากบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร คุณแม่ไม่รู้สึกละอายใจ เพราะคือคิดว่า

เมื่อไม่ได้ทำผิดก็ไม่ต้องกลัว

ภาพคุณแม่เดินทางไปขึ้นศาลท่ามกลางตำรวจที่มีอาวุธครบมือในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ สะท้อนถึงความกล้าหาญของท่าน

ท่านไม่ยอมก้มหัวให้อธรรมอย่างเด็ดขาด

8. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีคุณธรรม

คุณแม่ใฝ่ในธรรมะ หนังสือบนโต๊ะข้างตัวท่าน มีทั้งของพุทธทาสภิกขุ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทเถระ) หนังสือธรรมะเล่มล่าสุดที่ท่านอ่านและแนะนำให้คนที่เห็นพ่อแม่ท่าน คือ “รักลูกให้ถูกทาง” ของท่านปัญญานันทเถระ

คุณแม่เป็นคนชอบฟังเทศน์ ท่านตื่นนอนตอนตีสองทุกวัน บางวันฟังเทศน์ทางวิทยุโดยพระครูไพศาลประชานทร บางวันฟังเทศน์ทางโทรทัศน์จากนักบวชคริสตศาสนา หรือบางวันก็ฟังคำสั่งสอนของศาสนาอิสลาม หลายคนอาจจะไม่ทราบว่า บรรพบุรุษท่านเป็นอิสลาม คุณแม่นับเป็นลูกหลานชั่วที่ห้าที่สืบเชื้อสายมาจากสุลต่านสุไลมาน

ตลอดระยะเวลา ๙๕ ปี ๔ เดือน ๙ วัน คุณแม่รักษาศีลห้าอย่างเคร่งครัด คุณแม่ไม่เคยให้ร้ายใคร ทั้งทางกาย วาจา และใจ ท่านยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี°

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

คุณแม่พูดอยู่เสมอว่า การทำความดี ก็คือดี ท่านอโหสิกรรมให้ทุกคนที่คิดร้ายกับครอบครัวเรา ไม่ถือโกรธเคืองแค้นใดๆ แต่ใครที่ทำดีกับเรา เราต้องจดจำ และพยายามตอบแทน

9. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความเมตตา

ท่านมีความเห็นใจต่อคนไทยหรือแม้แต่นักต่างชาตินี้ที่ได้ประสบเคราะห์กรรมและภัยพิบัติ หลายครั้งที่คุณแม่และคุณพ่อได้บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยเหล่านั้นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ท่านมีเมตตาธรรมต่อผู้อื่น โดยไม่ต้องการผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ผู้ที่ได้พบปะวิสาสะกับท่าน คงจะตระหนักได้ถึงข้อนี้

แม้ในช่วงวิกฤตแห่งชีวิต ที่เริ่มมีอาการหัวใจวาย และท่านเชื่อตามที่แพทย์บอกว่าเป็นโรคกรดในกระเพาะอาหารไหลย้อน คุณแม่ปรารถนาหลายครั้งว่า สงสารผู้ช่วยแม่บ้านที่ป่วยเป็นโรคที่มีอาการเดียวกับคุณแม่ กลางวันต้องทำงานบ้าน ทั้งๆ ที่ตอนกลางคืน คงเจ็บปวดทรมานเหมือนที่ท่านเป็นอยู่ขณะนั้น วันสุดท้ายของชีวิตท่านยังพูดว่า ท่านรู้สึกเห็นใจและขอให้เธอหายป่วยเร็ววัน เพื่อดูแลเลี้ยงลูกให้เป็นเด็กดี

10. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม

คุณแม่ไม่เคยขาดการประชุมมูลนิธิปรีดี พนมยงค์เลยสักครั้งแม่ล่วงวัยกว่าเก้าสิบ และต้องเดินขึ้นบันไดสถาบันปรีดีฯ ถึง ๓ ชั้นเพื่อไปยังห้องประชุม อีกทั้งยังร่วมงานการกุศลและงานอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานวันที่ ๑๖ สิงหาคมวันสันติภาพไทย งานรำลึกเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา และ ๖ ตุลา งานเปิดนิทรรศการศิลปะเด็กและเยาวชน ฯลฯ

แม้กระทั่งก่อนละสังขารเพียง ๒ เดือน คุณแม่เป็นประธานและกล่าวเปิดงาน การประชุมวิชาการ ปรีดี พนมยงค์ ภาคแรก ณ สำนักงานศาลปกครอง

คุณแม่ใช้การกระทำ เป็นตัวอย่างที่ดีในการสอนลูกทุกคนให้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมโดยยึดหลักทำงานเพื่อรับใช้ชาติและราษฎรไทย...

11. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้

ท่านฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับเป็นประจำทุกวัน ทั้งๆ ที่สายตาเริ่มเสื่อมไปตามวัย ท่านไม่เคยตกข่าวความเคลื่อนไหวสำคัญของไทยและของโลกเลย

หัวข้อสนทนาบนโต๊ะอาหารของครอบครัว ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องข่าวสารบ้านเมืองและเรื่องที่มีสาระประโยชน์ต่อส่วนรวม

ท่านจะติดตามผลงานเล็กๆ น้อยๆ ของลูกทุกคนด้วยความสนใจ ลูกๆ ที่มีงานเขียน ถ้าเขียนได้ดีมีสาระ ท่านก็ชมเชย บางครั้งอาจจะติติงบ้าง ถ้ามีข้อมูลคลาดเคลื่อน

ท่านมีความจำเป็นเลิศ ชนิดที่ยากจะหาได้ในคนวัยเดียวกัน จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

12. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีจิตใจประชาธิปไตย

คุณแม่เรียนรู้เรื่องราวประชาธิปไตย จากครูใหญ่แห่งมหาวิทยาลัยชีวิตของคุณแม่ ซึ่งก็คือคุณพ่อ ในครอบครัวของเรามีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ลูกๆ สามารถจะเสนอความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ต่อคุณแม่คุณแม่ได้เสมอ และท่านก็รับฟัง

คุณแม่ไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง ด้วยวัยกว่า ๘๐ ปี ท่านยืนเข้าแถวเพื่อหย่อนบัตรฯ ในฐานะราษฎรเต็มขั้น ไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆ และไม่มีกองทัพนักข่าวคอยติดตามดังเช่นผู้มีชื่อเสียงหรือดาราศิลปินทั้งหลาย

ท่านติดตามสถานการณ์บ้านเมืองตั้งแต่วัยสาว จนถึงก่อนวาระสุดท้ายของชีวิต

ท่านคัดค้านการทำรัฐประหารทุกรูปแบบ เพราะท่านประสบมาด้วยตนเองว่า การทำรัฐประหารนั้น ไม่สามารถทำให้สังคมหลุดไปข้างหน้าได้

13. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีชีวิตสมถะ

คุณแม่วางแผนในการใช้เงินอย่างรอบคอบ ตั้งแต่แต่งงานมีครอบครัว ท่านจดบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นประจำทุกวัน แม้ในช่วงไม่อยู่บ้าน ก็ยังเขียนส่งลูกๆ ให้ใช้จ่ายเงินทองอย่างประหยัด ท่านกระทำเช่นนี้จนถึงวันละสังขาร ท่านเป็นคนไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่เคยหมดเงินไปกับสิ่งฟุ้งเฟ้อ ไม่เคยเดินเข้าร้านเพชร ร้านทอง ไม่เคยซื้อสินค้าที่หือดังราคาแพง ท่านเป็นลูกค้าร้านก๋วยเตี๋ยวชามละ 10 บาท ใช้บริการร้านทำผม ร้านดอกไม้ ฯลฯ แลวดตลาดสวนพลูไม่ได้เสพสุขอยู่บนกองเงินกองทอง เพราะคุณพ่อไม่เคยโกงบ้านกินเมือง มีแต่เงินที่ได้มาจากการทำงานสุจริต คุณพ่อคุณแม่จึงรู้จักค่าของเงินและใช้เงินแต่ที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น

ท่านบอกว่า คุณตา คุณยาย สอนให้เดินทางสายกลาง ถือคติว่า

ถ้าไม่จน อยู่อย่างจน จะไม่จน ถ้าไม่รวย อยู่อย่างรวย จะไม่รวย

คุณแม่เป็นแบบอย่างของ**ความพอดี** ที่ไม่จำเป็นโฆษณาหรือป่าวประกาศให้คนอื่นทราบ ท่านเขียนส่งลูกๆ ให้ใช้จ่ายเงินทองอย่างประหยัด

14. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้ครองชีวิตเรียบง่าย

ชีวิตประจำวันของคุณแม่ เป็นชีวิตของแม่บ้านธรรมดาที่สุดคนหนึ่ง สมัยลูกยังเล็ก คุณแม่ปรุงอาหารและทำขนมให้ลูกรับประทานช่วงที่อยู่ฝรั่งเศส คุณแม่เดินลากรถเข็นไปกลับยังตลาดสด ระยะทางกว่าสองกิโลเมตรทุกวัน เพื่อซื้อเสบียงกลับมาทำอาหารให้คุณพ่อและลูกๆ อาหารที่รับประทานเหลือมีอันนี้ ก็เก็บไว้กินมื้อต่อไป

คุณแม่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มีคำนำหน้าว่า **ท่านผู้หญิง**แต่นามบัตรที่ท่านพิมพ์ไว้ใช้สอย คือ **พูนสุข พนมยงค์**เฉยๆ ท่านกล่าวว่าไม่เคยลืมหิวหรือรู้สึกว่าจะต้องสวมหัวโขน ท่านยังพูดอย่างอารมณ์ดีว่า ถ้าใครมีรูปถ่ายท่านแต่งชุดสายสะพายเต็มยศจะให้รางวัลคนนั้น ในที่สุดก็ไม่มีใครหาพบ เพราะท่านไม่เคยแต่งชุดนี้ถ่ายรูปเลย

เมื่อวัยล่วงเลยเก้าสิบปี คุณแม่ยังใช้บริการรถแท็กซี่บ่อยครั้ง กลางดึกคืนหนึ่ง คุณแม่ประสบอุบัติเหตุลื่นหกล้มในห้องน้ำ คุณแม่ไม่อยากจะรบกวนลูกๆ ที่อยู่บ้านอื่น จึงให้สวดา ลูกสาวที่อยู่ด้วยกันพาไปส่งที่โรงพยาบาลด้วยรถแท็กซี่

15. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีอารมณ์สุนทรีย์

คุณแม่ได้รับการปลูกฝังจากคุณตาคุณยาย ให้เรียนดนตรี(เปียโน) ตั้งแต่เด็ก เมื่อมีลูก คุณแม่ก็ได้ให้ลูกทุกคนเรียนดนตรี **เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้สามารถพัฒนาสัญชาตญาณในตัวของลูกๆ ได้** ลูกบางคนยึดอาชีพสอนดนตรีจนทุกวันนี้ คุณแม่คอยให้กำลังใจและติดตามชมงานแสดงดนตรีของลูกทุกครั้ง

ก่อนละสังขารเพียงไม่กี่เดือน คุณแม่พยายามที่จะเสาะแสวงหาเปียโนหลังเล็ก เพื่อท่านจะได้เอาไว้ใช้สอนเด็กอายุ 4 – 5 ขวบสองคน ที่คุณแม่รักและเอ็นดูเปรียบเสมือนลูกหลาน ท่านอยากเป็นครูเปียโนในวัยชรา

16. คุณแม่...คือตัวอย่างของผู้มีความรักชาติ

คุณแม่เป็นสมาชิกขบวนการเสรีไทย ที่มีคุณพ่อเป็นหัวหน้า คุณแม่มีหน้าที่รับฟังวิทยุฝ่ายสัมพันธมิตร และเขียนรหัสลับคุณแม่ใช้การกระทำของตนเองพิสูจน์ว่า

ท่านรักชาติ และพร้อมที่จะทำงานเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ
อย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อยโดยไม่ต้องอวดอ้างใดๆทั้งสิ้น

คุณแม่พูดอยู่เสมอว่า ความภูมิใจในชีวิตของคุณแม่ ก็คือ การได้รับใช้ชาติในขบวนการเสรีไทย

ท่านฝาก**วันสันติภาพไทย** 16 สิงหาคม ที่มีความหมายอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย ไว้
ให้คนรุ่นหลัง

ภาคผนวก ฉ

ภาพอดีตเกี่ยวกับครุฑุชฎี พนมยงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 6 ภาพถ่ายรวมบรรพบุรุษครูคุชฎี พนมยงค์

ภาพที่ 7 ภาพถ่ายรวมพี่น้องครูดุขฐี พนมยงค์

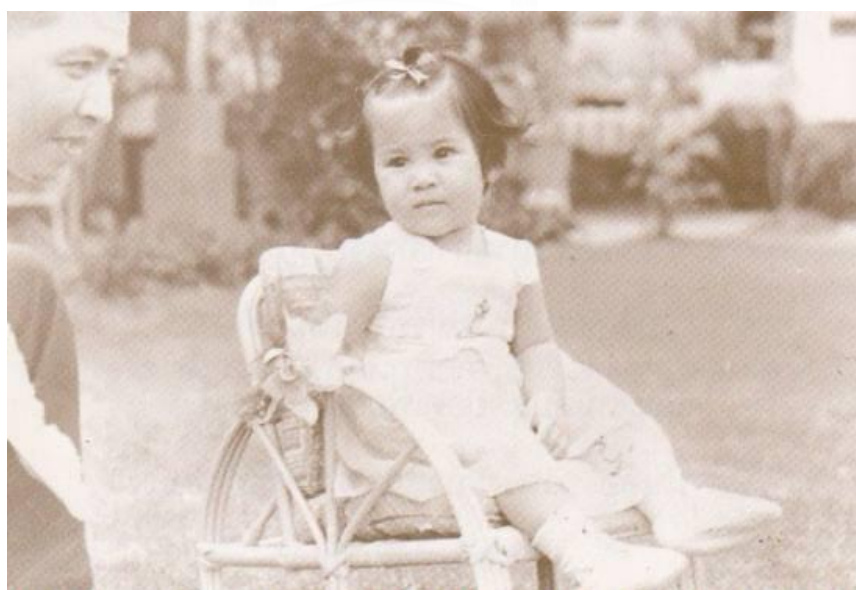

ภาพที่ 8 ปรีดี พนมยงค์พร้อมลูกๆ และภรรยา

ภาพที่ 9 นายปรีดี พนมยงค์

ภาพที่ 10 ครูดุษฎี พนมยงค์ถ่ายรูปกับนายปรีดี พนมยงค์ ที่บ้านถนนสีลม พ.ศ. 2483

ภาพที่ 11 พูนศุข พนมยงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 12 พูนศุข พนมยงค์ขณะไปศาลอาญา
รูปประวัติศาสตร์ ถ่ายโดย น.ส.พ. เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 ขณะที่ตำรวจนำไปศาล
อาญาเพื่อขออำนาจฝากขัง อายุ 40 ปี 10 เดือน 19 วัน ข้อหา ขบถภายในและภายนอก
ราชอาณาจักร (คำบรรยายโดยพูนศุข)

ภาพที่ 13 พูนสุข พนมยงค์ต้นแบบของครูชฎี พนมยงค์

ภาพที่ 14 ครูชฎี พนมยงค์ทำการแสดงขับร้องเดี่ยว

ภาพที่ 15 ครูดุษฐี พนมยงค์ทำการแสดงเดี่ยวเปียโน

ภาพที่ 16 ครูดุษฐี พนมยงค์ทำการแสดงการขับร้องเดี่ยว

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธนสรณ์ เกตุพุดม เกิดเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ณ จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนดาราวิทยาลัย ระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2556 เข้าศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็น ผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2556

